

96e
11

GRAMMATICA

LINGUÆ HEBRÆÆ:

C U M

NOTIS et Variis QUÆSTIONIBUS PHILOLOGICIS,

In quibus præcipuè differitur

De Natura et Indole LINGUÆ HEBRÆÆ.	De PUNCTORUM VOCALIU Natura, Antiquitate et No- vitate.
De Antiquitate QUADRATI et SAMARITANI Characteris.	De Convenientia et Affinitate LINGUÆ HEBRÆÆ cum A- RABICA, &c. &c.
De Literis 'יָיָא, earumque Natura et Ufu.	

In Usum Juventutis Academicæ.

JACOBO ROBERTSON, A. M. Ling. Orient.
Professore in Academia EDINBURGENA, AUCTORE.

Ἐρευνάτε τὰς γραφάς, Joh. v. 39.

Ἀπολλῶς, ἀνὴρ λογίος, δυνατός ὢν ἐν ταῖς γραφαῖς, Act. xvii. 24.

EDINBURGI:

Apud HAMILTON, BALFOUR & NEILL, Academiae Typographos.
Prostant Venales apud HAMILTON & BALFOUR, et GUL. MILLER,
Edinburgi; WILSON & DURHAM, Londini, Vico vulgò dicto
The Strand, Bibliopolas.

M,DCC,LVIII.

15

933
T8

EXCELSO ET PRÆPOTENTI PRINCIPI

ARCHIBALDO

ARGATHELIÆ DUCI,

MARCHIONI DE KINTYRE ET LORN, &c.

MAGNO APUD SCOTOS HOSPITII MAGISTRO HEREDITARIO, IBIDEMQUE MAGNI SIGILLI CUSTODI,

SUPREMÆ IN CRIMINALIBUS CURIÆ PRÆSIDI,

IN CIVILIBUS SENATORI EXTRAORDINARIO,

SERENISSIMO DOMINO REGI A SANCTIORIBUS CONSILIIS,

BONARUM ARTIUM AC SCIENTIARUM PATRONO,

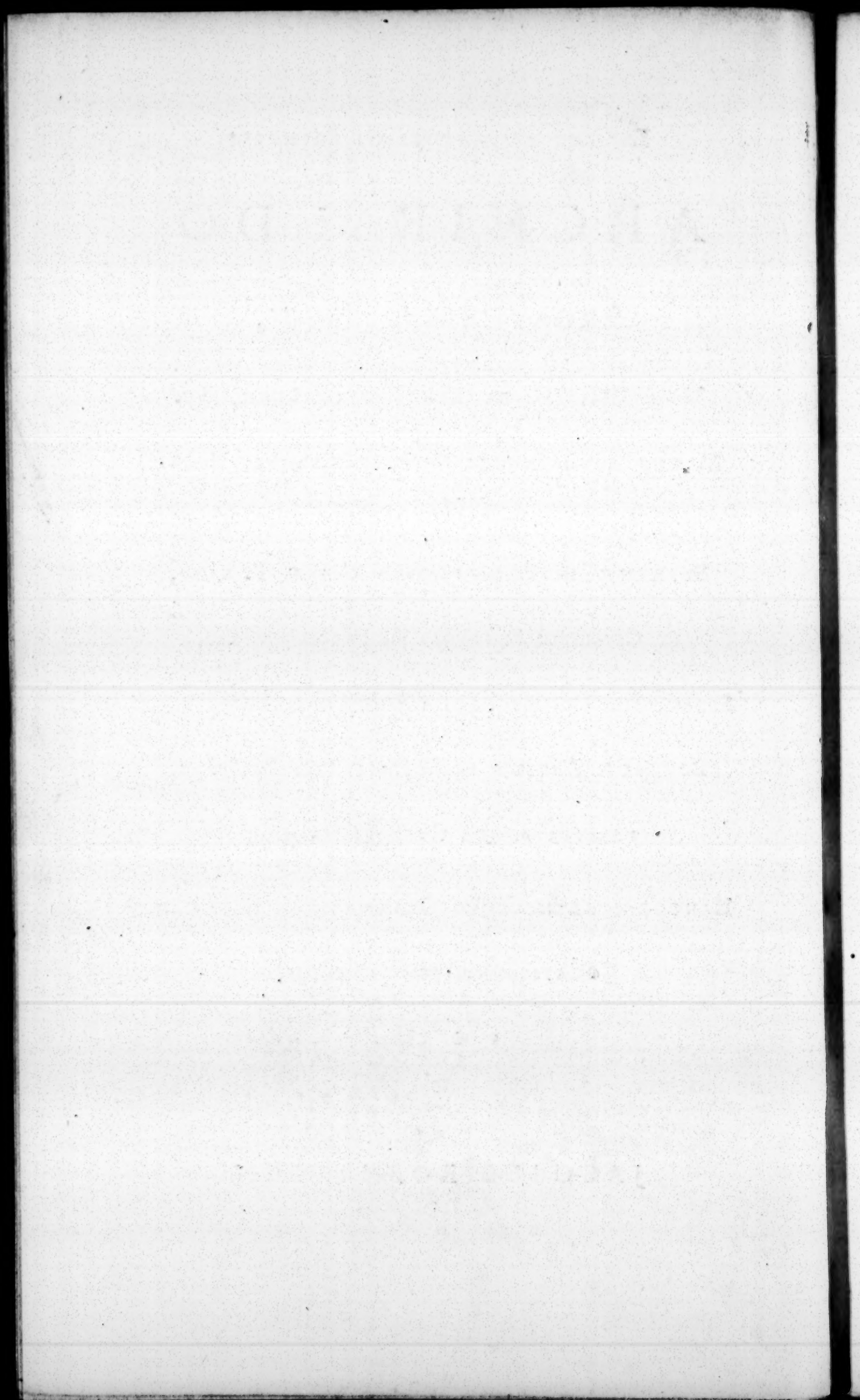
PARITER ATQUE CULTORI EXIMIO;

HANCCE QUALEM CUNQUE GRAMMATICAM HEBRÆAM,

GRATI ANIMI MONUMENTUM,

D. D. C. Q.

JACOBUS ROBERTSON.

P R Æ F A T I O.

QUAMPRIMUM ad hanc Spartam, quam nunc, favente Numine, possideo, evectus fueram, maximè sollicitus fui, ut praejudicia falsa et injusta, ex animis Juvenum, contra Linguam Hebraeam, tanquam difficillimam, evellerem. Ut hoc facilius fieret, maximi momenti existimabam, uti Principia et Rudimenta hujus Linguae illis, modo facillimo, proponerentur: Prolixam enim et confusam methodum illam docendi, multos a studio hujus Linguae deterruisse, noveram.

Grammatica clarif. Schultensii, L. L. O. O. Professoris olim Leydenfis, meique in his studiis Doctoris jure charissimi, omnique laude in hac palæstra digni, ob maximum lumen ab illo in Literas Orientales perfusum, viam ad Analogiam Linguae Hebraeae pandendo, utilitatemque Dialectorum ad Hebraeam illustrandam, confirmando, mihi maximè arridebat. Sed exemplaria hîc rariora, adeo ut vix a studiosis procurari potuerunt. Praeterea, Grammatica ex 501 paginis in 4to constans, proluxior Tyronibus videbatur.

Igitur principia utilissima maximèque necessaria hujus Linguae Rudimenta, in usum Collegii Domestici, ex Grammatica clar. Schultensii aliorumque, excerpti; non verò ad compendium redigendo, sed compilando quaecunque in utilitatem Discipulorum fore, existimabam; et quotidie, ea quae usu et experientia Tyronibus difficiliora fuisse noveram, illustravi, propriasque observationes addidi. Hinc paulatim hujus libri moles excrevit. Quotannis Discipulis, ut, in illorum commodum, ederem, obnixè rogantibus, tandem obtemperavi.

In describendis et distinguendis Literarum figuris, et vi organica Consonantium, proluxior quibusdam videar; sed haec de industria causa Tyronum facta: maximam enim difficultatem in Discipulos Hebraicè legere docendo, ex quarundam Literarum affinitate et similitudine, expertus sum. Moles praeterea hujus Grammatices, ex quibusdam controversiis, de natura et indole hujus Linguae, de antiquitate et novitate punctorum vocalium, et praecipuè de affinitate et convenientia Linguae Arabicae cum Hebraea, nuper renovatis, sub manu crevit. Necessitas enim quodammodo mihi imposita fuit, ut argumenta hinc et inde ad examen revocarem.

Argumenta,

Argumenta, quae me in sententiam illorum virorum doctorum, qui antiquitatem punctorum vocalium, a primis Linguae Hebraeae incunabulis, propugnant, adduxere, breviter exhibui. Si verò aliquis mihi errorem in hac re ostenderit, me non jurasse in verba ullius Magistri, percipiet. Uti verò haec Tyronem Hebraeum in principiis hujus Linguae non morarentur, de hisce in Notis et Appendicibus, diverso caractere exaratis, egimus. Consilium enim nostrum semper fuit, ut Textum, prima vice, studiosis tantum perlegeremus; postea verò, secunda vice, Textum cum Notis denuo relegeremus. Haec a Tyronibus fieri posse, secundum nostrum cursum Academicum, eodem tempore quo Librum Historicum, etiamque unum ex minoribus Prophetis, legimus, usus et experientia docuit.

Clarissimum Schulensium, in restituendis variis Verborum Speciebus, quae vel in ipsis reliquiis Biblicis inveniantur, vel in Nominibus hinc derivatis, secuti sumus.

De Verborum Hebraicorum indole, et praecipue de natura eorum quae vulgò *Imperfecta* vocantur, fusius egimus; quia maxima Linguae Hebraeae difficultas, ex ignorantia verae indolis horum Verborum, oritur.

Doctrinam de punctorum mutatione, nondum eo ordine quo vulgò Grammatici, tractavimus; quoniam haec Tyronibus difficillima, postea verò, indole Linguae perspectâ, faciliora esse, observavimus.

Rogantibus Discipulis, uti quasdam saltem stricturas, de Syntaxeôs Hebraicae indole, adderemus, etiam annuimus. Sed haec, Deo volente, latius prosequenda.

In tractando de natura Nominum, Pronominum, Verborum et Particularum, affinitatem Linguae Arabicae cum Hebraica, in hisce essentialibus orationis partibus, obiter notavimus. Reverà, mirum videtur, viros doctos, qui sese Literas Arabicas ignorare fateantur, affinitati hujus Linguae cum Hebraea oppugnasse, etiam si haec affinitas olim a viris doctissimis, Pocockio, Bocharto, Cellario et Perizonio, utilitasque hujus Linguae, ad Hebraeam illustrandam, propugnata fuerit; et nuper a viris celeberrimis, Schultensio Professore Lugduni Batavorum, et T. Huntio S. T. P. Aedis Christi Canonico, Linguaeque Arabicae Praelectore Laudiano, Professore Oxoniensi, jam Oxonii summa cum laude florente, haecce convenientia confirmata fuerit.

Vale, Lector, et hisce nostris inceptis adspires. Vale.

INDEX CAPITUM et SECTIONUM.

LIBER I.

CAP. I.	De Natura et Indole Linguae Hebraeae.	p. 1
CAP. II.	De Literis.	6
	De Organica vi et potestate Consonantium.	11
APPEND.	De Antiquitate Quadrati et Samaritani Characteris.	15
SECT. 2.	De Literarum Divisione.	21
APPEND.	De Literis ך ם ן.	29
SECT. 3.	De Literarum Ufu accidentali.	34
CAP. III.	De punctis Vocalibus, aliisque Notulis quae lectionem et pronuntiationem, ad Linguae Hebraeae normam, regunt.	38
CAP. IV.	SECT. 1. De <i>Dagesch</i> et <i>Mappik</i> aliisque punctis Diacriticis.	47
	SECT. 2. De Accentibus, &c.	50
	De Linea <i>Makkaph</i> .	55
	De <i>Kametz</i> sive <i>a</i> longo, et <i>Chametzchatuph</i> sive <i>o</i> brevi.	58
APPEND.	De Punctorum Vocalium Antiquitate et Novitate, cum argumentis hinc et inde breviter propositis.	59
CAP. V.	De Syllaba.	70
CAP. VI.	De Nomine.	78
APPEND.	De Nominum Derivatione, ex variis conjugandi Speciebus.	84
	De Gradu Comparationis.	87
	De Statu absoluto et constructo.	89
	De Numeris Cardinalibus.	90
CAP. VII.	De Numeris Ordinalibus et Pronominibus.	93
	De Pronominibus Inseparabilibus.	97

LIBER II.

CAP. I.	De Verbo Perfecto, variisque conjugandi Speciebus.	104
	De Literis Primae Classis Praeformantibus, et Affor-	
	mantibus.	119
	De Secunda Classe Praeformantium.	121
	De Tertia Classe Praeformantium ך ם ן.	122
APPEND.	De Punctuatione Primae et Secundae Radicalis.	132
	De Convenientia Linguae Arabicae cum Hebraea in	
	Formatione Verborum et Temporum.	137
CAP. II.	De Verbis Imperfectis, et eorum triplice Ordine; de	
	Primo Ordine variisque Classibus Pluriliterorum.	141
SECT. 2.	De Secundo Ordine Defectivorum, quorum Prima	
	Classis Deficientia Primâ <i>Nun</i> continet,	143
	De Secunda Classe Deficientium mediâ simili.	148
	De	

	De Tertia Classe Deficientium tertiâ <i>Nun</i> vel <i>Thaw</i> .	157
SECT. 3.	De Tertio Ordine Quiescentium, quorum iterum Triplex Classis trifariam digesta.	158
	De Prioris Classis Prima, Quiescentium primâ <i>Aleph</i> .	159
	De Secunda et Tertia Prioris Classis, Quiescentium primâ <i>Jod</i> vel <i>Waw</i> .	162
	De Secundae Classis Prima, Quiescentium mediâ <i>Aleph</i> .	170
	De Secunda Classe Quiescentium mediâ <i>Waw</i> .	171
	De Tertia Classe Quiescentium mediâ <i>Jod</i> .	177
	De Tertiae Classis Prima, Quiescentium ultimâ <i>Aleph</i> .	180
	De Secunda et Tertia Tertiae Classis, Quiescentium ultimâ <i>Waw</i> et <i>Jod</i> , quae vulgò Quiescentia ter- tiâ <i>He</i> dicta.	182
	De Verbis dupliciter Imperfectis et variis illorum Classibus.	197

LIBER III.

SECT. 1.	De Adverbiis.	203
SECT. 2.	De Praepositionibus.	207
SECT. 3.	De Conjunctionibus.	208
SECT. 4.	De Interjectionibus.	209
CAP. II.	De Investigatione Radicis.	210
CAP. III.	De Mutatione Punctorum generali, ejusque Causa, Fundamento et Ratione.	215
	De Mutatione tum Literarum tum Vocalium, quae per Derivationem, Declinationem, et Constructio- nem Vocabulorum, existere solet.	221

LIBER IV.

	De propria Natura et Indole Syntaxeôs Hebraicae, Stricturae quaedam.	
CAP. I.	De Convenientia Nominis cum Nomine.	234
CAP. II.	De Verborum Syntaxi.	243
CAP. III.	De Syntaxi Particularum.	250
	Alphabetum Arabicum, et Vocales Arabicae, reli- quaeque Notae Orthographicae.	255,6

ERRATUM.

P. 110. Lin. 4. pro *ficti* lege *fictis*.

U^{TI} quaedam de Convenientia et Affinitate Linguae Arabicae cum Hebraea obiter diximus; ut igitur Lectores hanc affinitatem suis oculis melius perspicerent, Alphabetum Arabicum hic apposuimus.

Consonantium Tabella haec est.

Potestas.	Nomen.	Figura.			
א A. Spir. len. Graec.	Elif.	ا	ا	ا	ا
ב B.	Be.	ب	ب	ب	ب
ג T.	Te.	ت	ت	ت	ت
ד T. <i>Blaesum.</i>	Thfe.	ث	ث	ث	ث
ה G. <i>Gallicum.</i>	Gjim.	ج	ج	ج	ج
ו Hh.	Hha.	ح	ح	ح	ح
ז Ch.	Cha.	خ	خ	خ	خ
ח D.	Dal.	د	د	د	د
ט D. <i>Blaesum.</i>	Dhsal.	ذ	ذ	ذ	ذ
י R.	Re.	ر	ر	ر	ر
כ Z.	Ze.	ز	ز	ز	ز
ס S.	Sin.	س	س	س	س
ש Sj, ch. <i>Gal.</i>	Sjin.	ش	ش	ش	ش
ז S.	Sad.	ص	ص	ص	ص
ז D.	Dad.	ض	ض	ض	ض
ז T.	Ta.	ط	ط	ط	ط
ז D.	Da.	ظ	ظ	ظ	ظ
ע <i>Hebraeum.</i>	Ain.	ع	ع	ع	ع
פ G. <i>Latin.</i>	Gain.	غ	غ	غ	غ
פ F.	Fe.	ف	ف	ف	ف
ק K.	Kaf.	ق	ق	ق	ق
ק C.	Kef.	ك	ك	ك	ك
ל L.	Lam.	ل	ل	ل	ل
מ M.	Mim.	م	م	م	م
נ N.	Nun.	ن	ن	ن	ن
ו W. <i>German.</i>	Waw.	و	و	و	و
ה H.	He.	ه	ه	ه	ه
י I. <i>Conf.</i>	Ie.	ي	ي	ي	ي

Diver.

Diversitas Figurarum varia in hac Alphabeti Tabella, ex connexionis et sitûs ratione, oritur. Prima Columna eas Literas quae initio dictionum, et in medio post sex Illigabiles, continet: Secunda, quae in medio post Ligabiles: Reliquae duae, quae in fine, prior quidem post Illigabiles, posterior verò post Ligabiles, usurpantur, exhibet.

Vocalium Tabella haec est.

A vel E	Fatha	بَ
O vel U	Damma	بُ
I	Kefra	بِ

Ad longas vocales representandas, Lingua Arabica advocavit literas quiescentes اَوِيّ; sic ut *Phata* valeret *a* productum; ut قَارِ *vāp* vel *vīp*. Post *Kefra* appositum *Jod* dat *e* et *i* longum; ut نَبِيّ *vīp*. *Waw* additum *τō Damma* dat *Schurek* vel *z*; ut نُور *vūp*.

Reliquae Notae Orthographicae sunt:

1. *Gjesma* (◌ْ), quod, apud Arabes, notat *scheva* quiescens; ut لَمْ *lam, non*.
2. *Tesdid* (◌◌), idem cum *dagesch* forte apud Hebraeos; ut شَدُّوا *schaddou*, pro شَدُّوا.
3. *Hamza* (◌َ), servus est *Eliph* mobilis, eique cum vocali appositum, motum ejus indicat actuale; ut اَنْ *an*, اَرْض *aerdzon*, terra.
4. *Wesla* (◌◌◌), *τō Elif* in principio vocum appositum, planè otiosum esse indicat; ut كَلْبُ الْمَلِكِ *kalbol-Maliki*, cor Regis. Nihil itaque est aliud (◌◌◌) quam unionis illius indicium.
5. *Medda* (◌◌◌◌) apponitur quiescenti ante (◌َ); ideoque producit: ut سَمَاء *samaon*.

GRAMMATICÆ HEBRÆÆ

LIBER PRIMUS.

CAPUT I.

De natura et indole Linguae Hebraeae.

HEBRÆI, Chaldaei, Syri, Arabes et Persae, in legendo et scribendo, incipiunt a dextra versus sinistram, uti olim etiam Graeci (a); habentque hoc commune cum caeteris Orientalibus (exceptis Æthiopicis et Armeniis); a quibus tamen in eo differunt, quod singulas literas figillatim ponant, cum Syri et Arabes literas suas connectant. Et ut Hebraei consonas a se invicem, ita quoque vocales a consonis separant, ut externae illarum figurae interdum prorsus abesse possint. Linguae enim Orientales commodissime scribi, legi, et intelligi, sine vocalibus adscriptis, in rebus ordinariis et facilibus possunt, quamvis sine iis pronuntiari nequeant; ubi periculum aliquod erroris, notulam apponunt, quae formam verbi vel nominis, determinet.

A

Grammatica

(a) Graecos more Phoenicum, a quibus literas suas acceperunt, a dextra ad sinistram olim scripsisse, testatur Pausanias, lib. 5. 338. de nomine Agamemnonis in ejus statua exarato, sic loquens, γέγραπται δὲ τὸ ἐπὶ τὰ λαῖα ἐκ δεξιῶν, *scriptum est autem illud (nomen) a dextra ad sinistram.* Postea vero boum in arando verfuras imitati, primam lineam a dextra ad sinistram, sequentem statim a sinistra ad dextram; tertiam a dextra ad sinistram, et sic deinceps, inceperunt: quod scribendi genus βυσσοφηδόν, i. e. *boum arantium more*, appellatum est.

Eadem etiam ratione scribendi, teste Didymo, exaratae erant leges Solonis.

Graecos etiam morem scribendi introduxisse a sinistra ad dextram, viris doctis creditur.

Grammatica Hebraea definitur Ars purè loquendi et scribendi Hebraice: Rabbinis dicitur רִקְדִּיק i. e. *subtilitas*, quia subtiliter et accurate literas, puncta, inflexiones, et vocum omnium naturam considerat.

Duabus constat partibus: Etymologia, vel potius Analogia(*b*); et Syntaxi.

Etymologia vocum singularum naturam et proprietates expendit.

Syntaxis vocum junctarum, ex quibus sermo perficitur, rationem, structuram et elegantiam explicat.

Elementa linguae Hebraeae (*c*) distingui solent in literas et puncta: per literas intelliguntur consonantes (*d*) tantum: per puncta, reliquae notulae quibus lectio et pronuntiatio regitur.

Litterae apud Hebraeos vulgò sunt viginti duae.

(*b*) Etymologia enim proprie vocum origines inquit: Analogia vero tota est in considerata communi loquendi norma, consuetudineque regulari et irregulari, unde a potiore parte Analogia vocatur. In omni lingua perdiscenda, Analogiae opera navanda est; hoc modo enim genuinam linguarum naturam et indolem perspicimus.

(*c*) Hebraea lingua vocatur עִבְרִית a עֵבֶר Gen. x. 21. Inde Abrahamus appellatur הָעֵבֶרִי Gen. xiv. 13. i. e. *Hebraeus*, vel Hebero ortus; et lingua nominatur *Hebraea*, quia ab Hebero, per Phalegum et Abrahamum in linea sancta, ad Hebraeos transmissa fuit. Altera appellatio ejus est *linguae vel labii Cananaei*, ex Jes. xix. 18.; vetus enim Cananaea sive Phoenicia ejusdem indolis et originis cum Hebraea fuisse videtur, uti nomina propria regum et urbium clarè monstrant. A Judaeis etiam insignitur titulo illo לִשַׁן הַקֹּדֶשׁ *linguae sanctae*.

(*d*) Per consonam aut litteram intelligunt conatum illum sonandi, sive sit conformatione labiorum, linguae, gutturis, dentium, sive hos motus organicos conjungendo. Consona, si naturae legem attendimus, praecedit, subsequiturque vocalis, quoniam nullam vocalem efferre possumus, sine aliquo motu organico in gutture exerendo: et etiamsi conformatio gutturis in vocalibus pronuntiandis seorsim, non tam perspicua, ac in aliarum consonantium cum vocalibus pronuntiatione, attamen tam vera et distincta secundum naturam suam, ac altera: igiturque littera & vera consonans, et actum et formationem gutturis cum alia vocali efficit, eodem modo quo ב pronuntiatur a labiis cum una aliqua ex iisdem vocalibus, vel ut א formatur lingua. Hinc quisvis videre possit, *Aleph, He, Heth, Hain*, excludi non posse: hae enim sunt motus organici leniores, asperioresque in gutture, et fulcra et vehicula vocalium:

vocalium: omnes enim aptae sunt ad vocalem, longam aut brevem post se recipiendam; nam dicere spiritum non esse literam, logomachia tantum est, quum literam vocamus omnem motum oris organicum, sine addita vocali.

Alia est Hebraeae et linguarum orientalium proprietas, quod verba primitiva ex diversis consonantium conjunctionibus per triadas composita sunt; et uti exstant viginti duae literae, variae copulationes et combinationes per tres literas 10,600 efficiunt, quod planè copiam et divitias hujus linguae ostendit; nam iis conjunctionibus vitatis, quae asperae nimis vel incommodae videbantur, ad minimum calculum, decem millia radicum exstiterunt. Quod haec hypothesis non omnino absurda sit, apparet non tantum ex linguae analogia, sed etiam ex magno illo numero radicum, quae jam in Hebraea, Chaldaea, Syriaca, et praecipuè Arabica, exstant. Specimen dabit haec thematum digestio, אבר אבנ אבב אבא &c. atque ita porro per omnes literas: item אנב אנא et sic ad finem. Eodem modo progreditur per caeteras literas. Praeterea, hae omnes radices suas propagines et derivata fundunt. Hinc temeritatem et ignorantiam quorundam observare liceat, qui Hebraeam linguam pauperem et imperfectam pronuntiare audeant.

Ex hocce vero conspectu indolis linguae Hebraeae a prima origine sua, hanc perfectam formam obtinuisse videtur, adeo ut auctor ejus, vel sapientissimus omnium mortalium, vel, uti verum fatear, potius ipse Deus, fuit: nam nullo modo concipere possum, quomodo rudes homines, linguam, quae in se continet tam varia et manifesta summae sapientiae et artis indicia, invenire potuissent. Divina etiam ipsa ars videtur, quae sonos literis efferre doceat, et conspectui aliorum, omnia quae putari aut dici possent, diversis 22 literarum variè dispositarum conjunctionibus, exhibeat. Talis reverà ars omnes humani ingenii vires superare videtur.

Denique, Arabica, Syriaca, et Chaldaica, radices suas ex diversis consonantium copulationibus per triadas etiam formant, eodem modo quo lingua Hebraea; quae planè ostendunt eas non esse diversas linguas, sed tres posteriores dialectos esse Hebraeae, uti etiam ex nominibus hominum et locorum in Bibliis patet, quae omnia derivari ex una vel altera illarum commodè possunt.

Antiquitatem si spectemus, quae summam rebus conciliat dignitatem ac venerationem, lingua Hebraea omnium antiquissima, originem non a Mercurio, non a Cadmo, non a Phoenicibus, sed ab ipsis mundi primordiis ducit, ut quae nata est cum orbe nato, Dei et angelorum lingua, hominumque primorum vernacula. Haecce ejus antiquitas a nominibus, primis hominibus, locisque, quae in historia sacra occurrant, impositis, confirmatur. Mosem linguam primaeavam in Hebraeam vertisse, uti doctiss. Grotius vult, ab omni veri specie abhorret: quanta enim omnis historiae confusio inde oriretur. Nomina gentium vetustissimarum, deorumque Gentilium, reliquiaeque quaedam hujus linguae in omnibus aliis, ejusque maxima simplicitas,

citas, antiquitatem corroborant. Sed haec profequi, longius nos ab incepto traheret. Obiter notandum est, quod simplicitas linguae Hebraeae illam Syriacā antiquiorem esse ostendit. Haftenus diximus vim et copiam linguae Antediluvianae patere ex conspectu omnium illarum dialectorum. Linguam Labanis et Jacobi, non fuisse diversam, sed tantum dialectum, patebit ex Gen. xxxi. 47. ubi quod Labani Chaldaeo est **יְגַר שְׁהָדוּתָא** *Jegar Sahadutha*, i. e. *acervus testimonii*, a Jacobo Hebraeo nominatur **גִּלְעָד** *tumulus testimonii*; idem sensus vocabulis linguae primaevae synonymis, vel potius propriis, enunciatus: nam **יְגַר** *acervus*, ab **אָגַר** *acervavit*, propriè *contraxit*, in Arabica **لَجَر** idem significans, in pas. forma **אָגַר** *obligatus, conductus*, a primaria significatione *contrahendi*. Harmonia in Syriaea et Chaldaica perspicua: **שְׁהָדוּתָא** *testimonium* propriè *oculatum*, cum **א** emphatico, a **שָׁהָר** quae etiam si non jam extat in Bibliis, procul omni dubio civitatis erat Hebraicae, dum lingua illa florebat: nam nomen **שָׁהָר** inde derivatum habemus, Job. xvi. 19. et hoc confirmatur ex lingua Arabica, ubi propria et primaeva ejus significatio conservatur; nam **شاهد** propriè significat *praesens fuit, oculatus fuit testis*; 2. *testimonium perhibuit coram*, et quidem sanctissimum, et jurejurando firmatum; unde **שָׁהָר** in Job. bene verti possit, *testis oculatus*, qui quod praesens vidit, *testis praesentissimus*, qui intimos sinus et recessus cordis inspicit. Pro **שְׁהָדוּתָא** maluit Jacobus uti voce **עֵד** *testis* propriè *auvitus* a **עוּד** Arabicè **عَاد** media *Waru*, iterari, continuo repeti; hinc in *Hiphhil*, *testari*, q. d. iterum iterumque asseverare; hinc **עֵד** *asseverator veritatis*. Vox **גַּל** est communis dialectis linguae Hebraeae a **גָּלַל** *vokuit*, quae etiam apud Arabes **جَلَّ** Mirum mihi quidem videtur, ullum virum doctum invenisse vocem **שָׁהָר** esse Aramaeam, et claram corruptionem Hebraeae vocis **עֵד** cum relativo **שֶׁ** praefixo. Illam esse Aramaeam agnoscimus; sed eodem tempore Hebraicam et Arabicam dicimus; sed talis mutatio, vel corruptio ac **שְׁהָדוּתָא** pro **עֵד** in dialectis linguae Hebraeae, ignoratur: **גִּלְעָד** est planè vox composita ex duabus, viz. **עֵד** *testis*, et **גַּל** *tumulus*, quarum alia exempla in talibus extant. Quae enim causa affirmandi **שְׁהָדוּתָא** esse corruptionem **עֵד** quum hae duae voces exstiterent in lingua Hebraica, aequè ac in dialectis ejus? An quia affinitas linguae Arabicae tam clara est, ut quicunque *legere* et *intelligere* Arabicam possit, planè intimam consanguinitatem perspiciet? Nulla alia differentia inter sermonem Labanis et Jacobi, quàm si pro *acervo oculatae inspectionis*, Latinè dicere velis, *tumulum testimonii*, vel *testis praesentissimus*. Vide Schult. Gram. Heb.

Heb. p. 4. Denique audiamus magnum Seldenum de hac re differentem: "Disertè affirmat ille vir doctus, ex historia Labanis et Jacobi, diversam prorsus linguam ab Hebraea fuisse, malè a nonnullis colligi, &c." Vide Selden. prolegom. ad tract. De diis Syr.

Credi vix potest, quantum effectum variae hujus orbis partes, in temperamentum linguamque hominum, habent: optimè observavit clar. Loescherus, Eoas gentes vividas esse, sicciores ac sale purissimo turgentes, linguisque uti velut conditis et aromaticam vim redolentibus: connexionis autem fluidae non adeo studiosas saepe fallere has linguas, hiulcasque nobis videri. Tales sunt Sinensium Indorumque linguae. In orientalibus crebrae vocum emphases, orationisque lumina, et phrasae vivae, ac veluti coruscantes: paucis multa reddunt. Non tam crebris vocum flexionibus, quàm inflexo tono, aut remissâ vel auctâ pronuntiationis vî, in rebus exprimendis utuntur. Occidentalibus planè contraria eveniunt; horum linguae hument ac fluunt, multis saepe ambagibus rem dictu brevissimam involvunt, et insitae vocum *επερεια* prorsus expertes, terminationibus variis et compositionibus ideas suas communicant.

Septentrio frigore celebris, frigidum habitum producit: tarda hic omnia et vacua affectibus, toni ut plurimum prolongati, et frequentes omnino vocales. Tales sunt Suedorum, Tartarorum, &c. linguae. Qui vero meridiem incolunt, fervent sermone, affectibusque vehementissimis voces ipsas ac tonum imbuunt; concitati ipsis toni, brevesque vocales ut plurimum placent. Ita se Arabum et Ethiopum linguae habent. Ut Loescherus Laconicè dicit, *Saliant linguae orientales, occidentales fluunt, meridionales currunt, septentrionalibus planè repentibus.*

Hebraea lingua, dum viva et vernacula erat, in ea orbis parte sedem habuit, quae orienti ac meridiei propior est; indolis utriusque quodammodo particeps, emphatica et concitata sit, superflua quaeque vitans, paucis multa reddens, phrasae ejus vividae et *επερεια* plenae, res tam breviter tamque accuratè exprimentes, ut nulla alia lingua nativam Hebraeae proprietatem vix assequi, aut imitari valeat.

Haec qui seriò pependerit, indolem esse tam diversam ab Hesperiiis linguis, non mirabitur. Absurdum enim est Hebraeam ex nostrarum modulo metiri, tum pronuntiatione, tum structura et indole.

Puritas Hebraeae hinc perspicua est, quod peregrinis, atque ex aliis linguis petitis vocibus careat: verum quidem est quaedam vocabula exotica in S. Scriptura inveniri, v. g. Egyptiaca, Persica, Aramaea; sed ista vocabula non ad ipsam linguam referenda sunt; ibi tantum in medio producta, ubi de rebus exoticis sermo est: nondum enim Sacri Historici peregrina vocabula in Hebraeam vertunt, sed nomina exotica, ut se verè habeant, exprimunt. Mirum enimvero est, linguae hujus puritatem a Mose ad tempora Malachiae, postremi Scriptoris Divini, licet ultra mille annos remoti, semper incorruptam mansisse, eundemque in Malachia Hebraismi stylum regnare, ac in scriptis Mosaicis: cum in aliis ferè linguis, singulis ferè seculis, vicissitudo quaedam notabilis accidere observetur.

6 GRAMMATICÆ HEBRÆÆ

CAPUT II.

De LITERIS.

<i>Num.</i>	<i>Nomen.</i>	<i>Figura.</i>	<i>Organica vis et potestas.</i>
1	Aleph	א	aspiratio lenissima instar spiritus lenis Graec.
2	Bheth	ב	bh. nudum b cum puncto in medio.
3	Ghimel	ג	gh. pronuntiatio in quo inest g cum statu e gutture enuntiatum.
4	Dhaleth	ד	dh. cum puncto in medio notat nudum d.
5	He	ה	(') spiritus asper Graec. dulcis aspiratio, uti in <i>honor</i> .
6	Vau	ו	w Germanicum.
7	Zajin	ז	z ds ut in voce Anglica <i>zeal</i> .
8	Heth	ח	hh. spiritus altero tanto asperior quam Graecorum ille asper.
9	Teth	ט	t
10	Jod	י	j molliusculè pronuntiatur, ut Anglorum y in <i>you, yield, year</i> .
20	Chaph	כ	ch. x k vel c durum Anglorum cum puncto in medio.
30	Lamed	ל	l
40	Mem	מ	m
50	Nun	נ	n
60	Samech	ס	s lene.
70	Ajin	ע	hhh. spiritus asperrimus exiens in hgh.
80	Phe	פ	ph vel φ Graecorum.
90	Tzade	צ	tz vel tds
100	Koph	ק	k
200	Resch	ר	r
300	Schin	ש	sch vel sj
	Sin	ש	s durum.
400	Thau	ת	th s

Affinitas alphabeti Graeci cum Hebraeo, praecipue dialecto Phoenicia, omnibus nota est: affinitas et harmonia alphabeti Arabici cum Hebraeo aequè perspicua erit omni serio attendenti seriem et rationem utriusque, et secundum rerum naturam ita deberet esse; veteres enim Arabes, sive Joktanidae, qui ex domo Heberi in Arabiam immigrarunt, eundem numerum et ordinem literarum tenuerunt, ut patet ex prisco gentis alphabeto. Ex multiplicatis enim literis adspiratis, oriuntur in alphabeto Arabico viginti octo literae; sed reverà numerus literarum idem ac in lingua Hebraea, tantum eadem litera blaesè, vel cum adspiratione, aliter vel diversimodo pronuntiatur: si literas בִּנְרַכַּפֿ raphatas, vel dagefch leni notatas, cum ה mappicata addiderimus, idem numerus literarum Hebraearum et Arabicarum erit.

Antiquissimae Arabum literae aliam faciem obtinere, atque tum numero, tum ordine alphabetico ad amussim cum Hebraeo respondere. Hoc vetustum alphabetum vocatur *Algad Hewez*, &c. vocibus artificialibus, quae literas nobis omnes exhibent, secundum ordinem Hebraicum, &c. אֲבִגְדָּה ad finem usque alphabeti. Hicce character vetus *Cufficus* vocabatur, temporeque Mohommedis Meccae inter Koraischitas obtinebat, eoque Alcoranus exaratus fuit.

Recentior vero auctorem habuit Ibn Mocla supremum ministrum, sive Vizyrum quadragesimi primi Chaliphae Arradii, qui anno Hejirae 322. regnare coepit. Hicce Vizyrus, volvente seculo decimo, celeritatem scribendi unice spectans, quadratum et tardum eliminavit, hodiernumque substituit, vocaliumque paucissimas notas reliquit. Doctissimus Gravius, aliquot folia Alcorani, hocce characterè Cuffico, ex Egypto attulit. Vide Pocokii specim. hist. Arab. p. 158. Videatur quoque Elmakinus de Ibn Mocla in historia Saracenica, p. 205. Sed affinitatem intimam et harmoniam linguae Arabicae cum Hebraea, brevi, Deo volente, in dissertatione, latius ostendere conabimur.

Quemadmodum apud Hebraeos punctum Dagefch et Mappik literis בִּנְרַכַּפֿ et ה impressum, numerum literarum non auget, ut viginti octo vel novem sint; ita quoque punctum sex septemve Arabum literis additum, illarum pronuntiationem quidem nonnihil immutat, numero vero ipsi nihil addit. Hae literae Arabicè sunt, د > ط > ص > ذ Dal, Ha, Ta, Ain, Sad, et Te, quarum pronuntiatio ab Hebraea procul dubio nihil discrepat; punctum vero superadditum, ita ut scriberentur sic, ذ > ط > ص > ذ Dsal, Cha, Da, Gain, Dad, Thse, sonum blaesum, partimque asperum illis peperit.

Ut Grammaticorum omnium consensum taceamus ; numerus et ordo literarum patet ex quibusdam S. Scripturae locis, in quibus versus incipiunt a singulis alphabeti literis. Ea autem loca praecipua, inter caetera, sunt, cap. ult. Proverb. a versu 10. ad finem usque capitis : Thren. cap. quatuor prioribus. Sed denique, in capitibus ii. iii. iv. ך et ם transponuntur ; in Psal. cxix. octoni versus a singulis alphabeti literis exordium habent ; quare Psalmus iste alphabetum magnum vocatur (f).

Quidam Grammatici literas viginti tres computant, distinguendo inter ם et ם, procul dubio nixi hae ratione, quod ם et ם in integris vocibus significationes variant ;

(f) Observandum est, quod numerus literarum confirmatur ex Psal. xxxiv. sed deest ך aut ם et ם in versu sexto comprehenduntur, ut quidam volunt ; etiam ex Psal. cxlv. at in eo deficit versus a ם incipiens, qui tamen adfuisse videtur tempore LXX interpretum, qui eum sic reddidere : *πιστὸς κυριος ἐν παντι λόγοις αὐτοῦ. καὶ ὅσιος ἐν παντι ἔργοις αὐτοῦ.* Verosimile est eos in Hebraeo suo codice sic legisse,

נֶאֱמַן יְהוָה בְּכָל־דְּבָרָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו

Fidelis Dominus in omnibus verbis suis : et sanctus in omnibus operibus suis.

Hicce vero versus desiderabatur tempore Hieronymi, neque etiam apud Graecos interpretes, Aq. Sym. Theod. &c. exstabat, teste antiquo Scholiasta.

In antiquioribus codicibus manuscriptis evolvendis, non raro mutationes quasdam inveniemus, sed nihil ad essentiam characterum facientes. Balmesius optimè observat, "Scripturam literarum apud Hebraeos varios modos habere, pro diversitate provinciarum, sic tamen ut participant omnes de forma literarum, quae *Assyriaca* vocetur ;" (ita quadratam literarum formam appellat), "quae vere orthographica sit." Postea addit, "Scribas, ut pulchram scriptionem suam facerent, permutasse literarum figuras, pro nationibus et linguis suis, sed leviter, ut divinatione opus non esset. Post modum vero, in scripturas vulgares omnes, incidisse maiorem mutationem, neque servatam esse Assyriacam scriptionem, nisi in Bibliis." Haec digna notari, quia hinc effluxere coronulae et spinae literis impositae, praecipuè in Phylacteriis describendis.

Nova

ent; atque etiam Arabibus, Persis et Turcis, pro diversis habeantur. Videas Sext. Amama de recta lect. ling. sanctae, p. 6. et 7. Pfeiffer, in introduct. in orient. p. 49.

Omnes viginti duae alphabeti Heb. literae, occurrunt in viginti sex versiculis V. T. (notante id Maffora ad Ezech. xxxviii. 12.); et una cum sic dictis finalibus, Zeph. iii. 8. : et Ezech. l. c.

Affinitas quarundam literarum ratione formae diligenter notanda est, ne inter legendum una pro altera accipiat.

<i>Bbeth.</i> ב	<i>Chaph.</i> כ	<i>Vau.</i> ו	<i>Zain.</i> ז
<i>Ghimel.</i> ג	<i>Nun.</i> נ	<i>Zain.</i> ז	<i>Nun fin.</i> ן
<i>Daleth.</i> ד	<i>Resch.</i> ר	<i>Mem fin.</i> ם	<i>Samech.</i> ס
<i>He.</i> ה	<i>Heth.</i> ח	<i>Teth.</i> ט	<i>Samech.</i> ס
<i>Heth.</i> ח	<i>Thau.</i> ת	<i>Hbajin.</i> ע	<i>Izade.</i> צ

In manuscriptis errare potest quis facilè inter ל *Lamed* et Resch ר si posterius apiculo insigniatur.

Oportet autem cautè inter literas sibi similes distinguere, quod discrimen omne in apicibus et angulis consistit, ut ex harum accurata collatione constet.

Multi errores videntur exstare in LXX. Interpretibus, ex incuria amanuensium in hac re, ut cuius inspicienti patebit.

Observandum est, quinque hasce literas כ מ נ פ צ bi-formes esse;

כ מ נ פ צ

ד ם ן ף ץ

Posteriori modo hae literae in fine vocabulorum pingi solent, indeque *Finales* appellantur: *Mem*, ex מ infra aperto, in quadratam formam claudente ם; reliquis כ מ נ פ צ basin suam deorsum mittentibus, ד ם ן ף ץ quae mutationes ex

B

studio

Nova Rabbiorum scriptura est rotunda, exilis, et pro conditione scribentium varia; vocabulo Arabico משקט vel מקט cadentem, acclivem barbaram currentem nuncupant.

Characteres Rabbini, apud Judaeos, Hispanos et Italos usitati, tantum a Biblicis discrepant in forma tenuiori et rotundiori, et ad scribendi celeritatem magis accommodati sunt.

studio καλλιγραφίας ortae. Quinque illae literae, memoriae causa, continentur in voce קָמֶנֶפֶז Camenaphetz, sicut dispergens.

Accidit haecce dilatio in manuscriptis etiam literis, ב ש ר ר ב ת פ ה ש ש ר ר ב ubi insuper tres posteriores cum gibbis antiquiùs visuntur, *Phe* vere in se reflexum et reduplicatum.

Quoniam tanta est affinitas quarundam literarum, ut tyronibus molestiam creant, eò visum fuit fusiùs discrimen inter literas describere.

Quod ad discrimen inter hasce literas: litera ב *Beth* distinguitur à כ *Caph*, quod haec supra et infra rotundior est: latera ט̃ *Beth* angulum rectum ferè constituunt. ג *Ghimel* dignoscitur à נ *Nun*, quod ductus perpendicularis ט̃ *Ghimel* in apicem definit: idem vero ductus in *Nun* a fine, apice ad sinistram continuò flectitur. Discrimen ט̃ ד *Daleth* à ר *Resch* apparet, quod *Resch* rotundior est in superiore parte; *Dhaleth* vero habet angulum rectum; vel aliter, *Dhaleth* constat ex duabus lineis rectis quae angulum rectum ferè constituunt; *Resch* vero rotundior formam habet, et angulum obtusum imitatur.

ד *Dhaleth* lineam inferiorem non excedit; ך̃ vero finale infra eam extenditur.

ה *He* habet spatii aliquantulum relictum inter lineam lateralem sinistram et superiorem; ח *Heth* vero ibidem clauditur.

Differentia inter ו *Waw* et ז *Zain* haecce est, nempè, quod apex ט̃ *Zain* crassiusculam apicem habet.

ו *Waw* ad extremam usque lineam descendit; י *Jod* vero minimè.

ז *Zain* et י finale eodem modo a se invicem distinguuntur.

In ח *Heth* utraque linea lateralis recta est, et cum superiori angulum rectum constituit: linea dextra ט̃ ת *Tbau* recta est; linea verò sinistra paululum inflectitur, et in crassiusculam apicem sinistram versus definit.

ט̃ *Teth* supernè; ך̃ verò infernè apertum est.

ס *Samech* ferè rotundum est; at ם *Mem* finale quadratum.

Cauda ט̃ ץ *Hajin* ad dextram curvatur; ץ verò à sinistra ad dextram, et iterum à dextra ad sinistram replicatur.

ש̃ *Schin* habet punctum in dextro cornu; ש̃ *Sin* verò in sinistro.

De organica vi et potestate Consonantium.

✱ *Aleph* est organicus ille motus qui in incipienda vocalium pronuntiatione, syllabam sive longam sive brevem inchoat, tum in principio, tum in medio vocis peraequè potest, et a vocali sequente distinguitur; aliquando verò quiescit: aspiratio ejus lenissima permulcens magis quàm feriens aures (g).

Ⲛ *Beth* notat *bb*; quando habet punctum in medio, aspiratio tollitur. Pronuntiatio Rabbinica per *v* non videtur esse antiqua. Graecae versiones tenent simplex *Beta*, sine aspiratione.

Ⲛ *gb* aspiratio, in qua inest *g* cum flatu è gutture enunciatum. In lingua Graeca retinetur nudum *Gamma*, accedente iterum auctoritate LXX. Interpretum, nec non Originis in Hexapla simplex *γ* substituentium.

Ⲛ Vulgò

(g) Quidam viri docti volunt omnibus hisce literarum denominationibus suam subesse significandi virtutem et proprietatem, quae cujusque literae vel ordini vel formae apprimè conveniunt: אֵלֶף *Aleph*, nempè significat *bovem* vel *ducem*. Appellatio, uti volunt, in primum elementum ritè quadrans, sive formam spectes, sive principem locum. בֵּית *domus*, in figura Ⲛ se offerens, cujus basis pingit fundamentum, superior linea tectum planum, intermedia parietem, apertum latus januam. Eadem subtilitate progrediuntur in caeteris literis, et contendunt haecce demonstrari posse: sed reverà haec viris limati judicii praecaria et merae conjecturae esse videntur. Grammatica enim Hebraea texenda est ex sacris classicis, et significatio verborum in hac lingua indaganda est ex locis parallelis Scripturae, ex antiquis versionibus, ex paraphrasibus Chaldaicis, et praecipuè ope dialectorum, et nequaquam ex formis et ductibus literarum.

Quod ad pronuntiationem linguae Hebraeae frustra objici solet a Spinoza et aliis, quod ambigua et obscura sit: idem verò dici possit de lingua Graeca et Latina; quia adhuc de Germana pronuntiatione illarum linguarum, sub iudice lis est. Nullus tamen hinc inferre poterit, quod auctores in illis linguis conscripti intelligi non possint.

Liccat

Ⲛ Vulgò *db*: aspirationem haud agnoscunt Graeci, Origines in Hexapla, neque Hieronymus. Eadem aspiratione caret Arabum *Dal*, et Graecorum *Delta*: aspiratam fuisse hancce literam suspicari est, ex creberrima illa mutatione Ⲛ in ⲛ, per dialectum Chaldaicam et Syriacam: prona enim est flatūs et sibili vicissitudo. Ratio quare Graeci omittunt aspirationem in literis Ⲛ ⲛ ⲛ est, quod nullas literas aspiratas habuere ad sonum illarum exprimendum; sed pro Ⲛ ⲛ ⲛ ad manum habuere aspiratas ⲛ, ⲛ, ⲛ.

Ⲛ *He*

Liceat mihi dicere, quod si ulla antiqua lingua possit prae se ferre, quod recta pronuntiatio ejus conservata fuit integra in huncce diem, meritò Hebraea haec sibi arrogare queat.

Nam Hebraeus populus, semel excisis atque afflictis Hierosolymis, in varias orbis partes disiectus, magnas et frequentes synagogas habuit, et adhuc habet in Asia, Africa, et Europa, quae ut veteres sacrorum ritus et ceremonias, sic linguam a majoribus suis traditam conservasse videntur. Absit attamen a me affirmare quod veram, antiquam et vernaculam linguae Hebraeae pronuntiationem cum proprio ejus accentu retinuerint, ut olim tempore Moysis et Prophetarum fuerat. Ephodeus ipse Iudaeus ingenuè haec fatetur, cap. 32. "Non est quod existimes, nos hodie peritos in lectione Scripturae, et pronuntiatione literarum, qualis fuit apud antiquos." Observat ille, prae caeteris, inter Ⲛ et ⲛ inter ⲛ et ⲛ nec non inter ⲛ et ⲛ olim eam fuisse differentiam, quae in omnes aures ultro penetraverit. Novimus et audivimus ipsi Iudaeos legentes literas Hebraicas secundum peculiarem accentum locorum ubi nati et enutriti fuerant. Sed etiam si antiquum pronuntiandi modum deperdidissent, nullus hinc inferre potest eos etiam omnem cognitionem linguae Hebraeae deperdidisse, qua usi sunt publicè in precibus publicis quotidie. Sed versio LXX. Interpretum rem extra omne dubium ponit, quod pronuntiatio hujus linguae non ita obscura et ambigua sit ac Spinosa prae se fert: è contrario, nescio an tantum habemus ad confirmandam veram pronuntiationem ullius linguae mortuae. Pronuntiationem veram, saltem essentialem, linguae Hebraeae conservatam fuisse, confirmatur etiam ex lingua Arabica, quae est ejusdem indolis cum Hebraea, et quae hodie vernacula est in multis locis tum Asiae tum Africae. Syri magis ad septentrionem siti, crassiori sono *Olaph*, *Beth*, *Gomâl*, *Dolath*, *Lomâd*, &c. *tzode* extulerunt. Delicatiores pronuntiationes, è situ australi oriunda in Arabia tenuit, *Eliph*, *Be*, *Gjim*, *Dal*; Phoeniciis sonantibus *Alpha*, *Beta*, &c. Quisquis levissimam pronuntiandi differentiam, a diverso situ facile ortam, perspiciet.

ה He convenit cum *b* Latino.

י pronuntiari debet eodem modo quo *w* Anglicum; nam si haecce litera fortem sonum *τῷ* *v* habuisset, nunquam sonus ejus in diphthongum eliquesceret. Vide Boch. Geogr. Sacr. p. 452. et Montfauc. Palaeogr. Gr. p. 128.

ז *ds* vel *z* pronuntiatum, vel convenit cum *z* Graecorum; solennis mutatio evincit hoc in *Hitbpabel*, quae pro הִיטְבֶּבֶל *Hiztaccer* substituit הִיזְדַּכֶּר *Hizdaccer*, priori *ds* alterum ד *in-*vitante. Hoc etiam confirmari videtur ex nomine אֶזְרָא *Ezra* vel *Edfra*; unde postea *Efdra* apud Hellenistas.

ח est asperior quaedam populorum orientalium aspiratio, occidentalibus pronuntiata difficilior, medium quasi tenens inter *ch* et *b*; unde Arabes duplicem literam *Hba* هـ et *Cba* ح Graeci autem suum ητᾱ H olim similiter aspirationis notam formarunt: difficilis etiam litera pronuntiata, notat enim asperum conduplicatum exeuntem ē gutture, unde *bb* a plerisque notatur.

ט valet nudum *t*, secundum LXX. Interpretes et Hexapla; alii verò aspiratam esse volunt; auctoritas verò alphabeti Arabici in litera *Te* confirmat, quod est litera sine aspiratione.

י *Jod* consonat cum *Jod* Graecorum, sed molliter pronuntianda est, ut ab Arabibus et Syris et Judaeis orientalibus, ut *y* in *you*.

כ est aspirata, ut *χ*, quae per *dagesch* fortè, aequè ac lenè fit *c* erectum, ut in *calendis*, *camera*, &c.

Errare videtur cl. Cappellus, quum veteres semper aspirâsse affirmat, in A. Pun. Rev. lib. i. cap. 15. refutatur haecce pronuntiatio in voce *κεφας* *kephas*, כִּפּא *petra*, כַּרְמֶל *Carmel*; etiam ex usu Arabum, sub *ع* quod in initio syllabarum ut *c* stat, sive *k*; in fine verò, ut *ch*, exit.

Omnes conveniunt de sono literarum *Lamed*, *Mem*, et *Nun*.

מ quidam pronuntiant ut *s* molle, alii ut *s* durum; nobis verò pronuntiatio videtur melior eorum qui molliter pronuntiant.

נ. Maxima pronuntiandi difficultas est nobis occidentales regiones incolentibus, praesertim in *נ*; multi enim cum *ח* et *ה* confundunt; ut hoc evitari possit, optimum esset tyrones assuefacere, hanc literam pronuntiare ut *hgh*. Eodem

dem modo pronuntiatur ut *z* apud Arabes. Aspiratio densissima Judæis orientalibus, Syris et Arabibus, qui hanc literam summi gutturis vel narium adminiculo proferunt. Ut spiritum lenem plerumque LXX. Interpretes, nec non Origines in Hexapla, in prima, secunda et tertia sede vocis cum omni vocali, ex aequo, efferunt: per *Gamma* reddiderunt aliquando, ut in עמרה Γωμυορρα, עזה Γαζα, פעור Φεγορ, Rabbini auctores fuere ut pronuntiaretur *gn* in principio syllabae, et ut *ng* in fine. Quidam efferunt per triplicem *bbb*; alii per *bg*, vel חג ut *He* asperum et *Ghimel*. Ex hisce patet, nunquam in animum LXX. Interpretum venisse *y* fuisse vocalem, ut novatores quidam volunt.

פ *ph* notat, cum non habuerit *dagesch* lene. LXX. Interpret. aspirationem retinent, aliquando efferunt per *π*. Exstant enim Pascha, Persae, Palaestina, non verosimilè est Hebraeos caruisse motu *p*.

צ notat *tz* vel *tds*, convenit cum *Sad* Arabum. Graeci per Σ ferè exprimunt. Observandum, quod *s* acrius quam *t* sit pronunciandum, e. g. צדוק, *tzadok*.

ק notat *kk*, sive καπα, è gutture eductum, et palato allisum.

ר notat sonum *r*, Judæi aspirationem ei tribuunt; leguntque per *rh*, quum syllabam incipit; per simplex *r*, quum claudit syllabam. Graeci accuratè observant hanc pronuntiationem, ut Πύρρος, *Pyrrhus*: convenit cum ρ Graecorum.

ש *sch*; alii verò sonant per *sj*, vel *sb* Anglorum, et profertur cum stridore quodam.

ש *s* duriter pronunciatum. *Schin* cum dextro puncto sibilat crassius, exilius cum sinistro, e. g. שש *Schesch*, *sex*; שה *Se*, *pecus*. Hinc nonnulli dividunt literas in-unifonas et bifonas: Bifonae sunt בְּנִדְכָּפֶת dictae, et penultima alphabeti ש, quae sonum variant; reliquae omnes sunt unifonae. Ephrataei ש olim pronuntiabant ut ש, nempe שבלת *Sibboleth*, pro *Schibboleth*; quo symbolo proditi perierunt ex iis 42000. Vid. lib. Jud. cap. 12.

ת notat *th*, Interpretes LXX. et Origines hujus loco θ substituerunt.

Non opus est ut tyro Hebraeus plus aequo sollicitus sit de pronuntiatione harum literarum; fieri enim non potest ut hae literae eadem vocis inflectione proferantur, qua eas pronuntiabant,

nuntiabant, qui tempore Moſis, Davidis, aut Captivitatis Babylonicae, Hebraicè loquebantur. Satis ſit, ut ipſa, ſi ſas ita loqui, pronuntiationis ſubſtantia ſervata fuerit, quamvis ejus accidentia fuerint immutata.

APPENDIX.

1. *De Antiquitate Quadrati et Samaritani characteris.*

MAGNA controverſia eſt de antiquo Hebraeorum charactere, iſne quo nunc utimur an Samaritanus? Huic quaestioni originem dedit Hieronymus, in Praefat. in lib. Regum: "Certum eſt Eſdras Scribam legiſque Doctorem, poſt captam Hieroſolymam, et inſtaurationem templi ſub Zerobabele, alias literas reperiſſe, quibus nunc utimur, cum ad illud uſque tempus iidem Samaritanorum et Hebraeorum characteres." Multi viri docti tanta auctoritate adducti, pedibus in ſententiam hancce iverunt; et forte plurimi officioſè ſequi maluerunt, quam difficili expendere examine argumenta quibus haecce hypotheſis innitebatur: alii verò, tum Judaei, tum Chriſtiani, contrariam amplexi ſunt.

Hi viri docti, qui contendunt veras Hebraeorum literas, quibus Lex et Prophetæ exaratae, fuiſſe non *quadratas*, quas nunc prae manibus habemus, ſed *Samaritanas*, quas cum Scriptura Aſſyriaca Eſdras, poſt captivitatem Babylonicam, ex odio Samaritanorum, vel exilii longi cauſa, commutaverat. Hi ſuam ſententiam ſequentibus argumentis defendunt. 1. Nomen Scripturae Aſſyriacae כתב אשור quod Talmudici tribuunt characteri quadrato, ſecundum celebrem traditionem Cod. Megell. Rabbi Juda dicit, *Scripturâ Aſſyriacâ data fuit lex: cum vero peccaſſent, converſa eſt iſſis in fracturam, at cum penitentiam egiſſent diebus Eſrae, reddita eſt iſſis Aſſyriaca.* 2. Hoc validius iſſis videtur argumentum, quod hanc appellationem illis inditam eſſe volunt, quia aſcendit cum iſſis ex Aſſyria, מאשור. 3. confirmari etiam volunt ex testimoniis Rabbi Joſe Miſiuci, et R. Zutra Gemarici; quorum prior Eſram dignum habitum fuiſſe, qui Scripturam mutaret ex Veteri in Aſſyriacam; alter vero planè affirmat, "In principio datam eſſe legem ſcriptura Hebraea et lingua ſancta: deinde in diebus Eſdrae eam datam ſcriptura Aſſyriaca et lingua Aramaea; electam ita eſſe pro Iſraelitis ſcripturam Aſſyriacam et linguam ſanctam; atque Idiotis, i. e. Cuthaeis ſive Samaritanis relictam ſcripturam Hebraeam et linguam Aramaeam." 4. Sed urgetur quaſi omni exceptione majus argumentum ex nummis Samaritanis, vel potius Judaicis antiquis, Samaritano charactere notatis, quorum nonnulli tempora Davidis

vidis et Solomonis attingant. 5. Additur argumentum ex Hieron. ad Ezech. ix. 4. ubi, vertens signa **תו** "super frontes, notat, anti-
 "quis Hebraeorum literis, quibus usque hodie utuntur Samaritani,
 "extrema litera *Thau* crucis habet similitudinem, quae in Christia-
 "norum frontibus pingitur." 6. Alii ex R. Azar. afferunt LXX. In-
 terpretes vertisse ad Samaritanam legis codicem; scil. tanquam an-
 tiquiorem et sinceriorem, quàm quo Judaei post reditum usi sunt.
 7. Addunt alii testimonium Africani et Georg. Syncelli, qui tradunt
 Samariticum exemplar legis esse primitivum et verum Mosaicum.

Ex altera parte genuina antiquitas characteris hodierni argumen-
 tis sequentibus stabilitur. 1. Veterem Scripturam ab Esra sine pia-
 culo novari non potuisse. 2. Saltem non sine periculo et detrimento
 sacrae veritatis antiquissimae. 3. Gentem Judaicam tenaciorem sem-
 per fuisse rerum a patribus traditarum, quàm ut priscam legis scriptu-
 ram immutari siverent, et quidem in characterem Chaldaicum: i. e.
 profanum et hostilem. 4. Ne fieri quidem potuisse ob gentis Ju-
 daicae dispersionem, in Egyptum, Assyriam, Mediam, aliasque
 regiones, ut ab antiqua, et omnibus hæcenus vernacula forma, scri-
 bendi descisceretur, cum tot exemplaria sacri codicis in hisce variis
 regionibus dispersa fuerant, et in omnium ferè Judaeorum manibus
 erant. 5. Veteres interpretes omnes ex codicibus quadrata litera
 exaratis versiones suas adornasse, quippe qui ex similitudine lite-
 rarum, saepissimè inciderint in errores, in quibus ad Samarita-
 num characterem, nunquam errare potuissent. 6. Ipsum etiam
 codicem Hebraeo-Samaritanum, qui libros Moysis exhibet Sa-
 maritano characterem, non descriptum esse ad aliquod exemplar ve-
 tus, literis Samaritanis exaratum; sed ad Esrae illud, idque ad ocu-
 lum demonstrari posse, ex hallucinationibus è similitudine literarum
 Hebraearum oriundis, quibus codex scateat. 7. Hanc sententiam con-
 firmari suffragiis maximae partis Rabbiorum, tum veterum Misni-
 corum, Gemaricorum, Kabbalistarum, tum recentiorum Ab. Es-
 rae, Jarchii, Kinchii, Maimonidis, Bartenorae, &c. &c. 8. In
 scripturae Hebraeae formam quadrare dictum Domini, Mat. v. 18.
 quum *Ἰδὲ*, in alphabeto Samaritano, maxima sit litera: denique,
 ex siclis Judaicis characterem quadrato signatis, tum ex antiquis mo-
 numentis. R. Afarias refert, se apud Davidem Pansam, civem
 Mantuanum, vidisse nummum argenteum, in cuius una parte erat
 figura capitis humani cum hisce literis **שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ** *Rex Solomon*;
 ab altera verò figura templi cum **הַיְכָל הַמֶּלֶךְ** *Regis Templum*. Plura
 exempla videas apud Waserum, Kercherum, Schickardum, et Hot-
 tingerum, de nummis orientalibus. Ex hoc conspectu argumen-
 torum, maximi momenti hinc et inde, quisque sibi judicare possit.
 Primum, secundum, et tertium argumentum, pro antiquitate lite-
 rarum Samaritanarum, sunt merae Rabbiorum quorundam argu-
 tiolae. Quintum, ex Hieronymo, planè precarium; observat prae-
 terea Loescherus, quod litera *Thau*, cum tachygraphicis Hebraeis
 literis optimè, non verò cum Samaritana illa, convenit. Scaliger

in Euseb. animad. observavit nihil falsius dici potuisse, quod extrema litera *Thau* crucis habet similitudinem. Vaticanus certè codex, omnium antiquissimus, crucis figuram non habet, sed ubique exprimit *Thau* per figuram literae N inversam N, prouti eam exsculpi curavit Athanas. Kercher. Vide Simon. hist. critic. Vet. Test. lib. i. p. 76. Sed certum est, **ת** ibi esse nomen appellativum, notans *signum* sive *signaturam*, ut Job. xxxi. 35. Sextum et septimum, falsa, et ab ipso Simonio confutata.

Ex omnibus argumentis quae pro Samaritanis proferuntur, nullum fortius eo adducto ex nummis Israeliticis, qui effossi, ut traditur, circa Hierosolymas, cum urbis sanctae inscriptione, aliisque notis Judaeis, caractere, ut creditur, Samaritano insigniti. Sed detur tales nummos extitisse, an inde certo certius colligere liceat, Hebraeos illo solo caractere usos, atque huncce fuisse characterem, quo lex olim exarata, reliquique libri sacri conscripti? Non omnino hinc inferre liceat, Judaeos tunc temporis nullum alium characterem habuisse. Etiam si enim Romani Graecis literis in numismatibus usi sunt, an inde sequitur Graecum characterem fuisse solum usitatum a Romanis illo tempore, vel leges duodecim tabularum Graecis literis exaratas fuisse? Verisimillimum est, Hebraeos duplicem characterem habuisse: alterum profanum, qui *Phoenicius*, dein *Samaritanus*, vocabatur; alterum sacrum, in sacris potissimum usitatum: literasque vulgares Hebraeorum fuisse similes illis quae apud Samaritanos deinde obtinere; alias verò sacras, quadratis nostris similiore. Omnis verò vis hujus argumenti retunditur a doctiss. Loeschero, qui, magnam differentiam esse inter illos characteres et Samaritanos, ostendit; censet etiam illas literas nummorum esse potius Hebraicas *veteres*, è celeriori studio scribendi ortas, sive tachygraphicas, quas Samaritani a Judaeis acceperint, aetate Assamonaeorum, magisque intortas reddiderint, atque pro gentis genio appendicibus quibusdam auxerint. “Negari enim a rerum peritis non poterit, nummarias has, de quibus disputamus, literas, medias esse inter Hebraicas nostras et Samaritanas.” Porro addit ille vir doctus: “Sunt illae equidem Samaritanis persimiles, sed nec dissimiles iis quas nos Hebraicas dicimus, nonnunquam etiam a seipsis tantum ferme differentes, quantum differunt ab Hebraeis; quod, ut ad oculum omnibus pateat, sub finem tabellae istius, alphabetarium indicem literarum, quales in *his nummis* inveniuntur, adjeci. “Manifesta est discordia inter eas, praesertim quae **ע נ י ח ר א** et **ת** exprimunt. Nulla est litera quae per omnia, constanter que cum Samaritanis hodiernis, conveniat, quin quaedam cum Hebraeis melius quam cum Samaritanis conspirent. *Rem omnem iterum iterumque pensitans, prorsus in hanc pervenio sententiam, istas nummorum literas è celeriori scribendi studio ortas esse.*” Nam cum Hebraicae literae, quales in codicibus sacris religiosè studiosèque scriptis occurrunt, moram scribendi faciant, tractusque stilii regulares requirant; factum est, ut in profanis rebus, quae com-

pendium scribendi requirunt, negligentiores ductus paullatim suborirentur. Memoratu digna sunt verba doctiss. Steph. Morini, in exercitationibus de linguis, p. 271.: "Unde licet asseverare ipsas hodiernas Samaritanorum literas, quae longo seculorum decursu a primis plurimum deformatae fuerunt; ab Ebraeis nostris minus differre, quàm differant a literis impressis cujuscvis gentis literae confusae et inter se permixtae notariorum. Sic mutata fuit in nummis Samaritanorum scripta Hebraica, &c." Haec affirmata sunt a viris qui haec numismata examinarunt, et cum alphabeto Hebraeo et Samaritano compararunt. Imo Simonius ipse hoc fieri videtur, hisce verbis: "Discrimen Judaicorum et Samaritanorum characterum illud est, scilicet, Judaici simpliciores sunt et magis quadrati, Samaritani verò quosdam apices aut uncus acuminatos habent." Vid. hist. crit. Vet. Test. L. i. p. 74. Etiam doctissimus Waltonus, etsi strenuus antiquitatis literarum Samaritanarum propugnator, idem etiam ferè fatetur: "Characterum etiam rudis et simplex figura, a qua hodiernam Samaritanam deflexisse, ad scriptionis celeritatem, liquet, &c. Vid. Prolegom. ad Bibl. Polyglot.

Cl. Schultensius, characterem Samaritanum eundem ferè esse cum Phoenicio, existimat, quique haud dubiè antiquior erat: Samaritani enim a prima rerum suarum origine a Phoeniciis characteres suos habuisse videntur, ex eorum vicinitate et commercio cum Phoenicia; ut Phoenices suos ab Ebraeis habuere. Simplicior debuisset esse antiquus ille character Phoenicius quàm Samaritanus nunc pingi solet, noviciis accessiunculis et lineolis auctus. Id enim credere jubet Graecarum literarum cum iisdem convenientia; istae enim Phoeniciae ab Hebraeo quadrato, non nisi ductu flexuque manus, differunt. Si igitur statuamus Hebraeas antiquissimas, temporibus paulo rudius vel simplicius et liberius scribi solitas, hypothesis haecce Samaritanarum literarum in fumum evanescet. Hoc nemo palaeographiae peritus negaverit. Nobilis Montfaucon, Loeschnerus, alique, hoc admittere non dubitarunt. Vid. Alph. Phoen. et Samar. quae Palaeogr. Gr. p. 122. exstant.

Denique, Chaldaei, Syri, Assyrii, Phoenices, Arabes, ductus literarum primaevos habuerunt; unde characteres quique suos derivarunt, retenta semper origine, quam ne nunc quidem, post tot secula, exuerunt. Etiam Syrorum character hodiernus, tum quadratus, tum Estrangelo sive rotundior, et Arabum ille, qui seculo decimo, ex veteri nimis tardo, in celerem et expeditissimum inflexus, cum Hebraeo et Phoenicio simpliciore maximam affinitatem habent, ac proinde has esse antiquissimas, iudice Schultensio in illis linguis verfatissimo, nullo modo dubitandum.

Samaritanos et Phoenices characteres, origines suas ab Hebraico ducere, ex figura Hebraicarum et Samaritanarum patet, quae ita conveniunt, ut necessarium sit statuere, alteram alteri debere originem: simplicior character quadratus inde antiquior. Uti enim Regum familiarumque

familiarumque insignia antiquiora judicantur, quo simpliciora sunt quibus utuntur symbola, ita quoque simplex literarum figura antiquitatem testatur. Numisma antiquius censetur, quo minus artis in eo deprehenditur. Doctissimus Schwarzius putat Phoeniciorum coloniam, post vastatam a Salmanassiere Samariam, in eam regionem abductam fuisse; etiamsi non audeat tempus definire quo Sidonii in Samariam migravere, nec causam migrationis: tamen ex ipsorum Samaritanorum confessione publica, tum ex Josephi tacito assensu, tum denique ex historia Phoenicum, affirmat; et addit, "Id jam notasse adversus eos qui miram antiquitatem formae externae Pentateuchi Samaritani solent tribuere, sufficiat, characterem Samaritanum demum post Hoseam Israelis Regem usu receptum esse. Est itaque hoc certissimum, Pentateuchum, quo inde a Mosis tempore Judaei usi sunt, literis antiquissimis Hebraicis scriptum esse; ipsum verò deinde in gratiam Colonorum, qui Samariam incolebant, literis Phoeniciis, sive ut jam appellamus eas, Samaritanis." Vid. Schwarzii Exercitationes Historico-criticas, in utrumque Samaritanum Pentateuchum.

Vix a rerum peritis negari possit, nummarias hasce literas medias esse inter Hebraeas et Samaritanas. Judaei etiam, qui in Palestina, iisdem literis non solum Assamonaeorum aetate, qua nummi isti cusi sunt, sed Apostolorum temporibus, imo ad Hieronymi usque aevum usi sunt, qui a Praeceptore Judaeo Tiberiensi easdem addidit, observante Loeschero. Aliam tachygraphiae rationem invenerunt Judaei Babylonii, quorum posterius dispersi per Europam Rabbini sunt, qui compendium scribendi quaesiverunt, unde Rabbinicae literae ortae sunt: hae verò non planè inter se conveniunt; scriptura enim Hispanica multum a Germanica differt; sed in his etiam, aequè ac in Samaritanis tachygraphicis, ductus essentialis quadrati characteris observare liceat.

Hinc videre liceat, quibus argumentis nituntur hi viri docti, qui miram et certam antiquitatem, literis Samaritanis, prae caeteris, dant. An tanta causa eos deridendi, qui Samaritanis literis antiquitatem talem denegent? Dolendum illos suo tantum ingenio abundasse, ut viros recondita orientalium literarum scientia claros opprobriis et conviciis prosequerentur. Doctiss. Jos. Scaliger, in animad. in Euseb. *Omnes tales, eximio semidoctorum, semitheologorum, semihominum, elogio, ornat, qui doctrinae et pietatis suae non alios testes habebant, quam asinos.* Haec reverà indigna sunt viro liberali ingenio et docto. Nollem doctiss. Waltonum tam audacter dixisse in Prolegom. ad Bib. Polyglot. p. 20. *Primum itaque et praecipuum argumentum pro literis Samaritanis, et quod luce sua, evidenter hoc probat; (cui nemo, nisi qui luscus, vel oculos claudit, assentiri non possit;) ductum est ex antiquis numismatis Hebraeorum ante captivitatem cussis, &c.* Haec non tam certa fuisse patet, ex praediectis, et ex Spanhemio talium peritissimo, qui non valdè magnificè de illis nummis censet. Vide Epist. ad amicum de hist. critic. Simon.;

Simon. ; tum opera de Praest. et Ufu Numif. diff. sec. Relandus, auctor gravis in talibus, ostendit eos ad tantam vetustatem nondum pervenire, quanta jactari solet. Audiamus illum differentem de Num. Samarit. in dissert. p. 7. "Antiquissimis temporibus solebant
 "Hebraei nummos ponderare, et certam argenti aurive quantita-
 "tem ad stateram expendere, non Abrahami tantum aevo, ut do-
 "cemur, Gen. xxiii. 16. sed et Davidis, 1 Chron. xxi. 25. et
 "Jer. xxxii. 9. Quibus in locis, cum fiat mentio ponderationis,
 "etiāsi nummi exiguo numero solvendi essent; nuspiam verò,
 "in codice Veteris Testamenti, nummos cufos esse legamus; tutò
 "credimus, aetatem nummorum cuforum ad tempora templi secun-
 "di debere referri. Cujus sententiae contrarium a nullo hactenus
 "demonstratum fuit. Verum, stante templo secundo, nummos a
 "Judaeis cufos fuisse, nullus, quod credam, virorum eruditorum,
 "negabit." Etiāsi verò sicli, quorum frequens apud Moïsen, an-
 "te Regum tempora, et sub templo priori fit mentio, signata pecunia
 "constitissent, et ab Israelitis monetae cufae vestigia occurrissent;
 "certum est, nullum in lucem protrahum fuisse *siclum*, vel *nummum*
genuinum, qui Allamonaeorum, et Simonis Maccabaei aetatem an-
 "tevertat. Vid. Conring. in Paradox. de Num. Hebr.

Ex dictis, ni fallor, quisquis aequus judex videbit, hocce argu-
 mentum a nummis Samaritanis, non esse magni ponderis ad demon-
 strandam characteris Samaritani veram antiquitatem: neminem e-
 nim latet, innumeras fraudes circa numismata antiqua exerceri, ad
 avidorum et curiosorum antiquariorum crumenas emungendas; alii
 enim pro libitu fingunt, quae alii postea cudunt, et ex uno innumera
 crescunt. Waserus, inter alios nummos memorat, unum cum Salvato-
 ris effigie, et nomine Jesu: ex altera hunc titulum habet; *Rex venit*
cum pace, Deus homo factus est: talesque vidit, tam Samaritanis quam
 Hebraeis literis hodiernis expressos, vulgò circumferri, quos fictos et
 recentiores esse nemo dubitabit.

Denique, codex ipse Hebraeo-Samaritanus contra hypothesin an-
 tiquitatis Samaritani characteris, prae Hebraeo, testis manifestus
 est: etenim si Pentateuchus Samaritanus, a Samaritano exempla-
 ri, literisque Samaritanis exarato, ab initio descriptus esset, si ulla
 diversitas in exemplaribus occurreret, haecce differentia a literis
 sibi simillimis oriretur, cum aliunde hae diversae lectiones irrepere
 non potuere. In Pentateucho Samaritano literae simillimae sunt
 כ et ך et ם et ן et ם, et tantum minimis apicibus inter se differunt,
 et vix semel una pro altera irrepsit. An credibile est, quin, in co-
 dicibus Samaritanis exarandis, una pro alia harum literarum irre-
 peret? Literae verò ם et ן כ et ך ם et ן ם et ן, aliae-
 que quibus apud Hebraeos nostros similis est figura, apud Samarita-
 nos dissimillima, confunduntur, et pro se invicem scribuntur, uti multi
 viri docti, post sedulum examen, observarunt. Hoc mihi certius et re-
 alius argumentum suppeditare videtur, quam omnia numismata ex alia
 parte adducta. Itaque, cum similitudo literarum Samaritanarum nul-
 las

las inter Judaicum et Mosaicum Pentateuchum diversas lectiones effecerit, inferre liceat, Judaicum non a Samaritano exscriptum fuisse: è contra, Samaritanum Hebraei Pentateuchi ἀπογραφον, et ab hoc tantum dissidere, ex errore et confusione literarum, figura aut sono affinium, constat.

Annon igitur viri docti modeste se gerere deberent, in textu Hebraico corrigendo, ex Samaritano Pentateucho, nisi rationes solidissimae, ad hasce varias lectiones, tum ex locis parallelis, et sensu loci indubitato, confirmandas, exstent?

Tota haecce hypothesis objectionibus maximis, a natura et ingenio Judaeorum, obnoxia est: Quis enim sibi persuadere possit, quod Judaei sibi adimi eos characteres permetterent, quos tam diu habuerant, et quos a Deo in tabulis et a summo legislatore Mose in lege acceperant. Impossibile verò videtur, Esram antiquos characteres mutare potuisse, tum propter ingenium Judaeorum tenacissimum religionis, et omnium quae suam legem spectant, tum propter varia exemplaria Veteris Testamenti, per totum orbem dispersa, non tantum in Babylonia et Palestina, variis academiis synagogisque suis, adeo ut in potestate Esrae nunquam fieri potuisset, omnia exemplaria revocare; cum quilibet vulgaris Israelita, artem scribendi edoctus, exemplar legis sibi exscribere tenebatur, vel, si literarum rudis esset, exemplar ab alio descriptum acre suo emebat. Hoc confirmatur ex Maimonide, Hal. Tephil. cap. 7. *Quilibet sibi ipsi exemplar legis exscribere tenetur, etiamsi parentes ipsi exemplar reliquerint, et si propria manu exscripserit, perinde est, ac si de ipso monte Sinai accepisset. Sin literas nesciat, ab aliis pro se scribi curabit.*

CAPUT II. SECT. II.

De Literarum divisione.

LITERÆ apud Hebraeos dividuntur, 1. Secundum organa quibus omnes literae praecipue moventur. 2. In Radicales et Serviles. 3. In Mobiles et Quiescentes.

Divisio literarum secundum organa justissima, et in ipsa natura fundatur, quum omnes literae motu organico formantur; et dividuntur secundum organa in literas,

1. Gutturis. אהחע, quae spiritu in gutture formato pronuntiantur; אהחע ababagh.
2. Palati. ככק, quae aëre ad palatum oris protruso effertur; גיכק gichak.
3. Linguae. דטלנת, quae linguâ superiorum radici dentium affixâ proferuntur; דטלנת datlanath.
4. Dentium.

4. Dentium. זסצרש, quae dentibus anterioribus pulsatis sonant vel sibilant per dentes et gingivas edentulorum, זסצרש *zastzerasch*.
 5. Labiorum. בומפ, quae labiis compressis erumpunt; בומפ *bumaph* (b).

Ex his autem gutturales et labiales praecipuè scitu necessariae, ac a tyronibus potissimum observandae, ac memoriâ tenendae.

Litterae ejusdem organi crebrò inter se permutantur: cum grano salis verò haec regula capienda; nam ה et ע nunquam permutantur. In palatinis ל et נ aliquando ט et ת saepissimè inter se commutantur; ד erè nunquam.

N. B. Quod ד et ט substituuntur loco ת, euphoniae causa, in conjugatione *Hitbpabel*; ne post durissimum sonum צ non stet ת durius, sed ט mollius elementum. Eandem ob causam ת mutatur in ד post ז; e. g. pro הִזְתִּכֶּךָ *biztaccer*, substituitur הִזְדִּכֶּךָ *bizdaccer*.

Litterae sibilantes ז ס צ per dentes efflatae saepissimè mutationem subeunt; alternas enim sibi vices semper praestant ז et צ, nec non ס et ש; nam ש non adeo mutabile est apud Hebraeos. Videtis clavem dialectorum per clar. Schulensium passim (i).

ך nullam permutationem subit.

Altera literarum divisio est in Radicales et Serviles, eaque ad analogiam linguae percipiendam utilissima, omnibusque linguis Orientalibus communis. *Radicales* vocantur, quod

(h) Litterae illae vulgò vocantur a *guttura*, *gutturales*; a *palato*, *palatinae*; a *lingua*, *linguales*; a *dentibus*, *dentales*; denique, a *labiis*, *labiales*. Non tamen hasce literas uni organo assignamus, ut nullum aliud ad eundem conatum oris concurrat. Cum latitudine quadam haec tractanda, nec anatomiae subtilissima acies huc admovenda.

(i) Litterae ejusdem organi faciliè inter se permutantur: hujus regulae utilitas praecipuè deprehenditur, in affinitate linguae Arabicae, Syriacae, et Chaldaicae, cum lingua Hebraea, perspicienda.

Ex gutturalibus א et ה, ut שָׁנָא pro שָׁנָה *Somnus*. ה et א שָׁקָשָׁא pro מְקָשָׁא *cucumerarium*; etiam הוּן et אוּן *divitiae*.

Ex palatinis ק et כ ut קָבַע et כָּבַע *galea*.

Ex lingualibus ד et ת ut הִזְדִּמֶן pro הִזְתִּמֶן *praeparavit se*.

Ex dentalibus ש et ס ut שְׁכָלוֹת et סְכָלוֹת *stultitia*.

Ex labialibus ב et פ ut פָּצַע et בָּצַע *vulneravit*.

quod semper in radicibus formandis usurpantur. *Serviles* dictae sunt, quod radicalibus additae, numeris, generibus, personis, &c. formandis, inserviant. Saepe tamen literae serviles naturâ fiunt officio radicales; imo voces quaedam sunt, quae meris servilibus constant. In omnibus linguis quaedam literae, praeter radicalem, quae ad thema constituendum adhibentur, servilem sumunt conditionem, quae vel declinationi, conjugationi, derivationi, et compositioni vocum subserviunt, illustrantque analogicam formam verborum.

Radicales sunt undecim, נדוהטסעפצקר; et comprehenduntur in memoriali, חג טפסר זע צדק *bbagh, tiphsar, zabgh, tzedek, tripudiavit princeps, exultavit justitia.*

Serviles sunt etiam undecim; nempè, משה כתב אלינו *Mosche, chathabb, elinu, Moses scripsit ad nos.*

Literae משה וכלב *Mosche, vechalebb*, conjunctae vocibus, sunt particulae inseparabiles, quae usui praepositionum inserviunt, et de quibus postea speciatim dicendum.

Tertia divisio literarum est in Mobiles et Quiescentes. Mobiles sunt octodecim: *Mobiles* dicuntur, quod, ubicunque adsint, semper moventur, i. e. leguntur. Quiescentes quatuor; nempè א ה ו י. Hae literae *quiescentes* appellantur, a *quiete*, in quam transeunt; per *quiescere* autem nihil aliud intelligitur, quàm vocali praecedenti omnem motum suum organicum remittere, cum eaque velut colliquescere in longiorem sonum.

Omnis litera, utpote *merus motus organicus* oris, sua natura mobilis, i. e. sonari possit, semperque pronuntiatur cum syllabam incipiat. Sed quaedam literae sunt, quae non tam facilè audiuntur aut pronuntiantur, cum syllabam claudant; indeque *quiescere* dicuntur, vel remittere omnem motum suum organicum vocali praecedenti, cum eaque colliquescere in longiorem sonum. Hae quatuor literae א ה ו י, vulgò *ebevi* dictae, illum motum exuere amant, i. e. quiescunt, vel remittunt motum suum organicum praecedenti vocali, cum eaque veluti colliquescunt, ut sonus prolongetur. Literae אא semper quiescunt, aequè in medio ac in fine, cum syllabam terminant; quia vix in fine syllabae audiri possint: e. g. ברא *barâ, creavit*, pronuntiatur ac si consona abesset, quum tantum quiescat; eodem modo בראת *baratâ, creâsti*, in medio vocis. Similiter ו et י quiescunt in medio peraequè
ac

ac in fine; ut יולד *jowlad*, pro יולד *nascetur*, יישן *yy-schan*, pro ייי-schan, *dormiet*. Quod ad literam ה attinet, quiescit tantum in fine et nunquam in medio vocis: nam ubicunque radicalis fit (i. e. una ex hisce literis quae radicem constituunt) semper motum suum organicum retinet, et pronuntiatur, sive in prima, sive in secunda, sive in tertia radicali. Cum verò sit litera servilis, substitutum pro *Waw* vel *Jod*, quiescit, ut in גלה *revelavit*, pro גלי, ubi ה non est radicalis, sed litera vicaria τ̃ *Jod*: novimus enim hanc literam esse servilem et vicariam alterius, quando non retinetur per omnes personas verbi; nam nunquam dat גלהּ in secunda perf. sing. ind. sed גלית, ubi planè litera radicalis, restituitur, ut vera radix dignoscatur. E contra, ה radicale, sive mappikatum (i. e. ה habens punctum *mappik* in gremio suo) nunquam in linguis Orientalibus mittitur in quietem, ut *Waw* et *Jod* (k). Ratio evidens, quod ejus aspiratio satis sit valida ad syllabam finiendam; quum *Aleph* tenuiorem habeat eandem, quam ut exaudiri aut percipi possit in fine syllabae. Sic semper pronuntiatur

(k) Hocce *He* mappikatum, sive mobile, nunquam, vel in declinatione verborum, vel in nominibus a tali radice derivatis, in quietem mittitur. Quum, è contra, verba desinentia in *He*, vicarium τ̃ *Jod* vel *Waw*, non tantum in inflexionibus personarum, sed etiam in derivatis, abjicit illud *He* vicarium, et assumit naturalem et primariam *Jod* vel *Waw*. Ne unicum quidem exemplum afferri potest, in quo tertia *He* vicissim moveatur vel quiescat, prout in אוי fieri solet: nunquam enim אליף *execratus fuisti*, pronuntiari potuit אלהּ; tam parum sanè quam pro עליף *ascendisti*, dictum אלהּ a עלי; sic in derivato fit עליון *altissimus*, nunquam verò עלהּ. Indubitata exempla, ubi *He* radicalis exstat, tum in verbis, tum in nominibus, sunt sequentia, viz. ננה *splenduit*, תמה *stupuit*, כמה *luridus fuit*, נבה *altifrons fuit*. In hisce et similibus, ה radicale semper motum suum retinet, et perfecti thematis normam sequitur, idemque etiam in derivatis obtinet: sic נבהּ *altifrons* vel *superbus fuisti*, nunquam scriptum נבית, vel pro נבהּ nunquam נבו ut גלו. *He* enim radicale retinetur, tum in verbis, tum in nominibus inde derivatis; e. g. ex נבהּ est גבוה *elatus*, non verò גביון; sic גבוהות *elatio*, non גביות: eodem modo אמהות *ancillae*, a sing. אמה, a radice אמה.

nuntiatur ה in גבה *altifrons fuit*; nam in secunda perf. retinetur ה, quia radicalis est, et fit גבהת. At in שלה *tranquillus fuit* liquidè, non format שלהת sed שלותי Job. iii. 24. quia ה est litera vicaria טו ו.

Regula certa est, Quodocunque fit accessio syllabae illis radicibus quae ה servile possideant, tum ה evanescit, et ו vel י propria radicalis litera in ejus locum redit; uti patet ex גלית a גלה pro גלי et שלותי a שלה pro שלו. Observatu dignum est, Arabes possidere omnes hasce radices in originali forma cum ו et י et non cum ה quiescente.

Ex praedictis apparet causa quare hae literae quiescentes ante se longam vocalem, pro brevi, habeant; nempè, ut syllaba longior reddatur: e. g. בראת pro בראת et גלה pro גלה vel potius גל.

Naturâ dace, etiam ו, praecedente sono o et u, cum eo liquefcit in *cholem* vel *shurek*, reliquis omnibus sonis in diphthongi speciem sese accommodans, atque ita motum ex parte retinens; qualis se exferit in syllabis *aw*, *ew*, *iw*, qua longis, qua brevibus. Ex iis tamen motibus transilit faepissimè in quietem, per ו, ω, et ו, u; ut non tantum ex יולר nascetur, exstat יולר sed etiam ex יולר gignet, יולר &c.

D

Et procul dubio, vivente lingua Hebraea, plurima harum seges fuit, uti patet ex caeteris linguis Orientalibus, quae quiescentia tertia *Aleph*, itemque *Waw* et *Jod* agnoscunt; at quiescentia tertia *He* penitus ignorant: nisi quatenus Chaldaei etiam *He* servile loco *Aleph* substituere possunt, pro tertia *Waw* vel *Jod*. Hinc videmus vocem אלה regulariter formari, secundum analogiam linguae Hebraeae, ab אלה; quae vox procul dubio in usu fuisse videtur apud Hebraeos, ex usu hujus vocis apud Arabes: nam אלה נא proprie significat, *pavere, stupere*; hinc *colere, religiosè venerari*; hinc אלה, *numen venerandum, tremendum, omniq; cultu divino prosequendum*. Novimus quidem Dom. Hutchinson, in suis operibus, passim hanc vocem ex alia radice derivasse; nempè, ex אלה *juravit, adjuravit, jurejurando obstrinxit*; haecce etiam radix ab Arabibus frequentata, quibus ال ultima *Je* et ultima *Waw*, cum significatione *jurandi, adjurandi*, praesertim in Alcorano, in 4. 5. et 8. conjugat. Vid. Alcoran. Sur. ii. 126. et xxiv. 22. Sed reverà mihi videtur haecce derivatio esse contra analogiam linguae Hebraeae: nam, si אלה derivata est ex אלה, *adjuravit*, tunc in plur.

Et

&c. Item ex תָּהוּ *tobew*, *vastus*, fit תֹּהוּ *tobu*, et בָּהוּ *bo-bew*, *vacuus*, בֹּהוּ *boku*, פִּי *piu*, *os ejus*, פָּנָיו *panaiw*, *facies ejus*, קוֹיִם *korwim*.

Eodem

plur. num. regulariter, et secundum analogiam linguae, deberet esse אֱלֹהִיִּים et non אֱלֹהִים. Nam literae ך et ם non tantum in inflexionibus verborum, sed etiam in derivatis, retinentur, ut vera radix dignoscatur: e. g. חַיִּי *vita*, in plur. habet חַיִּים, ab חַיִּי *vixit*, cum *dagesch forti* in medio *fod*: sic etiam גֹּי *gens*, in plur. habet גֹּיִם, et in statu constructo גֹּיִי a גֹּי: attamen vox אֱלֹהִים plus quam centies reperitur in Bibliis Sacris, et non semel in forma אֱלֹהִיִּים, ut גִּלְדִּיִּים, a part. גִּלְדִּי.

Si Dominus Hutchinson, et alii viri docti inter nos, qui in hisce et aliis in ejus verba ju âlle videntur, analogiae linguae Hebraicae attendissent, nunquam tam fidenter et constanter affirmâssent, נָב descendisse a נָבָה; nam planè נָב fluit regulariter a נָבָב Arab. جَبب *insecuit, secundo curvavit*: hinc נָב usurpatur pro *curvatura rotae*, Ezech. i. 18. et pro *tribunali fornicato*, Ezech. xvi. 24. et in genere notat *omnem convexam et suspensam*, velut *compagem*. Multo minus potest נָב derivari a נָבָה, quod clarè a נָב descendit; quae etiam apud Arabes in وَجَب exstat; נָבָה etiam diversa radix. Haecce confundere, est omnia principia et analogiam linguae evertere. Utinam viri docti saltem linguam Arabicam discerent, antequam affinitati ejus cum lingua Hebraea impugnarent. Nihil majori impedimento est excolendae verae hujus linguae scientiae, quàm vera ejus principia et analogiam negligere, cui omnia alia litanda sunt. Sed plura de hac re brevitatis studium vetat. Observandum tamen est, *He* quiescens nunquam fieri mobile, literamque esse servilem, vel formativam generis, aut paragogicam vel vicariam pro ך et ם in verbis quiescentibus tertia *He*, quae in origine erant *Waw* vel *fod*. Istud *He* nunquam hoc puncto notari potest, ne confusio inde oriretur. Praeterea, magnum significationis discrimen inter ea quae *He* radicale habent, et quae servile pro *Waw* vel *fod*: enim נָבָה *superbus fuit*, cum *mappick*, diversam significationem habet a נָבָה pro נָבִי *collegit aquam*; unde נָבָה *lacus*, 1 Reg. vi. 9. Alia vox est בָּלָה Arab. بَلَا quae exponitur, *errabundus et attonitus*, יָוִית *sine duciū, vecors et consternatus mente ruit*; unde Ezr. iv. 4. exstat יַמְבִּלְהִים *terrore gravi mentem exterrentes, vel externantes*. Hanc verò radicem restituendam esse civitati Hebraicae, Lexicisque inferendam, evincunt nomina inde derivata; nempe, בִּלְהוֹת Job. xviii. 11 14.

Eodem modo *Jod* quasi diphthongescit in *aj*, *oj*, *uy*, et sponte quiescit cum sonis *i* et *e*; sic pro גִּלְיָה *gbilejtha*, *revelâsti*, fit *gbilêtha*; nec non pro יִלָּד *jylad*, fit mollius *jylad*; דַּי *daj*, *sufficiens*; גֹּי *goj*, *gens*; גָּלוּי *galoui*.

Cavendum

xxiv. 17. *dirae mentem speciatim exterrentes, atque adeo exterrantes, item poenae, vel furiae, poenarum exactrices.* Vid. etiam Psal. lxxiii. 19. et Ezek. xxvi. 21.: בְּלִהוֹת *diras mentem excutientes vel exterrentes ponam te*; ubi abstractum pro concreto, quemadmodum maledictio, pro eo qui maledictionibus cumulatur. Vide Schulten. in Job. Mihi reverà mirabile videtur, viros doctos tam averfos esse a recipiendo auxilium oblatum a lingua Arabica ad illustrandam significationem vocum Hebraicarum, quum omnia tam limpidè fluant.

Qui se opponunt affinitati et harmoniae linguae Hebraeae cum Arabica, saltem Arabicam intelligere debent, et ut hancce affinitatem ex propria linguae notitia, non ex judicio aliorum, qui fortassis aequè ignari hujus linguae ac ipsi, improbare possint. Absurdum enim est, viros doctos sese iudices et censores de affinitate linguae unius cum alia facturos, quum nihil de lingua ipsi norunt; et praecipuè cum alii viri docti, utramque linguam calentes, hanc harmoniam uno ferè ore affirmant.

Diversa enim a priore est בָּלוּ pro בָּלָה Arab. بلي *attritus fuit vetustate*; hinc emphaticè Gen. xviii. 27. *An liberos habebo, postquam vetustate attrita sum?* Ex hac primaria idea terendi fluxere notiones *affligendi, abolendi, &c.*; ab hac radice exstat Jer. xxxviii. 11. בָּלוּי *veteramenta, vel pannus tritus et lacer*; cujus *Waw* mansit mobile.

Denique hocce subsidium distinctionis inter *He* mobile et radicale, necessarium erat in copia veteris linguae; quae sexcenta dare potuit verba in *He* mobile et radicale exeuntia, forma et significatione distincta a quiescentibus *He* pro ו et י. Longa etiam series verborum, quae mediam radicalem habent *He*, cum tertia illa vicaria ו *Waw* et *Jod*: ea enim in fut. *Kal* et *Hipbil*, per apocopen formato, idem hocce *mappik* requirunt: e. g. בָּהָה *bebes fuit, caligavit oculus*, in fut. facit תָּבָהה; inde per apocopen fit, non תָּבָה, sed תָּבָהה vel תָּבָה, Job. xvii. 8. Si sine punctis vocalibus haec vox scribatur, incerta radix: num נָבָה, unde יָבָה *percutiet*; an קָבָה; an aliud. An ullus vir doctus sibi persuadere, haecce in incerto a Mose, caeterisque scriptoribus, relicta fuisse, poterit? An non necessaria erant Judaeis idiotis, quibus etiam lingua Hebraea vernacula? Capellus ipse, hoc punctum utile fuisse linguae Hebraeae rudibus, negare noluit.

Cavendum tamen est, ne tyro Hebraeus putet diphthongos strictius dictas esse in linguis Orientalibus, quum nullae esse possint; quod duae vocales nunquam uni consonae addantur: literae tamen וי speciem diphthongi praebent, quum syllabam, retento *motu organico*, claudant, neque in quietem ire possint.

Otiosae hae literae dicuntur, quum nec officio consonantis funguntur, nec vocali praecedenti quicquam morae addunt: planè otiosae sunt, quum *schewa* mutum jam syllabam clausit: e. g. otatur א in שׁוּא *shaw*, *vanitas*, pro שׁוּא *shawe*; item חֶטֶא *hbete*, *peccatum*, pro חֶטֶא *hbetê*; et יָרָא *yar*, *vidit*, pro יָרָא *yire*. Etiamfi א otatur in hisce, tamen mansit ad indicium radicis: nam sedulò notandum est, hasce literas pertinere ad essentiam vocis, quae sine illis non esset integra. Similiter *Jod* quiescit in אֶתִּי, ex veteri אֶתִּי *tu foem*. Quiescit א quoties syllabam claudit; quod tenuior sit spiritus, quàm ut ibi pronuntiari queat: hinc in fine semper quiescit, ut קוֹרָא *clamans*; נְבִיאָ *propheta*; הוּא *ipse*; דָּשָׂא *herba*. Quiescit etiam א in medio; ut צוֹאֵר *collum*; רֵאשִׁית *principium*; בְּאֲדָנִי *in domino*; תִּקְרְאוּנָה *vocabitis*. Quod ad quiescentes in medio et fine, una ex illis tantum vocalem sequitur, cum quiete strictè sic dicta: ut עֵינִי *oculus meus*; רֹאשִׁי *caput meum*; הֵבִיאָתָ *adduxisti*. Quum duae quiescentes in medio adsunt, posterior otatur; ut in הֵבִיאָתָ *adduxisti*; et praesentes clarius radicem indicant. In fine similiter otatur א in נִיאָ *vallis*, *Jod* quiescente. Discrimen igitur inter quietem et otium harum literarum seriò attendendum. Prorsus hae literae אהוי, cum quiescunt aut otiantur, non in voce supervacuae sunt, sed adhibentur, ut vel origo vocis, vel conveniens ejus flexio, ostendatur.

Denique, si hae literae אהוי essent reverà vocales, ut quidam prae se ferunt, una saltem aliqua ex hisce literis adesse omni vocabulo debet: at ita se res non habet; sexcenta enim exstant, ubi nulla ex illis compareat.

Sit nobis exemplum פֶּקֶד; has tres literas consonantes esse omnes fatentur: sed consonantes sine vocalibus adjectis, sunt instar corporis sine anima. Videamus genuinam organicam vim et potestatem uniuscujusque literae, et articulatum sonum ex hisce

hisce aliquis efferre conetur : פ notat *ph*, ק, *k*, et ד, *db*; conjunganturque hae tres literae, et inde exstat *phkdb*: sic בצק, *bhtzk*, tumuit, בקק, *bhkk*, evacuavit. Quis mortalium articulatum sonum ex illis literis efferre poterit? Nulla ex literis י ה ו א illic adest. Hoc mihi planè indicio est, Hebraeos, ab antiquissimis temporibus, notulas quasdam ad vocales suas indicandas habuisse: nam nulla syllaba, multò minus integra vox, in rerum natura esse potest, sine vocali adjecta. Nihil ad rem, utrum hae vocalium notae alphabeto inferantur, necne, dummodo certa signa, ad vocales suas designandas, Hebraei habuere.

APPENDIX.

De Literis י ה ו א.

EX hocce conspectu literarum quiescentium, perspicere cuivis liceat, quàm malè fundata sit illa hypothesis, quae hasce literas antiquas fuisse vocales Hebraeas affirmat, easque *matres lectionis* vocat; quasi illae ostenderent, quo pacto olim, Hebraica non punctata, legi potuerint. Haecce hypothesis accuratissimè pertractata fuit a clar. Cappello, in Arc. Punct. Revel. lib. 1. cap. 18.; et ab omnibus punctorum vocalium novitatem et recentiore originem propugnantibus, recepta.

Ab antiquitatis punctorum vocalium defensoribus urgebatur, quod si ab initio nullae vocalium notae adfuissent, tum Sacer Codex, incertus, obscurus, atque multae ambiguitati obnoxius, cenferi deberet. Huic difficultati respondetur a doctiss. Cappello: "Absentiam punctorum vocalium suppleri tribus literis י ה ו א; hasceque efficere ut lectori nonnihil perito facilis, aut saltem non ita difficilis, vel impossibilis, fiat lectio: non quidem ubique, sed ubi necessarium." Vides, Lector, clar. Cappellum agnoscere hasce literas non *quidem ubique* supplere locum punctorum vocalium; sed hodierni defensores matrum lectionis ulterius progrediuntur, et asserunt, illas esse subsidia paratissima ubique; quod minimè probare nequeant. Hocce verò responsum clar. viri, plus acuminis quàm judicii habere videtur; nam rem non ita se habere, statim videbimus. Praeterea, ad Arabes provocavit Cappellus, et prae se ferebat, Arabes nullas alias vocales praeter tres habuisse, easque rarissimè adscriptas, raròque apposuisse ullas alias vocalium notas praeter hasce literas, quae sunt matres lectionis. Cl. Buxtorfius, qui non tam peritus

peritus literarum Arabicarum ac Rabbinicarum, matres lectionis agnovit; "Aliamque verò esse rationem scripturae et orthographiae in scriptis Rabbinorum, aliam in libris Biblicis, affirmans. "In Rabbinorum quidem scriptis accuratè observari, ut tres literae "א א ubique inferantur ad vocalium vicem supplendam." In Bibliis verò non ita; sed eas frequentissimè omitti, etiam in iis locis, ubi minimè omnium omitti debuissent. Hoc verò non negavit Cappellus. Ita clar. Buxtorfius, qui non tam potens in Arabicis ac in Rabbinicis, malè hanc causam defendendo, invalidisque argumentis propugnando, ansam gloriandi ac triumphandi adversariis dedit; ita ut illi magis magisque in suis opinionibus confirmarentur. Hinc multi viri docti illud argumentum, a matribus lectionis ductum, pro invicto habuere, atque potissimum ad Arabes provocarunt, quos priscis temporibus nulla puncta habuisse praeter literas א וי quae omnium vocalium vicem sustinuerunt, contenderunt. Nunc historia doctrinae Arabicae planè ostendit, haec non esse veritati consona; inde enim apparet, veteres Arabes, ante Ibn Moclā, qui hodiernam scripturam seculo decimo introduxit, non modo tres vocales, ut nonnulli scriptitant, sed decem habuisse; quinque breves, nempe *phata*, quo *a* et *e* signant; *kesra*, quo *i*; *damma*, quo *o* et *u*: totidemque longas; sic ut *phata* cum *eliph* valet *a* et *o* longum, hoc est *cametz* et *cholem*: *kesra* sequente *jod* notat *tzere* et *chireck* longum, id est, *e* et *i* longum: *Waw* additum *tau* *damma* efficit *schurek*, sive *u* longum. Errore maxima igitur laborarunt illi viri docti, qui Arabibus fuisse tantum tres vocales voluere. Quinque enim longas, et quinque breves, more Hebraeorum, habent; hacce tantum differentia, ut tres notulae literis א א vocalles longas constituunt; easque solum notant, cum hae literae sunt serviles: nam, cum א א sunt radicales, ut saepissimè fiunt, nullo modo inserviunt ad indicandas vocales; nam quiescere aut pronuntiarī possint: ita ut si hae dicendae sunt matres lectionis, solas longas ostendunt; sed nullo modo vocales breves indicant, quae nunquam hasce literas sibi adjunctas habeant. Igitur hae literae pro matribus lectionis, i. e. vocalium longarum indiciis directis, venire non possunt, nisi quum serviles censentur: e. g. פועל in part. praes. *faciens*, apud Arabes scribitur فاعل ubi *Eliph* antecedente *phata*, praestat genuinam istam pronuntiationem Hebraicam per *o* et *a* longum: ita in part. pass. פעיל et פעיל ab Arabibus effertur فعیل et فعیل.

Si enim א א essent reverà talia subsidia, qualia quidam viri docti voluere eas esse, procul omni dubio debent esse universalia auxilia; quae nullus vir doctus in hisce literis affirmare, saltem probare, potest, et quae ipse Cappellus dicere non ausus est: nam hae literae quandam partiunculam linguae tantum attingunt. Nulla vocalis brevis hinc agnosci potest; nulla forma, cum sua significatione, quae per breves tantum vocales, conformata: quarum maximus numerus.

numerus. Praeterea ubi **לוי** **אוי** adsunt, radicales si sint, errabitur, si eae pro matribus lectionis assumantur: quiescere enim tunc possunt et moveri. Hoc sine apposita notula dignosci nequit.

Ut hoc exemplo illustretur, assumatur vox **יולד**: legi potest **יולד** nascetur; etiam **יולד** gignet, vel **יולד** gignetur. Multa talia occurrunt, in quibus ambiguum, si puncta absint, quiescantne *Warw* et *Jod* radicales, an moveantur? Quicumque ingenuè hanc rem expenderit, quod non omnino sit res, tam minimi momenti, ac quidam putant, fatebitur: sine dubio periculum est errandi in talibus, ubi nullae notulae ad vocales designandas adsint.

Prudentiores critici, qui hypothesi matrum lectionis sese addixerunt, **ה** excluderunt; et reverà his **א** addi possit: exempla in contrarium, vulgò a Cappello aliisque adducta, a re aliena sunt: e. g. **מא** liquefit, pro **מ**, in fut. *niphal*, a **ממ**, ut vulgò traditur, Job. vii. 5. Psal. lviii. 8.: sed vera radix est **מא**, ut demonstravit Scultens. in Comment. in Jobum. Sic **מא** Hof. x. 14. vulgò redditur *stat*, quasi pro **מ** in praet. exaratum; sed est pro **מא** *stans*, in praes. part. ad formam Aramaeam.

Denique, veteres Arabes, priscis temporibus, nulla puncta habuisse praeter literas **لوي** quae omnium vocalium vicem sustinuerunt, omnemque legendi modum expedire valuerunt, a quibusdam viris doctis gratis dictum, etiamsi deinceps confidentissimè inculcatum: sed haec veritati neutiquam consona esse, omnibus literarum Arabicarum historiam explorantibus, patebit. Haecenus observavimus, antiquissimas Arabum literas aliam faciem obtinuisse, atque, tum numero tum ordine, *alphabeto* Hebraico ad amussim respondisse. Hae literae Arabicae veterem simplicitatem servantes, et cum forma quadrata convenientes, sub regno Joktanidarum, in Arabia Felice, potissimum viguisse videntur; testantur enim scriptores apud Himjaritas, id est Homeritas ac Sabaeos, qui principatum tenere totius Arabiae, per longissimam seculorum seriem, scripturam olim obtinuisse, multum diversam ab illa communi, atque a characterè Cuffico etiam discrepantem. Hic character Cufficus, qui ex Chaldaeorum tractu translatus erat in provinciam Hisjaz, ejusque caput Meccam, tempore Muhammedis obtinebat inter *Koraischitas*; eoque *Alcoranus* exaratus fuit. At, quum rudius et tardissimum hoc scripturae genus esset, elegantiorē expeditiorēque characterem, volvente seculo decimo, Abu Ali, Ibn Mocla, Vezyrius ille Chalypae Aaradii, excogitavit, et celeritatem scribendi unicè spectans, vocalium paucissimas notas reliquit: atque ubi quinque longas, totidemque breves, diversis figuris signatas, Hebraica scriptio adhibet, tribus vel potius duabus notulis, quicquid est vocalium longarum breviumque, genio linguae convenienti, sine ullo erroris periculo, exprimere docuit: compendio sanè admirabili atque praedicando. Videat lector haec latius discussa de origine hujus

jus novae scriptionis Arabicae, a clar. Schultensio, in libro suo, cui titulus est, *Clavis Dialectorum*, p. 323. &c. Qui sanè liber utilissimus, ut ab omni linguarum Orientalium studio perlegatur, et in succum et sanguinem redigatur. Observat quoque vir doctus, hoc arcanum punctationis hætenus haud satis revelatum, magnae fraudi fuisse, atque non imperitorum solum, verum etiam peritorum oculos quodammodo praestrinxisse; quo minus penetrare se valerint, ad complurium formationum Arabicarum exactissimam cum formis Hebraicis convenientiam atque harmoniam.

“Quod ergo tam fidenter,” addit idem gravis auctor, in *Gram. Heb.* p. 36. “allevatur Arabes, per literas **א** omnem punctationem, tum veterem, tum hodiernam, expedire; nihil alienius a veritate: breves omnes *a, e, i, o, u*, nihil commune habent cum **א**. Eas, ut hodie, ita olim, suis signis distinctas fuisse, et vel figura vel situ discretas fuisse, non est quod ambigatur. Tres notulae pro brevibus, atque tres item, si velis, pro longis, ad quas Magnus imperii Saracenici Vezyrus, omnium vocalium superlectilem restrinxit, non evincunt sanè nullam antea fuisse; sed contra, eandem fuisse copiosiore, quàm expeditio rerum et literarum, in tam vasto imperio, permittebat. Ut ergo *character quadratus*, itemque *tardissimus*, in *celerrimum* huncce mutatus; ita *antiquae vocales* quodammodo in compendium missae. Quisque studio partium vacuus, planè perspiciet decantatas illas *matres lectionis*, per quas punctis vocalibus non indiguissent veteres Arabes, ante Coranum conscriptum, non posse sustinere onus illud, quod iisdem superstruitur.” Notatu digna sunt verba sequentia; quippe viri doctissimi, et in palæstra Orientali versatissimi, per annos quadraginta, tum discendo, tum docendo, in variis academiis, ubi ei maxima copia fuit, tum librorum, tum manuscriptorum, praecipuè Lugduni in Batavis, ubi linguas Orientales edocuit. “Nego, et pernego, illa subsidia, vel ad *decimam*, quid? vel ad *centesimam* partem linguae, sine punctis legendae, pervenire. Infinitae sunt formae *verborum, nominum, et particularum*, in quibus nihil loci hisce **א** relictum. Harum *ambiguitatem* citrà *notulas vocalium* posse distinguere, sine periculo continuo erroris, nemo affirmabit, qui libros MSS iisdem destitutos, non evolvere tantum, sed et enucleare, conatus fuerit. Nimis magnificè haec in orbe erudito jacta. Species quaedam imposuit viris doctis; studium eos ulterius implicuit; atque vincere sibi visi sunt eo argumento, quo certissimè vincuntur: atque jam tum grave vulnus acceperint, si clar. Buxtorfius, tam potens fuisset Arabicis ac in Rabbīnicis, atque adversarium fuisset armis refutare valuisset.”

Ad doctrinam de matribus lectionis stabiliendam, provocari solet ad auctoritatem Samaritanorum, qui ope **א** veram lectionem conservarint, ad hunc usque diem, nec alia puncta vocalia habuerint. Respondetur, dialectum Samaritanam esse omnium impurissimam.

Vestigia

Vestigia quaedam originis retinet, et conflata fuisse ex Hebraeis, Aramaeis, et Arabicis, agnoscitur; attamen, tam confusa est, et conturbata, tum scriptio, tum pronuntiatio, ut vix quicquam in nativa sede compareat; ב cum ו, ה cum ע confundunt; solenne enim apud illos est, ב in ו mutare: e. g. Hebr. סתו *hiems*, in אסתב; et Chald. שבי in שוי. Eodem jure dicas *libere* pro *vivere*, *videns* pro *videns*: etiam ה mutant in ע; sic Hebr. חמר in עמר *vinum*. Pronuntiatio adeo vitiosa est, ut in ea nulla analogia, nullus nitor, teste Holtingero.

Secundum hanc scribilitatem, non tantum אי, sed etiam עהה, tanquam matres lectionis, frequentare coepere: sic העס ipsi est *pepercit*, pro חוס Hebr.; et קעמ *stetit*, pro קום. Hae, non matres lectionis, sed corruptelae, et oris barbari foeditates.

Omnes gutturales, ut א, pronuntiant; atque ideo in versione saepissimè videas, in una pagina, eandem vocem, modo per ע, modo per ה, modo per ה, scriptam. Non tantum pronuntiatio vitiosa, sed sensum viliat: e. g. Deut. xxi. 17. *primogenitus*, vocatur אשית אנו *primitiae potentiae ejus*; quod Samarit. א mutato in ע, scribit ענו, *quoad iniquitatem*, vel nihil denotat. Vid. Hotting. Exercit. Anti-Morin. p. 45. In Exod. xxv. 28. pro Heb. עתה *nunc*, Samaritani habent עתה *tu*.

Praeterea, idem observare liceat de indole linguae Samaritanae ac Hebraeae: viz. Multas voces exsistere quae meris consonantibus constant, quaeque nec articulatè legi nec pronuntiari possunt, sine ope vocalium. Literae enim אהי neque hîc locum harum supplere queant; quum plurima etiam vocabula sunt, ubi nulla vestigia harum literarum, quae vulgò *matres lectionis* nominantur, exstant: analogia itaque et indoles caeterarum linguarum Orientalium, quae aliquam affinitatem cum Samaritana colant, innuere videntur, Samaritanos olim quasdam notulas habuisse ad vocales suas designandas.

Denique, Samaritani adeo rudes et inconditi, ut omnes syllabas, in quibus י et ׳ non occurrunt, per a efferunt. Ex hac perturbatissima ratione legendi sine punctis, contrarium probatur: puncta vocalia a Mose et Prophetis in totum abesse non potuisse, si sua linguae dignitas, sua sensui claritas, perspicuitas, undique constaret.

Ex praedictis patebit, quàm malè fundata sit hypothesis eruditi Masclesi Canonici Ambransenis, et aliorum qui ejus sententiam amplexi sunt, de nova methodo linguam Hebraicam legendi; inauditam verò antiquissimis et recentioribus, tum Judaeis, tum Christianis, etiam ipsi Eliae, Cappello, &c. Assumit Canonicus, ut dubio vacuum, literas אהוהי nihil aliud esse quàm puras putas vocales, in quibus א facit a longum; ה e breve; ו ou; ה ׳ sive e longum; י i; ע postremò, a breve.

Si vero in aliqua voce non occurrat ulla ex praecedentibus literis, tunc ope auxiliaris vocalis extra textum, consonantes jungendae sunt

sunt ad eum sonum quem prima consonans sponte trahit. Vocalis autem auxiliaris, secundum hanc hypothesein, ea est, quae consonantem proximè sequitur; et cum ea sonat in illius denominatione artificiali: e. g. vocalis qui sequitur ב, in illius denominatione artificiali, est *e*; igitur *e* est vocalis auxiliaris semper ע ב, et notat *e* semper post ב sonandam esse: sic א dat *i*; ג *a*; ד item *a*; uti etiam ו et ל, ז et ת; ה iterum in *e* cadit, cum מ, נ et ר; post א sonanda est *u*; in ק *o*; prout *i* in ש exauditur. Masclefus ingenuè suam legendi rationem a veterum Hebraeorum pronuntiatione discrepantem esse fatetur; punctisque vocalibus rejectis, in eorum locum vocales suas auxiliares, non ex linguae Hebraeae indole, sed ex suis commentis finxit; quum sex hasce literas, אהוהיע, ad expeditam et promptam lectionem Sacri Codicis, non sufficere perspexerat.

En lectionem sine punctis! Ad sensum verò eruendum et eliciendum, Canonicus vult alias Grammaticas praeter suam, et Lexica ab hebraizantibus confarcinata, Vulcano tradi, et ex vulgata versione, dein cuique voci suam subjici significationem: nam Ecclesia Catholica, Verum esse quicquid a Latino interprete versum, sancivit.

Haecce hypothesis semet destruit: an verò Hebraeae linguae Auctorem, tantum vocales pro aliqua linguae parte, et non pro tota inventurum esse, existimandum est? Nullum enim exemplum linguae, sic ex vocalibus formatae, vel apud Orientales vel Occidentales exstat. Praeterea, sic omni probabilitate expers est, historiae linguae Hebraeae contraria, et ab indole omnium Orientalium linguarum aliena. Secundum hanc hypothesein, lingua Hebraea, Chaldaea, Syriaca, Arabica, a fundamento subverteretur; ut, pro pulchro aedificio, nihil remanebit nisi confusum chaos. Sed haec latius persequi, diutius quàm aequum est me a proposito detineret. Videat Lector uberiores confutationem hujus hypotheseos apud eruditum Patrem Guarini, in Praefat. ad secund. vol. Grammat. Hebr. p. 12. et seqq.

CAPUT II. SECT. III.

De Literarum usu accidentalì.

POTESTAS literarum est Essentialis aut Accidentalìs: de *essentiali*, vel organica vi literarum, hactenus egimus. *Accidentalìs* ille usus dicitur, qui in numerando obtinet, et Masorethicis et Rabbinis tritissimus; in Codice verò Sacro insolitus, ubi omnes numeri integris exprimuntur vocibus: id, quod non sine singulari Dei providentia accidit-
quo

quo sic audaciae Criticorum, in corrigendis numeris, obex poneretur.

Lis est inter viros doctos, utrum vero Masorethae et Rabbinum arithmeticum illum literarum Hebr. usum a Graecis mutuati; an Hebraei, jam ante Graecos, literis suis pro numeris usi sunt. Posterius defendit Perizonius in Orig. Egypt. cap. 3.; uti etiam Alting. quoque in Instit. Ling. Sanct.

Hebraei, eodem modo quo Graeci, ad exprimendos numeros, literas suas in tres classes diviserunt; ita ut novem priores literae designent unitates five monades, hoc modo: א 1, ב 2, ג 3, ד 4, ה 5, ו 6, ז 7, ח 8, ט 9, sequentes novem literae notent decades; י 10, כ 20, ל 30, מ 40, נ 50, ס 60, ע 70, פ 80, צ 90: reliquae autem quatuor exprimant numeros centenarios; ק 100, ר 200, ש 300, ת 400,

Observandum est, quod singulis illis literis ad latus finistrum apex superimpositus, ad significandum vel innuendum eos sustinere vicem numerorum: quoniam verò alphabetum omnibus numeris non sufficiat; hinc Masorethae reliquos numeros centenarios per quinque literas finales denotare solent; ita ut ד 500, ס 600, ו 700, פ 800, et צ 900. Rabbinum verò eosdem numeros notant quatuor ultimarum alphabeti literarum conjunctione, ut תק 500, תר 600, תש 700, תת 800, תתק 900; et tunc semper habent geminum apicem superimpositum. Reliqui numeri sic designantur: Millenarii semper a Rabbinis scribuntur integris vocibus; ut אלף 1000, אלפים 2000, &c. A Masorethis autem iisdem literis singulis, quibus unitates, decades, et centenarii, notantur; impositis tamen duobus punctis, hoc modo; א̇ 1000, ב̇ 2000, &c.: vel adjecto infra ad latus finistrum apice, ut apud Graecos; א̇ 1000, ב̇ 2000, &c.: vel unitatibus superaddito א ex אלף mille, ut א̇ 1000, ב̇ 2000, &c. Judaei verò numeros 2000 excedentes, vix arithmetice exprimunt, sed vocibus integris utuntur: aut, si eos arithmetice exprimant, puncta millenarios coronantia negligunt, modo sequantur centenarii, אק 1100, בק 2100, בר 2200: sic annum praesentem אונח 1758. Numeri intermedii conjunctione duarum literarum indicantur: e. g. undecim de-

notantur

notantur per א' (ubi י decem, et א unum significat); sic ב' 12, ג' 13, &c.; ד' 21, (כ scil. 20, et א unum notat), ה' 22, ו' 23, ז' 31, ח' 41.

In hisce notandum est, quod singulis numeris illis compositis, similiter geminus imponitur apex, et quod numerus major ubique praemittitur: ad exprimendum verò numerum 15, non adhibent literas יה' ne nomen Divinum יהוה vel יהוה profanetur, sed טו, ubi ט novem, et ו sex notat, quae conjuncta quindecim efficiunt. Quod si praesens annus 1758, literis Hebraicis numerandus foret, sic scriberetur אהשנח: Judaei autem annos suos a creatione mundi computantes, jam numerant annos ה'תק"י; sed omisso numero millenario compendii causa scribunt תק"י, quod vocant לפ"ק, i. e. לפ"ק קטון, secundum computum minorem (l). Vid. Drusii Alphabetum Hebraicum, p. 24.

Ex Masorethica crisi, quae curat, ut exempla Sacri Codicis ad usum *Synagogarum* castigatissimè describantur, invaluit distinctio inter *litteras* Majusculas et Minusculas; itemque inter Suspensas et Inversas: e. g. Deut. vi. 4. majusculum ע et ד; nec non א, 1 Chron. i. 1. exstant. Contra, Levit. i. 1. minusculum א; et Prov. xxviii. 17. minusculum ד. Suspensum נ exstat Jud. xviii. 30.: ע Job. xxxviii. 13. 15. Inversum נ invenitur, Num. x. 35. et xi. i. quamvis nunc textui non inferatur. Est et ׀ finale

(l) Rabbini annos vulgò computant a mundi creatione, a quo tempore ad annum praesentem Aerae vulgaris 1758, numerant annos 5518: nos verò, si Christum anno 4000 exeunte natum ponamus, numeramus 5758; adeo ut computatio nostra Judaicam annis 240 superet. Hincce 240 illi anni Judaicis, ut nostris respondeant, semper addendi. Non solum autem Rabbinica numerandi ratio 240 annis minor est, verum etiam millenarii in ea, brevitate ergo, abjiciuntur; tunc additur לפ"ק hoc est לפ"ק קטון, secundum computationem minorem: sic, v. g. Grammat. Kimchi, dicta *Michlol*, impressa Venetiis, apud Danielem Bombergium, anno 305, ש"ה לפ"ק, secundum computationem minorem, hoc est, mundi 5305, secundum Aera Judaicam; secundum verò nostram, 1545: si enim summae annorum 305 addas millenarium a Christi nativitate elapsam, et 240 annos, quibus Aera nostra Rabbinicam superat, habebis annos 1545.

finale in medio vocis, et vicissim מ ad finem, Neh. ii. 13.; et נ Job. xxxviii. 1. (m).

Ratione usus improprii et accidentalis, quaedam literae sunt Criticae, ut פ et ס, a Judaeis in Critica Sacra designandis paraschis five sectionibus Pentateuchi usurpari solitae. Hic observandum est, פ primam esse literam ab voce פתוחה *aperta*, scil. פֶּרָשָׁה *sectio*; ס autem סתומה *clausa*. Sectio Pentateuchi *aperta* dicitur, quae cum nova linea incipit, ita ut ad finem praecedentis versiculi, spatium apertum, five patens, relinquatur: *clausa* verò, quae in medio lineae incipit, ita ut ס utrinque vocabulis includatur. In Pentateucho, passim literae tres majusculae, פֶּרָשִׁיּוֹת סתומות ססס פֶּרָשִׁיּוֹת פתוחות פפפ sectiones apertas, ut ססס סתומות ססס פֶּרָשִׁיּוֹת פתוחות פפפ sectiones clausas indicant. E contra, unum פ minusculum signat *minorem sectionem apertam*, ut unum ס minusculum *minorem clausam* notat. Hae divisiones originem suam, consuetudini Judaeorum in legenda lege Mosaica in Synagogis suis, debuisse videntur.

Judaei Pentateuchum in פֶּרָשִׁיּוֹת *paraschas*; Prophetas autem in הפטרות; rursusque priores in פתוחות *apertas*, et in סתומות *clausas*, vel סוכות *conjunctas* dividunt. Paraschae sunt LIV; vel, ut Masorethae numerant, LIII. Sectiones Majores Pentateuchi, quibus universa Lex Mosaica, publicis in Synagogis praelectionibus, quotannis absolvitur, numerantur in Genesi XII, in Exodo XI, in Levitico X, in Numerorum libro X, et in Deuteronomio XI.

Doctissimi Christianorum Philologi ferè conveniunt cum Judaeis; et praelectionis hujus Sabbaticae institutum ad Mosen referunt Auctorem, vel ad tempora morti Mosis proxima. In prima jam Ecclesiae Christianae infantia, praelectionis hujus ritum, a longis retro seculis accersit Jacobus, in Synodo Hierosolymitano sententiam dicens. Vid. Act.

(m) Haec neque videntur notare mysteria, neque sunt nugae Judaicae, neque primò ab errante librario orta, etiam si astutè deinceps pro mysteriis vendita sunt; sed potius videntur esse acumina, et ingeniosi quidam lusus veterum doctorum, quos ad signa haecce statim lectori occurrere voluere. In his plus minusve falis vel ponderis videntur; singulari quadam ratione exarari, ad attentionem lectoris excitandam. Nec haec ergo sapientiae praeae monumenta, nec ineptiae Judaicae testimonia manifesta esse, asserendum est.

Act. xv. 21. Vid. doctiff. Mark. in Syllog. Differtat. ad Selectos Nov. Test. textus, Exercit. xvi. p. 447. Nomen suum hae paraschae a prima ut plurimum, vel primae proxima, et maximè emphatica, dictione habent: e. g. בראשית, a Gen. i. 1. sectio prima: et sic in caeteris.

Haphturae הפטרות, *Pericopae* sunt *Propheticae*, Paraschis sensu et contentis utcunque respondentes, ac in Synagoga publicè, post lectionem legis, praelegi consuetae. Plurimi Philologi reddunt הפטרות *dimissionem*, *missam*; eò quod post hanc lectionem coetus solveretur. Aetas et origo hujus usus inter Judaeos non adeo certa et explorata. Christi verò et Apostolorum aetate, jam fuisse publicam Prophetarum praelectionem, manifesta Nov. Test. indicia produnt; quibus ἀναγνώσις τῶ νόμου καὶ τῶν προφητῶν conjungitur, Act. xiii. 15. et v. 27. Luc. iv. 16. Elias Levita, originem lectionis propheticae ad Impii Antiochi Epiphani; Vitringa verò, ad reipublicae restauratae a Maccabaeis tempora, refert. Vid. Carpzov. Crit. Sacr. p. 141. et seqq.

CAPUT III. SECT. I.

De Punctis Vocalibus, aliisque Notulis quae lectionem et pronuntiationem, ad Linguae Hebraeae normam, regunt.

PUNCTA apud Hebraeos triplicia sunt. 1. Puncta moderantia sonum. 2. Puncta consonantium pronuntiationem variantia. 3. Illa moderantia tonum (*n*). Puncta moderantia sonum sunt vocales: quae sunt Propriae et Impropriae. Propriae vocales, ratione soni et simplicis qualitatis, censentur

(*n*) Rabbini haec נְקוּדִים i. e. *puncta*, vocant: quorum alia sonum significant; alia verò tonum; alia pauca merè criticum usum praestant. *Puncta* quae sonum regunt, a primis Hebraeorum Grammaticis, nomine *Regum* et *Servorum* distinguebantur. Hinc *dominantium* et *servilium punctorum* appellatio orta est. Prior classis decem vocales continet; posterior schevata quinque, et tres notulas *diacriticas* literarum.

tur quinque; ratione quantitatis, vel productionis et abbreviationis, decem: nempè quinque longae, et quinque breves. Has natura ipsa omnibus suggerit, per *a, e, i, o, u*, brevius, longius, syllabas struere, et vocabula animare, docens: omnis igitur lingua, quinque vocales, a natura datas, habet, quae brevius longiusque pronuntiantur (*o*).

Figurae

(*o*) Antea observavimus, Hebraeos literas distinxisse a vocalibus, ut vehicula sonorum a sonis ipsis, articulatis per *a, e, i, o, u*: negari enim nequit, vetustissimos Hebraeos ipsam rem habuisse, etiam si figuris hisce caruissent. Simplicitas naturae quae in consonantibus suggestit, *be, ge, de*, &c. in vocalibus haud dubiè dedit, *a* et *aa*; *e* et *ee*; *i* et *ii*; *o* et *oo*; *u* et *uu*: hoc enim negare est absurdum, et naturam ipsam abnegare. Omnis equidem litera moveri potest sine ope alicujus vocalis, i. e. potest secundum organa sua reddi, et in aëre explodi; sed non potest articulari, vocabulumque efficere, certa significatione praeditum. Hoc certissimum naturae principium sensit Priscianus, lib. i. quum ait, "Vocalem et consonantem non minus differre, quàm animam et corpus: quod ut anima movet corpus per se immobile; ita et vocales quasi movent consonantes, sine harum beneficio immobiles manuras." Optimè ergo Judaei תנועות *motiones* appellarunt vocales; eò quod nemo literarum moveri potest sine quinque motionibus. Doctiss. Vossius observat, Vocalem et consonam differre, non *numero* tantum, sed etiam specie, et forma essentiali: notat etiam quinque vocales in lingua Latina, aliquando *pinguius*, aliquando *exilius*; unde non absurdè colligi posset, majorem esse apud Latinos numerum vocalium, quàm vulgò traditur: imo agnoscit quindecim, quinque *breves*, totidem *longas*, nec non totidem *intermedias*. Vide Voss. lib. i. De Art. Gram. cap. 12. Hae intermediae vocales fiunt, si iis per consonam suppressam, vel per accentum, aliquod morae accreverit.

Doctiss. Lipsius, in Dial. de Rect. Pronun. Ling. Lat. ostendit, curam hanc veteribus sedisse, non in enunciando tantum, sed et in scribendo, adhibitis duabus vocalibus, ubi longa esset, uti antea notatum. Postea apex assumptus, sive lineola transversa. Addit Lipsius, "Latinis plus uno sonus est." Priscianus, "Denos aut plures cuique tribuit, &c. talis ut minimum, cuique vocali duplex; imo non duplex modo, sed quibusdam triplex quadruplexque; sed minimum duplex." Apparet igitur, maximorum virorum iudicio, vocales quidem *στία* quinque; sed pronuntiandi modo, ad minimum decem statuendas esse. Vid. Scalig. De Caus. Ling. Lat. lib. i. cap. 8. et seqq.

Hisce non tam diu immoraremur, nisi doctissimus Cappellus affirmasset, falsam esse distinctionem inter longas et breves vocales. Vid.

Figurae harum nihil ad naturam, quam scriptio utique nec efficit, nec format; sed tantum notulis repraesentat, prout cuique genti commodissimum visum fuit. Reverà, si naturae attendamus, in omnibus linguis, sunt *quinque vocales longae, totidemque breves*; etiam quinque *intermediae*, si iis per *consonam suppressam*, vel per *accentum*, aliquod morae accreverit. Graeci et Latini olim diversa signa, ad vocalem longam distinguendam a brevi, habuisse videntur; Latini enim geminabant vocalem, ut Quintilianus disertè notat, *Ad Attium et ultra, porrectas syllabas, geminis vocalibus scriptas*. Graecos et Latinos, veteres, *decem signa* habuisse, dici possit, quando *breves* simplici, *longae* duplici nota signabantur. Graeci septem vocales cum distinctis notulis semper retinuerunt; nempe, α, ε, η, ι, ο, ω, υ: et novimus α, ι, υ, vocales, tum longas, tum breves, α, ι, υ, notare: Graecos igitur habuisse totidem vocales ac Hebraeos, affirmari possit. Hinc videre liceat, non esse tam inusitatum ac plerique existimant, quum Hebraei notas ad distinguendas vocales longas a brevibus habeant; vocales itaque apud Hebraeos ritè dividi possunt in longas et breves.

Quinque vocales longae, figura, situ, potestate, ac denominatione, sunt sequentes, cum consona א praemissa:

Longae.

Vid. Cappel. lib. i. Arcan. Punct. Revel. cap. 14. Aestus controversiae procul dubiò virum doct. hic a veritate aberrare fecit: indigesta enim et confusa est illa lingua, quae vocales breves longaeque, inter pronuntiandum, distinguere nequit. Denique, scribendi ratio diversa esse potuit, quippe arbitraria, a rudioribus initiis ad majorem perfectionem, ut videtur, sensim perducta; nam mutationem levem, lingua manente, recipere potuerat. Quicumque igitur scripturam invenit, haud dubiè signa vocalium excogitavit; quod aliter, non solùm mancum, sed et mortuum fuisset opus illud maximum et generi humano utilissimum; aequè enim facile fuit, sonis α, ε, ι, ο, υ, signa affigere, quam consonantibus b, d, g, &c. Annon in promptu saltem erat, punctulum aliquod figere, vel infra vel supra consonas, vario situ, ad id, quod α, ε, ι, ο, υ, vocamus, indicandum. Merum prejudicium est affirmare, quod necessariò vocales in alphabeto cujusvis gentis contineri debuere. Lingua Arabica, quae hodie vernacula est, et ejusdem indolis cum Hebraea, contrarium testatur.

Libeat

Longae.

Kametz	ⱀ aa	בַּ	baa
Tzeri	ⱁ ee	צֵי	bee
Chirek longum	ⱂ ii	כִּי	bii
Cholem	ⱃ oo	כּוּ	boo
Schurek	ⱄ uu	כּוּ	buu.

Breves.

Patach	- a	בֶּ	ba
Saegol	ⱆ e	צֶ	be
Chirek breve	. i	כִּי	bi
Kametz Chatuph	ⱀ o	בֹּ	bo
Kibbutz	ⱇ u	בֻּ	bu.

F

Nomina

Libeat hîc apponere de hac re sententiam virorum doctissimorum, qui vulgò vocantur *Mess. de Port-Royal*. Vid. *A Gen. and Rat. Gram. translated into English*, pag. 3. "They reckon generally five of these vowels, *a, e, i, o, u*; but, not to mention that each of those may be either short or long, from whence ariseth a very considerable variety in the sound, it seems that, only considering the difference of the simple sounds, according to the various openings of the mouth, there might have been still four or five vowels added to the five preceeding."

Antiquissimi Grammatici Hebraei tantum septem קולות *voces, sonos, vocales*, vel מלכים *more Hebraeorum*, memoravere. Hae erant *kametz, tzeri, chirek, cholem, schurek, patach, saegol*. Sub *kametz* comprehendebant etiam *kametz-chatuph*, sive *o* breve, ob assimilem figuram: sub *chirek* utrumque *i*, nempe longum et breve, complectebantur: sub *schurek*, denique, ordinabant *kibbutz*, tanquam parvum *u*. Eodem res redit secundum utrumque calculum: uti etiam in altera concisiore, quae omnes vocales reducit ad tria principia, *kametz, patach*, et שֶׁבֶר *sheber*, i. e. *fractionem*; quae et Arabibus *kesra* dicta, eodem planè significatu fractionis. Sub *kametz* digerunt sonos longos, *a, o, u*: sub *patach*, breves *a* et *e*: sub *sheber*, sive *kesra*, *i* et *e* longum; pronuntiatum, viz. ex *ei*. Vid. clar. Buxtorf. de Antiquit. Punct. p. 191. Haec innuere, scriptionem a rudioribus initiis ad majorem perfectionis gradum

Nomina vocalium videntur esse technica: *Kametz*, קָמֶץ a קָמַץ *collegit, compressit*, nempè *os* in illa vocali pronuntianda: valet *a* obscurum et mixtum ex *a* et *o*; ita tamen ut sonus *τῶ* *a* praevaleat. Olim pingebatur (ֿ), quam formam in antiquis codicibus adhuc retinet; atque ita facile a *kametz chatuph*, sine (י) *metbeg* adjecto, distinguebatur. *Tzeri* צִרִי a צָרָר *strinxit fortius, striduit*, *e* clarum et apertum, ut *n* Graecorum, vel ut *e* in vocibus Gallicis, *bête, tête, &c.*

Chirek, חִירֶק a חִירָק *frenduit*, notat *i* longum; distinguitur a *chirek* brevi, per *Jod* ad latus sinistrum literae depictum: *chirek* parvum tantum habet simplex punctum, sub litera cujus vocalis est, descriptum. *Cholem*, חֹלֶם, quasi *convolutio soni*, a חָלַם *concreescere*, notat *o* crassum, quale est ω Graecorum; saepius habet י pro fulcro suo; saepe etiam super literam, cujus est vocalis, describitur, sic כָּל *omnis*: *cholem* etiam saepissimè per puncta literae שׁ et שׂ designatur, ita ut punctum illud simul et literam notet, et pro vocali usurpetur: fit hoc in שׁ quando praecedens litera vocali careat; e. g. מֹשֶׁה *Moses*: in שׂ etiam, quando ea ipsa nullum aliud punctum vocale adjunctum habet, ut שׂנֵא *iterans*: ubi punctum sinistro lateri literae שׂ inhaeret, neque illa litera ullam vocalem sibi adjunctam habet, punctum illud, simul et diacriticum et τῶ *cholem*, vocalis usum habet, ut in שִׁיר et שִׁנָּה. Aliquando litera שׂ duplici puncto insignita, hoc modo שׂ; tum, ut punctum diacriticum a vocali distinguatur, observandum est, si litera שׂ est in principio vocis, vel si in medio collocata, eam vocali carere: tum punctum sinistrum est *cholem*, et dextrum *diacriticum* τῶ שׂ; e. g. שִׁרָשׁ *radix*, מִשָּׁה *trabere*. Contrarium est, ubi שׂ in medio vocis positum sequitur literam vocali destitutam; tunc enim punctum dextrum est *cholem*, sinistrum verò *diacriticum* τῶ שׂ; e. g. פִּשָּׁה *posoh, diffundere*

dum sensim perductam fuisse, videntur; rem verò ipsam non inventam fuisse ab Ezra, sed cum usu sermonis natam; inde ab principio puncta vocalia linguae Hebraeae adfuisse, et paucioribus vel pluribus notulis expressa fuisse. Sonus enim naturae, per *a, e, i, o, u*, semper obtinuit: nomina vocalium *artis* fuit, ad naturae leges attendentis, et tum quidem exorta, quum Grammaticam Hebraeam primò scripsere.

dere se, עֵשִׂים. Ne γ cum *dagesch* in medio cum *cholem* confundatur, notandum est, quod γ cum *dagesch* semper habet infra se, vel post se, vocalem; ut קוֹוה *kowwob*, *exspectare*: *schurek* verò nunquam; e. g. קוֹם.

Schurek, שׁוּרֶק *sibilationem* significat, a שׁוּרֶק *sibilavit*; eò quod sonus ejus instar sibili profletur: sic appellata haec vocalis, quia *uu*, non nisi ore fortius sibilante, pronuntiari possit; notat *uu*, vel α Graecorum.

In brevibus, *patach* פָּתַח *aperientem* notat; quod labia aperiat prae caeteris: est *a* exile et clarum, resonans quale *a* Latinum.

Saegol סָגוֹל *e* apertum, sed minus quàm *tzeri* notat.

Chirek parvum, *i* breve vel parvum designat: Arabibus dictus hic sonus *kesra*.

Kametz chatuph חֲטוּף קָמֶץ; *kametz raptum*, *o* breve, seu $\circ$ $\mu\iota\kappa\rho\nu$ Graecorum, notat.

Kibbutz קִבּוּץ *contractio* a קִבֵּץ; quod, in vocali hac pronuntianda, notabilis *labiorum compressio* sit: idem notat quod u Graecorum, vel *u* Gallicum.

Praeter decem puncta vocalia, alia sunt puncta, five notulae, *schevata* dicta, quae literis addi solent, ad indicium absentis vocalis: formam et situm sub consonante huncce habent.

Scheva Simplex

ְ

Chateph Patach

ֶ

Chateph Saegol

ֵ

Chateph Kametz

ִ

Patach Furtivum

֏

a } Quae et *composita Schevata* dicuntur.
e
o

Postrema quatuor appellari solent *vicaria schevata*; alii *patach furtivum* hinc secludunt, et alibi ordinant.

Omnis litera mobilis (i. e. omnis litera quae non quiescit), quae non propriè *suam* habet *vocalem*, *scheva* in initio et medio vocabulorum accipit: in fine verò omittitur illud *scheva*; tamen semper subintelligitur. Denique, *scheva* literae additum notula est, Illam literam mobilem esse, etiamsi nullam propriam vocalem habeat. Sub literis אהי in

in medio, quum non compareat vocalis nec *scheva*, hae intelliguntur quiescere vel otuari; ut in בְּרֵאשִׁית in principio, בְּ *scheva* habet, hoc est, nullam propriam vocalem possidet, sed tantum illum gradum vocalitatis, qui necessario adesse debeat uti conjungatur cum altera litera ר, ut syllabam cum ea et sequente vocali constituat: cum neque vocalis nec *scheva* sub א omnino quiescit: sub ת *scheva* non subscritbitur, quia ibi adesse subintelligitur.

In fine tamen exprimitur *scheva*: 1. Sub *Chaph* finali, ut וְרַךְ *via*, venustatis et ornatus gratia, quod aliàs vasta et vacua videretur. 2. Cum aliud *scheva* praecefferit, ut וְרַכְתָּ *visitasti*. 3. Si *patach furtivum* praeiverit; quod naturam *schevatis* participat, ut וְשָׁמַעְתָּ *schamagbat, audivisti*. 4. Exprimitur quoque *scheva*, si א quiescens antecedit, ad secundam personam foemin. indicandam, ut in וְבָאתָ *venisti*; וְהוֹצֵאתָ *eduxisti*. Excipitur וְ ob basin deorsum jactam, ut וְשָׁמְעוּ *schamagban, audite*. Literae gutturales אהחע, loco *schevatis* simplicis, *scheva* compositum ab initio vel fine vocis sibi arrogat; ה verò radicale, ח et ע vocem terminantia, *patach furtivum*, utpotè *scheva* claudens syllabam, sibi assumunt; ut אֱלֹהִים *Deus*, רוּחַ *Spiritus*, רָקִיעַ *expansum*. *Patach furtivum* vera vocalis non est: dicitur *furtivum*, 1. Quod ante consonam suam eat, et furtim quasi efferatur. 2. Quod ibi collocetur, ubi, ex norma linguae, verum *patach* poni nequit, ut in מְשִׁיחָה; idem planè constat ex לָקַחְתָּ *lakabat, accepisti*, pro לָקַחְתָּ. 3. Quod planè appareat esse subsidium difficilioris pronuntiationis, in tribus gutturalibus syllabam claudentibus, sive *schevate* muto notatis. Inferitur ergo hicce furtivus sonus in אֱלֹהִים *Eloah, Deus*; רוּחַ *Rouahh, Spiritus*.

Scheva, שְׁוָא Ab. Ezra Judice aequationem notat, a שְׁוָא aequari; quod in pronuntiatione aliis ferè vocalibus adaequetur: putat enim ille, simplici *schevati* nullum competere certum sonum; sed eum debere attemperari ad reliquas sequentes vocales: e. g. כֶּלִי *chelè, vasa*; שְׁאוּל *schahol, orcus*; קִחוּ *kubu, sumite*. Quidam viri docti *scheva* brevissimam vocalem esse volunt: *semiparvam* vocat clar. Hillerus. Qui verò sic definiunt, non attendunt se incurrere in jura compositorum *schevatum*. Hottingerus in Erotematibus Ling. Sanct.

Sanct. p. 15. dicit, Quod *scheva* est punctum vocale improprium, valetque *e* brevissimum, idque adeo raptum, ut quod est oculis fulgetrum, idem sit auribus *scheva*.

Scheva definiri possit, *Absentis soni*, i. e. vocalis nota, vel potius ille gradus vocalitatis, qui necessario adesse omni consonanti debeat, ut distinctum et completum sonum edere possit: et reverà locum, in omnibus vocibus et syllabis quae incipiunt a duabus vel pluribus consonantibus, habere videtur. In quibusdam syllabis efferendis, plus movetur; in aliis verò minus exauditur: hinc dici possit, *scheva* aliquando legi, aliquando verò quiescere (*p*). *Scheva* constat ex duobus punctis perpendicularibus (:), estque duplex, simplex,

(*p*) Ex norma scriptionis Hebraeae, unaquaeque litera mobilis sub se vocalem habet, vel *notulam*, nullam vocalem propriam ibi adesse, ostendentem: haecce vero notula, quae *scheva* vocatur, certum tamen gradum vocalitatis adesse debere monstrat, ubicunque syllaba aliqua a duabus consonantibus incipiat, vel a consonante, sine vocali addita, claudatur. Vigente lingua, non opus fuit tali notula, quum ab teneris unguiculis haec omnia usitatissima et facillima. Ex analogia igitur scriptionis Hebraicae, *schevata* sunt soni *insititii*, sive *fictitii*, qui ad *commodiorem* et *signantiorem* pronuntiationem, vivente etiam lingua, adoptati fuere. Hos aliis literis praeter gutturales addere, nihil prohibet: etiam si lingua florente, non opus erat talibus subsidiolis; tamen ad accuratissimam lectionem, quin et modulationem linguae mortuae, necessario inventa fuere. *Schevata* igitur neque sunt vocales longae, nec breves; sed propriè impulsio major minorve aëris, et ejusdem resorptio, omnibus ex aequo literis communis; ubi nulla vocalis propria adfit, notula obicuri vel absentis soni, sive vocalis, sub illa litera.

Et certè si *more* et *ore Romano* linguam Latinam sonare vellemus, quot *schevatibus*, vel subsidiolis indigeremus, ad vocales a vocalibus, secundum multiplicem diversitatem soni, discernendas! An non quidam vocalitatis gradus adesse debeat in pronuntiandis syllabis et vocibus a duabus vel tribus consonantibus incipientibus: e. g. *scabellum*, *splen*, *splendor*, *spretus*, *bdellium*? Eodem modo se res habet in Graeca; ut in *κταομαι*, *σπλαγχνον*. Et reverà, si naturae omnium linguarum attenderimus, talem gradum vocalitatis, vel fictitium sonum, adesse omnibus linguis, in syllabis a duabus vel tribus consonantibus incipientibus, perspicimus.

Vid. *A General and Rational Grammar, &c. translated from the French of the Messieurs de Port Royal*, p. 4. "There remains the *e* mute, or feminine, which originally is no more than
" an

plex, et compositum : *Scheva* simplex movetur, vel quiescit, i. e. minus exauditur, hisce conditionibus :

Post longam, sociam, sub dageſch, fronte, movetur ;
Post brevem, tonum, nec non in fine quiescit :

Hoc est, *Scheva* legitur post vocales omnes longas, post alterum *scheva*, sub litera cum puncto *dageſch* in gremio suo inserto, et ab initio vel fronte vocis. Contra quiescit, i. e. Gradus ille vocalitatis, sive fictitius sonus $\tau\epsilon$ *schevatis*, minus exauditur post breves vocales, post accentum, vel in fine vocis.

Scheva quiescens est Expressum vel Subintellectum : subintelligitur *scheva* in fine vocis ; exprimitur verò in ך finalis ; aliquando in aliis literis, si penultima syllaba habuerit (:) expressum. N. B. Ex concursu duorum *schevatum*, prius mutatur in *chirek*.

C A P.

“ an obscure sound, joined to consonants, when we want to pronounce them without a vowel, as when they are followed immediately by other consonants ; for instance, in the word *scammum* : this is what the Hebrews call *scheva*, especially when it begins a syllable. And this *scheva* necessarily occurs in all languages, tho’ it is not much taken notice of, because it has no particular character to express it.”

De compositis *schevatibus* porro teneatur, חטפים *rapta*, vel *rapiētia* ; *chateph patach*, *chateph segol*, *chateph kametz*, præcisè figere illum sonum, qui omni consonanti, si vocalem non habeat, in syllaba inchoanda, adhaeret : ut jam non pro arbitrio efferatur, quod juris *simplici* relictum ; sed in *a*, *e*, *o*, definite exeat ; raptim tamen, ut appareat non veram sonari vocalem. Videtur adjumentum accuratissimæ pronuntiationis, ex visceribus vel analogia ipsa linguae natum.

Qui *schevata* inutilia esse clamant, rogare solent, Quid si tales soni rapti exstiterint, quare non habemus *chateph chirek*, *chateph kibbutz*. Respondetur, Nullum *i* vel *u* tam exiliter pronuntiarī posse, quin statim fieri veram vocalem ; quum tamen *schevata* rapta non sunt vocales, sed soni ad aliquam affinitatem $\tau\omega$ *a*, *e*, *o*, accedentes, vel quidam vocalitatis gradus ad hosce sonos approximantes, per *explosionem* sonoram aëris cum gutturali, aliave litera quæ syllabam inchoet, et cum altera, ad vocalem consonandam, concurrat : e. g. חלי *hhali*, moriūle ; עדי *hghedi*, ornamentum ; חלי *hholi*, excoriatio.

CAPUT IV. SECT. I.

De Dagesch et Mappik, aliisque Punctis Diacriticis.

AD linguae mortuae vivam, quantum pote, pronuntiationem conservandam, conducunt consonantium quarundam affectiones, videlicet Punctum *Diacriticum* τ̄ *Dagesch*, *Mappik* et *Raphe*.

Haecenus observavimus, Punctum in dextro dente literae ש efficere *Sjin*; in sinistro ש *Sin*, five *S* durum (*q*). Utrumque cum puncto *cholem*, compendii causa, coalescere solet, ut כִּשְׁל dominans, pro כִּשְׁל agnoscitur: *cholem* in puncto *diacritico* latens, ad *Schin* quidem, quum praecedens litera non habet *scheva* expressum; ad *Sin*, quum nec *scheva*, nec vocalis alia, ei adscribitur: causa καλλιγραφίας, *cholem* supra dentem dextrum τ̄ *Sin* locatur; ut עֲשֶׂה *faciens*, pro עֲשֶׂה: in *Schin* verò supra sinistrum, quum ad latera haec et haec stare debuisset; ut in שִׁקֵּל *librans*, pro שִׁקֵּל.

Praeter vocales et accentus, sunt Hebraeis et alia duo puncta, quorum usus in lectione non contemnendus; nempe *dagesch* et *mappik*: *dagesch*, a רָבַשׁ *pupugit*, pungendo penetravit, est punctum mediae literae inscriptum, quod a gemino officio *lene* et *forte* appellatur.

Dagesch lene saepe inscribitur hisce literis sex adspiratis, בְּגִדְכֶּפֶת, earum aspirationem omittendam esse, docens: vulgò efferuntur voce technica, בְּגִדְכֶּפֶת, *bkeghadhchephath*; sic בָּבֶל *Babbel*, pro בָּבֶל *Bbabbel*; יִכְבֹּד *jickbadh*, pro יִכְבֹּד *jickbbadh*, gravis erit. Hoc *dagesch* lene obtinuit, ne aspiratio moram pareret, vel difficili et ingrata pronuntiatione aures raderet.

In

(*q*) Mirum est, viros doctos negare differentiam inter *Schin* et *Sin*, quum multae voces exstant, in quibus hae literae diversam significationem notant; ut שָׁמַיִם *coeli*; et שְׁמַיִם *ponentes*; שָׁבַר *fregit*; שָׁבַר *speravit*; שָׁבַל *orbatus fuit*; שָׁבַל *prudens et foelix fuit*; שָׁבַר *inebriavit*; et שָׁבַר *mercede conducere*. Haec nulla notula distincta fuisse, haud verisimile.

In dialecto Syriaca, hoc punctum sine gravi incommodo negligi non potest; et saepe litera aspirata, vel non aspirata, radicem determinat, i. e. totum sensum. Olim hae literae aspiratae virgula transversa, *raphe* dicta, pingebantur: e. g. לא תִּרְצֶה Exod. xx. 13. Vid. Buxt. Thesaur. Graec. p. 14. Etiam prisca sex literis aspiratis addebant ר *Resch*.

בְּ	bha	} pronuntietur	בְּ	ba	בָּרָא	bara
גְּ	gha		גְּ	ga	גָּג	gagh
דְּ	dhe		דְּ	de	דִּרְאוֹן	deraon
כְּ	chi		כְּ	ki	כִּרְבֵּל	kirbel
פְּ	pho		פְּ	po	פּוֹקֵר	pokedb
תּוּ	thou		תּוּ	tou	תּוֹכֵלוּ	toukelou.

Dagesch forte literam geminat, locumque habet in omnibus literis, ne gutturalibus quidem et *Resch* exceptis (*r*): est enim

(*r*) Habemus quaedam exempla ubi *dagesch* forte in gutturalibus et *Resch* inveniatur; ut patet ex Prov. iii. 8. et xiv. 10. 1 Sam. i. 6. Job. xxxiii. 21. Dialecti Arabicae usus hoc etiam confirmat, aequè ac analogia linguae. Si simplicitas naturae spectetur, nulla est litera *indageschabilis*: nam Arabes omnes ex aequo duplicant, et tam valido sunt gutture, ut non tantum **הֲחַע** geminare queant, sed et ipsum **ח**; Hebraeis mollior usus placuit. Vid. Schult. Gram. p. 80.

Dagesch forte ab Arabibus semper retinetur, et vocatur تشدید *corroboratio*, five fortior ejusdem literae pronuntiatio. Cappellus ipse agnoscit hoc punctum valdè utile et necessarium hodie illis, qui, cum Hebraicè nihil sciunt, legere et intelligere cupiunt: addit, Peritos Hebraeae linguae divinare posse, ubinam hae literae geminandae. Sed, pace tanti viri, haec non satis solida nec justa. Nam, teste clar. Schultensio, in tota hac palæstra Orientali versatissimo, “ Si *dagesch* forte auferetur, tertia pars linguae ita obscuratur, ut in ea nihil discerni queat; conjugationes enim omnes “ *dagesatae*, omnia etiam nomina inde derivata, conjugationis “ *Niphal* tria tempora postrema, verborum defectivorum magna “ *seges*, cum formis inde descendentes, aliaque, quae longum esset percensere, ita a *dagesch* forte pendent, ut id tam necessario “ adscribi debuerit, quàm character conjugationis et formae necessarius.” Divinare possunt Judaei et Christiani peritiores: nempe,

enim signum literae, ex analogia linguae, duplicandae; ut פִּקֵּךְ pro פִּקֵּךְ פִּקֵּךְ *visitavit*, לִבִּי pro לִבִּי לִבִּי *cor meum*.

Dagesch lene a *dagesch* forti, in literis בְּגֵר כַּפֶּת, distinguitur.

1. *Dagesch* lene locum in his habet ab initio versuum.

2. Ab initio vocis, si praecedens vox litera quiescente vel vocali longa non terminetur.

3. In media voce post *scheva* quiescens.

Dagesch forte cognoscitur esse in literis memoratis, quandoque non praecedit *scheva*: si verò *scheva* praecesserit, tum *dagesch* lene esse intelligitur, ut מַלְכִּי *malki*, *rex meus*, et non *malak-ki*.

Quamvis *dagesch* forte plerumque propriam sedem in medio vocis teneat, tamen aliquando inseritur in prima litera monosyllabae et bisyllabae:

1. Cum *mackaph* interveniente, quando praecedens vox exit in ה quiescente, cum *kametz*, *patach*, aut *saegol*; ut שְׁכַנְחָ-לָב *schachenâ-l-lab*, *habitavit sibi*, Psal. cxx. 6. et אוֹיְהָ-לִי *ojâ-l-li*, *eheu mihi!* cum ploratu et affectu vehementi pronuntiandum, ac si Latine diceremus, *Eheu-mi-mibi!* Pathos videtur hanc figuratam pronuntiandi rationem peperisse.

Dagesch est triplex: 1. Characteristicum, quod in media dictionis litera, nisi gutturalis fuerit, adhibetur, et certam, tum verbi, tum nominis inde derivati, formam indicat, ut לָמַד *diligenter didicit*.

G

2. Com-

pè, quum ex punctatis Bibliis id memoriae antea impresserunt: aliàs, vel peritissimus ubique haesurus, atque in capitales errores abiturus.

Ista verò divinatio sensûs Sacrae Scripturae haud decora, nec digna Oraculis Divinis. Muhammedani lectionem Alcorani nondum tutam et certam futuram existimarunt, sine punctis vocalibus, etiamsi lingua sua vigeret; quisquis non hospes in illis rebus, necessitatem punctorum vocalium in Bibliis Sacris, similiter videbit.

Si clar. Cappellus animadvertisset, facile invenisset Arabes hocce puncto *teshdid* usos fuisse, quum reliqua puncta ferè omittant. *Dagesch* est Cynosura sine qua navigari nequit hoc mare: viva enim lingua Hebraea, non tantum commodum, sed necessarium fuisse videtur.

2. Compensativum, quod elisam aliquam literam mobilem compensat; ut אָפִי pro אֲנֹכִי *nasus meus*, בְּתִי pro בְּנִתִי *filia mea*, יִנְכָּקְךָ pro יִפְקֹךָ *visitabitur*.

3. Euphonicum, quod solius emphaseôs vel elegantiae causa adhibetur: v. g. כָּכָר *talentum*, אָכָר *agricola*. Ad euphoniā, citra ullam necessitatem, multis vocabulis creditur *dagesch* forte insertum esse. In plerisque necessarium est *dagesch*, et ex proprietate characteristica fluit: e. g. מִקְדָּשׁ *sanctuarium*, contractum pro מִנְכָּקֶשׁ *locus consecratus*, non ex *Kal*, sed ex *Niphal*; Nun, pro more, eliso, et per *dagesch* compensato.

Mappik (s) est punctulum insertum gremio ה ad finem vocis: quodcumque verò ה hocce punctum habuerit in gremio insertum, ostendit planè eam esse radicalem, et hocce signo ab ה quiescente distingui; sic גָּבַהַ *altus fuit*, est vox toto coelo diversa a גָּבַהַ *collegit aquam*: hinc, a priore, גָּבַהַ *altitudo*; sic נִנְיָה *splendor*, a נִנְיָה. Hujus generis sunt תָּמָה *stupuit*, כָּמָה *fuscus, luridus fuit*; אֱלֹהִים *Deus*. Affixum ה, ortum ex ה, eodem modo movetur; ut מֶלֶכָה *Rex* ejus hac notula distinguendum a מְלָכָה *Regina*.

Distinctio ergo inter ה radicalem et ה servilem sedulò observanda est: ubicunque enim ה habet *mappik*, semper pronuntiatur, et immutabilis manet; quia pertinet ad essentiam vocis, et planè distinguitur ab ה, uti antea observatum, pag. 24.

CAPUT IV. SECT. II.

De Accentibus.

ACCENTUS Hebraicus duplicis est generis: Tonicus five Grammaticus, et Euphonicus five Rhetoricus. Accentus tonicus is est, qui vulgò syllabam in qua reperitur

(s) Nomen מַפִּיק *mappik*, est part. *Hipil*, a rad. נָפַק. Apud Syros, Arabes, Chaldaeos, notat, *exiit, prodiit*; uti procul dubio olim significabat apud Hebraeos: notat ergo *eductorem*, qui, *He* aliàs ad finem quiescens, in motum educat, ne in quietem transeat.

Olim subscribebatur cum puncto infra literam ה; nunc verò semper inscribitur.

tur attollit: Accentus vero euphonicus, tonico in eadem voce praemissus, pronuntiationem suaviorem efficit. Sic, in voce תולדות *toledoth*, generationes, prior accentus sub ת euphonicus est; posterior verò sub ד, tonicus.

Tonicorum Accentuum Tabellam exhibebit vox
מֶלֶךְ *Rex*.

Accentus Inferni sunt XII.

מֶלֶךְ	Silluk :	Rex maximus, cum sopherasouk	⌘
מֶלֶךְ	Athnach :	Rex major primarius.	⌘
מֶלֶךְ	Tiphcha :	Rex maj. in prosa; minist. in metr.	⌘
מֶלֶךְ	Tiphcha initiale in metro,	} Reges minores.	⌘
מֶלֶךְ	Tebhir, }		⌘
מֶלֶךְ	Jethibh, }		⌘
מֶלֶךְ	Munach,	} Ministri.	⌘
מֶלֶךְ	Mahpach,		⌘
מֶלֶךְ	Gerah, five Galgal,		⌘
מֶלֶךְ	Merca,		⌘
מֶלֶךְ	Merca geminum }		⌘
מֶלֶךְ	Darga, }		⌘
		in prosa,	⌘

Accentus Superni sunt XVIII.

מֶלֶךְ	Rebhia,	} Reges majores.	⌘
מֶלֶךְ	Garfcho Rebhia, five Reb- hia Gereschatum in metro,		⌘
מֶלֶךְ	Sakeph minus, }	} in prosa,	⌘
מֶלֶךְ	Sakeph majus, }		⌘
מֶלֶךְ	Segolta,		⌘

מֶלֶךְ	Paschta, in prosa,	}	Reges minores.	ⲛ
מֶלֶךְ	Schalscheleth, in prosa ; at in metro, Minister,			ⲛ
מֶלֶךְ	Sarka,			ⲛ
מֶלֶךְ	Pafer,	}	Reges minimi.	ⲛ
מֶלֶךְ	Geresch,			ⲛ
מֶלֶךְ	Geresch geminum,			ⲛ
מֶלֶךְ	Karne Parah,			ⲛ
מֶלֶךְ	Telischa majus,			ⲛ
מֶלֶךְ	Telischa minus, in prosa,	}	Ministri.	ⲛ
מֶלֶךְ	Kadma,			ⲛ
מֶלֶךְ	Sarka antierius,			ⲛ
מֶלֶךְ	Munach superius,			ⲛ
מֶלֶךְ	Mahpach superius			ⲛ

Accentus Inferni et Superni simul sunt IV.

מֶלֶךְ	Machpacho Merca, seu Merca Mahpachatum, in metro Rex major primarius.	ⲛ
מֶלֶךְ	Sarko Merca, five Merca Sarkatum, in metro Minister.	ⲛ
מֶלֶךְ	Sarko Mahpach, seu Mah- pach Sarkatum,	ⲛ
מֶלֶךְ	Munach Munuchatum, seu Munach superinfertum,	ⲛ

Accentus Lateralis I.

מֶלֶךְ	Pefik : qui et Legarme.	ⲛ
--------	-------------------------	---

Magistri Judaeorum accentus notarunt nomine נְיִנָּה *modulatio*, et טַעַם *et saporis*. Modulatio respicit tonum uniuscujusque vocis, tum modulationem musicam, quam in Sacro Codice legendo observari volunt: Sapor respicit sensum, quem accentus quasi condiant, et sapidum reddunt, insipidum aliàs futurum; scilicet, vitiosa, vel interpunctione, vel constructione, concepta. Volunt etiam Judaei, ad accentuum dignitatem commendandam, per eos repraesentari vivum veluti os loquentium Prophetarum, cum affectibus variis quibus quaeque periodus temperata, in qua gaudium, moeror, ira, favor, spes, metus, &c.; quin jussio, petitio, deprecatio, increpatio, aliique motus, hac ope dignosci potuerint.

Nomina accentuum partim Hebraica, partim Chaldaica sunt: ignotum quis nomina haec posuerit. Rem ipsam, vel auctoribus linguae, vel Ezrae saltem, adscribendam censet Buxtorfius de Antiq. Punct. p. 259.

Judaei se in accentuum genuina vi nihil perspicere fatentur, eorumque clavim perditam esse deplorant. Accentuum restauratores Christiani, sola ergo ingenii sagacitate, tantam rem eruere conati sunt. Hinc diversae hypotheses natae, aliae alias destruentes. Animi motus et affectus vivos per accentus designari, speciosius supponitur, potius quàm liquidò probatur. Quem affectum notet quisque accentuum, nondum constat; quum eadem notulae accentuales diversissimis affectibus saepe apponuntur: hinc planè constat, non omnino tutum esse tantam vim, notis nulla idonea probatione subnixis, tribuere. Periculosum, talia urgere ut a Spiritu Sancto profecta. Nimium detrahitur ipsi linguae scopo et nexui, si ad accentuum leges precarias anxie adstringatur. Haec, et multa alia, nos pedibus ire in sententiam quorundam virorum maximae pietatis et eruditionis, de accentuum divina origine, prohibent. Etiam si nulla necessitas accentuum in viva lingua sit, utiles tamen et necessarij in mortuis linguis planè apparent. Lingua vivente, accentuum figuris nondum indiguissè Hebraea videtur; et quamvis indiguisset, tres vel quatuor sufficerent. Denique, appositi esse videntur accentus optimo judicio et summa peritia, quamvis non ubique; plusque est in illis sapientiae, quàm vulgò latere creditur. Duo igitur hîc vitanda: ne, ab una parte, nimio amore et veneratione accentuum aliquis seducatur; ab alia verò, ne abjiciat ea quae Divina Providentia custodire voluit, ad veteris pronuntiationis normam indicandam. Haec sapientissima accentuum ordinatio et digestio proficisci potuerit ab hominibus linguae patriae peritissimis, qui lectionem, interpunctionem, musicae modulationem, constructionem et interpretationem hinc pendentem, prout ea in Synagogis publicè erat recepta, his notis consignare, et ad posteritatem transmittere voluissè videntur.

Judaei volunt Decalogum, Exod. xx. 2. 14. et Deut. v. 6. 18. duplici accentuum choro insigniri; quod Deus *una decem illa verba, una vice*, i. e. *uno halitu, sine interpiratione morae aut pausa elocutum*

Accentus Reges majores, qui *pausantes tonici* vocantur, maximè scitu necessarii: et tyronibus satis erit in principio quinque illos accentus bene dignoscere; caeteros cum tempore, ubi profecerint, ediscere poterint. *Silluk* & lineola perpendicularis est, quae periodi ultimam vocem obsidet, valetque nostrum punctum finale: *Athnach* & ferè in mediis periodis; notat *semicolon*, vel *comma*: *Rebbia* &, *Sakeph minus* &, et *Sakeph majus* &, usum *semicoli*, aliquando *commatis*, praestant.

Duplicem usum adhuc habent. Quidam innuunt, qua syllaba accentus collocandus. **Silluk* ultimae vel penultimae syllabae adhaeret, et semper voci versum claudenti apponitur; et duo puncta, : *soph pasuk* dicta, post se semper habet: e. g. Gen. i. 1. : הָאָרֶץ. Alii verò versum in suas partes distinguunt; uti in aliis linguis *commata*, *cola*, &c. solent.

Pro figura et situ, distinguunt solent accentus in Simples et Compositos, Infernos et Supernos, nec non Laterales: item in Praepositivos, Postpositivos, Indifferentes. Omnium commune fuisse officium toni figendi, agnoscitur: peculiaris potestas et functio, quum diversissima, pro diversis hypothesebus, tradatur, in medio relinquenda sunt.

Accentus est tonicus vel euphonicus; tonicus qui ultimam vel penultimam syllabam acuit. Vox in ultima habens accentum, Hebraeis dicitur מְלָרַע; in penultima, מְלָעַל (t).

Ante-

um fuisse, ac si unum verbum continuum edidisset; quod quum a populo intelligi non potuisset, repetitum fuisse sermonem, et singula verba fuisse prolata, cum iusta omnium vocum interpunctione. Quidam viri docti ingenuè fatentur, mysterium duplicis accentuationis ipsis incompertum esse. Bohlius verò, duplicem Decalogi accentuationem involvere duplicem respectum: alterum, *pasuk*, i. e. *versuum*; alterum, *praecepti*: atque posteriore illo respectu, Exod. xx. 2, 3, 4, 5. constituere unum tantum praeceptum, idque I.: et verl. 14. iterum duo praecepta, IX. et X. exhibere. Duplex quoque accentuatio exstat, Gen. xxxv. 22.; rationem iterum a duplici respectu repetunt. Vid. clar. Ousef. Accent. Prof. p. 370. et Bohl. de Vera Divisione Decalogi, ex Infallibili Principio Accentuationis.

(t) Voces Chaldaicae sunt: מְלָרַע significat *infra*, in fine vocis accentum esse indicans; מְלָעַל verò *supra*, q. d. in syllaba superiore accentum locatum esse.

Cum

Antepenultima syllaba Hebraeis nunquam acuitur; omnes ergo voces sunt acutae vel penacutae. Cum vox in ultima syllaba acuitur, vocatur *milrahgh*, *de infra*, i. e. *inferius*; cum in penultima, dicitur *milghel desuper*: exemplum $\tau\tilde{\epsilon}$ *milrahgh* habemus in יִשְׂרָאֵל *Jisbraël*, hîc tonus est in ultima: sed penacutae, vel *milghel* sunt quae in ? vel . definunt; e. g. אַבִּיגַיִל *Abbigbail*, אַבִּימֶלֶךְ *Abimaelech*, בֵּית-לֶחֶם *Bethlehem*, quae vulgò perperàm *Abigâil*, &c. enunciat. Accentus Rhetoricus, qui aliàs Euphonicus, isque unus, *metheg* מֵתֵג , *fraenum* dictus, quod instar fraeni vocis lectionem moderatur, est lineola perpendicularis syllabam, cui additur leni morula sustinens, absque tono; e. g. בַּיְתָה *bayethà*, וְאֲנִי *wa-ani*: est similis *filluk*, et accedit syllabis prioribus dictionum; et sic respectu situs a *filluk* distinguitur, qui semper ultimae syllabae adhaeret. Qui linguae indolem seriò consideraverit, hoc fraenum istis syllabis iusta de causa additum, planè perspiciet.

De Linea Makkaph.

LINEOLA *makkaph* (u) מַקֵּף convenit cum *kyphen* Gracorum, duas pluresve voces arctius connectens; tonum ad ultimum rapit, ac priores accentu tonico privatas esse indicat.

Cum vox in ultima syllaba acuitur, vocatur מִלְרָע *milrahgh*, i. e. *inferius*; cum in penultima, dicitur מִלְעָל *milghel*, h. e. *superius*.

N. B. Accentus *rebbia*, $\tau\tilde{\omega}$ *cholem* vocali figura non est dissimilis; ideo è situ ab illo distinguitur: *cholem* literarum lateri appingitur; *rebbia* supra medias literas pingitur, sic אַרֹן *Aron*.

In Jobi, Psalmorum et Proverbiorum libris, alia quàm in aliis libris Biblicis accentuum ratio est: causa procul dubio est metrum. Ad *decentiam* et *gravitatem lectionis*, in *Synagogis* introductum, ut accentus pausantes, cum mora quam faciebant, in *syllabas* et *vocales* quasdam, influerent. Oratoria enim ars sibi viam invenit, atque multas voces resonari voluit cum accentu ad penultimam, quum propriè ultimam occuparet.

(u) *Makkaph* מַקֵּף part. pas. copulatum, a נִקְף apud Syros copulari: *makkaph* non est necessaria conjunctio, sed libera, et semper aliquod

dicat. Frequens est duarum vocum conjunctio, ut Job. iii. 1. אַחֲרֵי־כֵן *post-haecce*; prior vox caret accentu tonico: nam qui ad primam syllabam comparet, est euphonicus. Sine euphónico occurrunt quaedam exempla, ut Job. iii. 3, et 4.; tres voces occurrunt uno tono et spiritu elatae, Job. viii. 8. כִּי־שָׁאֵל־נָא *nam-interroga-nunc*; quatuor Gen. xxv. 5. אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ *omne-quod-ipsi*. Rarum hoc, et ferè in monosyllabis reperiendum. His omnibus semper aliquod emphaseòs; nonnunquam etiam figura vel tropus oratorius subest.

In Sacro Codice legendo, quaedam notulae observandae, quae Crisi Masorethicae inserviunt. In his geminus circulus; alter supra voces, alter inter eas, positus. Prior ille circulus Masorethicus variantes lectiones indicat, quae *keri* et *ketib* appellantur (x).

Posterior

aliquod emphaseòs aut figurati sermonis notat; *hyphen*, vel notula apponenda, ut figura illa vel emphasis declaretur: novimus omnibus populis in linguis esse teretes aures; et ab exiguo momento, ictuque soni, aliter et aliter editi, totum sensum, affectumque pendere.

Quum *makkaph* non necessariam *conjunctionem*, sed *liberam*, et semper aliquid *emphaseòs* aut *figurationis* sermonis, notet; apponenda notula, qua *figura illa* vel *emphasis* neminem fugeret: alias ne a peritioribus quidem fatis *dignoscenda*. *Makkaph* saepe inducit *compositionem*, qua duae voces in unam, non tono tantum, sed et significato, coeunt.

(x) Punctum criticum קרי i. e. *lectum*; a Masorethis supra voces in textu expressum, per circulum vel circellum (o) et in margine per ק, ut significarent easdem voces, aliter quam in textu exprimuntur, esse legendas: hinc ipsis frequentatae sunt voces Chaldaicae, קרי *lectum*, et כתִּיב *scriptum*. Adhibent Judaei in fine librorum, ex Esa. xl. 29. כִּתִּיב לִית *scriptum*; לִית *non exstat*: usurpant hoc Masorethae de voce semel tantum, sub hac vel ista forma occurrente.

Numerus harum lectionum diversarum nondum accuratè definitur: Elias Levita 848 percenset; alii mille, alii mille et ducentas numerarunt. Mirandum verò est, quod tam paucae sunt, tot seculis elapsis ab Bibliis Vet. Test. primo editis; nullus enim Classicus, vel Graecus vel Latinus, qui non decemplici numero variantium lectionum laborant. Elias Levita observat 65 in Pentateucho, quarum

Posterior circulus in medio versu vocatur **פִּסְקָא** *piska*, sive *cessatio*, *interruptio*: specimina hujus exstant Gen. xxxv. 22. Jos. iv. i. et viii. 24. Ezek. iii. 16. Loca XXVIII annotantur in Masora (y): acuminis aliquid a veteri *Synagoga* ex hisce captatum videtur.

H

Punctorum

rum 22 circa defective scriptam vocem **וַיְהִי** *vir*, 454 in Prophetis, et in Hagiographis 329.

Thalmudici volunt Mosen et Prophetas, mysterii causa, aliter in textu, aliter in margine, legere jussisse: Rabbini ad Ezram et viros Synagogae Magnae haec referunt, qui ex antiquis codicibus hauserint, et semper lectionem, quae ipsis optima visa, ad marginem posuerint, ad eamque puncta in textu accommodarint, quantumvis pugnancia cum literis ibidem expressis, et relictis ob venerationem veteris illius scripturae. Clar. Carpzovius hasce variantes lectiones factas fuisse ab hominibus linguae patriae peritissimis, qui Codice Sacro restituendo incubuerint, post tempora Antiochi Epiphani, eumque in finem usi fuerint gemino Codice, Hierosolymitano et Babylonico; in textu lectione Palaestinarum; in margine verò adjecta lectione Babylonica; et postquam, ex utriusque harmonia, librariorum menda substituisent: ast, ubi utrumque dissentire subinde cernerent, utramque annotarunt lectionem: ut ita, quicquid esset probatissimae sinceritatis, unum in Codicem transfunderent, atque memoriae nunquam interiturae mandarent. Alii referunt ad pias et privatas curas virorum doctorum, qui duplicem lectionem veterum Codicum, inter quas optio difficilis, conservarunt. Ex commentatoribus prudentissimus quisque id solet amplecti, quod ei maxime opportunum videtur. Clar. Schultensius affirmat, ut *chethib* antiquius, ita sincerius, plerumque esse, quàm *keri*. Et reverà, si norma et forma linguae melius intellecta esset, et comparatio instituta esset cum aliis dialectis, hoc indolis Hebraeae peritissimis probabitur; ex dialectis analogia Grammaticis apparebit, et, quicquid in Syntaxi adhuc caligine horret, nitescet: sibi met igitur consulant viri docti, et ne nimis festinent in consueta Codicis Hebraei lectione corrigenda et proscribenda ut adulterina et mendosa, donec majorem sibi antiquissimi sermonis scientiam ex dialectis collegerint. Qui non festinent lentè et cautè in hisce posteris, transmittent specimina suae ignorantiae indolis et naturae linguae Hebraeae, ut multi alii haecenus fecere.

(y) Masorethae a *masora*, **מַסְרֵת** vel **מַסְרֵת** *masoreth*, i. e. *traditione*, nominati sunt. Per *Masoram* intelligitur, *Doctrina critica circa Sacrae Scripturae contextum, qua versus, voces et literae omnes numeratae, omnisque vel minima lectionis, scriptionisve, varietas indicatur, ut esset סֵג לְתוֹרָה* *sepimentum legi, et illibatae*
integritatis

Punctorum congeries addita quindecim textibus; ex quibus iterum, alio lusu ingenii et acumine, aliquod *profundioris sensus* exsculpere solent Judaei: e. g. Gen. xxxiii. 4. Psal. xxvii. 13.

De Kametz sive â longo, et Kametz chatuph sive o brevi.

VALDE incommodum legere incipientibus, accidit quod *a* longum et *o* breve eâdem notulâ exprimantur. *Kametz* olim sic pingebatur (Ɀ), quam formam in antiquis editionibus adhuc retinet; *Kametz chatuph* verò sic (Ɀ): atque ita facilè una ab altera distinguebatur: hinc tamen, librariorum incuria, utraque figura confunditur; ita ut criteriis, quibus a se invicem dignoscerentur, opus sit.

Figura ergo (Ɀ), post se habens *scheva* quiescens, nec accentu *tonico* vel *euphonico* suffulta, semper est *kametz chatuph*; non vero *kametz*.

I. *Kametz chatuph* fermè conjunctum habet *scheva* quiescens, sine ullo accentu: 1. Expressum in medio, ut חֶכְמָה *hoch-ma*, *sapientia*; et distinguitur ab חֶכְמָה *hâ-chemâ*, *sapiens*

integritatis munimentum. De *Masorae* hujus origine inter viros doctos magna dissentio: Rabbinii a *Mosè*, alii ab *Ezra* deducunt; quidam verò initium hujus laboris et operis *Mosi*, continuationem verò *Ezrae* dant: nonnulli ad *Phariseorum* curam referunt; inde a temporibus *Maccabaeorum* per aliquot secula continuatam. Clar. Cappellus, ad initium seculi VI. a Christo refert, quo *Tiberienses doctores puncta vocalia addidisse contendit*: in quibusdam verò locis innuit *Masorethas* paulo post tempora *Ezrae* ortos, quorum ultimi fuerint *Tiberienses*, qui opus *Criticum* complerunt. Doct. Simonius ad seculum VIII. hos *Tiberienses*: End. verò *Barnag.* ad seculum IX. et tempora celebrium *Rabbinorum* *Ben-Ascher* et *Ben-Naphtali*, referunt. Clar. *Carpzov.* *Critic. Sacr.* p. 288. trium actatum *Masorethas* statuit: 1. Ut principes auctores operis fuerint viri *Synagogae Magnae*. 2. Exstiterunt סופרים *scribes* ac *numeratores*, qui, maximè post *Antiochi Epiphanis* tempora, in hanc curam incubuerint. 3. *Ultimos magistros Tiberienses* memorat, qui quod primi privata industria annotarant, et medii a praeceptoribus coeptum continuarent, et publica velut auctoritate munierant, ex congestis majorum schedis excerpterint, et publici fecerint juris. Tres priores sententiae nimis *Masoram*, ei *Divinam* auctoritatem tribuendo, extollunt; quatuor sequentes eandem nimis deprimunt: postrema medium satis moderatè et prudenter servat, et a plurimis *Philologis* et *Theologis* amplexa.

sapiens fuit, ope accentûs euphonici, qui prius punctum esse *kametz*, et (:) mobile, monstrat. 2. *Kametz chatuph* habet *schewa* suppressum in medio, sive latens in *dagesch* forti, ut *חֲנָנִי* *hon-neni*, *miserere mei*, *כָּרַת* *car-rath*, *praecisus est*. 3. Habet etiam (:) suppressum in medio, sine *makkaph*, ut *וַיָּקָם* *waj-jakom*, et *surrexit*. 4. Ibidem cum *makkaph*, *cholem* correpto in oppositam brevem, ob pronuntiationem acceleratam per *makkaph*; ut *כָּל־אֲשֶׁר* *omne quod*, *רַב־פְּנִינִים* *multitudo gemmarum*.

II. *Kametz chatuph* agnoscitur, *praesente metbeg*: 1. Quum sequitur *chateph kametz*, ut *יִחָרֵב* *vastabitur*, *אֶהְיֶה* *tentorium meum*. 2. Quum sequitur *kametz chatuph*, ex *chateph kametz* oriundum, *יִחָרְבוּ* *vastabuntur*.

III. *Kametz chatuph* existere etiam potest ante gutturales, ob exclusum *dagesch* forte, ut *בְּחַרְתָּ* *bo-charta*, *electus fueris*, pro *בְּחַרְתָּ* *boch-charta*. Eodem modo, *בְּאֵר* pro *בְּאֵר* *declaratus est*, *מֵאֵם* pro *מֵאֵם* *spretus est*.

APPENDIX.

De Punctorum Vocalium Antiquitate et Novitate, cum Argumentis hinc et inde breviter propositis.

ELIAS Levita, Judaeus Grammaticus, primus novitatem punctorum vocalium invenit, eorumque originem Tiberiensibus Masorethis attribuit, anno 436 ab incendio secundo Templo, Christi verò 503.

Haec scripsit, posterisque communicavit Elias ille, in Praefatione tertia libri Masoreth Hammasoreth. Doctiss. Ludovicus Cappellus, quondam linguae sanctae Professor Salmuriensis, anno 1624, Eliae Levitae sententiam propugnare aggressus est, in libro, cui titulus, *Arcanum Punctuationis Revelatum*. Hicce liber nomine Cappelli non fuit excusus; sed clariss. Thomas Erpenius, Professor Lugdunensis, in urbe illa, editionem hujus libri edidit, et sua praefatione libro illo magnam famam et auctoritatem conciliavit. Cappellus, in hoc libro, totis viribus probare conatur, 1. Puncta vocalia Hebraica, et accentus in textu Hebraico, non fuisse a Mose inventa, nec ejus tempore exstitisse, Sacrosque illos Libros solis consonantium figuris descriptos fuisse: idemque de reliquis Sacris Scripturibus, qui libros Hebraicos scripserunt, affirmat. 2. Hancce punctuationem,

stationem, vel puncta vocalia, a Masorethis Tiberiensibus excogitata fuisse, contendit. Fatetur quidem vir doctus, Masorethas puncta vocalia non ex suis cerebris excogitasse, et pro libitu et arbitrio suo confectam esse lectionem: audiamus enim ipsum, lib. 2. cap. 17. et 5. p. 259. “At, inquam ego, cum dico a Masorethis Tiberiensibus excogitata esse puncta, et consonis addita, non hoc volo, ut jam monui, ab iis excogitatam, atque de proprio cerebro, pro eorum libitu et arbitrio, confectam esse lectionem Sacri Textus, quam punctis illis signarunt atque expresserunt; sed hoc duntaxat *volō*, expressam esse ab iis notulis a se excogitatis lectionem quae tum ubique inter Judaeos obtinebat, quanquam ipsi edocti fuerant a suis magistris scholastica institutione atque orali, et πατροπαράδοτω traditione ab iis acceptam, quam lectionem credebant Judaei antiquae Mosaicae et Propheticae authenticae conformem esse.” Disertè punctorum utilitatem maximam, saltem linguam Hebraeam discuntibus, fatetur, p. 184. “In his non habere dubium, Lectorem, nisi eum qui linguae istius planè rudis est et ignarus; atque in ejusmodi lectoris gratiam, fateor a Masorethis excogitata esse, et consonis addita puncta, *uti supra non semel indicavimus: sed neque nos etiam hoc volumus*, neminem linguae imperitum et ignarum posse, solarum literarum יא subfidio, Hebraica non punctata legere.”

Haec observavimus obiter, ut Lector videat Dominum Hutchinson non omnino hypothesin Cappelli adoptasse, sed propriam invenisse; quum puncta vocalia *inutilia* et *falsa*, et a Judaeis tandem ad textum corrumpendum, proclamat. Vid. vol. vii. Op. ejus, p. 189. 155. 257.

Doctissimus Waltonus, cum Cappello, in utilitate punctorum vocalium convenit, hisce verbis: “Tandem hoc notandum, Masorethas, dum puncta invenerunt, non novos vocalium sonos, vel pronuntiationem novam induxisse; sed juxta consuetudinem ipsis traditam libros Sacros punctasse: ideoque lectionem, non ab iis pendere, licet ipsi apices excogitarunt; nec ideo veram esse lectionem, quia est a Masorethis; sed quia verum Spiritus Sancti sensum exprimit, quem Scriptoribus Sacris dictavit, et per eos literis consignavit, quemque tum Judaei, tum Christiani, conservarunt. Non epim punctarunt Masorethae Sacros Codices pro arbitrio, sed secundum veram et acceptam lectionem, quam diligenter poterant, apposuerunt: ipsos verò plerumque rectè punctasse liquet, &c.” Vid. Prolegom. p. 29. et passim. Calvinum tantum hinc addam, in Zech. ii. 17. “Qui puncta negligunt, vel prorsus rejiciunt, certè carent omni judicio et ratione; sed tamen habendus aliquis de-
lectus.

Sententiā verò Cappelli, de novitate punctorum, multis viris doctis arrisit: alios tamen maximè offendit; praecipuè Buxtorfium Juniores, qui anno ejusdem seculi, contra clar. Cappellum edidit
librum,

librum, multa doctrina refertum, *de Punctorum Antiquitate*, &c. Hic, ut in talibus fieri solet, studium partium adeo huic liti se immiscuit, ut a placida veritatis discussione viros doctos prohibuit. Status controversiae fit adeo conturbatus, ut quid disputetur, aliquando vix constet. In unam quaestionem induxerunt, quae haud dubiè, *natura, pondere, re ipsa*, toto coelo differant, Qui vocalium genuinam antiquitatem defendendam susceperunt, multas superstitiones Judaicas propugnandas sibi sumpsere, viz. *Literas majusculas, minusculas, inversas*, &c. *non carere mysterio, accentus omnes et schevata habere originem divinam et vim coelestem; punctationes irregulares ab ipsa manu Prophetarum ortas esse*, &c. Buxtorfius, et alii qui in ejus sententiam pedibus ivere, varias res miscendo, et multas quidem a rei maximè momenti scopo alienas, quae vix defendi potuere, solida argumenta, quae in medium produxit, obscura reddidere. Buxtorfius, haec absurda et parvi momenti defendendo, Cappello ansam triumphandi dedit: neque mirum est, illum, qui tam multa probare conatus fuerit, se ad angustias reductum fuisse, sensit. Ex altera parte, Cappellus, non tantum ea, quae ex Hypothesi Buxtorfiana defendi nequirent, rejecit, sed etiam ea explodere conatus est, quae neque recta ratio, nec legitimae criseôs regulae approbarent. Sed statum quaestionis videamus.

Quaeritur, Num puncta vocalia et accentus in Bibliis Hebraicis usitata sunt ab ipso Mose reliquisque Veteris Testamenti Scriptoribus, qui consonantium auctores sunt, aut saltem ab Ezra Propheta? Num verò eadem illa puncta sunt demum multis post seculis, vel a quibusdam Judaeorum criticis, qui vulgò *Masorethae Tiberienses* vocantur, vel ab aliis celebribus Rabbiniis, adscripta?

Clar. Cappellus, aliique viri docti, novitatem punctorum vocalium, hisce argumentis, sententiam suam praecipuè defendunt.

1. Multos Judaeos, ut Aben Ezram, ac praesertim Eliam Levitam, ad Masorethas Tiberienses, punctorum originem referre.

Huic respondetur: Non tam clarè constat, Ab. Ezram hujus sententiae fuisse: Elias Levita *solus* inter Judaeos hujus sententiae auctor fuisse videtur.

2. Volumina publica, Synagogarum usibus dicata, quibusque Judaei, ultra omnem hominum memoriam, utuntur, punctis caruisse: haec cum punctis destituantur, certissimum multis videtur, primos etiam codices iisdem caruisse; maximè cum punctati codices vocantur *profani*; soli verò *non punctati, sancti*. *Revera* hoc argumentum aliquid ponderis in se habere videtur: sed nondum probatum est, Pentateuchos, qui in Synagogis asservantur, semper sine punctis fuisse conscriptos; nam non omnino sequitur, quod hodierna volumina non punctata sint, vetustissima semper ita exarata fuisse, Puncta enim vocalia et accentus a posterioribus Judaeis omittuntur, ob sphalmatum et errorum metum in hisce punctis et apicibus; nam si ullo, etiam minimo vitio laborent, pollui talia exemplaria stultè ab illis

illis existimantur: quivis viderit difficillimum esse, si non impossibile, Pentateuchum ornatum vocalibus et accentibus, absque ullis mendis et vitiis, exscribere; praecipuè sine venia exemplaria corrigendi. Praeterea, puncta, ad veram illorum MSS. librorum lectionem, hodie non sunt admodum necessaria; quia ex MSS. non omnes, sed tantum doctiores, in Synagogis legunt, qui, a juventute, Biblia punctata legerunt; et ita ex quotidiano usu, legere accuratè, sine punctis adscriptis, discunt. Doctiss. Loescherus putat, quod cum in Codicibus Sacris, *soli Sacerdotes, Levitae, alique Scripturae Sacrae peritissimi*, publicè legerent, quibusque facilè erat puncta supplere, et sine iis, ea quae nota jamjam habebant, legere; visum est illis, partim ut praerogativam hanc prae vulgo haberent, peritiamque testarentur, partim ob rationes ex ipsis Rabbinis adductas, puncta omittere: hinc, non ex rei natura, sed ex sola ista *ἔννοια*, punctati codices *profani* dicerentur; retinent enim Judaei punctatos codices, tanquam authenticos, et semper secundum horum normam Pentateuchum in Synagogis quotidie legunt. Denique, constat Judaeos ipsos fateri, *omissionem* punctorum in Sacris Codicibus a Cabbala descendisse, *quum punctatae voces, in varios Cabbalistarum sensus, se distrabi non patiantur*.

3. Doctores Cabbalistas, ex folis literis, *mysteria* et *allegorias suas* exculpasse; in punctis verò subtilius argutiusque lufuros, si adfuissent. *Parvi vero momenti est, quid homines leves et vi imaginatrici indulgentes faciant*. Buxtorfius praeterea mentionem punctorum factam esse affirmat in libro Cabbalistico.

4. Nullam in *Talmude punctorum* mentionem fieri; ergo postea demum, circa annum Christi 500, ea introducta fuisse.

Sed planè constat, mentionem factam esse Masorae in utroque Talmude; igitur Masora procul dubio ante Talmudum fuit. Vid. Buxtorf. Com. Masoreth. p. 33.

5. Ne literas quidem hodiernas esse a manu *Mosis* et Prophetarum; quippe qui caractere Samaritano usi fuerint: multò minus ergo vocalium et accentuum figuras.

Sed haec ita se non habere, in Appendice de literis Samaritanis, ostendimus. Vid. pag. 15. et seqq.

6. Marginales illas *lectiones*, quae קרי *keri* vocantur, oppositas iis, quae in textu כתב *chethib* dictis, i. e. *vocalibus in textu inventis*, occupari tantum circa literas, non autem circa puncta; ac proinde ea a veteribus codicibus semper abfuisse.

Sed haecce קרי tantum Masorae partem faciunt, et ex majore opere desumpta sunt, quae puncta aequè ac literas memorant.

7. Idem apparere ex versione LXX-Virali, atque ex paraphrasis Chaldaicis; itemque ex Aquilae, Symmachi et Theodotionis, Versionibus: quippe qui omnes codicibus non punctatis usi sunt.

Respondetur: Plerasque discrepantias in LXX-Virali Versione, non a punctorum neglectu, sed a literarum *confusione, omissione, et additione*

additione vocum, imo phrasium integrarum, oriri, qualia etiam in punctatis codicibus evenire potuerunt; ipsaque versio, injuria temporis, misere corrupta et immutata *plurimis doctis* videtur. Observata quoque dignum, *antiquissimos Targumistas*, praesertim *Onkelosum*, vix ullibi differre ab *Hebraeo fonte ejusque punctis*; recentiores verò multoties. Vid. Buxt. par. 1. de Punct. Antiq. cap. ix. Denique, vi hujus argumenti concessa, nihil aliud probat, quàm codices, ex quibus hae versiones factae fuerunt, locis quibusdam aliter fuisse punctatos, quàm nostri sunt; non verò puncta ab iis planè abfuisse.

8. Argumentum ex auctoritate *Hieronyni et Patrum*, tum *Graecorum*, tum *Latinorum*, confirmari.

Argumenta ab Hieronymo Graecisque Patribus adducta, leviora videntur, quàm quidam volunt. Cappellus plerosque eorum linguae Hebraeae rudes fuisse agnoscit. Qui extollunt Hieronymi peritiam in Hebraicis, legere possint Joannis Clerici Quaestiones Hieronymianae, p. 33. 37. 73. &c. Quidam volunt nullam punctorum mentionem apud Hieronymum esse, vel directè, vel indirectè: Buxtorfius verò contrarium affirmat. Vid. Locum, et Hieronymum ad Jon. iii. 4. et in Praefat. ad Lib. Reg.

9. Accedit *Josephi et Philonis* auctoritas, qui punctorum, aut codicum punctatorum, nusquam meminerint.

10. Pergit praeterea Cappellus, novitatem punctorum probare, ex prodigiosa punctatione plurimarum vocum. Inflat etiam ex *קרי* et *כתב*, quatenus *puncta*, a Masorethis apposita, saepe pugnant cum literis, atque miram anomaliam oculis objiciunt.

Buxtorfius aliam et diversam conclusionem ab illo argumento produxit: Punctatio, ait ille, in quibusdam locis irregularis, et Masorethae notarunt; si verò hi punctationis hujus irregularis auctores fuissent, *facilius esset ipsis vocem regulariter punctare*, quàm in forma irregulari conservare, et notulam apponere, ad illam figendam in omne tempus futurum. Haud credibile est, Masorethas futuros commentatores in sua opera.

11. Ex punctorum *novicia et barbara appellatione* novitatem eorum affirmat; quum vocalium et accentuum nomina *faecem* redoleant ultimorum seculorum.

Puncta ipsa antiquissima esse potuerunt, etiamsi nomina ipsa recentiorem originem habuissent: hoc saltem certum est, Hebraeos ab antiquissimis temporibus habuisse sonos *a, e, i, o, u*; et procul dubio etiam notulas vel signa, ad hosce sonos designandos. Doctissimus Prideaux, etiamsi punctorum novitati faveat, hoc fatetur: "Quare si sonos ipsos respiciamus, unde *vocales et consonantes* formantur nomina, ejusdem necesse est ut sint *partus et antiquitatis*." Addit verò: "De sonis igitur, sive rebus substratis, lis non est; sed de *figuris*, quas videmus, et *characteribus*, et de illis tantum, quaeritur." Sed pace tanti viri, ratio dicat, homines natura
semper

semper ideis suis nomina habere; antea probare, literas אהי nequaquam esse vocales linguae Hebraeae, conati sumus. Pag. 29. 30.

12. Novitatem punctorum, ex absurda distinctione vocalium in longas et breves, affirmat Cappellus.

Reverà absurdus est, audire virum doctum talia affirmantem; quum haec distinctio in omnibus ferè linguis locum habeat, etiam si non diversas notulas, ad longas a brevibus distinguendas, ut Hebraei, habeant.

13. Praeterea novitatem punctorum, ex vocalibus brevissimis vulgò dictis, quae *chateph rapta* vocantur, adstruit.

14. Item ex accentuum apiculis numerosis, qui Sacrum Codicem obscurant, potius quàm illustrent, novitatem punctorum evincere conatur.

Sed puncta vocalia diversa sunt in rerum natura ab accentibus; neque enim viri docti, qui antiquitatem punctorum defendant, de accentuum antiquitate, in omnibus, cum doctiss. Buxtorfio, conveniunt.

15. Argumentum deducitur ab *matribus lectionis*, quae certissimum punctorum olim absentium indicium praebent; adjecta insuper auctoritate L. L. O. O. quae sine vocalibus et scribi commodissimè, et legi intelligique expeditissimè, possint.

Haec ostendere conati sumus, neque literas אהי sufficere ad loca vocalium supplenda, nec vocales esse in caeteris linguis Orientalibus; sexcenta enim vocabula in Hebraea, caeterisque linguis Orientalibus, ubi nulla harum compareat.

16. Item ex *dagesch*, *raphe*, *mappik*, et puncto diacritico טֿ *Schin*.

Ex altera parte, quidam viri docti, puncta Mosi a Deo in Monte Sinai tradita fuisse, contendunt. Doctiss. Buxtorfius verò, antiquitatem punctorum saltem ab Ezra derivandam, affirmat; et hoc probare conatur.

1. Ex universali consensu Judaeorum: omnes enim Judaeorum Doctores, Talmudici, Kabbalistsae, Grammatici, Critici et Philologi, unico Elia Levita excepto, et praesertim Salomon Jarchi, Aben Ezra, David Kimchi, inter suos doctissimi, in hanc sententiam pedibus eunt.

2. Ex antiquissimis exemplaribus, vel MSS. punctatis, quale in primis *Hillelianum*; illud ab *Hillelo* sic dictum, qui centum annos ante Templi secundi destructionem florebat; vel saltem ab altero *Hillelo Hannasi*, qui anno Christi 340 vixit. Huncce codicem punctis instructum fuisse testatur Kimchi in Michlol. fol. 93. et in libro Radicum, ad שום. Sic ait de voce תְּשׁוּמָה 2 Sam. xiii. *Mem est cum saegol, praeter morem, loco patach.* Et in libro Hilleliano, qui asservatur Tolotolae, notatum est cum patach. Posito vero, quod hicce liber non descriptus a Hillelo priore, sed ab Hillelo Hannasi, inde tamen sequitur, puncta non esse a Tiberiensibus; quia hic Hillelus ferè centum annos ante illos Masorethas vixit.

3. Ex matribus lectionis, vel *מטות*, omiſſis iis in locis ubi abſolutiſſimè neceſſariæ fuiſſent, ad ea loca clarè intelligenda, quæ aliter nunquam perſpicuè intelligi potuiſſent, vel ſaltem maximæ ambiguitati obnoxia eſſent, niſi vocalia adſuiſſent.

4. Ex impoſſibilitate genuinam lectionem Codicis Hebraei conſervandi et propagandi, uſque ad tempora Tiberienſium, qui, circa annum Æræ Chriſti 500, demum punctationem, ſcholæſtica inſtitutione traditam hætenus, Sacro Textui adſcripſerunt, notulis et figuris ad id ipſum excogitatis. Si enim puncta vocalia, uſque ad tempora Tiberienſium, tantum orali traditione conſervata, et demum circiter annum Chriſti quingentimum conſonantibus adſcripta fuiſſe, ſtatuatur; tunc puncta plus quàm per bis mille annos memoriter fuerunt conſervata: vel, aliter, lectio non tantum indoctis, ſed ſæpiſſimè etiam doctis, dubia fuiſſet. Hæcce difficultas augetur abſentiâ *Aleph*, *Waw* et *Jod*, quæ vulgò *matres lectionis* vocantur.

5. Ex altiſſimo et univerſali Hæſtoriae Hebraicae ſilentio, de Inventoribus punctorum Tiberienſibus, mirum quidem eſt, omnes Hæſtoricos Hebraeos, inventum tam admirandum et ſtupendum, tantique momenti, alto ſilentio præteriſſe, nullamque Tiberienſium Punctatorum mentionem feciſſe, ſi tales fuerint, qui tantum opus moliti ſint. Vis huic argumento inſuper additur, quod hæſtoria Hebraica curſum ſtudiorum, et ſapientum ſingularum generationum in Babylonia, uſque ad annum Chriſti 1000, in Palæſtina verò ad annum uſque 340, tradat; atqui nulla ibi hæſtoria talium Tiberienſium res geſtas narret: cum Hebraei ſane rerum minoris momenti, ad ſtudia tantum pertinentium, ſpeciatiim meminere.

Penuria Hæſtoricorum una hæc obijci poſſit; ſed improbable, ſi non impoſſibile, tale quid evenire potuiſſe Legi Moſaicae, quæ quotidie in Synagogis legitur, vel Sacro Codici, et nullam hujus rei memoriam, vel ex hæſtoria Judaica vel traditione, nobis communicatam fuiſſe.

6. Ex æmulatione Doctorem in Academiis Babyloniae, qui gloriam et laudem tantæ rei, ſolis Tiberienſibus non reliquiſſent.

7. Sine ſcitu, imo vel conſenſu, Babyloniorum, penes quos culmen doctrinae, novellam punctationem introduci non potuiſſe.

8. Quin conſenſum et approbationem totius gentis Judaicae, per totum orbem diſperſæ, intercedere debuiſſe, quod vix ſupponi poſteſt, adeo ut nullus huic mutationi ſe opponeret. Notum ingenium Judæorum circa *Sacra*; adeo ut certum videtur, illos nunquam talem mutationem in Sacros Codices admiſſuros, niſi de punctorum ultima antiquitate perſuaſi eſſent.

9. Ni puncta authentica ſint, non authenticam cenſeri poſſe Scripturam, prout ea noſtris nunc manibus teritur, ſecundum Lectionem Maſorethicam.

10. Sacram Scripturam reddi dubiam, incertam, obscuram; e-
jusque lectionem periculofam, atque omnibus torsionibus et perva-
sionibus luxuriantis ingenii obnoxiam, futuram esse: infinitas nem-
pe esse voces, quae, unius punctuli discrimine, immane quantum
discrepent.

Reverà, sine punctis vocalibus additis, variae Species, five Voces
Conjugationum, confunduntur: e. g. sine punctis, פָּקַד *visitavit*,
in prima Specie assumi possit, פָּקַד, פָּקַד, in tertia et quarta; e-
tiam pro פָּקַד in imperativo et infinitivo: similiter, פָּקַדָּהּ potest
legi פָּקַדְתָּ, פָּקַדְתָּ, פָּקַדְתָּ, sine ulla distinctione vel generis vel
significationis. Denique, alterum exemplum talis confusionis ha-
bemus in futuro; nam יִפְקַד legi possit יִפְקַד, יִפְקַד, יִפְקַד,
יִפְקַד, יִפְקַד. Sic prima persona אֶפְקַד fut. 1mae Speciei usurpari
possit pro 1ma pers. 2dae, 3tae, 4tae et 6tae Conj. Hoc modo etiam
nomina et verba confunduntur. Omnis distinctio inter pluralem et
dualem numerum in nominibus tollitur. Notum est etiam tyroni
Hebraeo, plurimas voces, sub iis literis contentas, significationes to-
to coelo dissidentes admittere: sed propositum meum haec latius
diducere prohibet. Videat Lector doctiss. Leusdenum in Philol.
Hebr. p. 131. ubi varia exempla.

Ab iisdem viris urgetur, Non peritioribus tantum et doctis, qui
sine punctis legere queant, sed etiam imperitis, datum Verbum Dei
fuisse; nec non, quod sancitur Deut. xxvii. 8. *De lege lapidibus in-
sculpenda, clare et distincte*, atque in *publico* proponenda. Carpzo-
vius validissimum argumentum deductum a voce *νεπαία*, Mat. v. 18.
memorata, existimat.

11. Nihil in Psalmis, Proverbiis, Jobo ac Prophetis, legi, nedum
intelligi satis distinctè potuisse, ubi stylus saepissimè concisus et bre-
vis, et eodem tempore, figuris refertus, nisi adessent puncta vocalia.

12. Puncta esse *animas* quasi consonantium, quae iisdem *motum*,
vitam et *vigorem*, addant; ac proinde ea cum literis ipsis eandem
originem habuisse.

13. Collocationem punctorum certam analogiam constantesque
regulas sequi, quae ex genio et interiore indole linguae fluunt; ac
proinde genuinam antiquitatem spirare.

14. Denique, Masoram ipsam, etiam antiquissimam, mentionem
facere punctorum, tanquam exstantium, et partem sinceram indubi-
amque Sacri Codicis constituentium.

Argumentis hinc et inde delibatis, et quibusdam, ex utraque
parte, pro modulo nostro, annotatis, quae minus ponderis in se
habere nobis videbantur; ut veritas hic inveniatur, et cuinam
parti maxima argumenti vis adsit videamus, controversia simpli-
cius proponenda est. Amputemus igitur omnes quaestiones appen-
dices: De hodiernis vocalium figuris et nominibus; de *schevatibus*;
de

de accentuum numero et munere multiplici. Disquiramus dein, Quid verisimilius: adfuerintne, inde ab antiquissimis temporibus, *vocales et vocalium characteres*, an non. Vel, quaestio adhuc inter angustiores limites restringatur, An non ibi saltem *vocalium notulae* adjectae a Sacris Scriptoribus, in iis saltem locis, ubi aliquod dubii, vel errandi periculum, et ubi necessitas id postulabat. Hoc negare vix aliquis poterit, qui attentè linguas Orientales consideraverit. Idem verò de *schevatibus* asserere, imprudens et bonae causae noxium. His finibus si lis haecce semet coërceat, major concordia inter Criticos et Theologos sponte coibit, et puncta vocalia, communi consensu, justum illum et naturalem locum obtinebunt, quem indoles linguae Hebraeae, quem usus Orientis, inde a primaeva origine, iisdem, inter Chaldaeos Syroque assignavit. Qui aliter in hac re pronuntiarunt, in eam non nimis accuratè inquisivisse videntur. Certè, Vocales omnes coevas esse literis, nunquam in contentionem venisset, si modo status controversiae purus atque impermixtus mansisset. An, qui literas *consonantes*, i. e. *corpus* linguae, primus *figuris* convestivit, animam neglexisse censendus est? Ipsa res et ratio, cum consonantibus repertas quoque, a sapientissimo hoc Inventore scribendi, quasdam notulas et puncta, quibus *a, e, i, o, u*, exprimerentur, indicat. Ante Masorethas, procul dubio, et Muhammedem, lectio antiqua cum ipsa lingua nota erat: Masorethae subsidiola tantum addere potuissent, ad vivam linguam, quantum potuerant, repraesentandam, et ob oculos ponendam. Doctiss. Simonius, et nuper clar. Hutchinson, Judaeos puncta sua vocalia ab Alcorano habuisse, contendunt. Arabes verò nullas vocalium notulas ante Muhammedis tempora habuisse, neque unus vel alter probaverit, neque probare posset. Verisimile quidem est, levem quandam mutationem in punctis vocalibus Ibn Mocla Vezyrium illum introduxisse, quum characterem quadratum et tardissimum in celeriore mutaret. Non tantum res et ratio Arabes ante Muhammedem notulas vocalium habuisse suadet, sed historia literaturae Arabicae hoc confirmat. Verisimile videtur, notulas vocalium diversas et pauciores hodiernis fuisse. Tali signo usos esse Arabes, quali antea monuimus, docuit clar. Hottingerus: “ Arabum scripta, et sacra
“ et profana, quam plurima suis vestita leguntur vocalibus; at non
“ iisdem, vel nunc, vel olim. Unico olim puncto, in antiquissimis
“ Alcorani exemplaribus (quod, quia a doctissimis, et linguae Arabicae peritissimis, haecenus negatum est, moneo) diversas in-
“ nuebant vocales, prout vel supra literam ponebatur, vel infra,
“ vel in ventre. Paulatim figura haec rotunda mutabatur in apicem transversum vel cubantem, apud Occidentales: declinan-
“ tem verò, seu acclivem a dextra sinistram versus, apud Orientales in denotandis vocalibus, *a, e*, et *i*; *o* verò et *u* semilunulâ significabatur. Prioris punctationis fidem facit elegans Alcorani,
“ caractere Cussico exarati, fragmentum, cujus alias meminimus,
“ Mag.

“ Ifag. ad Lect. Pat. Posterioris, apud Occidentales aliud venerandae vetustatis monumentum, a Joanne Marquardo a Konigseck, Barone libero, anno 1535, 20. Julii, in expugnatione Tüneti, metropolis Barbariae, in Europam allatum, &c.” Vid. Hotting. Thesaur. Philolog. p. 403.

Ex hisce patet, Arabes semper habuisse signa et notulas, ad vocales suas designandas; et nunquam Arabibus in mentem venisse, litteras ׀ ׀ ׀ locum vocalium sustinuisse.

Sic, antiquissimis Hebraeorum similiter quaedam signa fuere ad vocales suas designandas: et Moses, caeterique Scriptores Sacri, sine dubio, veram et genuinam lectionem Sacri Codicis quibusdam notulis, vel vocalium signis, determinarunt; saltem, ubi aliquod dubii, vel errandi periculum, occurreret. Pro hac hypothese contendimus, quam quisque doctus facile agnoscet: et si hoc concessum sit, ad integritatem textus muniendam, et vocalium lectionem quam nunc habemus propugnandam, sufficit. Nam si vocales hodiernae in hisce Sacrorum Scriptorum notulis fundatae, et secundum harum vim et sonum, constitutae fuere, parum refert, quod forma et figura illarum aliquantulum immutata, et postea alia nomina illis attributa, vel, postquam lingua vernacula esse desierit, quaedam alia puncta et accentus, ad veterem verborum pronuntiationem conservandam, introducti fuerint.

Sententiam Hottingeri, de hac re, gravem, et studio partium vacuam, hic apponere libet: “ Arabes, Syros, Chaldaeos, etiam vocalium expressas notas habuisse, semper nullus dubito: idem persuasissimum mihi est de lingua Hebraea. An verò ab initio statim, hae, quas habemus, vocales, consonis additae sint, et figura et numero, in medio nunc relinquo,” &c. uti supra.

Denique, cum de sonis vocalium nulla lis fieri possit, sed de figuris et characteribus, concludimus, Si soni vocalium erant aequales consonantibus, procul dubio characteres, vim et valorem horum sonorum exprimentes, etiam exstiteret. Ratio etiam et indoles linguae requirebat, ut in propriis locis apponerentur: cuius enim Sacrum Textum incipienti, vix millesimam in illis vocem occurrere, cui *matres lectionis* sic inferuntur, ut vocalium officio fungantur. *Aleph* rarissimè occurrit; annotarunt enim Masorethae quindecim tantum locos, qui vulgò cum *Aleph protractivo* scribi dicuntur.

Et procul dubio, si Muhammedani, etiam vivente lingua sua, curarunt, ut Alcoranus punctis vocalibus muniretur adversus sui textus corruptionem; Mosi et Prophetis curae erat, ut Oracula Divina ita describerentur, ut omne periculum aberrandi a scopo sensus evitaretur.

Non negatur, linguas Orientales sic esse comparatas, ut in bene multis, quam expeditissimè, sine vocalibus adjectis, tum legi, tum intelligi, possint: sed in multis locis, a doctissimis, eas adesse debere, audiamus clar. Schultensium, qui in hac palæstra diu sudaverat,

verat, in Praefat. ad Institut. Hebr. " Id tamen ego, post triginta
 " quinque annos, partim discendo, partim docendo, hac in pa-
 " laestra exactos, nego, pernego, hasce nostras linguas nuspiam
 " adjectione et subscriptione punctorum vocalium indigere. Infi-
 " nitae sunt in Arabicis, Syriacis, Chaldaicis, Thalmudicis, peri-
 " copae, sententiae, sensus, qui, si puncta absint, a nemine morta-
 " lium, ne peritissimo quidem harum linguarum, intelligi et ritè
 " explicari possint. Miratus semper fui *confidentiam* virorum quo-
 " rundam doctissimorum, nimis liberaliter et magnificè hîc loquen-
 " tium : quàmvis etiam saepe imperitiam et jejunitatem aliorum
 " riserim, qui ne unum quidem periodum sine punctis legi posse
 " dicant. Si *Haririi Confessus quinquaginta*, toti veteris linguae
 " floribus et gemmis contexti, sine punctis lectioni Arabum fuiss-
 " sent traditi, ne centesima quidem pars eorum luceret, non dicam
 " nobis, sed vel linguae patriae peritissimis. Alcorani lectio et
 " sensus nuspiam satis constaret; priscos Arabes, inter quos multi
 " non ultra Muhammedis solum, sed etiam ultra Christi Domini
 " aetatem ascendunt, haudquaquam venerata esset universa Natio,
 " tanquam eloquentiae et Grammaticae simul supremos arbitros et
 " magistros; ni vocales eorum consonantibus appictae fuissent, quae
 " ad utrumque praelucere, atque nihil, nec in sensu obscuri, nec
 " in pronuntiandi ratione ambigui, paterentur."

Quisquis aequus iudex, ex hoc solenni testimonio Viri Doctissimi, de vana ostentatione et iactantia quorundam judicare possit, qui prae se ferunt, se libros omnes, tum Poëticos, tum Propheticos, sine ullo punctulo adscripto vel adjecto, pulchrè callere posse. Noluit clar. Schultensius talia iactare, post quadraginta annos et plures, improbo labore in hac palaestra, exactos.

Reverà, variae et adversae sententiae eorum qui punctorum vocalium antiquitati repugnant, validum argumentum pro genuina antiquitate horum suppeditant. Quod attinet ad eos qui huic argumento se opponunt, verè dici possit, *Quot capita tot sensus*. Cappellus, alique viri docti, novitatem punctorum affirmantes, utilitatem punctorum linguam Hebraicam discantibus, veramque et genuinam legendi rationem iisdem conservatam esse, agnovere. Clar. verò Hutchinson, punctis et lectioni linguae Hebraicae secundum horum normam renunciatis et valedicens, omnibus punctis vocalibus Sacrum Textum, more Cabbalistarum, exiit, ut vi imaginatrici suae, et luxurianti ingenio, magis indulgeret, Textum Sacrum, *figmenta*, et *principia* sua prioribus seculis *invidita*, eloqui cogeret. Alii etiam inter nos, indolem linguarum Orientalium ex Occidentalium genio, quae toto coelo dissident, revocantes, necessarium duxere, ut characteres vocalium omni alphabeto inferantur. Sed, si simplicitatem naturae et antiquitatis spectemus, nihil mirum, vocales, quae sunt animae literarum, diversis characteribus a consonantibus depictas fuisse, videbitur.

CAPUT V.

De Syllaba.

HACTENUS, scribendi rationem a dextra versus sinistram antiquissimam fuisse, diximus: hunc ordinem ipsa literarum figura poscit; quarum facies, sinistrorsum conversa, illuc *dextram* scribentis sponte ducit.

Hebraei syllabam a consonante, quae vocalium omnium vehiculum est, incipiunt. Nulla vocalis, in linguis Orientalibus, potest syllabam inchoare: ad syllabam constituendam, necessario adesse debet *consonans una*, ad summum *duae*, sequente una tantum vocali; ex indole enim linguae, duae vocales neutiquam conjungi, in eadem syllaba, possunt.

Syllaba duplex est; *pura* vel *mixta*: syllaba pura ex una consonante et una vocali constat; e. g. בָּ *ba*: syllaba verò mixta est, ubi una vocalis et plures consonantes occurrunt; e. g. כֹּל *kol*. In פָּקַדְתָּ *pakadta*, prima syllaba פָּ pura; altera קַדְתָּ mixta; et ultima תָּ pura est. Litera quiescens quoque puram praestat syllabam; ut בָּרָא *bârâ*, creavit.

Lingua Hebraea aliquid proprium sibi habuisse videtur, in syllabis suis constituendis. Nulla enim perfecta et completa syllaba, nisi duobus temporibus, compleri possit: vocali enim brevi *unum tempus* tantum competit; longa verò *duo tempora* habet: quamvis et *tria* atque *quatuor*, etiam *quinque tempora*, admittere queant (z). Consonans igitur cum
vocali

(z) Ut haec melius a tyronibus intelligi possint, Si tempus brevis vocalis momento vel tempore notemus, *longa* duo momenta vel tempora requirit; si ad *vocalem brevem* accedat *consona* vel *accentus*, jam duplex habet tempus; si utrumque, triplex. In כָּלִי *kalî* prima syllaba completur per accentum; posterior, per consonam. Si vocali longae, *accentus*, vel alia consona, adfuerit, triplex; si utrumque *simul*, tum quadruplex illi tempus erit. In פָּקַדְתָּ *visitavit*, prior *duo tempora* habet, quod *longa* adsit *vocalis*; posterior *tria*, per *consonam*, videlicet, et accentum. In פָּקַדְתָּ *visitasti*, prima syllaba cum vocali longa efficit duo, 2da syll. ob consonantem ק et accentum,

vocali longa, utpotè duorum temporum, syllabam efficere potest: vocalis brevis, utpotè unius temporis, cum consona sua syllabam non absolvit, sed complemento indiget.

Complementa *temporis deficientis* in *vocali brevi*, ut redatur *ea*, cum consona sua, *justa syllaba*, sequenti modo fiunt: 1. Litera mobilis expressa, et syllabae adjuncta, *vocalis brevis* fit complementum, et syllabam justam constituit; ut מַלְכִי *Mal-che, Reges*. 2. Litera mobilis inclusa in *dagesch* forti; ut יִקַּח *accipiet*, pro יִלְקַח; אִפִּי *nasus meus*, pro אֲנִפִּי. 3. Litera mobilis latens in altera, quae *duplicari* debuisset, secundum *analogiam*; ut אֶחָד *pro אחד* *unus*, יֵרֵד *pro ירד* *descendit*, a נָחַת: etiamsi nullum *dagesch* forte sit in ח, tamen syllabae complementum adesse intelligitur; quia regulariter *dagesch* inferi debet in ח, quod gutturalis plerumque rejicit. 4. Litera quiescens etiam syllabam efficit, ut קֶצֶה *finis*, חַטָּא *peccatum*. 5. Accentus tonicus etiam, ut מֶלֶךְ *Rex*. 6. Uti etiam accentus euphonicus, ut יַעֲשֶׂה *faciet*. Ad quatuor, complementa haec commodè reduci possint; quia tria priora, ad literam cum vocali brevi syllabam constituentem, satis bene revocari queant.

Ex praedictis constat, Nullam vocalem in ling. Oriental. incipere posse syllabam; sed necessariò consonantem praeire vocali

centum, efficit tria, ultima iterum duo. In pausa פֶּקֶד quatuor tempora ad finem possidet. In קִדְשׁ *sanctitas, cholem accentu* notatum tria tempora implet; posterius *saegol* duo. In קָרוֹשׁ *sanctus*, ultimum *cholem* quatuor tempora habet. Litera quiescens idem efficit in *vocali*, tum *brevi*, tum *longa*, si accentus accesserit: e. g. בָּרָא *creavit*, ad finem quatuor tempora possidet. In בָּרָאתָ sunt quinque; uti etiam in הֵבֵאתָ *adduxisti*: media enim syllaba quatuor tempora possidet; duo pro vocali longa, unum pro accentu, unumque pro litera quiescente. In הֵבֵאתָ verò ultima syllaba quinque tempora habet; duo pro vocali longa, unum pro accentu, aliud pro litera quiescente, et ultimum pro consonante finali. Eodem modo se res habet in בָּאתָ *venisti*, הוֹצֵאתָ *eduxisti*, et similibus. *Scheva*, sive simplex, sive compositum, non valet efficere syllabam; ut nec *patach furtivum*: quum absentis vocalis tantum indicia sunt.

vocali debere; non posse tamen stare, nisi unam, vel ad summum, duas consonantes, ante vocalem. Bona syllaba est *פֶּה* *os*, etiam *לֶפֶה* *ad os*: sed *כֶּלֶפֶה* *sicut ad os*, non admittitur; mox enim in *כֶּלֶפֶה* propterea mutandum. Eodem modo *בְּנוֹ* *filius ejus*, bona syllaba: nunquam vero *כְּבְּנוֹ* *sicut filius ejus*, toleratur; sed in *כְּבְּנוֹ* mutatur. Post vocalem, in medio vocis, una tantum litera mobilis in eandem syllabam recipitur, ut *נִפְקְדוּ* *niph-keduu, visitati sunt*, non *nipbeke-duu*; *מַלְכֶּכֶם* *Mal-checkem, Rex vester*, non *Male-checkem(a)*. In fine saepissimè quidem una consona, ut *פֶּקֶר*; saepe tamen et duae, ut *פִּקְרָתָּ* *visitasti*, *אַתָּה* *tu*, *קֶשֶׁט* *veritas*. Quod attinet ad literas quiescentes, in medio et fine, aliquando aliter sese res habet; duae enim literae quiescentes post vocalem inveniuntur, ut in *הִבִּיאתָ* *adduxisti*, *גֵּיא* *vallis*: sed posterior *otari* dicitur, id est, nullum effectum in syllaba constituenda habet, sed ad indicium radicis manet; uti supra monuimus, p. 24. 25.

Haecenus diximus, quamobrem hae literae *א ה ו י* quiescere et otari dicantur: nunc verò, quomodo quies et otium illud in syllabae ratione sese habeat, ostendendum.

Quiescit *ה* tantum in fine, cum non *radicale* est, sed *servile*, substitutum pro *ו* et *י*; ut *שְׁלָה* pro *שָׁלוּ* *tranquillus fuit*, *גִּלָּה* pro *גָּלִי* *revelavit*: cum verò *vicarium* est, quiescit in *kametz, tzeri, cholem*, vel brevi vocali *saegol*; e. g. *גִּלָּה* *revelavit*, *גִּלָּה* *revela*, *גִּלָּה* *revelare*, *גִּלָּה* *revelans*.

Aleph

(a) Diximus syllabam semper a consona inchoari, quòd *motus organicus oris* omnino praecedat sonum inde redditum. Duo sunt, in quibus ab hac regula constanti deflexum esse videtur. Primum est *ו* per *schurek* enunciatur in *וּמֶלֶךְ* *Umelech, Rex*, *וּבְדָרֶךְ* *Ubbdherech, et in via*: ex analogia linguae regulariter deberet esse *וּמֶלֶךְ* et *וּבְדָרֶךְ*; est ergo mollior flexus oris è consona in vocalem lapsi, per accidens: de quo postea in mutatione punctorum. Alterum est *יְרוּשָׁלַם* *Hierosolymae*, quadri syllabum, pro pleniori forma *יְרוּשָׁלַיִם* *Feruuschalajim*. In ea *Jod* quotidiano usu suppressum, ad pronuntiationem celeriore: tale quid Latini habent in *adicit* pro *adjicit*, et similibus.

Aleph quiescit, quoties syllabam claudit; quod tenuior sit spiritus, quàm exaudiri aut pronuntiari in fine syllabae possit: ante se omnes vocales longas ad *finem* admittit; ut קרא *clamavit*, קורא *clamans*, נביא *propheta*, קרוא *vocatus*, הוא *ipse*: ex brevibus, vix aliam quàm *saegol*, ut פרא *onager*. In medio vocis, ex longis, *kametz*, *tzeri* et *cholem*, recipit, ut ראשית *principium*, ראש *caput*; et ex brevibus, saepius *saegol*, ut קראנה *vocate*. Aliquando cum *patach*, *chirek* et *kibbutz*, etiam quiescit. Nunquam ו quiescit, nisi in *cholem* et *schurek*; iis enim sonis unicè aptum est; sic הוריד *demittere*, pro הוריד, et הורד *demissus est*, pro הורד.

Jod non colliquescit, per quietem, nisi in sonis *e* et *i*: hoc est, in *tzeri*, *saegol*, *chirek*, quorsum natura ejus prona; ut עיני *oculus meus*, pro עיני, גיא *vallis*. Haecenus dictum est, eas literas *otari*, quum nec pronuntiantur, nec vocali praecedenti quicquam morae addunt: planè enim *otiantur*, quum *scheva* quiescens jam syllabam claudit, ut שוא *vanitas*, pro שוא; item in חטא *peccatum*, pro חטא, et ירא *vidit*, pro יראה. Eodem modo, *Jod*, in אתי *tu*, quiescit. Hae literae similiter in medio vocis *otiantur*; uti variis exemplis ostendimus in p. 25.

De nomine et natura *schevatis*, haecenus diximus: quem verò effectum in syllabis constituendis habeat, nunc dicendum est. *Scheva* est ille gradus vocalitatis quem motus organicus oris, ad literam efferendam, requirit, vel quasi aëris explosio. Vid. p. 45. Hicce fictitius sonus auribus percipi potest, cum consona, vocali carens, incipit syllabam; inde *scheva* magis movetur. Hinc *Scheva mobile* vocatur, quod tum illa vocis eruptio clarius auditur; ita בני *filius meus*, *scheva* mobile possidet: cum verò *scheva* in fine syllabae sit, tum ille aër in ore loquentis absorbetur, et explosio minus auditur; hinc *Scheva mutum* vel *quiescens* appellatur, ut in דרד *via*, ubi *scheva* quiescit (*b*).

K

N. B.

(*b*) *Schevatis* sonum concipere possumus ex eo qui exauditur, cum quis consonam ב vel מ, sine vocali adjuncta, efferre voluerit: nam post pronuntiatam ב, labiis diductis, explosio aëris fit, quae

N. B. *Scheva* quiescens, in efferenda sua consona, non diducit, sed adducit plus minusve labia : sentias, si אָב *abb*, pater, מִתֵּר *mater*, pronunties.

Si linguae Hebraeae analogiae attendamus, *scheva* mobile aut quiescens distingui possit : sed hoc usus et tempus melius docebunt. Sequentes verò regulae, incipienti, auxilio

quae non est vera vocalis ; sed ille aër, quem consona ore missa trahit, imitatur quodammodo sonum illius vocalis. Natura etiam dicitur, Quo asperior duarum consonantium ante vocalem concursio fit, eo graviolem aëris explosionem, sub prima, fieri ; ut פָּקֹד *pkod*, visitare, בִּקְרִים *bkarim*, matutina, קָצָר *ktzar*, brevis, צָבֹר *tzbbor*, acervare, שְׁמֹר *schmor*, custodire, שִׁבֹּר *schbbor*, frangere. In quibusdam, sibilus tolerabiliorem facit syllabam.

Ex his exemplis apparet, Quanto mitior concursus, tanto brevior aëris impulsione fieri : ut, è contra, Tanto longior eadem, quanto duriores literae in unam syllabam conveniant.

Neque haecce aëris explosio, quam *scheva* appellamus, Hebraeis tantum propria, sed etiam apud Graecos et Latinos exstat ; ut patet ex Βέτα, Πι, Κappa : nemo *Bêta*, *Pi*, *Kappa*, sine notabili expulsiōne aëris, pronuntiare potest ; multò minus in Σπλαγγχον, Στρεφω, &c. Graeci tres consonantes ante vocalem admittunt ; Hebraei verò, duas tantum : suntque, eatenus, *Litterae sociabiles*. Denique, quia ille aër, quem consona, ore missa, trahit, imitatur, quodammodo, sonos vocalium, per *a*, *e*, *i*, *o*, *u* ; credibile, *Scheva* mobile, per omnes has species, in pronuntiatione Hebraea, variasse, prout vel natura vocis vel consuetudo daret. 1. *Scheva* igitur mobile, ante gutturalem, vocalem ejusdem imitatur ; e. g. מַחְשָׁבָה *mahghat*, parum quid. 2. Ante *Jod*, non notatum per *chirek*, in *i* fere exit ; בִּיָּדִי *bijadi*, in manu mea. 3. Aliquando in *a* cadit, גַּבְרָא *gabhar*, vir. 4. Si *metheg* adjectum sit, imitatur et exprimit vocales sequentes ; ut דַּבְרָא *dabhar*, res, דֻּגְחָא *dughhâ*. Verisimile tamen est, sonos *a* et *e* maximè obtinuisse ; ut LXX, צְבָאוֹת et רִבְרָה Δεβρα, bene expresserunt. Similiter, in שְׁלֹמֹה *Salamon*, etiam *Solomon* ; etiam sonus τὸ *o*, in סֹדֹם *Sodom*, obtinet. Haec *schevata* delicatior pronuntiationem notasse videntur, quàm lingua adhuc viva possederat, et tunc temporis adjecta fuisse, credibile est, cum lingua esse vernacula defierat ; ut Lex et Prophetæ exactè, secundum linguae Hebraeae indolem et normam, in Synagogis perlegerentur.

lio erint. Mobile fit *scheva*, 1. Quando ab initio stat, ut פֶּרִי *fructus*. 2. Quando in *medio* post vocalem longam, accentu *metheg* fraenatam, פִּקְרוּ *visitarunt*. 3. Cum post *scheva* quiescens, item in medio, occurrat, ut יִפְקְרוּ *visitabunt*. 4. Post vocalem brevem, accentu *tonico* vel *euphonico* completam, ut לְמַנְצֵה *monitori*; sed, non tam certum est, de hac classe.

Scheva quiescens dignoscitur, 1. In fine vocis, ut in אֶת *tu foem*. 2. In medio vocis, cum *dagesch* forti, ubi prior geminata semper habet *scheva* quiescens, ut יִפְקֹר *visitabit*. 3. In medio quoque, post vocalem brevem, omni accentu destitutam, ut בְּגָדִי *vestis mea*. 4. In medio iterum, ante affirmantes syllabicas verborum, quamvis accentus tonicus aut vocalis longa adsit, ut פִּקְרָתָּ *visitasti*. 5. Ab initio, cum *dagesch* forte insertum sit, extra ordinem, in prima littera monosyllabae et dissyllabae, ut מַה־זֶּה *quid hoc?* ubi prius Zain habet *scheva* quiescens, non *oculo*, sed *aure*, perceptum. Haec antea attigimus; sed hîc, causa tyronum, exemplis latius illustrare, opus erat.

Gutturales, non *scheva* mobile, sed compositum, sibi assumunt, quandocunque syllabam inchoant: nunquam enim *schevate* simplici, ut aliae consonantes, notantur; sed vel (-:) vel (::) vel (τ:) sibi arrogat, ut הָלִי *monile*, עֲרִי *ornamentum*, הָלִי *excoriatio*.

Gutturales pronuntiatiu difficiliores quàm caeterae litterae; talis enim earum vis et ratio, ut non nisi hiante gutture proferri queant, quoties syllabam incipiant: hinc major aëris explosio, in illis pronuntiandis ab initio syllabae, requiritur; inde illa emissio aëris ad vocalem magis approximat, vel maiorem vocalitatis gradum postulat. Cum igitur natura syllabae sonum *a* requirit, tum (-:) recipit; e. g. יַעֲמֹד *stabit*: cum verò syllaba sonum *a* postulet, tunc gutturalis (::) assumit, ut אֶעֱשֶׂה *faciam*; et cum ab initio syllabae requiratur sonus *o*, tum (τ:) recipit, ut in יַעֲמֹד *constituetur*. Haec *schevata* composita, aliquando sed rariùs, aliis etiam literis adduntur.

In fine syllabae, litterae ה ח ע *scheva* simplex admittunt; e. g. שְׂמֵעָה: tamen, ab fine vocis vel ultimae syllabae,

pro

pro *schevate* quiescente, *patach* furtivum recipiunt, quod non omnino vera vocalis, sed usurpatur ad sonum gutturalem emolliendum, accipiendo ante se fictitium sonum *טו a* approximantem; ut in *רָקִיעַ rakiabgh*, pro *רָקִיעַ expansum*, *רוּחַ ruabb*, *spiritus*. Vid. p. 44. Quoties syllabam claudunt gutturales cum *schevate* quiescente, guttur leniter comprimendum.

Observatur, Gutturales *ע ה ח* recipere *patach* furtivum post omnes vocales longas, praeter *kametz*. Ratio hujus exceptionis videtur, quod *patach* furtivum gutturi aperiendo paululum, ante sonandas gutturales, inserviat; et *kametz* gutturalibus praeunte, guttur, pronuntiatione *a* longi, haecenus dilatatur, ut nullo *patach* ad illud aperiendum indigeat.

Hae notulae delicatiorem pronuntiationem, quam lingua adhuc viva possederat, notasse videntur; et tunc temporis adjectae fuisse, cum lingua esse vernacula desierat, ut genuina pronuntiatio, quantum fieri potuit, in Mose et Prophetis praelegendis, conservaretur. Cum enim lingua viveret, non opus fuit hisce bacillis ad nutantem lectionem fulciendam, et pronuntiationem genuinam dirigendam. Nihil obest integritati Sacri Codicis, etiamsi *schevata* ei, ab antiquis temporibus, defuisse dicamus.

Haecenus, unam tantum vocalem cum consonante syllabam constituere, diximus; hinc, nulla vera diphthongus in lingua Hebraea esse possit. Sonus quidem existat qui diphthongum imitatur: ו enim et י, cum syllabam claudant, retento motu suo organico, et cum *scheva* quiescens sub se recipere debeant, quasi diphthongum faciunt; e. g. *שָׁלוֹ schalew*, *tranquillus*, *פִּי piw*, *os ejus*, *גֹּי goi*, *gens*, *אֲדֹנָי Adonai*, *Dominus*. Haec cum longis.

Waw et *Jod* quiescere tantum possunt cum vocali, quieti opportuna: *Waw*, nempè, in *cholem* et *schurek*; *Jod*, similiter, tantum cum *tzeri*, *saegol* et *chirek*, quiescit; cum reliquis omnibus, diphthongi speciem praebet: e. g. *קַיִם kaj-jem*, *stabilivit*, *קִיִּם kuj-jam*, *stabilitus fuit*. Vid. p. 25. 26.

Ad justam syllabae comprehensionem, natura utriusque *dagesch* attendenda est. *Dagesch* lene aspirationem a literis *ב נ ד כ פ ת* tollit: *Dagesch* forte, his et aliis literis insertum, non tantum aspirationem ab illis tollit, sed etiam literam geminat;

geminat; ut אִבִּי *ibbi*, *fructus meus*, צֶרֶי *tzaddi*, *latus meum*. Idem, per accidens, usu venit in initio; ut מַתְּלָה *mat-telâhâ*, *quid defatigationis?* Mal. i. 13. *Dagesch* forte ita literam geminat, ut geminam circa se efficiat syllabam: id est, priorem literam cum vocali praecedenti conjungit, posteriorem cum sequenti; ut כַּפִּי *chap-pi*, *manus mea*, non *cha-ppi*.

Cum geminatio in aliqua quiescentium fit, prior litera in quietem datur, si ea praecedat vocalis quae quieti isti apta sit; ut צִיּוֹן *tzi-jon*, pro *tzij-jon*, צִיִּים *tzi-jim*, *desolati*, pro *tzij-jim*. In quibusdam, *dagesch* forte duas syllabas cum praecedenti non facit; ut in אַתְּ *tu foemina*, pro אַתְּ; נָתַתְּ *dedisti*, pro נָתַתְּ. Quidam viri docti volunt nec *dagesch* forte nec lene in שְׁתִּים, pro שְׁנֵיתִים, a שְׁנָה: videtur esse potius *dagesch* forte; nam primitus fuit שְׁנֵיתִים, mox שְׁנֵיתִים, inde שְׁתִּים *schit-tajim*.

Ut tyro Hebraeus citius legere Hebraeam discat, paradigma verborum primò syllabicare, dein legere, seipsum affuescat. Ut facilius etiam ad praxin revocentur regulae quas supra tradidimus, hîc, 8. vers. iii. cap. Zeph. qui singulas alphabeti literas, etiam finales, continet, apponemus.

<i>kûmi</i>	<i>lejom</i>	<i>Jehova</i>	<i>neum</i>	<i>li-bhaccu</i>	<i>lachen</i>
קוּמִי	לְיוֹם	יְהוָה	נֵאֻם	חַכּוּ-לִי	לָכֵן
furgere me	ad diem	Jehova,	dixit	me exspectate,	Ideo
<i>gojim</i>	<i>leesoph</i>	<i>mishpati</i>	<i>ki</i>	<i>leghadb</i>	
גּוֹיִם	לְאַסֹּף	מִשְׁפָּטִי	כִּי	לְעַד	
gentes,	ad colligendum	judicium meum,	quia	ad praedam;	
<i>bgbaleibem</i>	<i>lishpoch</i>	<i>Mamlachoth</i>	<i>lekobbtzi</i>		
עָלֵיהֶם	לְשַׁפֵּךְ	מַמְלָכוֹת	לְקַבְּצִי		
super eos	ad effundendum	regna,	et ad congregandum		
<i>beesch</i>	<i>ki appi</i>	<i>bharon</i>	<i>col</i>	<i>dsahgbmi</i>	
בְּאֵשׁ	אִפִּי בִי	חֲרוֹן	כָּל	וְעַמִּי	
in igne	quoniam irae meae;	furorem	omnem indignationem meam,		
	<i>baaretz.</i>	<i>col</i>	<i>teachel</i>	<i>kinathi</i>	
	הָאֶרֶץ:	כָּל	תֹּאכֵל	קִנְאֹתִי	
	hujus terrae.	universitas	devorabitur	zeli mei	

CAPUT VI.

De Nomine.

PARTES Orationis apud Hebraeos, ut in omnibus aliis Linguis, satis commodè ad tres reduci possunt ; nempe, Verbum, Nomen, et Particulam : Particula enim sub se continet Pronomina, Adverbia, Praepositiones, Conjunctiones et Interjectiones.

In Nomine considerata veniunt, Derivatio, Qualitas, Genus, Motio, Numerus, Casus, Comparatio, Regimen, Mutatio denique vocalium ex regimine, aliove quo flexu, oriunda.

Respectu qualitatis : Nomen est Substantivum, ut מֹשֶׁה *Moses*, מֶלֶךְ *Rex* ; vel Adjectivum (c), ut גָּדוֹל *magnus*, גְּדוּלָּה *magna*.

Ut autem duplex est tantum sexus, sic Hebraei duplex solum genus agnoscunt ; Masculinum et Foemininum. Hebraei Neutrum ignorant : illud verò, modò masculino modò foeminino genere, exprimunt.

Quod attinet ad Genera nominum : Nomina desinentia in ה et ת sunt plerumque foeminini generis ; terminantia in aliqua alia litera, masculini generis. Sed ab his multae sunt exceptiones.

Masculina censentur sequentia, significatione et natura subjecti :

1. Propria Virorum nomina, ut דָּוִד *David*.
2. Virilium Officiorum, etiam sub terminatione foemina ; ut קְהָלָת *Ecclesiastes*, פָּחָה *Praefectus*. Sed in his synthesis.
3. Populorum, ut אֲדוּמִים *Idumaei*.
4. Fluviorum, ut פְּרָת *Euphrates*, יַרְדֵּן *Jordanes*.
5. Montium, ut כַּרְמֶל *Carmelus*.
6. Mensium, ut נִסָּן *Nisan* (d).

Termi-

(c) Multa sunt adjectiva in omnibus linguis, quorum longus usus effecit, ut substantivum, sine dispendio sensus, omitti possit. Ita *servus*, qui olim *servus homo* ; *serpens*, olim *serpens bestia*. Sic apud Hebraeos, עֶרֶב *corvus*, propriè *nigrans*, בְּהֵמָה propriè *bruta*, scil. *bestia*. (d)

Terminatione censentur esse masculina :

1. Quae littera radicali terminantur, ut דָּבָר *verbum*, מִמְּשָׁל *dominium*.
2. Quibus ה servile, antecedente *saegol*, additum, ut אִשָּׁה *holocaustoma*.
3. Desinentia in י servili, ut עֶבְרִי *Hebraeus*.
4. Quae exeunt in ם servili, ut פְּדִיּוֹם *redemptio*.
5. Item quae in ן servili, ut שֻׁלְחָן *mensa*, רְצוֹן *voluntas*.

Foeminina sunt significatione :

1. Nomina propria Mulierum, ut רָחֵל *Rachel*.
2. Muliebrium Officiorum, etiam sub terminatione masculina, ut שָׁגֵל *conjux regia*.
3. Nomina Regionum, etiam sub terminatione masculina, ut מוֹאָב *Moab, Moabitis*.
4. Etiam Urbium, ut הֶבְרוֹן *Hebron*.
5. Membrorum corporis, cum etiam desinunt in littera radicali ; ut בֶּטֶן *venter*, אֹזֶן *auris*, עֵין *oculus*.

Sequentia terminatione foeminina sunt :

1. Desinentia in ה servili et quiescenti, antecedente *kametz* acuta ; ut בְּכוֹרָה *fructus praecox*, חֵכְמָה *sapientia*.
2. Terminantia in ת servili, penacuta, habente ante se geminum *saegol*, vicariumve *patach* ; ut et תְּזֵרִי, aut צֹהֵלִים, in penultima ; ut מַמְלָכָה et מַמְלֶכֶת *regnum*.
3. Sine contractione etiam, ex Chaldaismo, nudum ת, antecedente *kametz* aut *patach*, ut זִמְרָת *canticum* : etiam ת praeformativum aliquando foemininum genus notat, ut תִּקְלָה *terra frugifera*.

Communis

(d) Origo nominum mensium adjectiva est, ad חֹדֶשׁ *mensē* facta adjectione : ut Latinis quoque Martius, Aprilis, &c. Notandum etiam, quod אֲמָנָה *Amāna*, fluvius Damasci, 2 Reg. v. 12. etiam si terminatione sit foeminina, tamen jungitur cum adjectivo masculino : ut apud Latinos, *Magnus Garumma* ; ubi etiam synthetis locum habet.

Communis generis sunt :

1. Illa nomina quae, sub una terminatione, utrumque genus admittunt : ut נֶמֶל *camelus*, רֶב *ursus*.

2. Pleraeque etiam formae *saegolatae* ; ut נֶפֶשׁ *anima*, שֵׁמֶשׁ *sol*.

3. Etiam multa participia formae פִּקֵּךְ ; ut חֵצֵר *atrium*, propriè *secludens*.

4. Numeralia, ut עֶשְׂרִים *viginti*.

Quae, sub una terminatione et uno genere, utrumque sexum notent, *epicoena* vocantur ; ut בָּקָר *bos*, אֱלֹוֹף item *bos* : hinc Psal. cxliv. 14. *boves onusti*, pro *onustae*, *gravidae* ; vid. Job. xxi. 20. *bos ejus concipit* : sic חֲסִידָה *ciconia* ; Hebraeis, *pia avis*.

Motio vocatur, Flexio è masculino in foemininum, addita terminatione foeminina : quae duplex ; ה quiescens in *kametz* ; et ת variè cadens, plerumque antecedente *saegol*. Prior, semper acuta ; altera, penacuta : ut a פִּיקֵּךְ *visitans*, mas. פִּיקֵּרְתָּ, et פִּיקֵּרְתָּה ; a מִמְּשָׁל *dominium*, sub. mas. fit מִמְּשָׁלְתָּ, et מִמְּשָׁלְתָּה *dominatio*, a בְּהֵם *brutus*, בְּהֵמָתָּ, et בְּהֵמָתָּה *bruta*, *pecus* (e). Haec

(e) Imo, Haec gemina terminatio jure accedere potest ad omne adjectivum, nisi sequentia obstacula sint, 1. Cum longa vocalis sit ; quae mutari nequeat, ne characteristica vocis destrueretur : ut פִּיקֵּרְתָּ *visitatus*, פִּיקֵּרְתָּה *visitata*, non פִּיקֵּרְתָּה ; ne שְׁבִירֵךְ, character part. pass. periret. Sic טוֹב *bonus*, habet tantum טוֹבָה *bona* : צַדִּיק *justus*, צַדִּיקָה, nunquam צַדִּיקְתָּ. 2. Si שְׁבִירָה quiescens in penultima sit ; ut קָטָן *parvus*, קָטָנָה *parva* : נִגְלָה habet tantum נִגְלָהָ ; quia praecedit שְׁבִירָה quiescens.

2do, Gemina haec terminatio foeminina etiam substantivis additur ; ut עֲטָרָה ac עֲטָרְתָּה *corona*, ab עָטַר. Idem obstaculum hîc ac in adjectivis, ob vocalem longam immutabilem ; ut דָּג *piscis*, tantum habet דָּגָה ; et מֶלֶךְ *Rex*, tantum מֶלֶכָה *Regina*.

3tio, Hinc analogia quorundam nominum foeminini generis apparet. Cum enim foemininum, quod terminatur in ת cum gemino *saegol* antecedente, ך vel ך׃ ante ת habeat, tum ית contracta fuit in ות vel וּת, et ית in ית : ita אָחִי est pro אָחִיָּה ab אָח *frater*, a them. אָחוּ et אָחִי ; unde in foem. fit אָחִיָּה, et in plur. אָחִיוֹת *sorores* : similiter גִּלּוּת, ex גִּלּוּתֹת ortum ; et תְּבִנִית ex תְּבִנִיתֹת *exemplar*.

Haec autem regula, apud Hebraeos, obtinet, de Numeris qui totidem sunt ac apud Graecos :

1. Nomina masculina formant pluralem numerum addendo (ים) singulari; ut מֶלֶךְ *Rex*, מְלָכִים *Reges*, טוֹב *bonus*, טוֹבִים *boni*. Aliquando (י); ut מְלָכֵי *Reges*, Prov. xxxi. 3. אִיִּן *insulae*, ab אי, Ezech. xxvi. 18. Hae verò Chaldaicae formae habentur.

Dualis numerus formatur addendo singulari (ים) penacutum; ut יוֹם *dies*, יוֹמִים *duo dies*; סִיר *olla*, סִירִים *duae ollae*.

2. Nomina foeminina pluralem formant addendo ות vel ת nominativo singulari, extruso (ה) cum adsit; quia *He* foemininum petit cum *kametz* suo, cum in medio quiescere nequeat: ut טוֹבָה *bona*, טוֹבוֹת et טוֹבוֹת *bonae*; דוֹר *generatio*, דוֹרוֹת; et, in defectiva forma, דוֹרֶת *generationes*.

In duali, nullum generis discrimen adest; et, tum masculinis tum foemininis, peraeque additur (ים): nisi quod *He* foemin. quiescere nequit; et, ad motum servilem exsurgendum, mutatur in *Thau*, quod est etiam altera terminatio foeminina (*f*).

L

Nullos

(*f*) Dualis numerus aliquando definit in (ים), per *foed* quiescens in *tzeri*; ut שְׁנַיִם pro שְׁנֵים *duo*, et שְׁתֵּים pro שְׁתֵּים *duae*: hoc videtur obtinuisse ex dialecto Syriaca. Quaedam pluralia sunt, quae, per accidens, dualem terminationem habent; ut שְׁמַיִם *coeli*, pro שְׁמַיִם *regiones sublimiores*, a שְׁמַיִם *sublimis fuit*. Hoc accidit in illis nominibus quae habent tertiam radicalem ה quiescentem pro י. Sic etiam יְרוּשָׁלַיִם pro יְרוּשָׁלַיִם compos. ex יְרֵשׁ *possedit*, et שְׁלָה *liquido tranquillus*: hinc שְׁלֵים pro שְׁלֵים vel שְׁלֵים. Sic יְרוּשָׁלַיִם proprie significat *possessionem liquido tranquillorum*.

2. Nonnunquam exstant etiam pluralia pluralibus orta, 1. Ex duali terminatione addita plur. foem. in חֲמַתִּים Esa. xxii. 11, *duo moenia*: sic etiam בְּמָה *celsa*, in plur. בְּמֹת; et hinc in plurali בְּמֹתַי et בְּמֹתַי. Sed haec, secundum analogiam, formari possint a בְּמֹת contractè pro בְּמֹת. Multi Grammatici, anomaliam

Nullos obliquos casus habent Hebraei: namque eadem est terminatio omnium casuum quae fuit nominativi, in omnibus numeris. Vis tamen et potestas casuum, ut a nulla lingua abest, ita, in Hebraeis, satis curiosa; et, quantum forma vocum permetteret, definitur. Antiquissimae linguae,

anomaliam in variis vocibus, contra analogiam linguae Hebraeae, sine ulla justa causa, admittunt; affirmantes, eas esse masculini generis in sing. et foem. gen. in plurali: sed, in exemplis allatis, videtur exstitisse, tum mas. tum foem. in utroque numero. Sic, קולות *voces, tonitrua*, est plur. a קול, et non a קול. Similiter, אבות videtur esse sing. foem. contractum pro אבותה *series patrum, paternitas*; qua voce utuntur Hebraei ad avos proavosque significandos: vel potest esse plur. foem. ab אבותה, unde in plur. אבותה contr. אבות per quietem tertiae radicalis. Eadem anomalia regnat in נשים *mulieres*, pro regulari forma נשות a radice נשה *oblitus fuit*; unde נשיו *oblivio*; hinc in plur. נשיות vel נשיות *obliviones*: hinc *mulieres* nominantur, quod nomina illarum in mariti familia absorpta sint; ut apparet ex Arabica. Quod ad אילים, non ab אילה, sed a mas. איל; item ביצים non a ביצה sed a mas. ביץ *ovum*; sic לילות, non a ליל, sed a לילה *nox*: sic etiam שמות non a שם, sed a שמה *nomen*.

3. Quaedam nomina masculina dicuntur habere masculinum et foemininum pluralem; ut לבב *cor*, in plur. לבבים et לבבות. Sed posterior, procul dubio, a לבבה; vid. contractam formam, Ezech. xvi. 30. Psal. vii. 10. Eodem modo analogia servanda in גבות *eminentiae*, a גבה, et non a גב; sic אימות, ab אימה *formido*; שנות a שנה *annus*; proprie, *mutans*.

4. De nominibus quae, secundum grammaticos, singularia tantum sunt, vel dualia, vel pluralia, analogiae et naturae uniuscujusque linguae attendendum est: nam, uti Latini, in virtutibus et vitiis, elegantissimè, *inimicitias, perfidias, &c.* usurpant; sic Hebraei, תבונות *intelligentias*, כעשים *iras*, חסדים *pietates*, et talia nomina varios *affectus* et *habitus* significantia. Membra corporis, quae gemina finxit Natura, dicuntur esse dualia tantum; ut מתנין *lumbi*: sed, vivente lingua, exstitit מתן *lumbus*, et etiam pluralis. Sic etiam מתים *homines*, potius *sodales, affines*, a sing. מתה; פנים *facies*, a פנה *vertens, respiciens*; חיים a חי *vita*, a חיה *vixit*.

guae, mutationem terminationis caeterorum casuum a recto, ignorasse videntur.

Obliqui casus, certis quibusdam particulis, ut aliae linguae, a se invicem saepe distinguuntur.

Nominativum indicat syntaxeôs ratio.

Particula **ש** inter notas genitivi recensetur: conflata est ex **ש**, ab **אשר** pron. relat. et **ל** dat. signo: unde **שלי** propriè, *quod mihi*. Vid. Eccles. viii. 17. **בשל אשר יעמל** *ejus causa, quod elaborat*, i. e. *in quantum ad id elaborat*.

Genitivus saepissimè ex arctiore duarum vocum constructione, et quasi conjunctarum per acceleratam pronuntiationem prioris, percipitur; ut **רוח אלהים** *Spiritus Dei*, **הר קדש** *mons sanctitatis*. Vis genitivi addita vocibus posterioribus, per pronuntiationem prioris acceleratam.

Dativus notatur ferè per praep. **ל**, quae *tendentiam* infert; ut **תן למלך** *da Regi*, **אמר לי** *dixit mihi*.

Accusativus dignoscitur, 1. Per particulam **את**; e. g. **בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ** *In principio, creavit Deus coelos et terram*, Gen. i. 1. Nominativus percipitur per syntaxin; accusativus, adjuncto **את**, astringitur ad praecedens *creavit*; et ablativus, ex praep. **ב** *in*, agnoscitur. 2. Accusativus indicatur per varias praepositiones, praesertim **אל** *ad*, et **על** *super*.

Vocativo praefigitur saepissimè **ה** emphaticum, sive articulus; ut **המלך** *ô Rex*, **הים** *ô mare*, Psal. cxiv. 5.: saepe tamen nullam propriam notam, praeter sensum et seriem sermonis, habet.

Ablativus etiam dignoscitur per **מן** et **מ**, *ex, ab, de*; etiam per **עם** *cum*; **את**, **על** *super*; **ב** *in*; aliquando, illis omisissis. 2. Per ellipsin, ut **כל חיום** *toto die*, pro **בכל** *in toto*; sic **בית אלהים** *domo Dei*, pro **בבית** *in domo*: etiam, per paragogen, **יוקם ולילה** *die et nocte*, &c.

APPENDIX.

De Nominum Derivatione, ex variis conjugandi Speciebus.

DERIVATIO, in omnibus Linguis, antiquis et recentibus, analogiam maximè illustrat. In genere, quaedam jam dicenda sunt, quae tyro Hebraeus intelligere debeat, postquam verba caluerit. Per *Derivationem*, nunc intelligimus, strictiore sensu, Deductionem Nominis a primigenio themate, quod *Radice* vocant. Ea, pro indole L. L. O. O. est Verbum simplex, tribus literis constans, et quidem in 3ta Praet. *Kal*, vel potius in Infinitivo ejusdem Conjugationis. Is cum Praet. fermè consonat, in פָּקַד *inspexit*, et פָּקַד *inspicere*, exiens. Unumquodque Nomen Hebraicum, a Verbo, tanquam primaria radice, derivatur: omnisque forma Conjugationis suas propagines fundit, eo charactere insignitas, quem quaeque Species Conjugationis possidet. Quidam Grammatici volunt, Nomina interdum radicis fontem esse, et Verbo originem dare; ut אָזְן *auris*, propagavit. אָזַן in *Pih.* et הָאָזְנִים *ures praebuit*: sed אָזַן haud dubiè ab אָזַן, quae floruerat, vigente lingua, quaeque adhuc usurpatur apud Arabes, اذن. Si analogiae auscultemus, *thema* nullum agnoscetur, nisi in Infinitivo ימַאע Conjugationis: etiamsi tota fortè illa Conjugatio in reliquiis Biblicis non compareat. Observandum est, non tantum primam Speciem Verbi suae derivata habere, sed unamquamque proprias derivationes sibi arrogare. Sic nomina, quibus Nun praepositur, ex *Niphal* descendunt; sic נִפְתָּח *lucta*, ex פָּתַח *torfit*. Ex *Pihhel*, quicquid *dagesch* forte in medio habet, vel explicitum, vel implicitum, cum punctis *a*, *e*, *i* ad primam syllabam; ut הִרְשָׁה *pro הִרְשָׁה* *surdus*. Ex *Pyhhal*, quicquid item in medio *dageschatum*, cum *o* et *u* ad primam syllabam; ut סִלַּם *scala*. Ex *Hiphhil* quae veniunt, characteristica *He* augentur ad initium cum sono *a*, rarius *e* et *i*: *He* tamen ab literis אֶתִּין et מֶ participiali saepissimè se excludi patitur; ut מִפְתָּח *clavis*. Quae ex *Hophhal* oriuntur, sub isto *He* requirunt *o* et *u*. Denique, *Hithpabbel* postulat, cum duplicata media, anteunte *patach*, praemissam syllabam הִתְּ, ut in הִתְחַבְּרוּ *confociatio*; aliaeque Species Conjugationis olim exstiteret, quae etiam suas propagines superstites reliquere.

Ex *Kal*, sive *Pabhal*, nascitur plurima seges nominum, cum substantivorum, tum adjectivorum:

1. Servatis tribus radicalibus, sine additione vel detractioe, variantibus

riantibus tamen punctis; ut מֶלֶךְ *Rex*, a מָלַךְ *regnavit*; inde etiam מַלְכָּה *Regina*.

2. Detractione radicalis unius, sive per defectum, sive per quietem; ut לֵב *cor*, pro לִבָּב a לָבַב, ex defectiva media; אָב pro אָבֶה *pater*, ab אָבֶה, ex quiete tertiae *He*, pro יֹד, vel וָו *Waw*; נֵר *lucerna*, quae et נִיר, a נִיר et נֹר *lucere*, ex quiescente media.

3. Additione literae fervilis, sive hiemanticae, unius, aut plurium; ut מִמְשָׁל *dominium*, mas. generis, מִמְשָׁלָה et מִמְשָׁלָה *dominium*, foem. generis, a מִשָּׁל *dominari*.

4. Additione et detractione simul; ut מִסָּב *circuitus*, pro מִסָּב a מִסָּב *circuitvit*; מְגִלָּה *volumen*, pro מְגִלָּלָה a גָּלָל *volvit*; עֵדָה *coetus*, a יַעַד *condixit*: uti etiam עֵדָה *testimonium*, a עֵדָה *testatus est*; תַּת *dare*, pro תָּנַת a נָתַן *dedit*; לַת *parere*, pro לָרַת a יָלַד *peperit*; אֱמֶת *veritas*, pro אֱמֶנֶת ab אֱמוּ *firmus fuit*; בַּת *filia*, pro בָּנַת a בָּנָה *aedificavit*; unde בֶּן *filius*.

Quaedam formae derivatorum nudae sunt; aliae auctae per litteras ferviles. Nudae sunt, hae formae quae constant tantum literis radicalibus: derivatae verò formae sunt, quae habent sibi litteras ferviles adjunctas; nempe, הַאֱמֶנֶת *vulgo heemanticas dictas*.

Hae omnes litterae a principio accedere possunt: viz. א in אֶצְבֹּעַ *digitus*, a צָבַע *tinxit*; אֶנְרַף *pugnus*, a נָרַף *attraxit*; אֶכְזָב *valde mendax*, a כָּזַב *mentitus est*; אֶיֶתֶן *perennissimus*, a יָתֵן *perennis fuit*.

ה in הִרְבָּה *nultum*, a רָבָה *multiplicatus est*.

י in יִצְהָר *oleum*, a צָהַר *splenduit*; יַחְמוּר *capreae species*, a חָמַר *rubuit*; יִקְלוּט *pera*, a לָקַט *collegit*.

מ in מִזְמוֹר *psalmus*, a זָמַר *incidit, caesuras fecit*; מִשְׁפָּט *judicium*, a שָׁפַט *judicavit, propriè aequavit*; מִמְשָׁל *dominium*, a מִשָּׁל *dominari*; מִפְתָּח *clavis*, a פָּתַח *aperuit*.

נ in נִפְתּוֹל *lucta*, a פָּתַל *torquere*; נִמְרוֹד *Nimrod*, quasi a מָרַד *rebellavit*.

ת in תִּגְמוֹל *retributio*, a גָּמַל *retribuit*; תִּפְלָה *precatio*, a פָּלַל *judicavit*; תִּרְבִּית *foenus*, a רָבָה *multiplicatus fui*; תּוֹרָה *lex*, a יָרָה *jaculatus est ad scopum*; תּוֹשָׁב *inquilinus*, a יָשַׁב *in-sedit*; תִּפְּל *confusio*, a בָּלַל *miscuit, maceravit*.

Quaedam

Quaedam literae sunt propriè augmenta, i. e. Notae Charact. Conj. vel modi vel temporis: nempe, ה signat Conjug. *Hipbhal*; נ aliquando *Nipbhal*; מ Participia et Infinitivum.

Litterae אתי Futurum notant, secundum diversas personas. Qui callent Conjugationum normam, facillimè indolem ac potestatem derivati penetrabunt.

Omnes etiam hae literae adjectae sunt fini; sed diversa ratione:

א in שָׁנָא *sonnus*, pro שָׁנָה a ישָׁן *dormitavit*: ex Chald. dialecto; ubi, pro *He* foeminino, assumitur *Aleph*.

ה, antecedente *kametz*, efficiens genus foemininum; ut מַלְכָּה *Regina*, a מֶלֶךְ *Rex*; חֲכָמָה *sapientia*, a radice חָכַם *solide compactus fuit*.

י, praemisso *chirek*, constituit ferè adjectiva, et quidem patronymica, gentilia, possessiva, &c. ut עִבְרִי *Hebraeus*, חֲפִזִּי *libertate donatus*, a חֲפִז *libertas*; מְרִירִי *amarulentus*, quod a מְרִיר *amarus*, quod a מֵרַר *amarum esse*. Numeralia etiam sic exeunt; שְׁלִישִׁי *tertius*, a שְׁלִישׁ *tres*, cujus radix שָׁלַשׁ; et רְבִיעִי *quartus*, a רְבִיעַ, cujus radix רָבַע *cubuit*; כִּילִי *avarus*. Adjectiva reliqua formae עָנִי *afflictus*, a radice עָנַי *afflixit*.

ס, antecedente *cholem*; ut פְּדִיוֹם *redemptio*; מְתָם *universitas hominum*, a radice מָתָה.

ז format substantiva et adjectiva, antecedente *cholem* et *kametz*: ut פְּקֻדוֹן *depositum*, רֶקְבּוֹן *putredo*, זִכְרוֹן *memoriale*; ex *Pihhel*, שְׁלֹחַן *mensa*, קֶרֶבֶן *oblatio*, &c. Adjectiva sunt עֲלִיזִין *altissimus*, רַחֲמִין *misericors*.

ת, altera terminatio foeminini generis; ut בְּהֵמָת *bestia*, quae aliàs בְּהֵמָה a mas. בָּהֶם a radice בָּהַם *brutus fuit*; מְלָכוֹת *regnum*, a מֶלֶךְ *regnavit*.

A principio et fine simul accedunt; e. g. מִמְּשָׁלָה et מִמְּשָׁלָה *dominatio*, תְּפָאֶרֶת et תְּפָאֶרֶת *ornamentum*, a פָּאֵר *decere*; מִתְּנָה et מִתְּנָת *donatio*, a נָתַן *dedit*: hinc מִתַּת *Ecclef. v. 18*, contractum pro מִהִנְתָּנָת.

Quidam adjiciunt, literis *heemanticis*, ל; sed sine jure: nam לְאוֹם propriè *natio foederata*, est vox formata, inserto ו inter secundam et tertiam radicalem, a לָאֵם *conglutinator fuit*; et non ab אָמַם. Melius שֵׁ adjecissent, ortum ex pron. relat. hinc שְׁלֵהֶבֶת *flagrantia vehemens*, a specie conjugandi antiqua, שָׁלַהֵב *valde vel sane flagravit*, a לָהֵב.

Gradus Comparationis, apud Hebraeos, non per terminationis variationes fiunt; sed, simplici et facili modo, hae ideae exprimuntur periphrasi aut duarum vocum constructione.

1. Comparativus gradus dignoscitur ex praepositione מִן; quatenus *prae* significat; ut Job. i. 3. גָּדוֹל מְכַל־בְּנֵי־קָדֶם *magnus prae omnibus filiis Orientis: vel ex omnibus.* Sic Hab. i. 7. קְלֹוּ מִנְּמָרִים *leves sunt ex pardis, i. e. prae pardis.*

2. Plena vis comparativi exprimitur per מִן יוֹתֵר *excellens, ex, prae.*

3. Vis comparationis apparet sub negativa לֹא *non*; ut Esa. li. 2, שִׁבְרֶת וְלֹא מֵיִן *ebria et non vino, i. e. multo magis inebriata quam vino, Job. xxx. 28. בְּלֹא חֶמֶה et non sole, i. e. atratus incedo, interiore aestu cordis ac viscerum penitus exustus, etiam longe magis quam qui sole ferventissimo.* Vid. Esa. xlviii. lix. 5. Ezech. vii. 7. Ita dicunt Arabes, *Sapiens, et non ut Lockmanus, pro incomparabiliter sapientior; Dives, et non ut Korachus, i. e. Croesus, pro longe ditior.*

4. Sunt quidam qui etiam עִם *cum*, comparationi interviisse existiment; ut Job. ix. 26. *dies mei praetervecti עִם cum, i. e. prae navibus papyraceis.*

I. Superlativus gradus effertur, 1. Per ה articulum; ut הַגְּדוֹלָה *urbs maxima, Jon. i. 4. הַמֶּלֶךְ הַגְּדוֹל Rex maximus.*

2. Repetitione; ut טוֹב טוֹב *bonus, bonus, i. e. optimus: רַע רַע malum, malum, i. e. pessimum.*

3. Praemissa negatione; לֹא טוֹב *non bonum, i. e. pessimum.*

4. Interveniente praepositione ב, articulo addito vel omisso; ut הַגְּדוֹל בְּעַנְקִים *magnus inter Anakeos.*

5. Particula מְאֹד; ut טוֹב מְאֹד *bonum valde, i. e. optimum.*

II. Particula haecce repetita superlativum gradum emphaticè exprimit; טוֹב מְאֹד מְאֹד *bonum valde, valde: exstat intensissimè Exod. i. 7. מְאֹד מְאֹד nifu cum nifu, i. e. maximo nifu.* Vid. Ezech. ix. 9. ita מַעְלָה מַעְלָה *sursum, sursum, celsissime, propriè celsitatem versus, celsitatem versus.*

III. Nomina

III. Nomina substantiva formant superlativum, 1. In statu absoluto, ut עֶבֶר עֶבֶר *servus, servus*, pro *vilissimo*. 2. Saepius in constructo, ut עֶבֶר עֲבָדִים *servus servorum*. 3. Ejusdem radices derivata gemina, ut שׂוּאָה וּמְשָׂאָה *vastatio et vastatio*, Job. xxx. 1. i. e. *vastitas vastissima*. 4. Diverfarum radicum synonyma, ut מָטָר גֶּשֶׁם *pluvia imbris*, חֹשֶׁךְ אֲפֵלָה *horror nocturnae caliginis*. 5. Substantiva, loco adjectivi posita; ut הַר־קָדְשִׁי *mons sanctitatis meae*, pro *sanctissimus meus mons*. 6. Ut etiam nomen Dei, per compositionem aut constructionem; ut שְׁלֵה־בְּתִיָּה *flamma Dei*, pro *maxima*; אֲרֵז־אֵל *cedri Dei*, pro *altissimae*.

He quoque paragogicum, aliquam finis variationem efficiens, censetur vim superlativi gradus habere: quando accedit, 1. Substantivis, tam mascul. quam foemin. ut מוֹתָהּ *mors acerbissima*, Psal. cxvi. 15. a מוֹת; נֹחֵלָה *torrens vehementissimus*, a נָחַל; יְשׁוּעָתָהּ *salus ulla*, Psal. iii. 3. a יְשׁוּעָה; עֲוֹלָתָהּ *iniquitas summa*, a עוֹלָה. 2. Adjectivis; ut שְׁפִלָּה *humillimum*, a שָׁפַל *humile*, Ezech. xxi. 26. בְּעֶרְהָ *ardentissimus*. 3. Particulis; ut מָטָה *infimè*, a מָטָה *descensus*; quod a נָטָה *inclinavit*. 4. Verbis etiam videtur vis hujus gradus accessisse cum ה; ut נִפְלְאָתָהּ *mirificentissimum fuit*, pro נִפְלָהּ, נִפְלְאָה 3tia foem. Praet. Niph. a פָּלָא.

Restituenda Hebraeis, forma comparativa et superlativa, per Aleph servile in principio; quod אֶפֶל vocant Arabum Grammatici, ab omni radice descendens; ut אֶכְזֹב Jer. xv. 18. *mendacior, et mendacissimus*, a כָּזַב *mentitus est*. אֶיִתָּן pro אִיתָּן *perennior et perennissimus*, a יָתַן *jugiter fluxit*; אֶכְזֹר *maximus perfractor, saevior et saevissimus, implacabilis et violentissimus hostis*, a כָּזַר *fregit, perfregit*.

Inquirendum est, Num sit hujus formae אֶבְרָךְ Gen. xli. 43. ubi Rex Ægypti de Josepho loquitur. Tum a בָּרַךְ derivaretur; et significaret אֶבְרָךְ *benedictissimus*, i. e. *omnibus benedictionibus cumulativissimus aliosque cumulans*. Sic אֶתְרִים Num. xxi. 1. contractè pro אֶתְרִים a nominat. אֶתְרִי *significaret exploratores, explorantissimi*, a תֹּרַר *gyravit, circumivit*. Sed haec censurae eruditorum subjicienda sunt. Ab

Absolutus status nominum est, cùm vocabula arctiore vinculo regiminis non sunt connexa.

Regimen, five Status Constructus, dicitur, Illa copulatio, qua prius vocabulum ita regit posterius, ut genitivo casu vertendum sit ad normam linguae Latinae: e. g. פְּרִי עֵץ *fructus arboris*; prior vox regit, posterior regitur. Haec dicitur *esse in statu constructo*; non altera: quia pronuntiatio prioris tantum acceleratur, ut sit פְּרִי cum vocali brevissimo, non verò פֶּרִי; posterior verò vox est in statu constructo, ordinariam suam formam et moram in pronuntiando retinens: nisi verò ipsa regat casum genitivum; ut פְּרִי עֵץ הַחַיִּים *fructus arboris vitae*. Harum trium vocum pronuntiatio sic temperanda, ut duae priores, detracto velut accentu, quàm celerrimè perveniant ad tertiam, haud secus ac si *makkaph* five *hyphen* intercefferit; פְּרִי-עֵץ-הַחַיִּים. Nam, si lentius pronuntientur, in absoluto starent: sensusque esset; *fructus, arbor, vita*, sine ulla constructione. Sic raptim, per constructionem continuatam, exeunt hae quatuor יְמֵי-שְׁנֵי-חַיִּים-אַבְרָהָם *dies annorum vitae Abrahami*.

Simplicitas et vis Naturae apparet ex constructione hac et pronuntiandi ratione: simulque, causa ob quam prius vocabulum, si possit, aliquid mutationis pati debeat in literis vel vocalibus. Si possit, inquam: nam tum literae, tum vocales, saepe sunt in conditione immutabili; פְּרִי עֵץ *fructus arboris*. Hoc fit saepissimè, quando mutatio hac de causa facta fuit. At, in יְמֵי-שְׁנֵי-חַיִּים *dies annorum vitae*, et literae et vocales mutationem patiuntur; nam, in absoluto, erat, יְמֵים שְׁנַיִם חַיִּים *dies, anni, vita*.

Non tantum substantiva, sed etiam adjectiva et participia hanc constructionem admittunt; ut גְּדוֹל הָעֵצָה *magnus consilii*, pro גְּדוֹל; et כְּבֵד לֵב *gravis oris*, pro כְּבֵד; מְשִׁמְחֵי לֵב *exbilarantes cordis*. Infinitiva etiam; ut שָׁתוּת יָיִן *bibere vini*, pro שָׁתָה; קָנוֹת בִּינָה *comparare intelligentiae*, pro קָנָה. Particulae etiam plurimae, ut אֵין כֶּסֶף *non est argentum*, propriè, *vacuitas argenti*. Quippe ipsae inter substantiva et adjectiva, ut in aliis linguis, quae adverbiascunt, numerari possint.

M

Anomalia

Anomalia statûs absoluti, pro constructo, videtur quibusdam, in Exod. xxviii. 17. **טֹרִים אֲבָן** *ordines lapidum*, pro **טֹרִי**; sed potius, appositio, videtur esse.

Mutatio, tum literarum, tum vocalium, per derivationem, motionem; declinationem et constructionem, saepissimè fit: sed haec, et generalis vocalium mutatio, consideranda et illustranda sunt, postquam de Verbis egerimus; quoniam haec, reverà, tyronibus difficiliora videntur.

Cardinales numeri, in plerisque Grammaticis, maximâ anomaliâ laborare videntur: quum, a tribus ad decem, terminationes foemininae dicantur poni pro masculinis; et, vicissim, masculinae pro foemininis.

Anomalum quoque creditur, quod formam absolutam ac constructam, promiscuè, assumere videatur. Ut ad justissimam analogiam reducantur, observandum est, **שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשֶׁת** et **שְׁלֹשׁ**, ut et reliqua ad decem, esse voces substantivas, triada vel numerum ternarium significantes. Harum forma foeminina, addita subjectis masculinis, dictum **שְׁלֹשֶׁת אַנְשִׁים** *trias virorum*: et, vicissim, forma masculina, juncta subjectis masculinis, ut **שְׁלֹשׁ נָשִׁים** *trias mulierum*. Quod autem facilius reperire queas, promiscuè, **שְׁלֹשׁ נָשִׁים** in constructo, et **שְׁלֹשׁ נָשִׁים** in absoluto, observandum est, Haec pendere a syntaxi: nam prius erit *trias mulierum*; posterius, *trias mulieres*, per appositionem: nec non **שְׁלֹשֶׁת אַנְשִׁים** *trias virorum*, ut **שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים** *trias viri*, vel *triada viros*, i. e. *tres viros*.

Ordo primus Numeralium, ab uno ad decem, sic habet:

Unus	m.	אֶחָד	In Statu Constructo	אֶחָד	f.	אֶחָת	In Statu Constructo	אֶחָדָת
Duo	m.	שְׁנַיִם		שְׁנַיִ	f.	שְׁתֵּי		שְׁתֵּי
Tres	m.	שְׁלֹשָׁה		שְׁלֹשֶׁת	f.	שְׁלֹשׁ		שְׁלֹשׁ
Quatuor	m.	אַרְבָּעָה		אַרְבַּעַת	f.	אַרְבַּע		
Quinque	m.	חֲמִשָּׁה		חֲמִשֶּׁת	f.	חֲמִשׁ		חֲמִשׁ
Sex	m.	שֵׁשׁ		שֵׁשֶׁת	f.	שֵׁשׁ		
Septem	m.	שִׁבְעָה		שִׁבַּעַת	f.	שִׁבַּע		שִׁבַּע
Octo	m.	שְׁמֹנֶה		שְׁמֹנֶה	f.	שְׁמֹנֶה		שְׁמֹנֶה
Novem	m.	תִּשְׁעָה		תִּשְׁעַת	f.	תִּשְׁעַ		תִּשְׁעַ
Decem	m.	עֶשְׂרֵה		עֶשְׂרֶת	f.	עֶשְׂרַ		עֶשְׂרַ

Secundus Ordo, a decem ad viginti, ita struitur :

<i>Undecim</i>	m.	אֶחָד עֶשֶׂר	f.	אַחַת עֶשְׂרֵה
	m.	עֶשְׂתֵּי עֶשֶׂר	f.	עֶשְׂתֵּי עֶשְׂרֵה
<i>Duodecim</i>	m.	שְׁנֵי עֶשֶׂר	f.	שְׁתֵּי עֶשְׂרֵה
	m.	שְׁלֹשׁ עֶשֶׂר	f.	שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה
<i>Tredecim</i>	m.	שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר	f.	שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה
<i>Quatuordecim</i>	m.	אַרְבַּעַּה עֶשֶׂר	f.	אַרְבַּע עֶשְׂרֵה
<i>Quindecim</i>	m.	חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר	f.	חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה
<i>Sedecim</i>	m.	שִׁשָּׁה עֶשֶׂר	f.	שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה
<i>Septendecim</i>	m.	שִׁבְעָה עֶשֶׂר	f.	שִׁבְעַת עֶשְׂרֵה
<i>Octodecim</i>	m.	שְׁמֹנֶה עֶשֶׂר	f.	שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה
<i>Novemdecim</i>	m.	תְּשַׁעַּה עֶשֶׂר	f.	תְּשַׁע עֶשְׂרֵה
<i>Viginti</i>	com.	עֶשְׂרִים		

Tertius Ordo, a viginti ad centum, sic texitur :

<i>Viginti unus</i>	m.	אֶחָד וְעֶשְׂרִים	f.	אַחַת וְעֶשְׂרִים
<i>Viginti duo</i>	m.	שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים	f.	שְׁתֵּי וְעֶשְׂרִים
<i>Triginta tres</i>	m.	שְׁלֹשָׁה וְשָׁלֹשִׁים	f.	שְׁלֹשׁ וְשָׁלֹשִׁים
<i>Quadraginta quatuor</i>		אַרְבָּעִים וְאַרְבַּעַּה	m.	אַרְבַּעַּה
			f.	אַרְבַּע
<i>Quinquaginta quinque</i>		חֲמִשִּׁים וְחֲמִשָּׁה	m.	חֲמִשָּׁה
			f.	חֲמִשׁ
<i>Sexaginta sex</i>		וְשִׁשִּׁים וְשִׁשָּׁה	m.	שִׁשָּׁה
			f.	שִׁשׁ
<i>Septuaginta septem</i>		וְשִׁבְעִים וְשִׁבְעָה	m.	שִׁבְעָה
			f.	שִׁבְעַת
<i>Octoginta octo</i>		וְשְׁמֹנִים וְשְׁמֹנֶה	m.	שְׁמֹנֶה
			f.	שְׁמֹנֶה
<i>Nonaginta novem</i>		וְתִשְׁעִים וְתִשְׁעָה	m.	תִּשְׁעָה
			f.	תִּשְׁעַת

Quartus

Quartus Ordo, a centum ad centies centum, ita procedit :

100	מֵאָה	1000	אַלֶּף
200	מֵאתִים	2000	אַלְפִים
300	שְׁלֹשׁ מֵאוֹת	3000	שְׁלֹשַׁת אַלְפִים
400	אַרְבַּע מֵאוֹת	4000	אַרְבַּעַת אַלְפִים
500	חֲמִשׁ מֵאוֹת	5000	חֲמִשַּׁת אַלְפִים
600	שֵׁשׁ מֵאוֹת	6000	שֵׁשַׁת אַלְפִים
700	שֶׁבַע מֵאוֹת	7000	שֶׁבַעַת אַלְפִים
800	שְׁמֹנֶה מֵאוֹת	8000	שְׁמֹנֶת אַלְפִים
900	תִּשְׁעַת מֵאוֹת	9000	תִּשְׁעַת אַלְפִים

Habent *dagesch* forte implicitum אֶחָד et אֶחָד *semel*; exstat Ezech. xxxiii. 30.: hoc etiam tritissimum apud Aramaeos; שְׁתִּי et שְׁתִּים pro שְׁנַתִּים; שְׁלֹשִׁים non a שְׁלֹשָׁה sed a שְׁלֹשׁ regulariter. Similiter אַרְבַּעִים ab אַרְבַּע: sic חֲמִשִּׁים a חֲמִשׁ. שֵׁשׁ *sex*, est contractum ex שֵׁשׁ; et שֶׁשָׁה ex שֶׁשָׁה 2 Sam. xxi. 9. Pro שֶׁבַעַת arguit שְׁבַעֲתָם *heptas illorum*; שְׁמֹנֶה habet *He* masculinum; hinc שְׁמֹנִים. Sic תִּשְׁעִים a תִּשְׁעַת: a עֶשְׂרֵת descendunt formae עֶשְׂרֵת et עֶשְׂרָה; a עֶשֶׂר fit עֶשְׂרִים. Omnes hae formae masculinae auctis ad decuplum numeris consignandis aptissimae. *Centum* מֵאָה foem. a mas. מֵאָה a rad. מָאָה cum tertia *fod*; מֵאתִים *ducenti*, est ex מֵאתִים: anomalum creditur מֵאוֹת 2 Reg. xi. 4. sed secundum analogiam fit a מֵאִי.

Myrias, a *densa multitudine*, רִבְבָּה in plur. רִבְבוֹת construetè רִבְבוֹת Num. x. 36. *myriades millium Israelis*. Exstat etiam in forma defectiva, רִבָּה plur. רִבּוֹת Nehem. vii. 71. שְׁתִּי רִבּוֹת *duae myriadum*. Est etiam forma רִבּוֹא vel רִבּוֹ *myrias*, cum plur. רִבּוֹא *myriades*; hinc שְׁלֹשׁ רִבּוֹת *trias myriadum*: atque ita porro ad עֶשְׂרֵת רִבּוֹת *decada myriadum*.

Ordinales

Ordinales Numeri sic se habent :

	Masc.	Foem.
<i>Primus</i>	ראשון	ראשונה
<i>Secundus</i>	שני	שנית
<i>Tertius</i>	שלישי	שלישית
<i>Quartus</i>	רביעי	רביעית
<i>Quintus</i>	חמישי	חמישית
<i>Sextus</i>	שישי	שישית
<i>Septimus</i>	שביעי	שביעית
<i>Octavus</i>	שמיני	שמינית
<i>Nonus</i>	תשיעי	תשיעית
<i>Decimus</i>	עשירי	עשירית

CAPUT VII.

De Pronominibus.

PRONOMINA dividuntur in *Separata* et *Affixa*. Haec ita vocari solent, quod, a fine nominum, verborum et praepositionum, conjungantur. Pronomina separata in quatuor classes dividuntur; Personalia, Demonstrativa, Relativa et Interrogativa.

I. Per-

Reliqua numeratio per Cardinales formas efficitur: struitur tamen et בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם pro anno secundo, et בִּשְׁנַת שֶׁבַע pro anno septimo: ראשון proprie princeps, capitalis, a veteri ראש; unde ראש dedit ראשית principium. Dicitur אחד unus, pro primo, Gen. i. 5. שני est per *fod* servile, ex שני; ejus foem. est שנית; unde שנית. Etiam שלישי per *fod* servile, cujus foem. שלישיה Esa. xix. 24. et שלישית quod mox in quietem cadit in שלישית a mas. שליש part. altero passivo.

I. Personalia sunt tria, ut in aliis linguis; masculinum verò a foeminino, extra primam personam, distinguitur.

1. *Singularis.*

COM. GEN.

Nom.	אֲנִי	<i>Ego</i>
Gen.	שְׁלִי	<i>mei</i>
Dat.	לִי	<i>mibi</i>
Accuf.	אוֹתִי	<i>me</i>
Abl.	מִמֶּנִּי	<i>à me:</i>

Pluralis.

COM. GEN.

Nom.	אֲנֵנוּ	<i>Nos</i>
Gen.	שְׁלָנוּ	<i>nostrum</i>
Dat.	לָנוּ	<i>nobis</i>
Accuf.	אוֹתָנוּ	<i>nos</i>
Abl.	מִמֶּנּוּ	<i>à nobis.</i>

2. *Singularis.*

MASC.

Nom.	אַתָּה	<i>Tu</i>
Gen.	שְׁלֶךָ	<i>tui</i>
Dat.	לְךָ	<i>tibi</i>
Accuf.	אוֹתְךָ	<i>te</i>
Abl.	מִמֶּךָ	<i>à te:</i>

Pluralis.

MASC.

Nom.	אַתֶּם	<i>Vos</i>
Gen.	שְׁלַכֶם	<i>vestrum</i>
Dat.	לָכֶם	<i>vobis</i>
Accuf.	אוֹתְכֶם	<i>vos</i>
Abl.	מִמֶּכֶם	<i>à vobis.</i>

Singularis.

FOEM.

Nom.	אַתְּ	<i>Tu foem.</i>
Gen.	שְׁלֶךָ	
Dat.	לְךָ	
Accuf.	אוֹתְךָ	
Abl.	מִמֶּךָ	

Pluralis.

FOEM.

Nom.	אַתְּנָה	
Gen.	שְׁלָכֶנּוּ	
Dat.	לָכֶנּוּ	
Accuf.	אוֹתְכֶנּוּ	
Abl.	מִמֶּכֶנּוּ	

3. *Singularis.*

MASC.

Nom.	הוא	<i>Ille</i>
Gen.	שְׁלוֹ	<i>illius</i>
Dat.	לוֹ	<i>illi</i>
Accuf.	אוֹתוֹ	<i>illum</i>
Abl.	מִמֶּנּוּ	<i>ab illo:</i>

Pluralis.

MASC.

Nom.	הֵם	<i>illi</i>
Gen.	שְׁלָהֶם	<i>illorum</i>
Dat.	לָהֶם	<i>illis</i>
Accuf.	אוֹתָם	<i>illos</i>
Abl.	מֵהֶם	<i>ab illis.</i>

Singu-

Singularis.

FOEM.

Nom.	היא vel הוא	illa
Gen.	של	illius
Dat.	לה	illi
Accus.	אותה	illam
Abl.	ממנה	ab illa :

Pluralis.

FOEM.

Nom.	הן vel הנה	Illae
Gen.	שלן	illarum
Dat.	לן	illis
Accus.	אותן	illas
Abl.	מן	ab illis.

Videtur olim, in lingua Hebraea, exstitisse **אתה** in mas. gen. et **אתך** in foem. ut etiam in plurali **אתיכם** et **אתיכן**, unde obliqui casus etiam formati sunt. Hoc videtur magis consentaneum analogiae linguae, quam hypothesis quae fingit **את** $\tau\epsilon$ et **את** $\tau\epsilon$ mutatum fuisse in **כ**, ut distinguantur ab affirmantibus Praeteritorum **ת** et **ת**. Fatendum quidem est, **דברת** *dixisti*, et *verbum tui*, vix discerni potuisse, nisi pro **דברת** inductum esset **דברך**, &c. Verissimilimum est, exstitisse, vivente lingua Hebraea, non tantum **את** et **אתיך** sed etiam in plurali **אתיכם** et **אתם**; uti etiam **את** et **אתיכן**: et hinc etiam affixa verborum et nominum, ex **אתיך** et **אתיכן** formata fuisse; affirmantes verò Verborum, ex **את** et **אתם** et ex **את** et **אתן** (g).

Maximi

(g) Ex analogia linguae, ima per. **אני** potest venire ab **אנה**; forma **אנכי** augetur per *Caph* insertum: **אנהנו** productum videtur ex **אנו** addito **נה** ex **נוה**. In **אנהנו** omittitur *Aleph*, ex dialecto Arabum. 2da **את** sine *He*, et cum *He* **אתה**; in dialectis est **אנת** quod ab **אנת**. Notandum est, **את** pro **אנת** retinere *dagesch* forte, ne confunderetur cum **את** nota accus. et ablat. Exstat quoque **אתי** *tu foem.* **אתם** est forma contracta pro **אנתם**, ut patet ex Arabica **אנתם** et Chald. **אנתו**: Hebraei etiam utramque formam habuere, vigente sua lingua. Exstat etiam **אתנה** *vosmet*, cum *h* paragogico et *dagesch* forti. 3tia **הוא** *ipse*, in antiqua lingua adfuisse videtur **הוא** *hiw*, mox mutatum in *hiu*, per quietem $\tau\epsilon$ $\tau\epsilon$ et otium $\tau\epsilon$ $\tau\epsilon$: foem. **הוא** *hiw*, unde **הוא** *hi*, suppresso motu $\tau\epsilon$ $\tau\epsilon$ et *h* quiescente; inde **היא**, *fod* et *Aleph* in quietem missis: radix est **הוא** vel **היה** *fuit*. **המה** et **הנה** aucta *h* paragogico, prout Latini auxere *ipsimet* et *ipsaemet*.

Uti

exstante, הָאֵל et אֱלֹהִים cum הַ paragogico quod auget significationem.

III. Relativa: 1. Vox indeclinabilis אֲשֶׁר qui, quae, quod, omnis generis et numeri. Hoc relativum est forma saegolata, ab אֲשֶׁר vestigio notari; hinc dictum אֲשֶׁר vestigium, quod vestigium antecedentis notet. Saepissimè per aphaeresin אֶס, praefixum שׁ per saegol et dagesch forte, repraesentat primigenium suum אֲשֶׁר pronomen relat. e. g. Cant. iii. 7. מִשְׁלֹמֹה שְׁלֹמֹה lectus ejus, qui Salamoni, pro אֲשֶׁר שְׁלֹמֹה; אֲשֶׁר שְׁלֹמֹה qui in humilitate nostra.

שׁ etiam sub se accipit patach, aliquando scheva, neglecta compensatione ante literas indageffatas; ut עַד שְׁקִמְתִּי usque quo surrexi, propriè, usque ad quod surrexi. Vid. etiam Jud. v. 7. Sic שְׁהוּא quod ipse, et שְׁהֵם quod ipsi.

2. Aliquo modo declinabilis vox הָהוּ qui, הָהוּ quae, הָהוּ qui, quae, quod.

Ex שׁ, et ל nota dativi, conflata est particula שֶׁ separatim posita, Ecclef. viii. 17. בְּשֶׁל אֲשֶׁר יַעֲמַל; valetque in eo quod laborat homo. Hinc multi Grammatici texuere tabulam Pronominum Genitivorum; שְׁלִי mei, שְׁלֹנוּ nostrum, שְׁלֶךָ tui, atque ita deinceps; proprietas linguae ibi dat, qui mihi, qui nostrum, qui tibi.

IV. Interrogativa: 1. De persona, מִי quis? quae? qui-nam? quaenam? usurpatur, pro omnibus generibus et numeris et personis; ut מִי אַתָּה בְּנִי quis es tu, fili mi? מִי אַתָּה בְּתִי quae es tu, filia mea? 2. Interrogativa de re, מַה et מַה quid? quidnam? ut מַה תִּצְאָרוּ quae est forma ejus? מַה הָאִישׁ quid est homo? מַה מִשְׁקַט הָאִישׁ quis est habitus viri illius? Pronomen interrogativum personae מִי aliquando videtur esse interrogativum rei: sed, exempla quae adducuntur, ad personam facilè revocari possunt; ut Jud. xiii. 17. מִי שְׁמֶךָ quid est nomen tuum? i. e. quis es tu nomine tuo?

Pronomina Inseparabilia sunt, Particulae a primitivis personalibus reflectae; quaeque, cum dictionibus quibus conjunguntur, in unam vocem coalescant: dividuntur in
N particulas

particulas Syllabicas et Affyllabicas. *Affixa syllabica* vocantur, quae syllabam per se constituunt; ut נִי, נָי, &c. *Affyllabica*, quae praecedenti literae cum vocali conjungi postulant; ut י, ך, ם, ן, ם, ן. Haecce distinctio fideli memoria conservanda, ut ritè praecepta Grammaticae, de formatione Verborum, intelligantur.

Eorum. Tabella in abstracto haecce :

1 Perf.	{	Com.	Sing.	' et נִי mei	ex	אֲנִי ego.
			Plur.	נָו nostrum	ex	אֲנֵנוּ nos.
2 Perf.	{	m.	Sing.	ךָ tui	ex	אַתָּה tu.
		f.	Sing.	ךְ et כִּי tui	ex	אַתְּ
		m.	Plur.	כֶּם vestrum	ex	אַתֶּם
		f.	Plur.	כֶּן vestri	ex	אַתֶּנּוּ
3 Perf.	{	m.	Sing.	הוּא et הוּ illius	ex	הוּא ille.
		f.	Sing.	הָ et הִיא illius	ex	הִיא illa.
		m.	Plur.	הֵם et הֵי illorum	ex	הֵם illorum.
		f.	Plur.	הֵן et הֵנּוּ illarum	ex	הֵן illarum.
						מו illorum, eorum, earum.

Haec pronomina inseparabilia, Nominibus juncta, tum singularibus tum pluralibus, *genitivum*, quem vocant, *possessoris* efficiunt; non verò directam structuram, per *meus*, *noster*, &c. Apparet, tum genius linguae, tum vis et simplicitas Naturae, in his affixis adsciscendis. Per modum *status constructi*, primitus dictum, fuisse videtur, דָּבָר אֲנִי *verbum personae meae*; unde, coalitione obtinente, דָּבָרִי et sic de caeteris facile videre est.

Ad hanc rationem quisque cernat, נָי *nostrae personae*, ex אֲנֵנוּ ortum esse: sic ךְ, ךְ ex אַתָּהְ et אַתְּ; כֶּם, כֶּן ex אַתֶּם et אַתֶּנּוּ. In 3tia persona, omnia clara: nam ו et הָ et etiam הוּא ex הוּא *ille*; at הָ et הִיא ex הִיא *illa*. Manserunt integra הֵם et הֵן, mutato tantum puncto; quavis הֵן in affixione proftet, Esa. iii. 17. *He* paragogi-
cum

cum retinetur aliquando, ut **אֵלֵיהֶמָּה** *superliminaria eorum*, Ezech. xl. 16. **מִן** semel per **מִן** exprimitur, Exod. xv. 5. quod in grandiore stylo, et vix extra genus sententiosum et poeticum, reperitur. Vid. Job. xxii. 2.

Est etiam divisio Graviorum et Levium Affixorum. Gravia sunt, **הֵן הֵם כֵּן כֶּם**; quod accentum sono gravi ad finem rapiant. Reliqua omnia, levia; quia accentum vocali praecedenti relinquunt.

Duo **נִי** et **הוּ** Verbis, magis quam nominibus, accedunt; posterius **הוּ** sat frequens cum Nominibus; **נִי** etiam participiis, accedit: tria **הָ, מְ, נִ**, singularibus; ut **הָ, הֵם,** et **הֵן** pluralibus, conjungi solent.

Ut affixa arctius agglutinentur nominibus, multiplex mutatio, tum literarum, tum punctorum, introducta; de quibus in mutatione punctorum agendum est.

1. Accentus per affixum semper deducitur, et cum puncto agglutinationis adhaeret; nisi quod gravia **הֵן הֵם כֵּן כֶּם** eum ulterius rapiunt, et sibi semper vindicant.

2. *Kametz*, tertio loco ab accentu distans, vel antepenultimum locum ab accentu habens, si mutabile sit, abit in *schewa*; si immutabile, per *metheg* sustinetur.

3. *He* foemininum semper in **ת** mutatur in sing. et dual. at in plural. excluditur; quod fervilis litera in motum radicalem ire non debeat. *He* verò masculinum ubique tollitur.

4. Terminatio dualis **יִם** et plur. **יִם** abjiciunt **ם** una cum vocalibus; ut locus fiat puncto agglutinationis, cum quo *Yod*, pluralitatis signum, vel quiescat, vel otietur, vel moveatur.

5. Terminatio plur. foem. **וֹת** idem *Yod* adsciscit, ad commodiorem affixionem; quae aliàs minus clara vel prompta foret.

6. Punctum agglutinationis aliud est in singularibus, aliud in dualibus et pluralibus. Gemina tabella rem oculis subjiciet, ad vocabula **דָּבָר** masc. *verbum*, **צָרָה** foem. *anxietas*, et **דְּבָרִים** *verba*, **צָרוֹת** *anxietates*.

SINGULARIA.

Masculina et Foeminina.

Sing.	{	' per <i>chirek</i> ,	{	דְּבָרִי <i>Verbum mei.</i>
Aff. 1. Per.				צָרָתִי <i>Anxietas mei.</i>
Plur.	{	נִי per <i>tzeri</i> ,	{	דְּבָרֵינוּ <i>Verbum nostri.</i>
				צָרָתֵנוּ <i>Anxietas nostri.</i>
Sing.	{	ךָ per <i>schev</i> , mob.	{	דְּבָרְךָ <i>Verbum tui, m.</i>
				צָרָתְךָ <i>Anxietas tui, m.</i>
Aff. 2. Per.	{	ךָ per <i>tzeri</i> ,	{	דְּבָרְךָ <i>Verbum tui.</i>
				צָרָתְךָ <i>Anxietas tui, f.</i>
Plur.	{	כֶּם } per <i>sch</i> , mut, כֻּן }	{	דְּבָרְכֶם <i>Verbum vestri, m.</i>
				דְּבָרְכֶן <i>Idem f.</i>
	{		{	צָרָתְכֶם <i>Anxietas vestri m.</i>
				צָרָתְכֶן <i>Idem f.</i>
Sing.	{	וְ et ךָ per <i>cholem</i> ,	{	דְּבָרוֹ <i>Verbum ejus, m.</i>
				צָרָתוֹ <i>Anxietas ejus, m.</i>
	{	הָ	{	דְּבָרָהּ <i>Verbum ejus, f.</i>
				צָרָתָהּ <i>Anxietas ejus, f.</i>
Aff. 3. Per.	{		{	דְּבָרָם <i>Verbum eorum.</i>
				דְּבָרָמוּ <i>Idem.</i>
Plur.	{	ם } per <i>kametz</i> , מוֹ }	{	דְּבָרָם <i>Verbum earum.</i>
				צָרָתָם <i>Anxietas eorum.</i>
	{		{	צָרָתָמוּ <i>Idem.</i>
				צָרָתָמוּ <i>Anxietas earum.</i>

PLURALIA.

Masculina et Foeminina.

Aff. 1. Per.	{	{	י per <i>patach</i> ,	דְּבָרַי <i>Verba mei.</i>	
			צָרָתִי <i>Anxietates mei.</i>		
	{	{	נֵנוּ per <i>tzeri</i> ,	דְּבָרֵינוּ <i>Verba nostri.</i>	
			צָרָתֵינוּ <i>Anxietates nostri.</i>		
Aff. 2. Per.	{	{	ךְ per <i>saegol</i> ,	דְּבָרֶיךָ <i>Verba tui, m.</i>	
			צָרָתֶיךָ <i>Anxietates tui, m.</i>		
	{	{	ךְ per יְ-	דְּבָרֶיךָ <i>Verba tui, f.</i>	
			צָרָתֶיךָ <i>Anxietates tui, f.</i>		
	{	{	כֶּם כֶּן } per <i>tzeri</i> ,	דְּבָרֵיכֶם <i>Verba vestrum, m.</i>	
				דְּבָרֵיכֶן <i>Idem, f.</i>	
				צָרָתֵיכֶם <i>Anxietates vestrum.</i>	
				צָרָתֵיכֶן <i>Idem, f.</i>	
	Aff. 3. Per.	{	{	וּ per <i>kametz</i> ,	דְּבָרָיו <i>Verba ejus, m.</i>
					צָרָתָיו <i>Anxietates ejus, m.</i>
{		{	הָ per <i>saegol</i> ,	דְּבָרֶיהָ <i>Verba ejus, f.</i>	
				צָרָתֶיהָ <i>Anxietates ejus, f.</i>	
{		{	הֶם הֵם הֵם } per <i>tzeri</i>	דְּבָרֵיהֶם <i>Verba eorum.</i>	
				דְּבָרֵיהֶם <i>Idem.</i>	
				דְּבָרֵיהֶן <i>Verba earum.</i>	
				צָרָתֵיהֶם <i>Anxietates eorum.</i>	
				צָרָתֵיהֶם <i>Idem.</i>	
				צָרָתֵיהֶן <i>Anxietates earum.</i>	

Dualis

Dualis sequitur affixionem pluralis; ut מְלָכִים *duo Reges*, facit מְלָכַי *duo Reges mei*, מְלָכֵינוּ *duo Reges nostrum*: atque ita porro. Et מְלָכָתַי *duae Reginae*, מְלָכָתֵינוּ *duae Reginae nostrum*; atque sic in reliqua ferie.

Particulæ Inseparabiles, quæ et Praefixæ, sunt octo, מִשֶּׁה וְכָלֵב dictæ, in quibus ה bis connumerandum.

ם ex מִן notat *ex, a, prae*; sub se ordinariè habet (·) parvum sequente *dagesch*, ut מִבֵּית *è domo*, pro מִנְבֵּית. Ante gutturales et ר, habet (·); ut מִאֶרֶץ *è terra*, pro מִנְאֶרֶץ.

ש ex אֲשֶׁר *qui, quæ, quod*: ordinarium ejus punctum sequente *dagesch* est (·), ut מִטָּתוֹ שֶׁלֹּמֹה *lectus ejus qui Salomoni*. Accipit etiam *patach*; ut עַד שְׁקִמָּתִי *proprie, usque ad quod surrexi*. Aliquando compensationem ante gutturales admittit; ut שְׁאַתָּה *è quod tu*, Jud. vi. 17. etiam *scheva* accipit; ut שֶׁהוּא *quod ipse*, Eccles. ii. 22.

Praefixum ה, ex הוּא *ille*, duplex est: 1mo, Demonstrativum, notans ה, ה, ה; et sub se ferè habet (-) sequente *dagesch* forti, e. g. הַמֶּלֶךְ *ὁ βασιλεύς*. Ante *indageschatas*, compensatio institui vel negligi potest, ut הַחַי וְהַחַי *et vivus*. Amat et (·) ante gutturales *kametzatas*, ut הַחֲכָם *sapiens*. 2do, Alterum *He*, quod Interrogativum dici solet, praefigitur, 1. Per (·) quod, sequente alio *schevate*, in (·) abit; e. g. הֲלֹא *annon?* הֲיִקְרָה *an eveniet?* 2. Obtinet etiam *patach* ante gutturales, ut הֲאֵמֶת *an veritas?* 3. Adhibetur etiam *saegol*, הֲאֵנֹכִי *an ego?* Num. xi. 12. (b).

ו *ut,*

(b) Potestas articuli quadruplex ferè in Hebraea:

1mo, Demonstrativa; ut הָעָם *ὁ λαός, populus*.

2do, Relativa: 1. Cum Nomine participiali saepissimè; ut הַנּוֹלֵד--לִי *is qui natus ei*, Gen. xxi. 3. 2. Cum Particulis admodum emphaticè, וְהָעֵלְיָה 1 Sam. ix. 24. *et quid super eam*. 3. Cum Verbis הָהֹלְכוֹתָ *qui iverunt*, Jos. x. 24.

3tio, Vocativa, הַבֶּעַל *O Baal!* הַבָּת *O filia!*

4to, Localis, motum ad locum significans, הַפְּלִשְׁתִּים *versus Philisteos*, 1 Sam. xiii. 20.

5to, Asseverativa, per *ecce, sane, profectò*, Job. xxii. 15. הָאֶרֶץ *profecto viam seculi servas*.

וּ, *ut, et, praeterea*, accedit per (:) vel per (ט), *ut וְרָכַב וְסוּס* *et currus et equus*. 1. Habet *kametz* ante monosyllaba et dissyllaba penacuta; *ut וְלֵךְ וְקַח* *cape et vade*. 2. Extra ordinem, recipit *patach*, sequente *dagesch* forti, quando conversivum est Futuri in Praeteritum. Suspiciatur cl. Schultensius *He* emphaticum isti punctaturae subesse. Vid. Gram. p. 424, 5. 3. Cum *scheva* simplex possidet, facile delabatur in *schurek*, perpetuò ante labiales בּוֹמֵךְ; *ut וּבִגְדִי* *et vestis*, pro וּבְגָדִי. Mobile manet *Waw* ante easdem, si *kametz* habeat, *ut וּבְהוּ* *et inane*.

כּ significat *sicut*: privam significationem adsciscere sibi videtur ex מוּ syllaba enclitica: *kametz* quoque possidet; *ut כְּמֹנִי* *sicut ego*, כְּמוֹךְ *sicut tu*, כְּמוֹהוּ *sicut ille*.

ל notat *ad, juxta, super*: pro *schevate* simplici, item *kametz* assumit saepe ante monosyllaba et penacuta, five nomina sint, five formae Infinitivae; *ut לְבוֹא* *ad intrandum*, לְצֵאתָ *ad egrediendum*.

ב notat *in, de, cum, pro, propter*; et causam, modum et instrumentum: punctum ejus est etiam *scheva*; habet verò, uti etiam *Caph* et *Lamed*, *kametz* ante pronomina separata, ejusdem conditionis, monosyll. et dissyll. *ut בְּזֶה* *in hoc loco*, בְּזוֹת *sicut hoc*, כְּהֵבָה *sicut haec*.

Beth, Caph, Lamed, He emphaticum excludunt, ejusque punctum sibi vindicant; *ut בְּבֵית* *in domo*, pro בֵּית; כְּעֶבֶד pro כְּהֶעֱבַד *sicut servus*, &c. Eadem praefixa כ ל ב aliquando excludunt *He* characteristicum Infinitivi *Nipbbal, Hipbbil, Hopbbal* et *Hithpabbel*; ejusque punctum sibi vindicant: e. g. לְשָׁמִיעַ *ad audire faciendum*, pro לְהִשְׁמִיעַ; sic בְּהָרֵג *in interfici*, pro בְּהִהָרֵג ex *Nipbbal*.

Litterae בְּכָלִם, praefixae Infinitivis, designant Latinorum Gerundia: v. g. בּ format Gerundium in *DO*; et tum significat *in, dum, cum*: כּ notat quoque Gerundium in *DO*; et significat *secundum, postquam, juxta*: ל facit Gerundium in *DUM* vel *DI*; et significat *ad, in, &c.* מ notat *ab, ex*, et jungitur cum ablativo.

GRAMMATICÆ HEBRÆÆ

LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

De Verbo Perfecto.

VERBUM est, quo *actio, passio, vel status* intermedius exprimitur, cum significatione vel determinatione temporis; ut *וַיִּבְרָא* *visitavit*, *וַיִּבְרָא* *visitatus est*.

Verbum, secundum suam essentiam spectatum, est vox *affirmationem* significans, cum designatione personae, numeri, temporis, conditionis, desiderii, et etiam, apud Hebraeos, generis. Nulla est enim vox affirmationem notans, quae non est Verbum (i).

In Verbo, distinctè observanda sunt, *Tempora, Modi, Personae, Genera, Numeri, Formae conjugandi* cum propria significatione, *mutationes literarum ac vocalium*.

Natura tria tantum tempora admittit; *praeteritum, praesens et futurum*. Participium, per se, nullum tempus notat;

(i) Affirmatio autem, quae est Verbi strictè sumpti natura, spectat, imo, Vel primam personam vel secundam, vel tertiam, tum singularem, tum pluralem, et, in Hebraica lingua, masculinum vel foemininum; atque inde natae sunt diversae Verborum personae, numeri et genera. 2do, Affirmatio illa fit, vel de tempore praesenti, vel de praeterito, vel de futuro; et inde variorum Temporum origo. Relatio ad tempus, quod ad rem affirmatam, fuit causa cur multi viri, satis acuto ingenio praediti, non distinxerunt Verbi naturam; quia non omnino considerarunt, in Verbo, quod ei essentiale, sed secundum varias rationes, ei accidentales. Vid. Notas in Gram. Anglican. doct. Dom. Greenwood, de Affirmationibus, p. 83. 3tio, Denique, affirmatur, vel simpliciter, vel adjecta conditione, vel cum voto et desiderio: hinc modi, Indicativus, Conjunctivus seu Subjunctivus, et Optativus.

fat; quia nomen adjectum. Pro praesenti tamen Hebraei ferè id assumunt, adjectis pronomibus; ut, apud Latinos, *visitans ego, tu, ille*, i. e. *visito ego, visitas tu, visitat ille*: e. g. *אֲנִי פוֹקֵד* *ego visitans*, i. e. *visito*.

Modi, apud Hebraeos, sunt, Infinitivus, Indicativus, et Imperativus (*k*).

Infinitivus nullam certi temporis significationem habet; uti denominatio ipsa indicat: duplexque est; Absolutus et Constructus. Infinitivus est, ut dicunt Hebraei, *מָקוֹד* i. e. *fons*; unde scilicet rivi definitae significationis in reliqua finita tempora diducuntur. Infinitivo utuntur etiam Hebraei, eodem ferè modo quo Graeci, ad Gerundia exprimenda,

O

menda,

(*k*) Verum quidem est, modorum in Gram. Hebr. parcam esse mentionem: etiamsi verò haec lingua non habeat tot modos vel varias inflexiones ac linguae Occidentales, si modorum naturam attenderimus, iis minimè destituitur; uti postea videbimus: quamvis enim variam temporis inflexionem ad modos exprimendos non habeat, iis tamen carere minimè censenda. Hic observandum est, Indolem verborum eandem esse, in omnibus dialectis, Arabica, Syriaca et Chaldaica; quod planè nobis maximam affinitatem confirmat. Linguis itaque, Graecà et Latinâ, hac in parte non inferior Hebraica; imò ipsis etiam perfectior videtur, quia simplicior: constat enim, ex dictis, modos, ad summum, ampliori affirmationis declarationi utiles esse, minimè verò necessarios. Id enim liquet, ex optimis quibusque Graecis Latinisque Scriptoribus, qui modis ferè indiscriminatim utuntur. Exempla Graecorum in Gulielmi Buddaei Commentariis linguae Graecae exstant, p. 948. edit. Paris. 1548: Latinorum verò in Giosippi Grammaticis Institutionibus, p. 57. et seqq. et in Latina Methodo Dom. Lanceloti, sect. 3. cap. 2. n. 4. Denique, circa modorum naturam et numerum adeò variant Grammatici, ut nihil prorsus certi, hac in re, nobis constituerint. Alii enim eos vocant *divisiones*, alii *qualitates*, alii *status*. Ad numerum quod attinet, aliis quatuor, aliis quinque, aliis sex, aliis octo, aliis plures sunt modi; ita ut, iudice Sanctio, in sua Minerva, p. 43. in iis explicandis, nullum tenuerint modum. Hinc Sanctii mentem lepidè expressit Vossius, de Art. Gram. p. 45. tom. ii.

Qui finxere modos, ratione modoque carebant.

Vossius tres tantum modos admittit; Indicativum, Imperativum et Subiunctivum. Calculum hunc etiam sequitur Perizonius, ad Sanctii Minerv. lib. 1. 13. Subiunctivus non est ejusdem antiquitatis ac Indicativus et Imperativus, quos solos lingua Hebraea nobis exhibet. Vid. Voss. de Art. Gram. lib. v. 8.

menda, quibus caret Lingua Sancta. Infinitivus et Participia propriè sunt Nomina ; ac proinde personis insigniri non debuerunt.

Indicativus modus in se continet Praeteriti et Futuri formas differentes. Et sub Indicativo, praepositis particulis vel optandi vel conjunctionis, Optativus et Subjunctivus comprehenduntur. Et sane, cum modus, naturâ suâ, nihil aliud sit, quam vox *affirmationem* exprimens, vel simplicem, qui est Modus Indicativus, vel cum aliqua conditione conjunctionem, ut, *si legissem*, qui est Modus Conjunctivus seu Subjunctivus ; cum verò vox *votum* ac *desiderium* completatur, ut, *utinam legissem*, unde oritur Modus Optativus ; ex hisce planè apparet, linguam Hebraeam nequaquam destitutam esse suis modis : quandoquidem et actionem simplicem rectè exprimat, et particulas habeat, ad affirmationem, desiderium et conditionem, exprimendam ; ut אָהַבְתִּי *amavi*, אִם אָהַבְתִּי *si amavissem*, לֹא אָהַבְתִּי *utinam amavissem*.

Imperativus, sine distinctione temporis, non minùs ad futurum se porrigit quàm ad praesens ; habetque tantum secundam personam in utroque genere. Quidam Grammatici volunt Imperativum deesse in passivis formis extra *Niphal*. Proferunt tantum duo ex *Hophbal* ; dantur verò plura : analogia linguae postulat uti suppleantur in aliis passivis ; nondum verò exspectandum, totam linguam apparere in tota sua amplitudine, in reliquiis Biblicis.

Participium in prima Specie duplex est ; *Benoni* (l) seu participium Praesens, et *Pahbul* sive participium Praeteritum.

Personae tres sunt, ut in aliis linguis. In paradi-gmate, initium fit a tertia ; quia ea reliquis simplicior : ut פָּקַד *inspexit*, in 3. Praet. *Kal*, etiam notare possunt *inspicere* in

(l) *Benoni* vel Participium Praesens supplet vices adjectivi, ut שׁוֹמֵר *custos* vel *custodiens*. Sed differt ab adjectivo : quod *Benoni* tantum dicatur de agente, qui in actione est ; Nomen adjectivum, de eo qui in actione aliqua frequenter fuerit, etiamsi tum, cum ita appellatur, non agat : ut, e. g. גֹּנֵב *furans*, *Benoni*, dicitur de eo qui re ipsa furatur ; גֵּנֵב *fur*, adjectivum de eo dicitur qui consuevit furari, etiamsi jam actu non furetur.

in Infin. sed 2da et 1ma alteram syllabam afformantem requirunt. Praeteritum et Futurum tres tantum personas habent: Imperativus verò solam secundam possidet. Participia et Infinitivus propriè sunt Nomina, ac proinde personis insigniri non debent.

Genus est triplex; Masculinum, Foemininum et Commune. Hebraei, in Verbis conjugandis, genera distinguunt; et, in hoc, a Graecis et Latinis differunt: nam, in hisce linguis, omnis terminatio est communis generis; nam *vir* et *mulier facit*: sed in Hebraea, פָּקַד *visitavit vir*, פָּקְדָה *visitavit foemina*; sic etiam genus in secunda persona distinguunt. Prima persona, in Praeterito et Futuro, communis tantum est.

Numerus est Singularis et Pluralis: Hebraei Dualem in Nominibus, sed non in Verbis, habent; saltem dualis nondum exstat in Bibliis. Arabica verò in utrisque admittit.

Grammatici diversimodè recensent Conjugationes, ut in aliis linguis: quidam enim volunt esse quatuor, alii septem, alii verò plura. Haec differentia inter Grammaticos oritur ex diversis formis vel vocibus, quas addunt vel detrahunt, secundum suas varias sententias.

Procul omni dubio, tota grammaticae ratio promi debet de classicis auctoribus, ex eadem lingua de qua agitur: ibi igitur numerus Conjugationum exquirendus, nec aliter augendus aut diminuendus. Error virorum doctorum hinc fluxisse videtur, nempe, quod existimaverint, diversas species vel genera Verborum ejusdem Conjugationis, vel diversas modificationes ejusdem Verbi, esse diversas Conjugationes: cum reverà aliter se res habeat. Hoc meretur accuratiùs explicari, uti lingua Hebraea liberetur ab illa mole maxima anomalorum, et a confusione qua laborat jam ex malè intellecta indole et genio linguae. Ut hoc meliùs concipi possit, ob oculos quisque sibi proponat Species Verborum, i. e. diversas modificationes ejusdem Verbi apud Latinos: observatio enim horum naturae et indolis, hinc, quicquid obscurum, faciliè dispellet.

Latini enim varias Species Verborum, i. e. diversas modificationes ejusdem Verbi, aequè ac Hebraei, assumunt. Habent enim illi, 1. Formas frequentativas; ut *dicto*, *dictito*, *a dico*; *gesto*, *gestito*, *a gero*. 2. Habent etiam suas intensi-

vas;

vas ; ut *faceſſo* a *facio* ; *laceſſo* a *lacio* ; *capeſſo* a *capio*, 3. Inchoativas ; ut *caleſco*, *ardeſco*, *splendeſco*. 4. Deſiderativas ; ut *eſurio* ab *edo* ; *dormiturio* a *dormio*. 5. Imitativas ; ut *patriſſo*, *atticiſſo*. 6. Frequentativas, cum diminutione ; ut *cantillo*, *ſorbillo*, *conſcribillo*. 7. Imitativas, cum diminutione ; ut *albico*, *candico*, *ignico*. 8. Alias adhuc acceſſiones derivatas, varia poteſtate ; ut *farcino* a *farcio*, *ſarcino* a *ſarcio*, *uſtulo* ab *uro*, *poſtulo* a *poſco*, &c.

Ridiculum enim eſſet, facere octo diverſas Conjugationes ex diverſis Verborum ſpeciebus ; quum ad primam vel ad tertiam omnes redeant ; attamen hoc factum fuit in Grammatica Hebraea.

Antiqui Grammatici Latini Conjugationes tres, Charifius verò et Priſcianus quatuor conſtituere : qui numerus nunc demum ubique obtinet ; et characteriſtica a plerique poſita eſt in penultima Infinitivi, *amare*, *docere*, *legere*, *audire*. Ad hanc rationem, ſi Conjugationes Hebraicas conſtituere velimus, ad ſummum tres exiſtarent, pro triplici terminali puncto, *patach*, *tzeri*, *cholem*, in Infinitivis et Praeteritis ferè occurrenti. Ita dicitur פָּקַד פָּקַד פָּקַד *inſpicere* et *inſpexit*. Sed diverſitas puncti terminalis nullam certam formam infert ; multò minùs characteriſticam figit diverſae Conjugationis. Sed, ſi rem attentè conſideremus, *nam* tantum eſſe Conjugationem in lingua Hebraea deprehendemus ; ob hancce perſpicuam rationem, quòd omnes diverſae Species ſeu modificationes Verborum, quae vulgò aeſtimantur totidem diverſae Conjugationes, reverà, eodem modo conjugantur, quod ad terminationem vel finalem ſyllabam. Sic. e. g. פָּקַדְתָּ פָּקַדְתָּ פָּקַדְתָּ easdem terminationes habet, uti ſimplex פָּקַד : viz. pro tertia perf. foem. habet תָּ ; pro ſecunda perf. תָּ ; pro prima perf. habet הָ, &c. Ita ut, quicumque conjugare poterit paradigma unius, nullam difficultatem in caeteris conjugandis habebit. Eſt, reverà, aliqua differentia in punctis vocalium ; ſed haec non omnino diverſam Conjugationem conſtituere poteſt. Doctiſſimus Danzius et clar. Schultenſius, juſtas ob cauſas, Hebraeos unam Conjugationem habuiſſe, jure contendunt. Et hoc non ſolùm verum eſt de lingua Hebraea, ſed etiam de Arabica, Syriaca et Chaldaica : nam una eademque eſt indoles omnium Dialectorum ; quia omnes ab eadem ſtirpe ſucceverunt.

verunt. Etiamſi hae diverſae ſpecies Verborum diverſas Conjugationes non conſtituant, tamen, operae pretium eſt, obſervare, quomodo aliae ab aliis diſtinguantur. Vulgò ſep- tem Species Verborum in Grammaticis Hebraeis exhiben- tur; viz. *Pahal* ſive *Kal*, *Nipkhal*, *Pikbel*, *Pykhal*, *Hipkhal*, *Hophhal*, *Hithpabbel*. Ab aliis, Conjugationes reſententur quatuor; 1. *Pahal* ſive *Kal* cum paſſivo *Nipkhal*. 2. *Pikbel* cum paſſivo *Pykhal*. 3. *Hipkhal* cum paſſivo *Hophhal*. 4. *Hithpabbel*. Prima Species vocatur *Pahal*, a paradiſmate לפעל . *Kal* etiam nominatur, quòd *levem*, *ſimplicem*, notat; quia Verbum eſt in ſua ſimpliciſſima forma, nullà notà cha- racteriſticà aucta. Caeterae Species ſeu formae פבבד graves appellantur; quia aliquam literam vel ſyllabam ſibi additam habent. Sic ſecunda *Nipkhal* a לפעל dicitur; et ſic in caeteris. Sed, ob mediam gutturalem, plurimi Grammati- ci, aliud paradiſma, ut לפקל vel לפלכ , uti commodius, e- ligerunt (m).

Ut

(m) Obſervandum, Veteres Grammaticos ſumpſiſſe, pro para- diſmate, לפעל fecit: quòd induxit, praeter mediam gutturalem, quandam confuſionem; propter difficultatem pronuntiationis רע *Ajin*, et peculiarem pronuntiationem gutturalibus propriam. Ex hoc etiam ortum eſt, quòd docti aequè ac indocti corruptè et men- doſè pronuntiarint et ſcripſerint: *Picl*, pro *Pikbel*; *Pyhal*, pro *Pykhal*, &c. ubi character Conjugationis, nempe, media radicalis, amittitur per talem pronuntiationem. Praeterea, legitur cum ac- centu ad primam ſyllabam, loco ultimi. Hinc etiam Participium Paſſivum vocatur *Pabul*; omneſque caeterae voces ſeu Species Verborum denominantur ab hocce paradiſmate לפעל *Pahal*, *Nipkhal*, *Pikbel*, *Pykhal*, *Hipkhal*, *Hophhal*, *Hithpabbel*. Ab eodem e- tiam paradiſmate לפעל uſurparunt פ pro generali nomine primae literae radicalis; ק pro ſecunda; et ל pro tertia: et ſic Verba quieſcentia ל , ק , פ , nominant; quibus ſignificari volunt, ea quo- rum prima, ſecunda et tertia radicalis, eſt quieſcens. Aſt, procul omni dubio, confuſam ideam tyronibus haec pariunt: hinc etiam ridicula loquendi forma apud quosdam Grammaticos, qui uſurparunt *Phe*, *Hajin* et *Lamed*, pro Verbis quieſcentibus in prima, ſecunda et tertia, radicali. Obſervandum etiam, Nomina *Pahal*, *Nipkhal*, *Pikbel*, &c. eſſe figmenta Rabbinica: nam idem eſt, ac ſi nos dice- remus, primam Conjugationem Latinorum eſſe, *amare*; ſecundam, *docere*; tertiam, *legere*, &c.

Ut quidam Grammatici Conjugationes, sine causa, multiplicavere; nam una tantum est: è contrà, alii quasdam Species Verborum omisere, quae aequo jure gaudent ac illae quae ab illis prolatae; nam manifesta vestigia earum in Bibliis exstant. Uti lingua Hebraea multis anomaliis fecti, inscitia Grammaticorum superinductis, liberetur, tabulam variarum Specierum Verborum exhibebimus, secundum clar. Schultensium; qui nobis *octodecim* Species Verborum, in Grammatica sua, sub una Conjugatione occurrentium, exhibuit (*n*). Variarum significationes harum additae sunt, quantum linguae Latinae indoles permetteret.

Hae Species sive formae Verborum, a clar. Viro additae, auctoritate vocum idonea in Bibliis, vel nominum inde derivatorum, nituntur, etiamque caeteris linguis Orientalibus confirmantur;

I. Kal

(*n*) Apparet, si, ut par, non divellamus quae Natura conjunxerit, et passivas formas sub activis ordinemus, minimum undecim emergere Conjugationes, vel potius Species Verborum ad unam Conjugationem euntium. Hoc simplicitatem arguit Naturae, et mirificam ejusdem ubertatem, quam, ad lucem et opem dialectorum, recuperare gestit lingua Hebraea, ut nativa ejus pulchritudo et opulentia denuò enitescat.

1. Pahal,	} cum passivo {	Niphal.
2. Pihhel,		Pyhhal.
3. Pohel,		Pohal.
4. Hiphhil,		Hophhal.
5. Hithpahhel,		Hothpahhal.
6. Hithpohel,		
7. Pehalhal,		
8. Pihlel,		Pyhlal.
9. Hithpahlel,		
10. Schaphhel,		Schophhal,
11. Hischtaphel,		

1. Kal five Pahal,	פָּעַל	<i>Fecit.</i>
2. Niphal,	נִפְעַל	<i>Factus est.</i>
3. Pihhel, dag.	פִּיעַל	<i>Factavit.</i>
4. Pyhhal, dag.	פִּיעַל	<i>Factatus est.</i>
5. Hiphhil,	הִפְעִיל	<i>Facere fecit.</i>
6. Hophhal,	הִפְעַל	<i>Facere factus est.</i>
7. Hithpahhel, dag.	הִתְפַּעַל	<i>Factitavit reciprocè.</i>
8. Hothpahhal, dag.	הִתְפַּעַל	<i>Factitatus est reciprocè.</i>
9. Pohel,	פּוֹעֵל	<i>Factavit alteri.</i>
10. Pohal,	פּוֹעַל	<i>Passivum ejus.</i>
11. Hithpohel,	הִתְפּוֹעֵל	<i>Factavit alter alteri.</i>
12. Pehalhal,	פַּעֲלָל	<i>Identidem factavit.</i>
13. Pihlel,	פִּעְלָל	<i>Fecit cum habitu.</i>
14. Pyhlal,	פִּעְלָל	<i>Factus est cum habitu.</i>
15. Hithpahlel,	הִתְפַּעְלָל	<i>Factitavit cum habitu.</i>
16. Schaphhel,	שִׁפְעַל	<i>Sane fecit.</i>
17. Shophhal.	שִׁפְעַל	<i>Sane factus fuit.</i>
18. Hithschaphhel,	} הִתְשַׁפְּעַל	} <i>Cupivit ut faceret alter.</i>
Hischtaphhel,		

Operae pretium erit, Cujusque Speciem, characterem et significationem, distinctiùs considerare (o).

I. *Kal* sive *Pabal*, פָּעַל *fecit*, constat tribus literis radicalibus, quarum prima *kametz* habet; secunda, *patach*, non rarò *tzeri*, aliquando *cholem*: ejus significatio, Simplex et Transitiva, שָׁבַר *fregit*; vel Intransitiva, ut שָׂמַח *laetus fuit*; vel Neutralis, ut צָמַח *emicuit*. Potestatem neutralem ferè semper habent, quorum secunda habet *tzeri*, ut חָפַץ *voluit*: attamen aliquando transitiva vis in his servata. Quae in *cholem* desinunt, semper intransitiva sunt; ut גָּרַח *tumuit*, קָטַן *parvus fuit* (p).

II. *Nipbhal*, נִפְעַל, formatur praeposendo literam characteristicam *Nun*, ita ut coalescat in unam syllabam cum prima radicali, abjecto *kametz* in Praeterito et Participio. In Infinitivo, verò, *kametz* manet, praemissâ syllabâ הֵן, ut הִנְפִּיעַל *fieri*; et, *Nun* inserto per *dagesch* forte in prima radicali, הִפְעֵל; aliquando exstat in Infinitivo etiam נִפְעַל. Significatio ejus passiva vulgò existimatur, et quidem כִּי *Kal*: alii volunt formam hanc, per se, efficere Conjugationem, quae mediam quandam significationem, nunc active

(o) Sunt qui nescio quid peregrinum corruptumve sibi fingant, quando audiunt in Dialectis Orientalibus plures dari Species conjugandi quàm septem; atqui, apud Arabes, ad tredecim usque multiplicari, constat: hae verò, nihil aliud quàm formationes derivativae, quae totidem Species constituunt, secundum quas Conjugationes Verborum, hoc vel illò modo, variari queant. Vestigia aliarum Specierum in Bibliis apparent: haec autem jam praeterenda sunt.

(p) In *Kal*, si punctum sub 2da radicali fuerit *patach*, simplicem actum videndi notat; ut פָּקַד *vidit, aspexit*: si autem *tzeri* fuerit terminale punctum, vel *cholem*, tunc intransitivam notionem conservat; v. g. חָמַץ *fermentuit*. Clarissima hîc convenientia cum Arabicis: سَمِنَ Heb. שָׁמַן cum terminali puncto *patach*, notat actionem transitivam pinguefaciendi; sed سَمِنَ et سَمِنَ pinguis et obesus fuit. Sic יָבַל וַיִּבֹּךְ *imbrem effudit*; sed וַיִּבֹּךְ ob imbrium copiam sua gravitate insalubris fuit aër.

activè nunc passivè nunc reciprocè venientem, habeat. Sic נִשְׁבַּע vulgò redditur *juravit*; sed propriè significat *jusjurandum adactus fuit*, vel *jurejurando obstrictus fuit*. Sic נִלָּחַם *pugnavit*, propriè *confertus fuit cum alio*. Vis reciproca et immanens locum habere videtur in נִשְׁמַר *custoditus est*, vel *ab alio*, vel *a sese*. Si Kal habuerit significationem neutralem, geminatur passio; ut נִשְׂמַח *laetus factus est*, vel *ad laetitiam actus est*; נִצָּח *firmus fuit*; נִצָּח *firmus factus fuit*. Haec exempla favent sententiae doctorum virorum qui contendunt, Nipbhal non esse passivum כִּי Kal, sed formam esse quae, per se, Conjugationem faciat (p).

III. Pibbel, פִּעַל *factavit*: ejus characteristica est dagesch forte in media radicali; cum chirek ferè sub prima, aliquando verò patach et saegol. Sub secunda radicali plerumque tzeri, etiam patach. In caeteris temporibus extra Praet. patach locum habet sub prima radicali. Significatio hujus geminatur, cum duplicata media: quae, 1. Notat *intensionem* simplicis Kal, tum transitivè, ut פִּקֵּחַ *inspectavit*, tum intransitivè, ut צִמַּח *valdè micuit*, *germinavitque*. 2. Vim *effetricem* in neutralibus habet, ut שִׂמַּח *laetificavit*, *laetum fecit*.

IV. Pybhal, פִּעַל *factatus est*, haud dubiè est passivum praecedentis: character ejus est, media radicalis dageschata cum kibbutz vel kametzchatuph ad primam, et patach ad secundam radicalem.

V. Hipbhal, הִפְעִיל *facere fecit*: formatur per He cum prima radicali coalescens in unam syllabam, per chirek vel

P

saegol

(p) Significatio secundae Speciei, seu Nipbhal, videtur esse potius immanens et reciproca. Arabica dialectus hinc lucem nobis praefert, quae speciem peculiarem statuit activo et passivo illustrem, etiamsi aliquando passivo sensu usurpetur. Convenit cum انْفَعَلَ

Videtur esse pronissima in usum reciprocum, et notare vim mediae formae apud Graecos: e. g. in tertia Surat. v. 149. Alcorani,

تَنَقَّلُوا quae est 7mae Speciei act. formae, cum passiva significa-

tione a Maraccio redditur, *invertimini pereuntes*; sed satis bene reddi potest, *et vosmet ultro citroque versabitis*, *invertetis*, id est, *invertimini a vobismet*.

saegol in Praeterito; extra illud, per *patach*. Terminale punctum est vel *tzeri* vel *chirek* longum. Convenit haec Species, in significatione sua, cum Graecis Verbis in αἰνω et στω exeuntibus; ut ψυχραινω *frigidum reddo*, μεγαλυνω *magnifico*: ita הִפְקִיד *inspicere fecit*, הִשְׂמִיחַ *laetum reddidit*, *laetificavit*. Numquam ergo est activa simplex; nam etiam הִעֲמִיד *reddatur constituit*, propriè notat *stare fecit*, a עָמַד *stetit*; הִשְׁלִיךְ *vulgò projecit*, sed propriè notat *porrigi fecit*: nec neutralem potest habere significationem; nam הִאֲדִים *rubuit*, propriè, *semet rubrum fecit*. Nunquam igitur simplex activa nec neutra significatio ei propria est; nam הִלְבִּין *propriè, album reddidit*, a לָבָן *albuit*: sic הִצְמִיחַ *germinare fecit*, a צָמַח *germinavit, micuit*.

VI. *Hophbal*, הִפְעַל *facere factus est*, ejus passivum, habet, pro charactere, הָ cum *kametzchatuph* vel *kibbutz* conexum cum prima radicali, et, pro terminali puncto, *patach*: ergo *Huphbal* dici aequè posset. Observandum est, aliquando reddi hanc Speciem posse per unam vel geminam passivam significationem, ut הִפְקֵד *inspicere factus est*, vel *inspici factus est*.

VII. *Hitbpabbel*, הִתְפַּעֵל *factitavit*, a *Pibbel* vel *Pabbel* propagatum est: *intensivam* significationem cum *frequentia* conjunctam notat: characteristica est, geminatio mediae, qua *intensio*, et praemissa syllaba הִתְ, qua *frequentia*, significatur; ut הִתְפַּקֵּד *semet recensendum vel visitandum prae-buit*. Saepillimè *excellentiā, assiduitatem* cum *frequentia*, et actionis *continuationem*, denotat; ut הִתְהַלֵּךְ *ambulavit indefinenter et cum assiduitate*. Et diversam vim in Verbis habet, secundum varias significationes. Nam, 1. In quibusdam, reciproca significatione gaudet; ut הִתְקַדֵּשׁ *semet sanctificavit*, הִתְנַאֵל *semet polluit*. 2. Prona est haec forma ad *jactationem* designandam; ut הִתְעַשָּׂר *divitem se jactavit*, vel *divitem se fecit*: in genere, *agentis in semetipsum actio*, sive *vera* sive *ficta*, denotatur; e. g. Jos. ix. 4. וַיִּצְטְרוּ *et legatos se finxerunt*; 2 Sam. xiii. 5. הִתְחַלַּה *aegrotum te simula*, propriè, *fac te attritum*, pro הִתְחַלַּה. 3. Aliquando vim *passivam* habet; secundum quam, הִתְפַּקֵּד

verti

verti potest, *visitavit reciprocè*, et etiam *visitatus est*. Hanc significationem ex dialecto Aramaea habere videtur. Sub prima radicali habet *patach*; sub secunda, gaudet ferè *tzeri*.

VIII. *Hotbpabbal*, הִתְפַּחַל *factitatus est reciprocè*, est ejus forma passiva: quae significationem admodum vehementem, haud facilè exprimendam, notat; significat enim *passionem ab alio provocatam in seipsum*: e. g. הִכָּבֵם Levit. xiii. 56. *lavandum fisti a semet*, pro הִתְכַּבֵּם; nam הִתְכַּבֵּם est *semet lavandum sistere*, et *semet lavare*. Scribitur et הִתְפַּקֵּךְ Num. ii. 33. *visitandum fisti a sese*. Sic, Deut. xxiv. 4. הִטְמָאָה *polluere semet facta est*, pro הִתְטָמָאָה. Eiusdem formae est הִרְשָׁנָה *obefare semet factus est gladius*, &c. Esa. xxxiv. 6. pro הִתְרַשְׁנָה. Quidam Grammatici volunt hanc Speciem conflatam esse ex *Hophbal* et *Hithpabbel*; sed dubitari nequit, quin genuina sint specimina הִתְפַּקֵּךְ *sisti ad recensendum*, Num. i. 47. ii. 33. xxvi. 62 necnon 1 Reg. xx. 27. ubi gemina forma passiva conjungitur, הִתְפַּקְרוּ וְכָלְכָלוּ *adaeti sunt ut sisterent se ad recensendum, et collecti sunt in numerum*. Longè fortiùs est quàm הִתְפַּקְרוּ Jud. xx. 15. quod activè est, *recensendos se dederunt*.

IX. *Pobel*, פוּעַל *factavit invicem*: haec Species a plerisque Grammaticorum confunditur cum *Pibbel*; etiamsi maxima sit differentia, tum in characteristica, tum in significatione. Character ejus planè apparet esse, *Waw* mobile, insertum post primam radicalem, vel quiescens in *cholem*, vel cum terminali puncto *tzeri*. Kimchius, Bellarminus, Pagninus, alique, hanc Speciem separatam Conjugationem faciunt; et Grammatici Arabici idem faciunt in lingua sua, ut فاعل. Apud Aramaeos etiam existat; et efferi potest per *Waw* quiescens vel mobile, ut שוּקַף et שוּקַף *communicavit*. Haec Species, *actionem alterius erga alium*, vel cum *alio*, vicissim notat; et varietatem aliarum significationum, secundum Verbi naturam. Plurima hujus Speciei exempla existant; ut יָדַע *notum fecit alteri*, vel *notificavit*. Exstat exemplum hujus Speciei, 1 Sam. xxi. 3. יָדַעְתִּי *condixi locum, nempè, et tempus*; quod signatiùs multò,

multò, in hunc sensum, quàm יָדַעְתִּי *indixi*, ex *Pibbel*, Job. xxxviii. 12. discrimen enim tantum, quantum inter *indicare* et *condicere*. Similiter זָרַם *exaestuare fecit invicem*, *mutuo concursu et collisu*, Psal. lxxvii. 18. quod multò fortius quàm זָרַם pro זָרַם ex *Pibbel*. Item שִׁסְקָה, Esa. x. 13. a שָׁסָה *direptavit*, amplius notat quàm שָׁסָה. Fut. hujus Speciei semet sistit, Hof. xiii. 3. in יִסְעָר *turbineo motu sese rotat*. Imperat. est זַעֲמָה *detestator*, Num. xiii. 7. Participium occurrit, Job. ix. 15. מְשַׁפֵּטִי *disceptans mecum*. Item Psal. ci. 5. מְלֹוֹשְׁנִי *obtreſator mibi*. שָׁרַשׁ *radices altas egit*, Isa. xl. 24. Sed, in *Pibbel*, שָׁרַשׁ notat *eradicavit*; vid, Psal. lii. 7. vid. etiam Jer. xii. 2.

X. *Pobal*, פּוֹעֵל *factatus est invicem*, passivum ejus, per se satis clarum: formatur enim facilè mutando terminale punctum *tzeri* in *patach*, ut sit פּוֹקֵךְ, et, per quietem, פּוֹקֵךְ; quod passivum, in defectivis mediâ radicali, usitatissimum: e. g. עוֹלֵל *identidem exhaustus fuit*; הוֹנָח *remotus fuit*, 2 Sam. xx. 13.

XI. *Hitbpobel*, הִתְפּוֹעֵל *factavit alter alteri vel invicem*: exemplum exstat הִתְנַעַץ *concutere semet*, Jer. xxv. 16. et xlvi. 8. Item מִתְנַאֵץ pro מִתְנַאֵץ *irritatum*. Talia passim obtinent in defect. med. ut הִתְרַצֵּץ *semet confringere*; הִשְׁתּוֹלֵל *spoliandum se dedere*, pro הִתְשׁוֹלֵל, Esa. lix. 15. Etiam הִתְהוֹלֵל *exspectavit assidue*. Inde, more Aramaeo, Psal. lxxvi. 6. אִשְׁתּוֹלְלוּ *spoliandos se dederunt*. Talia ex *Pobel* fluunt; ut *gestito*, apud Latinos, a *gesto*. Haec Species, הִתְ praeposito τω *Pobel*, facilè distinguitur suo caractere. Verisimile est, passivum suum habuisse.

XII. *Pebalhal*, פִּעֵלְעֵל *identidem factavit*. Habet, pro caractere suo, secundam et tertiam radicalem geminatam. Quòd ad significationem, auget usque ad superlativum gradum; sic, Job. xvi. 16. חֲמִרְמִר *est, supra modum turbulentus fuit, aestuabundus fuit luto*. Sic, Psal. xxxviii. 11. סִחְרְחִר *cor meum vagabundum est*; etiam יִרְקֵק *intense flavus*, עֲקֵקֵק *tortuosissimus*, הִפְכֵּכֵךְ *perversissimus*, חֲלֵקֵל *glaberrimus et lubricissimus*, אֲדַמְדֵם *valdè rubicundus*, שִׁחְרְחִר *valdè*

valdè niger, פְּחִלְחֵל valdè contortuplicatus, אִסְפָּסוּף turba vilissima, colluvies.

XIII. *Pibbel*, פִּעֵל fecit cum habitu, pro charactere suo habet tertiam duplicatam, atque habitum faciendi denotat; et potissimum neutralibus applicatur: sic, a שָׁעַר horruit, existit שְׁעָרָה, et, propter gutt. שְׁעָרָה; unde שְׁעָרָה co-borrescentia. Hujus Speciei exemplum exstat, Job. xv. 32. רֵעֵן prolaxis et propendulis ramis fuit arbor, a רֵעַ laxè propendit et prominuit: hinc derivatum רֵעֵן laetè florens, vigenisque. Ejusdem formae est מִטְחָה jaculans, pro מִטְחָה, a טָח, five טָחָה jecit. Vid. Job. xxxviii. 36. Ingens hinc nata soboles; ut מִטְחָה pullities, גִּבְבוֹן gibbosus, גִּבְבוֹן adulterium, שְׁעָרָה et שְׁעָרָה facinus horrendum, חֲכִילִי rubicundus, חֲכִילִי livor rubens, שְׁפָרִיר tentorium speciosum. Ab hac Specie descendunt, quae dagesch forte in tertia radicali habent; ut גְּמָלִים cameli, pro גְּמָלִים a גָּמַל: sic, אֲדָמִים rubri, pro אֲדָמִים; קְטָנִים parvi, שְׁפָנִים cuniculi, אֲשָׁמִים praepingues.

XIV. *Pyblal*, פִּעֵל passivum ejus. Nihil movet scrupulum, nisi quòd Verba neutralia illud rariùs admittant: sed res se semper non ita habet; quia nona Species Conjugationis Arabicae passivè nonnunquam inflexa. Analogia hanc formam usitatam fuisse suadet. Tale vulgò censetur אִמְלָל languidus fuit, ab אָמַל.

XV. *Hithpablel*, הִתְפַּעֵל frequentiam cum habitu notat: hujus formae exstat Verbum הִשְׁתַּחֲוּוּ pro הִשְׁתַּחֲוּוּ prostravit se adorabundus, semet identidem curvavit, vel identidem curvatus fuit, a שָׁחָה, pro שָׁחוּ, ultima *Waw*; quod in *Pibbel* dat שָׁחוּ; hinc הִשְׁתַּחֲוּוּ vel הִשְׁתַּחֲוּוּ. Ejus Infinit. foem. est הִשְׁתַּחֲוּוּהָ adoratio, 2 Reg. v. 18. Observandum est, quod, cùm prima radicalis sit ex aliqua sibilantium, quales sunt ט et ש, tunc transpositio primae radicalis in locum praeformantis ת: et vice versa. Characteristica duplex; tertia enim radicalis duplicatur, qua significatio fortior reddatur, et syllaba הִת praeponitur.

XVI. *Schaphbel*, שִׁפֵּעַל sanè fecit: exstat, Ezr. v. 11. שִׁכְלָל a כָּלַל consummavit; etiam שִׁצִּיא pro שִׁצִּיא Ezr. vi,

vi. 15. *absolutum fuit*, a אָצַי *exiit, ad finem pervenit*. Sic שֶׁלֶהֶבֶת *flagrantia ardentissima*, Cant. viii. 6. Ezech. xxi. 3. a שֶׁלֶהֶב *inflammatus arsit*, a rad. לָהֵב quae apud Arabes exstat لَهَب et notat *flagravit flamma puriore*: est antiquissimum vocabulum hoc, ut patet ex Job. xv. 30. Talia existant etiam apud Aramaeos; ut שִׁמְלִי *complevit cumulatè*, a מָלָא *implevit*; שִׁלְחָה *commutavit*, a חָלַף, &c.

XVII. *Schupbhal* שִׁפְעַל vel *Schopbhal* שִׁפְעַל est ejus passivum: et nihil difficultatis in se habet. Exemplum *Schupbhal* exstat, שִׁבְהָרָה *gloria*, a שִׁבְהָר *gloriatus est*, a בָּהַר *splenduit*: similiaque, apud Aramaeos, frequentia sunt.

XVIII. *Hithschaphbel*, הִתְשַׁפַּעַל *cupivit ut faceret alter*, est ultima Species; vel potius, propter transpositionem hinc perpetuam, הִשְׁתַּפַּעַל. Character hujus Speciei est הִתְ prepositus praecedenti: habet, sub se, vim *desiderativam* et *postulativam*; notat enim *petitionem*, *confessionem*, aliasque virtutes quas Arabes servant sub suo اسْتَفْعَلَ. אִשְׁתַּפַּעַל *petiit ut faceret*, item *confessus est se fecisse*. Apud Chaldaeos et Syros usitatissimum, Ezr. iv. 13. הִשְׁתַּכְּלַל *absolutus fuit*, nempè, *secundum petitionem eorum*. Haecce forma longè latèque funditur per universum linguæ Arabicæ ambitum: sic אִשְׁתַּלְהֵב *petiit ut flammaret*.

Ex hisce itaque auctis Speciebus et formis Verborum secundum indolem linguæ Arabicæ et Syriacæ, et ex clavis exemplis variarum harum formarum in reliquiis Biblicis adhuc comparentium, tollitur illa seges immensa anomaliarum quae introducta fuere, per ignorantiam verae indolis linguæ Hebraeae, a Grammaticis; quibus ignota fuit vera illa via hebraizandi ex variis dialectis, a celeb. Schultensio prompta, et in lucem edita. Non enim probabile est, quod vulgò tradi solet, in lingua tam simplici ac Hebraea, nonnunquam, vel diversas Conjugationes vel diversa tempora, in una voce confundi. Eliminanda igitur est illa confusio, non tantum Conjugationum sed etiam temporum, quam, in rei literariae Orientalis damnum et dedecus, quidam introduxere.

Sed nunc, res et tempus monet, ut ad Verba perfecta distinctiùs et latiùs considerata, et quomodo literae characteristicae, varia tempora, personae et genera, formentur, progrediamur.

Verbum perfectum simplex in 3tia Praet. *Kal*, ejusdemque Infinitivo, qui מָקוֹר *fons*, constat tribus literis radicalibus tantùm, iisdemque mobilibus et praesentibus. Prima radicalis sub se habet *kametz*; secunda, *patach*, saepe *tzere*, aliquando etiam *cholem*; sub tertia verò est *scheva* expressum vel subintellektum; accentus verò ultimae vocali adhaeret: e. g. מָקַדַּר *lustravit, inspexit*, יָלַד *genuit*, קָטַן *parvus fuit*, יָכַל *capax fuit*.

Quaecunque verò literae, praeter radicales, Verbo accedunt, vocantur uno nomine *Serviles*; quae dividuntur in Praeformantes et Afformantes, quae a Praefixis et Suffixis ritè distinguendae sunt.

Praeformantes sunt, literae characteristicae ab initio variè accedentes, quae vel Speciem Verbi, vulgò diversam Conjugationem, vel modum, vel tempus, vel personas, genera, numeros, denotent.

I. Prima classis praeformantium sunt, literae characteristicae, complectentes praeformativas Specierum vel Conjugationum: quae sunt, נ sive הָן pro *Niphhāl*; ה pro *Hiphhil* et *Hophhal*; הָת pro *Hithpabbel* reliquisque ista accessione auctis; et שׁ pro *Schaphbel*, ejusdemque passivo et frequentativo.

N. B. Si una tantum praeformans praecesserit, punctum primae radicalis mutatur in *scheva*; et, concurrentibus duobus *schevatibus*, prius mutatur in *chirek*: e. g. a מָקַדַּר formatur מְקַדַּר. Si verò duae praeformantes praecesserint, punctum primae radicalis manet immobile; ut הָתִּפְקַדַּר pro הִתְפַּקַּדַּר Infinitivi.

Afformantes sunt, certae quaedam literae *serviles*, quae a fine, per omnes Species conjugandi, accedunt, ad personas, genera, numeros exprimendos; et dividuntur in *Syllabicas* et *Affyllabas*.

Afformantes syllabicae sunt, hae omnes quae, a consona incipientes, syllabam, per se, constituunt; et sunt syllabae a pronominiū personis, 2da et 1ma, utriusque numeri

ri reſectae. Tales, Praeteritum omne, *ſex* poſcit; Imperativus et Futurum, *unam*: ſuntque numero *ſeptem*.

Praet. Afform.

2. *Sing.*

Masc. { אַתָּה vel אַתָּה } ex אַתָּה vel אַתָּה *tu, m.*
Foem. { אַתָּה vel אַתָּה } אַתָּה vel אַתָּה *tu, f.*

1. *Sing.*

Com. { אֲנִי vel אֲנִי } ex אֲנִי vel אֲנִי *ego, c. (r).*

2. *Plur.*

Masc. { אַתֶּם vel אַתֶּם } ex אַתֶּם ex dial. אַתֶּם *vos, m.*
Foem. { אַתֶּן vel אַתֶּן } אַתֶּן ex dial. אַתֶּן *vos, f.*

1. *Plur.*

Com. אֲנֵנוּ vel אֲנֵנוּ ex אֲנֵנוּ vel אֲנֵנוּ *nos, c.*

Imper. et Fut. Afform.

2. *Plur.*

Foem. אֲתֵנָּה et אֲתֵנָּה ex אֲתֵנָּה et אֲתֵנָּה *vos, f.*

3. *Plur.*

Foem. הֵנָּה et הֵנָּה ex הֵנָּה et הֵנָּה *illae.*

Affor-

(r) Nihil in afformantium origine obſcurum cuique eſſe poteſt, praeter אֲנִי *ego*, ex אֲנִי . Clar. Buxtorf. cenſet vel אֲנִי emphaticum adſcitum, vel אֲנִי illius pronominis in אֲנִי commutatum, ne cum אֲנִי affixo confunderetur. Doctif. Alting. autumat, אֲנִי illud adhibitum pro אֲנִי ex אֲנִי . Dialectus Æthiopica id quodammodo videtur confirmare; ubi 1. ſing. Praet. eſt אֲנִי . Evitatum ergo illud אֲנִי ex אֲנִי ; ne confuſio exiſteret cum אֲנִי affixo. Si, in veteri lingua, אֲנִי fuerit, aequè ac אֲנִי , tum omnis difficultas evanuerit.

Afformantes syllabicae non deducunt accentum è suo loco, praeter **תָּ** et **תִּ**: tum etiam *kametz*, habens antepenultimum locum ab accentu, si in statu mutabili sit, mutatur in *scheva*; ut **פָּקְדָתָם** pro **פְּקָדָתָם**. Aliquando *kametz* in statu immutabili est, etiamsi accentus deducatur: ut **פָּקְדוּ** non **פְּקְדוּ**; ne 3. perf. plur. Praeteriti confunderetur cum 2da sing. foem. Imper.

Afformantes assyllabae dicuntur, hae omnes quae, a vocali incipientes, syllabam per se non constituunt, sed ultimam Verbi literam secum in syllabam conjungi postulant. Et sunt tres:

הָ, ex **הִיא** *illa*, in 3. sing. Praet. tantum.

וְ et **הוּ** ex **הֵם** vel **הֵם** *illi*, in 3. plur. com. Praet. necnon 3. et 2. plur. masc. Fut. et Imper.

יְ ex **אַתָּה** *tu foem.* in 2. sing. foem. Futuri et Imperativi (s).

Afformantes assyllabae deducunt accentum; et mutant puncta terminalia, *patach*, *tzeri* et *cholem*, in *scheva*: ut **פָּקְדָה** pro **פְּקָדָה**, **יְפָקְדוּ** pro **יִפְקְדוּ**, &c.

II. Secunda classis praeformantium nobis exhibet modos; tale est, **ה** in Infinitivo et Imperativo *Nipbhal* cum **נ** ejus in unam syllabam coeunte: ut **הִנְפָקֵךְ** pro **הִנְפָקֵךְ**. Quae *Nun* inseritur in prima radicali per *dagesch* forte, et characteristica

Q

(s) In 3. perf. Praet. foem. gen. accedit etiam aliquando afformans **אָ** et **תָּ**; ut **פָּקְדָה** etiam **פָּקְדָתָהּ** *inspexit illa*: ita in Verbis idem usu venisse nihil mirum; ut *He* foemininum habet vicarium **ת** in nominibus: in 3. plur. Praet. nec non in 2. plur. masc. Fut. accedit **וְ**, aliquando (**וְ**), (**וְ**), et (**וְ**); ut **יְפָקְדוּ**, **פָּקְדוּ**, et **יְפָקְדוּ** *inspexerunt illi et illae*. In 2. sing. foem. Fut. et Imperat. accedit etiam **יְ**; ut in Imperativo fit **יְפָקְדִי** *inspice foem.* In Futuro fit **תְּפָקְדִי** *inspicias foem.* et etiam **תְּפָקְדִי**. In plur. non tantum **יְפָקְדוּ** *inspicient illi*, sed etiam **יְפָקְדוּ** et **יְפָקְדוּ** et **יְפָקְדוּ** *inspicietis*, masc. et **תְּפָקְדוּ**. Haec a vetustis pronomibus, **הֵם** *illi*, et **הֵן** *illae*, orta esse videntur. Terminatio **ה**, et per nudum *kibbutz*, crebrò occurrit; ut, 1 Sam. xiii. 19. **אָמְרוּ** pro **אָמְרוּ** *dixerunt*. Similiter **שִׁפְכָה** *effusi sunt*, pro **שִׁפְכוּ**, Deut. xxi. 7. Vid. Job. xvi. 16. Jer. ii. 15. Gen. xxvii. 29. &c.

characteristica temporis excludit characteristicam Conjugationis. Praeponitur מ omnibus Participiis, praeter *Kal* et *Niphal*; et ubique possidet *scheva* mobile: ut מִפְקֵד *inspiciens*; מִפְקִיד *inspicere faciens*, pro quo mollius מִפְקִיד. Characteristica temporis enim hîc excludit characteristicam Conjugationis; sic מִתְפַּקֵּד pro מִתְפַּקֵּד. Sed hîc tota syllaba הַת non extruditur, sed ה tantum; ne periret characteristicam hujus Speciei.

III. Tertia classis literas א ת י ן continet. Hae Futuro formando, instar augmenti, inserviunt: etiamque, secundum regulas praedictas in *Kal*, coalescunt cum prima radicali per *chirek* ordinariè: nisi quod א magis amet *saegol*, quin et *patach*, si prima fuerit gutturalis; ut יִהְיֶה *vertet*. In *Niphal* eadem א ת י ן in syllabam coeunt cum נ; vel potius, ה ex הַן absorbent, ut sit יִפְקֵד pro יִהְיֶה *inspicietur*. In aliis Speciebus, literae א ת י ן, ה excludunt, et ejus punctum sibi vindicant. Sic, יִפְקֵד *inspicere faciet*, pro יִהְיֶה, et אֶפְקֵד pro אֶהְיֶה *inspici cogar*. At in *Pibbel*, *Pybhal*, *Pobel*, *Pohal*, *Piblel*, &c. hae characteristicae retinent *scheva*; ut יִפְקֵד *inspiciet*, אֶפְקֵד *vicissim inspiciabo*, &c.

IV. Quarta quoque classis *personarum* in illis Futuris, nec non *generum ac numerorum*, eisdem literis א ת י ן constituitur.

Omne Futurum formatur a suo Infinitivo.

3. perf. sing. mas. formatur ab Infinitivo, praeponendo, quod ex הִיא; e. g. פִּקֵּד, hinc יִפְקֵד.

3. per. plur. mas. formatur praeponendo idem י, et addendo ך aliquando ךַּ, ad distinguendam a tertia singulari.

3. perf. sing. foem. formatur praeponendo ת: 3tia verò perf. plur. eodem modo, ת praefigendo, et affirm. תֵּהָ ex אֶתְהָה addendo, ut distinguatur singularis a plurali; ut תִּפְקֵדְנָה *inspicietis vos foem.*

2. perf. sing. mas. etiam formatur, ת praeposito: et eadem persona in plur. distinguitur a sing. adjiciendo affirmantem ך vel הוּ, aliquando ךַּ; ut תִּפְקֵדְךָ vel תִּפְקֵדְךָ.

2. per. sing. foem. habet etiam ת praepositum, et affirmantem ך ex אֶתִּי, ad masculinum a foeminino distinguendum; ut תִּפְקֵדְךָ *inspice tu foem.*

2. perf.

2. perf. plur. foem. habet etiam ת praefixum et 'affor-
mantem נה additum, uti 3. perf. plur. ut תפקדנה *inspi-*
cietis vos foem.

1. perf. sing. mas. fit, praeponendo א, ex אני *ego*, ut אפקד *inspiciam*: 1. plur. verò efficitur, praeponendo נ, ex אננו *nos*, ut נפקדו *inspiciemus*.

Imperativus etiam a suo Infinitivo formatur, ut פקד *in-*
spice tu vir. 2. plur. formatur addendo ו, quae deducit
accentum, et mutat ו in *scheva*; ut a פקד *inspice tu*, fit
פקדו *inspicite vos viri*. 2. foem. formatur, addendo י ex
אתי *tu foem.* inde fit פקדי *inspice tu foem.* et 2. plur.
foem. addendo affirm. נה; et hinc פקדנה *inspicite vos*
foem. (t).

Infinitivi et Participia naturam nominum sequuntur.
Infinitivus enim, in abstracto, *actionem* et *passionem* the-
matis continet. Participium, *agentem* vel *patientem*, sive
rem vel *personam*, exprimit. Apparet, ut Infinitiva ad sub-
stantivorum, sic Participia ad adjectivorum classem per-
tinere.

Infinitivus vocatur *Constructus*, cum praefixionem reci-
pit per literas ב כלם *in, sicut, ad, ex*; ut בפקד *in visi-*
tare, i. e. visitando; כפקד *sicut visitare, i. e. pro visitando*;
vel

(t) Praeteritum et Imperativus praeformantibus carent; quòd per
afformantes satis distinguì potuerint. Imperativus in 2. mas. sing.
etiam afformante non indiget; cum enim enunciatum sit voce *im-*
periosa, sponte notat *jussum*, aliudve quid, quod huic Modo attri-
buitur, si ad personam certam dirigatur, cum *vehementia* quadam
et *celeritate* pronuntiationis: sic פקד *inspice*. Afformans 2. foem.
sing. Imp. et Fut. est י ex אתי; ita ut sit פקדי *inspice foem.* ex
אתי *inspice tu foem.* absorptis א et ת propter celeritatem
pronuntiationis quâ imperium edi solet. Consimilis ratio in 2.
foem. Fut. obtinuit; ut תפקדי *visitabis foem.* Afformans נה ve-
ligium originis ab הנה offert; in antiqua scriptione ינה Ezech.
xvi. 50. ותגבהינה *et elatae fuerunt*: primitus dictum erat
תפקדינה; unde תפקדינה; et tum תפקדנה. Aliquando in
2. perf. foem. gen. in Imperativo omittitur He, ut פקדו; sic
שמעו *audite*, Gen. iv. 23. et קראו *vocate*, pro קראנה, Exod.
ii. 20.

vel *quum visitat, visitavit, visitabit*; לָפַקַד *ad visitare, vel ad visitandum*; מִפְקֵד pro מִנְפֵּקַד *ex visitare, è visitando*: haec Latinorum Gerundia exprimunt. Etiam Supina, per Infinitivum huncce constructum, exprimuntur; ut לָפַקַד, pro diversa structura, reddi possit *inspectum, inspectu*.

Participium duplex in *Kal*; Praesens et Praeteritum: utrumque duplici sub forma. Praesens, nempè, dat פֹּעֵל et פּוֹעֵל *faciens*: hoc *Benoni*, i. e. *medians*, vel *in medio situm*, a Rabbinis vocatur. In Praeterito exstat פָּעַל sive פִּעַל *factus*, *Pabul* vulgò dictum; itemque פָּעִיל sive פִּעִל, quod *Pabil* nominari etiam possit. Ad motionem et declinationem quod attinet, Participia more adjectivorum declinantur: פֹּעֵל in foem. sing. dat פֹּעֵלָה et פֹּעֵלֹת, in plur. mas. פֹּעֲלִים et in foem. פֹּעֲלוֹת; *kametz*, habente antepenultimum locum ab accentu, mutato in *scheva*. Eodem modo declinatur פּוֹעֵל. Praeteritum verò פָּעַל dat tantum פָּעִילָה; quia *schurek* ibi immutabile: item פָּעִיל unum foemininum, פִּעִילָה non פִּעִלֹת; nam *chirek* illud dat notam characteristicam, quae immutabilis. Extra *Kal*, ubique gemina terminatio foeminina obtinet; nisi obstant quae notavimus, pag. 80.

Extra *Kal*, una tantum Participiorum facies: omniaque, ultra *Nipbbal*, a suo Infinitivo formantur, assumendo sibi praeformantem מְ; uti suprà dictum.

Paradigmatis loco retinetur Verbum פָּקַד *lustravit, inspexit*: ejusque septem tantum Species hinc exhibitae sunt; quod reliquae omnes ad aliquem horum typorum facillimè reduci queant. Ab Infinitivo incipiendum; quia fons est reliquorum: et terminatur in *cholem, tzeri* et *patach*; ut typus sit פָּקַד, פִּקְדָּה, פִּקְדָּה.

PARADIGMA VERBORUM PERFECTORUM.

I. PAKAD vel KAL.

Infinitivus.

Constructus,

פָּקַד

Absolutus,

פָּקֹד

Gerundia.

בְּפָקֹד לְפָקֹד מִפָּקֹד

Foemininae Formae.

פָּקְדָה פָּקְדָה פָּקְדָה פָּקְדָה פָּקְדָה

E T

פָּקְדָת פָּקְדָת פָּקְדָת

Praeteritum.

f. Plur. m.

com.

פָּקְדוּ

f. Sing. m.

פָּקְדָה

פָּקַד 3.

פָּקְדָתוּ

פָּקְדָתֶם

פָּקְדָתִי

פָּקְדָתִי 2.

com.

פָּקְדָנוּ

com.

פָּקְדָתִי 1.

Futurum.

f. Plur. m.

תִּפְקְדָנָה

יִפְקְדוּ

f. Sing. m.

תִּפְקְדַּךְ

יִפְקְדַּךְ 3.

תִּפְקְדָנָה

תִּפְקְדוּ

תִּפְקְדִי

תִּפְקְדִי 2.

com.

נִפְקְדַּךְ

com.

אִפְקְדִי 1.

Imperativus.

f. Plur. m.

פָּקְדָנָה

פָּקְדוּ

f. Sing. m.

פָּקְדִי

פָּקֹד

Parti-

Participium Praesens.

f.	Plur.	m.	f.	Sing.	m.
פוקדות	פוקדים	פוקדה	}	פוקר	
		פוקדת			

Participium Praeteritum.

f.	Plur.	m.	f.	Sing.	m.
פקודות	פקודים	פקודה		פקוד	

II. NIPHKAÐ.

Infinitivus absolutus et constructus.

הפקד בהפקד בפקד להפקד לפקד

Praeteritum.

f.	Plur.	m.	f.	Sing.	m.
com.	נפקדו	נפקדה	נפקד	3.	
	נפקדתם	נפקדת	נפקדת	2.	
com.	נפקדנו	נפקדתי	1.		

Futurum.

f.	Plur.	m.	f.	Sing.	m.
	תפקדו	תפקדה	תפקד	3.	
	תפקדתם	תפקדת	תפקדת	2.	
com.	נפקד	נפקדתי	1.		

Imperativus.

הפקד תפקדי תפקדו הפקדנה

Participium.

f.	Plur.	m.	f.	Sing.	m.
	נפקדים	נפקדה	}	נפקד	
	נפקדות	נפקדת			

III. PIK.

III. P I K K E D.

Infinitivus absolutus et constructus.

פִּקֵּד בִּפְקֵד לִפְקֵד

Foem.

פִּקְדָה פִּקְדָת פִּקְדוֹת

Praeteritum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.		
com. פִּקְדוּ	פִּקְדָה	פִּקֵּד	3.
פִּקְדָתוּ	פִּקְדָת	פִּקְדָת	2.
com. פִּקְדָנוּ	com. פִּקְדָתִי		1.

Futurum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.		
יִפְקְדוּ	תִּפְקֵד	יִפְקֵד	3.
תִּפְקְדוּהָ	תִּפְקְדִי	תִּפְקֵד	2.
com. נִפְקֵד	com. אִפְקֵד		1.

Imperativus.

f. Plur. m.	f. Sing. m.		
פִּקְדוּ	פִּקְדִי	פִּקֵּד	

Participium.

f. Plur. m.	f. Sing. m.		
מִפְקְדִים	מִפְקְדָה	}	מִפְקֵד
מִפְקְדוֹת	מִפְקְדָת		

IV. P U K.

IV. P U K K A D.

Infinitivus absolutus et constructus.

פָּקֹד בְּפָקֹד לְפָקֹד

Præteritum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
com. פָּקְדוּ	פָּקְדָה 3.
פָּקְדְתֶּם פָּקְדְתָּ	פָּקְדְתָּ 2.
com. פָּקְדָה	com. פָּקְדְתִּי 1.

Futurum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
יִפְקְדוּ תִּפְקְדְנָה	יִפְקֹד 3.
תִּפְקְדוּ תִּפְקְדְנָה	תִּפְקֹד 2.
com. נִפְקֹד	com. אִפְקֹד 1.

Imperativus.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
פָּקְדוּ פָּקְדְנָה	פָּקְדִי פָּקֹד

Participium.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
מִפְקְדִים מִפְקְדוֹת	מִפְקֶדָה } מִפְקֶדֶת } מִפְקֵד

V. H I P H.

V. H I P H K I D.

Infinitivus absolutus et constructus.

לִּפְקֹד	לְהִפְקֹד	בְּהִפְקֹד	הִפְקֹד
	הִפְקֹדוֹת	הִפְקֹדָה	הִפְקֹדָה

Praeteritum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.		
com. הִפְקִידוּ	הִפְקִידָה	3.	הִפְקִיד
הִפְקִידוּם	הִפְקִידָתָּ	2.	הִפְקִידְתָּ
com. הִפְקִידוּ	com. הִפְקִידְתִּי	1.	

Futurum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.		
יִפְקִידוּ	תִּפְקִיד	3.	יִפְקִיד
תִּפְקִידוּם	תִּפְקִידְתִּי	2.	תִּפְקִיד
com. נִפְקִיד	com. אִפְקִיד	1.	

Imperativus.

f. Plur. m.	f. Sing. m.		
הִפְקִידוּ	הִפְקִידִי		הִפְקֹד

Participium.

f. Plur. m.	f. Sing. m.		
מִפְקִידִים	מִפְקִידָה	}	מִפְקִיד
מִפְקִידוֹת	מִפְקִידָתָּ		

VI. H O P H K A D.

Infinitivus absolutus et constructus.

הִפְקֹד בְּהִפְקֹד לְהִפְקֹד

Praeteritum.

<i>f.</i> Plur. <i>m.</i>	<i>f.</i> Sing. <i>m.</i>
<i>com.</i> הִפְקִדוּ	הִפְקִידָה 3.
הִפְקִדְתֶּם הִפְקִדְתָּ	הִפְקִדְתָּ 2.
<i>com.</i> הִפְקִדְנוּ	<i>com.</i> הִפְקִדְתִּי 1.

Futurum.

<i>f.</i> Plur. <i>m.</i>	<i>f.</i> Sing. <i>m.</i>
יִפְקִדוּ תִפְקִדְנָה	יִפְקִד תִפְקִד 3.
יִפְקִדוּ תִפְקִדְנָה	יִפְקִד תִפְקִד 2.
<i>com.</i> יִפְקִדוּ	<i>com.</i> יִפְקִד 1.

Imperativus.

<i>f.</i> Plur. <i>m.</i>	<i>f.</i> Sing. <i>m.</i>
הִפְקִדוּ הִפְקִדְנָה	הִפְקִד הִפְקִדִי

Participium.

<i>f.</i> Plur. <i>m.</i>	<i>f.</i> Sing. <i>m.</i>
מִפְקִדִים מִפְקִדוֹת	מִפְקִד } מִפְקִדָּה }

VII. H I T H.

VII. HITHPAKKED.

Infinitivus absolutus et constructus.

הִתְפַּקֵּד בְּהִתְפַּקֵּד לְהִתְפַּקֵּד

Foem.

הִתְפַּקְדָּה הִתְפַּקְדַּת הִתְפַּקְדוֹת

*Praeteritum.**f. Plur. m.**f. Sing. m.**com.* הִתְפַּקְדוּ הִתְפַּקְדָּה 3. חִתְפַּקֵּד

2. הִתְפַּקְדַּת הִתְפַּקְדַּת הִתְפַּקְדֶּם הִתְפַּקְדֶּתוּ

com. הִתְפַּקְדֶּנּוּ 1. הִתְפַּקְדֶּתִּי *com.**Futurum.**f. Plur. m.**f. Sing. m.*

3. יִתְפַּקֵּד תִּתְפַּקֵּד יִתְפַּקְדוּ תִּתְפַּקְדֶּנּוּ

2. תִּתְפַּקֵּד תִּתְפַּקְדִּי תִּתְפַּקְדוּ תִּתְפַּקְדֶּנּוּ

1. אֶתְפַּקֵּד *com.* נִתְפַּקֵּד *com.**Imperativus.**f. Plur. m.**f. Sing. m.*

הִתְפַּקֵּד הִתְפַּקְדִּי הִתְפַּקְדוּ הִתְפַּקְדֶּנּוּ

*Participium.**f. Plur. m.**f. Sing. m.*מִתְפַּקֵּד מִתְפַּקְדֶּה }
מִתְפַּקְדֶּת } מִתְפַּקְדִּים מִתְפַּקְדוֹת

APPEN.

A P P E N D I X.

De Punctatione Primae et Secundae Radicalis, et de Convenientia Verborum Arabicorum cum Hebraicis.

OBSErvATU dignum est, Linguam Hebraeam caeterasque Orientales hoc sibi proprium habere, nempe, quod *geminatio* unius literae radicalis significationem auget; e. g. פִּקֵּד *inspectavit, diligenter inspexit*, פִּקְדָּר *inspexit cum habitu*: si verò media et tertia radicalis geminetur, auctae literae significationem maxime augent; ut פִּקְדָּקֵד *identidem inspectavit*, אֶרְמָרִם *valde rubicundus*. Vid. p. 116. Si insuper syllaba הָת hisce praeponatur, frequentativa vis additur; e. g. הִתְפַּקֵּד *inspectavit cum habitu*; ubi *frequentia et assiduitas actionis cum habitu* denotatur.

Ex hocce Conjugationum typo, quivis videre possit, Omnia Praeterita easdem afformantes ac primam Speciem sive *Kal* habere; ut פִּקֵּד, פִּקְדָּה; נִפְקֵד, נִפְקְדָּה; פִּקְדָּה, פִּקְדָּה; פִּקְדָּה, פִּקְדָּה, &c.

Omnia etiam Futura eisdem gaudent, tum praeformantibus tum afformantibus, ac Fut. 1mae Speciei; et formantur a suis Infinitivis, proprias praeformantes et afformantes cuique personae praeponendo: sic, a פִּקֵּד Inf. 1mae Spec. fit 3tia perf. Fut. יִפְקֵד; ab הִפְקֵד Inf. *Niph.* formatur 3tia perf. sing. Fut. יִפְקֵד: *characteristica Temporis excludente characteristicam Conjugationis*. Ab Inf. 3tia Spec. פִּקֵּד fit יִפְקֵד; et ab פִּקְדָּה fit יִפְקֵד, &c. Ab Inf. 5tae Spec. הִפְקֵד fit יִפְקֵד; et in pass. forma, ab הִפְקֵד fit יִפְקֵד, &c.

Ab Inf. etiam 7mae Spec. הִתְפַּקֵּד fit יִתְפַּקֵּד, &c. Hic, *characteristica Temporis* nondum excludit duas literas הָת, sed unam tantum, nempe הָ; ne tum periret omnino *characteristica Conjugationis*.

De Punctatione Praeformantium et Primae Radicalis.

SI *Nun* accesserit, coit in unam syllabam cum prima radicali per *chirek* breve, *kametz* ejusdem in *scheva* converso, ita ut fit נִפְקֵד. Si prima fuerit gutturalis, *jaegol* adhibetur; ut נִפְקֵד *conversus est*: nonnunquam et *patach*; ut נִפְקֵד *obsignatum fuit*, et נִפְקֵד *exoratus fuit*, 1 Chron. v. 20.

Haec formatio etiam in Praet. et Part. obtinet. Inf. aliquando

do eandem retinet; ut נִלְחָם *conferi in praelium*, Jud. xi. 25. נִרְמָה *exscindi*; נִשְׁאַל *rogari*; נִשְׁלַח *mitti*. Hisce tamen syllaba הֵן plerumque praemittitur, manente *kametz* primae radicalis immobili.

Si prima sit *gutturalis* vel *Resch*, *chirek* producitur in *tzeri*; ut הָאָכַל *comedi*; יֵרָאֶה *conspicietur*. Pauca habent *saegol*; ut אֶעֱנֶה *exaudiar*, Job. xix. 7. Clar. Schultenius existimat הֵן obtinuisse in Futuro, absorptum tamen fuisse per literas אֶתִּין; ut הֵן יִפְקֹד pro הֵן יִפְקֹד. Pro הֵן Aramaei sonant אֵן; unde אֶרְשָׁה *requiri*, pro הֵן אֶרְשָׁה.

He, in *Hipphil* et *Hophhal*, coalescit etiam cum prima radicali in unam syllabam. In Praet. הֵן ordinariè habet *chirek*; ut הֵן אֶשְׁמַע *auscultavit*, propriè, *purificavit aurem*, per ellipsin vocabuli אֶזְנוֹ: aliquando *saegol*; ut הֵן רָאָה *videre fecit*; הֵן כְּלָיָה *ignominia affecit*, 1 Sam. xxv. 7. praecipuè cum prima est *gutturalis*; ut הֵן אֶשְׁמַע *obsignatum fecit*. Ex dialecto Aramaea, pro הֵן etiam אֵן adhibitum; ut הֵן אֶשְׁמַע *contaminavit*, Es. lxiii. 3. הֵן אֶשְׁמַע, Es. xix. 6. ex הֵן emphatico reddendum per *ecce* vel *sanè*; et אֵן est pro הֵן; atque pro הֵן אֶשְׁמַע elegantiùs elatum הֵן אֶשְׁמַע *ecce semet subduxere fluvii*. Extra Praeteritum, adhibetur *patach*; ut הֵן אֶשְׁמַע *mane surgere*, משְׁמִיעַ *audire faciens*: attamen *chirek* aliquando manet; ut הֵן מְרִשֶׁעַת *inquietans*, 2 Chron. xxiv. 7. הֵן הֵרִיד *calcare*.

In *Hophhal*, prima radicalis est *kametzchatuph* vel *kibbutz*; ut הֵן הִשְׁכַּב et הֵן הִשְׁכַּב *procumbere factus est*. Si prima sit *gutturalis*, pro הֵן אֶשְׁמַע existit הֵן אֶשְׁמַע *ascendere fecit*, cum *schev.* composito.

In Conjugationibus *dageschatis*, cum media *dagesch* forti notatur, *kametz* sub prima radicali corripitur in vocalem brevem *patach*, vel in *saegol*, vel in *chirek*: in passiva verò, in *kametzchatuph* et *kibbutz*. In Praeterito, *chirek* sub prima radicali usitatissima; ut הֵן פָּקַד: ante gutturales, vocalis longa fit vice brevis; הֵן צָעָה pro הֵן צָעָה *inclinavit in latus*; הֵן רָעָה pro הֵן רָעָה *compavit, socius fuit*; הֵן בָּעַר pro הֵן בָּעַר *removere*; הֵן יִתְעַב pro הֵן יִתְעַב *abominabitur*, pro הֵן יִתְעַב Psal. v. 7. Sic הֵן בָּרַךְ pro הֵן בָּרַךְ *valde benedixit*: rariùs *patach* habet; ut הֵן נָשָׁה *oblivisci fecit*, Gen. xli. 51. secundum dialectum Arabicam, Chaldaicam et Syriacam.

Idem *chirek* in *Infin.* et *Imper.* occurrit nonnunquam; ut הֵן נִאָּץ *irritando irritasti*, 2 Sam. xii. 14. Sic הֵן הִלֵּץ *extrahere*, Lev. xiv. 43. הֵן בָּזַר *dispergere*, Psal. lxxviii. 31. Etiam *saegol* aliquando,

quando, ut patet, הָנָן pro הִנָּן *miserari*, Psal. ciii. 4. uti etiam ex derivatis multis, hac Specie et forma impressis; ut לָהֵב *flamma*, נָחַל *pruna*, פָּחַם *carbo*.

Forma rarior occurrit, ubi media *dageschabilis* etiam *dagesch* forte abjicit, adhibita compensatione; ut חָתַל *illusit*, pro הָתַל; sic etiam תֹּאכַל pro תֵּאכַל, Job. xx. 26. Hebraei omittunt *dagesch* forte in gutturalibus et *Resch*, vocali brevi vel servata vel producta in oppositam longam.

Passiva *Pyhhal* aequè admittit *kametzchatuph* ac *kibbutz*; e. g. שָׁרַר et שָׁרַר *vastatus magnopere fuit*; מָאָדָם et מָאָדָם *rube-factus*. Ante *indageschabiles*, compensatio fieri vel negligi possit; sic בָּחַר et בָּחַר *electus fuit*: ita מְבַחֵלָת, part. in *Pyhhal*, Prov. xx. 21. a בָּחַל *avarus fuit*; et רָחָה *impulsus fuit*, exstat, Psal. xxxvi. 13. דָּחָה.

Hithpabel ubique *patach* sub ima rad. retinet; ut הִתְהַלֵּךְ, Gen. xvii. 1. Notandum, quod *Onkelos*, LXX. *Interp.* et omnes *Verf.* simplicem tantum *actum ambulandi* exprimunt: non satis verò ad genuinum hujus Speciei sensum explicandum; quae *indefinientem* et non *intermissam actionem* prae se ferre debeat. Aliquando *saegol* adhibetur; ut יִתְנַחֵם, Deut. xxxii. 36. הִטְהַרְרוּ *purificaverunt sese*. Ante *indageschabiles*, *patach* vel manere potuit, vel produci in *kametz*; sic הִתְפַּעֵם *contundere sese*, Dan. ii. 1. הִתְבָּרַךְ *benedictum se ferre aut jactare*.

In hac verò Specie, transpositio fit primae radicalis in locum praeformantis ת, et vice versa: 1. Characteristica ת transponitur in locum praeformantis, cum prima radicali, si ea sit ex sibilantibus ש צ ש ש; ut הִסְתַּתֵּר pro הִסְתַּתֵּר *abscondidit se*: sic הִשְׁתַּבֵּר *elocavit se*: transpositio negligitur in הִתְשַׁבֵּט, Jer. xlix. 3. *discuravit*; ne tria t in *hishtotet* convenirent. 2. Si prima radicalis fuerit נ, ת transpositum insuper mutatur in ר, invitante scil. sono *ds*, qui sub elemento isto residet; sic הִרְבֵּךְ *bidf-daccer*, pro *hisdf-daccer*, ob suavitatem: at si prima fuerit צ, pro ת ponitur ט; ut הִצְטַדֵּק *justificavit semet*, pro הִצְתַּדֵּק. 3. Item ת in primam radicalem per *dagesch* forte saepissimè insertitur, ad molliorem pronuntiationem; ita הִצְדֵּק pro הִצְדֵּק: sic הִזְכָּה *purgavit se*, Esa. i. 16. הִכָּסָה *texit se*, Prov. xxvi. 26. sic הִשְׁוִמָם pro הִתְשֻׁמָם, quod aliàs הִשְׁתֻּמָם, Ecclef. vii. 19. Verba quoque incipientia a literis ת ט ר habent, eodem modo, praeformantem ת sibi insertam per *dagesch* forte; ut הִרְבֵּר pro הִתְרַבֵּר *elocutus est*: hoc tamen non semper fit; nam exstat

stat **מִתְרַפֵּק** *pulsitans*, Jud. xix. 22. Item **הִטְהַר** *mundavit se*, pro **הִתְהַר**; etiam **הִתְמַם** *integrum se praeuit*, pro **הִתְמַם**.

Praeformans etiam **ת** inseritur per *dagesch* forte, saepe in Verbis incipientibus a *Nun*; ut **הִנָּבֵא** pro **הִתְנָבֵא** *prophetam egit*. Passivum **הָת** et **הָת** eisdem legibus subiectum fuisse, non est dubitandum.

De Punctatura Secundae Radicalis.

I. **INFINITIVUS** *Kal* amat *cholem* et *patach*, rariùs *tzeri*; ut **נָהַל** *crescere*, Gen. xxvi. 13.

Praeteritum usitatissimè habet *patach*, saepe tamen *tzeri*; ut **הָלַל** *flaccidus fuit, cessavit*: rariùs *cholem*; ut **יָקַשׁ** *aucepem egit*. Pro *patach*, saepe occurrit *kametz*, ob accentum pausantem; ut **יָשַׁב** *Jedit*, Psal. i. 1. *Kametz* quoque exstat in tertiis personis Praet. cum affixa accedunt; ut **פָּקַדְנִי** *inspexit me*. Pro *tzeri* et *cholem*, oppositae breves veniunt, si accentus deducatur vel absit; ut **יִלְדֵתִיךָ** *gemui te*, pro **יִלְדֵתִי**.

Futurum plerumque recipit *cholem* et *patach*, praesertim si ultima sit gutturalis; ut **יִשְׂמַח** *laetabitur*, **יִנָּבֵה** *altifrons fuit*: rariùs *tzeri*, quod tamen perpetuum in **יָתֵן** *dabit*, a **נָתַן**. Rarissimum *schurek*; **תִּשְׁמְרוּם** *custodies eos*, Prov. xiv. 3. **יִשְׁפֹּטוּ** *judicabunt*, Exod. xviii. 26. Pro *patach*, venit etiam hîc *kametz* in pausa et affixione. Imperativus omnibus hisce Futuri legibus subicitur. Participium Praeferens habet ferè *tzeri*: cum ultima gutturali exstat et *patach*; ut **רוֹקֵעַ** *extendens*: praesertim in regimine; ut **אוֹבֵד עֲצוֹת** *periens consiliorum*.

Participium *Pahbul*, partim in *schurek* partim in *chirek* longum terminari, haecenus monuimus: e. g. **בָּטוּחַ** *confusus*, **פָּקְדִים** *praefecti*.

II. *Niphal*, in Infinitivo ordinariè habet *tzeri*, aliquando *cholem*; ut **הָאָכַל** *comedi*, **אֶרְשׁ** *requiri*, Ezech. xiv. 3. per *Aleph* loco *He*; quod Arabibus perpetuum: item cum solo **נָ**; ut **נִכְסַף** *talescere desiderio*, Gen. xxxi. 30. **נִשְׂאֵל** *rogatione uti*, 1 Sam. xx. 6. *Patach* etiam admittitur cum gutturalibus et *Resch*. Absentia accentus, pro *cholem* et *tzeri*, postulat breves oppositas; ut **הִשְׁמַרְךָ** *deberi tui, vel internecio tui*.

Praeteritum ordinariè habet *patach*, producendum in *kametz* ob pausam. Admittit et *cholem*; ut **נִחָתוֹם** pro **נִחָתוֹם** *obsignatum fuit*, **נִהְפֹךְ** *inversus fuit*.

Futurum

Futurum *tzeri* possidet, in *saegol* migrans per retractionem accentûs ad penultimam cum *Waw* conversivo; ut **וַיִּפְקֹד**. Etiam sine eo; ut **תִּשְׁבֵּר** *confringetur*, Ecclel. xii. 6. **יִלָּכֵר** *capietur*. *Patach* quoque sat frequens; ut **יִשְׁכַּח** *oblivioni dabitur*, Psal. ix. 19. **וַיִּנְפֹּשׁ** *recreatus est*, Exod. xxxi. 17. **יָרַם** *sopitus est*. *Cholem* parciùs occurrit in Verbis perfectis.

Imperativus eisdem legibus subjacet; nam, pro **הִשְׁמֵר** fit **הִשְׁמֹר**, retracto accentu ad penultimam, Gen. xxiv. 6.

Participium amat *kametz*; nam **נִמְלִים** *circumcisi*, Gen. xxxiv. 24. arguit et *cholem* admissum.

III. *Pibhel*, in Infinitivo, *tzeri*, *patach*, *cholem*, habet: *saegol* et *chirek* breve quoque promiscuè pro *tzeri* existunt, accentu absente.

In Praeterito frequentissimum *tzeri*, saepe *patach* cum gutturalibus et *Resch*; ut **שָׁלַח** pro **שִׁלַּח** *dimisit*; **אָבַר** *perit*. Nonnulla *saegol* recipiunt; ut **כָּבַס** *lavit*, **כָּפַר** *expiavit*, &c. In Futuro et Imperativo similiter, *tzeri*, *saegol* et *patach*, obtinent.

Participium exit in *tzeri*, rariùs in *patach*.

IV. *Pyhhal* etiam in Infinitivo retinet *cholem*; ut **גָּנַב** *furto surripit*, Gen. xl. 15.

Praeteritum et Futurum amant *patach*.

Imperativus huic Speciei adfuisse videtur; ex Esa. viii. 9. **רָעוּ** *sociamini*, **רָעָה** *sociatus fuit*, pro **רָעָה**.

Participium habet *kametz*; ut **מְדַבֵּר** *dictus*, Psal. lxxxvii. 3. **מְאָרֵם** *rubefactus*, Nah. ii. 3. **מְעֻשָּׁקָה** *oppressa*, Esa. xxiii. 12.

V. *Hipbhal* ubique amat *chirek* longum et *tzeri*; promiscuè dicitur **הַעֲבִיר** *traducere*, et **הַעֲבֵר**; exstat **לְהַנְפִּיל** pro **לְהַנְפִּיל**, Num. v. 22. Istud *tzeri* saepe scribitur cum *jod* quiescenti; ut **הַעֲבִיר** *vibrare aciem oculi*, **יָנִיד** *indicabit*, **הַעֲבִיר** *constituere*.

Propter gutturales et *Resch*, saepe adhibitum *patach*; ut **וַיִּנְנֶע** *et contusum dedit*; **וַיִּצְמַח** *et micare fecit*, Gen. ii. 9.

VI. *Hophhal* in Infinitivo habet *tzeri* et *patach*; e. g. **הִתְחַל** *fasciari*, **הִתְחַרַּב** *vastari*, **הִתְחַרַּב** *fundari*.

Praeteritum et Futurum habent *patach*, ob pausam etiam in *kametz* producendum: sic **הִשְׁלַח** *projectus fuit*, fit **הִשְׁלַח**.

Imperativum quoque *patach* habuisse analogia tuadet. Hinc **הִשְׁכַּבְהָ** cum *He* paragogico, pro **הִשְׁכַּב**, Ezech. xxxii. 19. *dejicitor*, propriè, *procumbere adigitor*; **הִתְנֶנוּ** Jer. xlix. 8. *obvertimini*, propriè, *obverti cogimini*.

Participium

Participium *kametz* possidet ; ut מִשְׁלַךְ *projectus*, מִקְרָה *decalvatus*, מֵאָהוּ *apprehensus*.

VII. *Hithpabbel* gaudet ubique duobus, *tzeri* et *patach* ; ut הִתְחַזֵּק et הִתְחַזֵּק *corroboravit se*. In pausa, pro *patach* admittitur *kametz* ; ut הִתְפַּתֵּל *intorques te*met, Psal. xviii. 27. יִתְבַּקְּעוּ *diffident se*, Mich. i. 4. Accentu absente, *tzeri* illud corripitur in *saegol* et *chirek* breve ; ut וְהִתְגַּדַּלְתִּי וְהִתְקַדְּשִׁיתִי *et magnificabo me, et memet sanctificabo*, Ezech. xxxviii. 23.

Hothpabel item in *patach* et *tzeri* potuisse terminari patet ex exemplis allatis, p. 115.

Pohel et *Pohal* convenit per omnia cum *Pybhel* et *Pybhal*.

Hithpohel habet pro terminali puncto *tzeri*.

Pehalhal sequitur *Kal*.

Pihlel et *Pablel* imitatur *Pibhel* et *Pabbel*.

Caeterae Species nullam difficultatem in se habent.

De Convenientia Linguae Arabicae cum Hebraea in Formatione Verborum et Temporum.

CONVENIENTIA Linguae Arabicae cum Hebraea, prima fronte unicuique rem diligenter perpendenti, apparebit : Arabes enim eadem Tempora, quae Hebraei, habent ; nempè, Praeteritum, Futurum et utrumque Participium.

Modi pares numero ; Indicativus, Imperativus et Infinitivus. Genera quoque eadem. Est et Arabibus dualis numerus, in Verbis aequè ac Nominibus. Verisimillimum etiam, Hebraeos, vigente sua lingua, huncce numerum habuisse. In Novo Testamento, dualis raro occurrit ; qui tamen apud Poetas frequens, licet apud Oratores rarius sit.

Verbum perfectum Arabicum constat tribus literis radicalibus eisdemque mobilibus ac praesentibus, uti Hebraeum. Unica tantum etiam Arabibus Conjugatio. Affinitas quoque, ex convenientia Specierum seu Conjugationum in utraque lingua, clara, tum formis tum significatione. Sed haec latius jam prosequi, longius nos ab incepto deduceret : at, Deo volente, fusius alibi demonstrabuntur.

Harmonia in personis formandis ad unguem cum Hebraea convenit : variae enim personae, addendo radici ultimam syllabam Pronominis, ad varias personas distinguendas, formantur ; nam afformantes Praeteritorum in utraque lingua eadem sunt. Conspectus verò Praeteritorum, tum in Hebraica tum in Arabica Lingua, affinitatem hanc confirmabit.

S

Praete-

*Praet. Arab.**Praet. Hebr.*

Sing.

Sing.

فَقَدْتُ فَعَدْتُ
فَقَدْتُ فَعَدْتُ
فَقَدْتُ فَعَدْتُ

3. פָּקַדְתִּי פָּקַדְתָּ
2. פָּקַדְתָּ פָּקַדְתָּ
1. פָּקַדְתָּ פָּקַדְתָּ

Plur.

Plur.

فَقَدْتُمْ فَعَدْتُمْ
فَقَدْتُمْ فَعَدْتُمْ
فَقَدْتُمْ فَعَدْتُمْ

3. פָּקַדְתֶּם פָּקַדְתֶּם
2. פָּקַדְתֶּם פָּקַדְתֶּם
1. פָּקַדְתֶּם פָּקַדְתֶּם

In 3. perf. foem. Praet. exstitit in Lingua Hebraea פָּקַדְתִּי aequè ac פָּקַדְתָּ: sic in 3. plur. aliquando, more Arabum, usurpatur פָּקַדְתֶּם aequè ac פָּקַדְתֶּם. פָּקַדְתֶּם olim in usu fuisse videtur in 3tia foem. aequè ac in Arabica. Quod ad caeteras personas; omnia confimilia. Namque omnia Praeterita eodem modo terminantur. Quod ad puncta vocalia spectat; Arabes adhibent, supra primam radicalem, vocalem *phata*, ejusdem indolis cum *kametz* Hebraeorum, mora longiore sonandam propter accentum retractum. Vid. Clav. Dialect. p. 230. Supra secundam radicalem, habent etiam vocalem eandem; et, pro *schevate* Hebraeorum, sub tertia adhibent etiam *phata* exiliter, ex Dialecto, sonandam, פָּקַדְתִּי *phakade*, *inspexit*.

Eadem harmonia etiam in Futuris regnat: Futura enim, in Lingua Arabica, uti in Hebraea, ope praeformantium et affirmantium efficiuntur. Praeformantes Futurorum sunt eadem ac in Hebraea literae أَتَى: *Eliph* enim format primam singularem; ut *Nun*, pluralem; *Je* secundam ubique personam, et tertiam quoque foemininam in singulari et duali; *Te* tertiam masculinam et foemininam quoque in plurali. Afformantes sunt بَوَا eadem ac in Hebraea. Sed, uti haecce affinitas clarius appareat, ob oculos ponamus schema Futuri in utraque lingua.

Fut.

<i>Fut. Arab.</i>		<i>Fut. Hebr.</i>	
Sing.		Sing.	
تَقْدُ	يَقْدُ	תִּפְקֹד	3. יִפְקֹד
تَقْدِي	تَقْدُ	תִּפְקְדִי	2. תִּפְקֹד
	أَقْدُ		1. أִפְקֹד
Plur.		Plur.	
تَقْدُونَ	يَقْدُوا	תִּפְקְדוּ	3. יִפְקְדוּ
تَقْدُونَ	تَقْدُوا	תִּפְקְדוּ	2. תִּפְקְדוּ
	تَقْدُوا		1. נִפְקְדוּ

Hic apposuimus Futurum Arabicum apocopatum, ubi apocope tollit vocalem finalem *damma*; uti haec forma est prorsus Hebraica. Dualem numerum Arabicum omisimus, quod nondum apud Hebraeos usurpetur. Quisque summam convenientiam in hisce perspicere potest. Tertia pers. pluralis foem. apud Arabes, differre ab Hebraeis videatur, ubi praeformans *ي* usurpatur pro *ת* Hebraeorum: sed hoc etiam Hebraeis familiare fuisse quoque, docet *יַעֲמֹדְנָה* *stabunt foeminae*, Dan. viii. 22. pro usitatissimo *תַּעֲמֹדְנָה*; sic *יִחַמְּנָה* *incallescunt foem.* pro *תִּחַמְּנָה*, Gen. xxx. 38. &c.

Ratio Imperativorum formandi eadem quoque est quae Hebraeis; spiritu tantum leni in primae Speciei Imperativo praemisso:

<i>Imper. Arab.</i>		<i>Imper. Hebr.</i>	
Plur.	Sing.	Plur.	Sing.
أَقْدُوا	أَقْدُ	פִּקְדוּ	2. m. פִּקֹד
أَقْدُونَا	أَقْدِي	פִּקְדְנָה	2. f. פִּקְדִי

Sine

Sine hoc *Eliph* praemisso, more planè Hebraeo formasse eos demonstrant, *בְּדָר* *propera*, pro *أَبْدَر*, *نَزَل* *descende*, pro *أَنْزَلَ* &c.

Participium *Benoni* Hebraeorum convenit cum illo Arabum *فَاعِد*: Participium *Pabul*, *פָּקֵד* cum *فَقُود* et *פָּקִיד* cum *فَقِيد*. Mirabilis etiam est convenientia Participiorum in aliis Speciebus vel Conjugationibus, quae etiam, uti in Hebraea, formantur praeponendo *Mem* suis Infinitivis: e. g. *מִפָּקֵד מִפָּקֵד*, *מִפָּקֵד מִפָּקֵד*, &c.

Eadem harmonia in Infinitivis regnat.

Convenientia haecce utriusque linguae in Verbis quadriliteris clara est. Multa exempla hîc promere non vacat; sufficiant sequentia, loco speciminis: *תַּלְמֵד* *discipulum egit*, *תַּרְגֵּם* *interpretem egit*, *תַּלְמֵד*. Idem ordines, eadem Verborum classes, in Arabicis, ac in Hebraeis. Maxima affinitas in Verbis incipientibus a *Nun*: etiamsi Arabes saepissimè insertionem primae radicalis, secundum indolem sui Climatis, refugiant. Arabes etiam vestigia Hebraeorum premunt in Verbis quae secundam et tertiam radicalem similem, ad pronuntiationem emolliendam, habent. Maxima est harmonia in Verbis desinentibus in *Nun* et *Thau*; quae, per compendium, ultimam radicalem, euphoniae causa, afformantibus inferunt. Eadem harmonia regnat in Verbis incipientibus ab *Aleph*, *Waw* et *Fod*; uti etiam in illis Verbis quae eandem literas in medio et fine possideant: sed haecce obiter annotabimus in suo loco. Denique, convenientia tam perspicua, ut opus tantum sit, ut aliquis legere discat, ad percipiendam eandem affinitatem regnare in hisce linguis ac in Dialectis Graecis.

Cùm haecce convenientia et affinitas per omnia Tempora et Species Verborum regnet, quisque studio partium vacuus, planè utilitatem Linguae Arabicae, ad Linguam Hebraeam illustrandam, perspiciet; gratoque animo hocce auxilium, ad Oracula Divina enodanda et enucleanda subministratum, amplectetur.

CAPUT II.

De Verbis Imperfectis.

VERBA Imperfecta sunt, vel ita vocari solent, quae numerum trium radicalium excedunt, vel eundem non implent: partim per *elisionem*, adhibito *dagesch* forti, quem *defectum* appellant; partim per *quietem*, cum aliqua ex literis י נ מ motum suum organicum amittit.

Sic *tres* existunt *Ordines* talium Verborum, quorum quisque varias suas *Classes* habeat; 1. *Pluriliterorum*, 2. *Defectivorum*, 3. *Quiescentium*: haecce divisio omnium iustissima et commodatissima videtur.

Cavendum est, ne *Imperfectorum Verborum* appellatio falsam horum naturae ideam pariat; quasi aliquid verae imperfectionis iis adhaereat, aut alterius sint tum naturae tum conditionis, quod ad ipsam originem, quam Verba Perfecta. Talis praejudicata opinio multos viros doctos plus minusve implicuit.

SECT. I.

De Verbis Pluriliteris.

PRIMUS Ordo Verborum Imperfectorum est *Pluriliterorum*: qui duas aut tres continet *Classes*; vel ea tantum complectitur Verba quae è *quatuor* aut *quinque* rariùs *sex* diversis radicalibus conflantur, vel saltem pro compositis haberi possunt: qualia sunt quae, apud Graecos et Latinos, è Nomine et Verbo coalescunt (u). Composita per praepositiones, Orientales linguae penitus ignorant.

I. Prima

(u) Plurilitera, propriè dicta, sunt illa Verba quae per compositionem formantur: uti, apud Latinos, *trucidare*, *belligerare*, *multiplicare*. Graeca lingua talibus abundat. Talia Verba, apud Arabes, ex gemina radice concrescunt: e. g. قَرَضَ قَرْضًا *culsim*

I. Prima Classis continet sub se illa Verba quae constant ex quatuor literis radicalibus: e. g. רָטַף *recreatus fuit*, Job. xxxiii. 25. כָּרַם vel בָּרַם *evastavit*, Psal. lxxx. 14. פָּרַשׁ *expandit*, Job. xxvi. 9.

Haecce Verba normam punctationis in *Pibbel* et *Pybhal* sequuntur. Hinc, vivente lingua, tres ad minimum Species, *Pibbel*, *Pybhal*, *Hithpabbel* imitantes, inde ductae fuerunt:

1. רָטַף vel רָטַף a רָטַב *maduit*, et פִּישׁ *turfit*, q. d. *recenti virore turgescere*.

2.

vulsum caedere, ex קָרַץ *vellere*, et קָצַב *caedere*: sic חָרַב *acriter sculpsit, incidit*; unde חָרַב et in foem. חֲרָבָה *nodus dolorve acerrimus*, Psal. lxxiii. 4. ex חָרַץ et צָבַב.

Sunt et aliae adhuc formae quadratae, quae minus ritè in censum imperfectorum referantur; viz. תַּחַרָּה pro תַּחַרָּה unde, Jer. xii. 5. תַּחַרָּה in Fut. *miscabis te in certamen, concertabis*. Quidam volunt esse Fut. *Hithpabbel*, a חָרָה *arsit*. Clar. Schultensio videtur esse forma Perfecti per ת praeformativam; quale תַּרְגַּם

Chald. et Arab. تَلَمَّذَ תַלְמִיד *interpretem egit*; ita תַּלְמִיד *discipulum egit*: sic, Hof. xi. 3. תַּרְגְּלִיתִי a תַּרְגַּל *pedissequum egit*, secundum Schultensium; Cocceius verò reddit, *pedem contulit*.

Alteram Speciem Verbi quadrati praebet הִשְׁמָאֵל *sinistram petivit*; hinc שְׁמָאֵל *sinistra*, a שָׁמַל *involvit*; hinc שְׁמָאֵל *sinister*. Exstitit ergo Species, quae inter secundam et tertiam radicalem א inferuit. Multa talia apud Arabes servantur. Catalogo pluriliterorum inferuntur a quibusdam quadrata, quae a Verbis defectivis med. rad. necnon quiescentibus media itemque tertia radicali descendunt; ut גָּלַל *volutavit*, pro גָּלַל a גָּלַל; חָלַח *dolere*, a חוּל post suppressam mediam ו, prima et tertia reduplicatis. Creduntur et a quiescente tertia He nasci; ut שָׁעַשַׁע *oblectavit se*, vulgò a שָׁעָה, sed potius a שוּעַ *laxo gutture fuit*; hinc in Psal. xlv. 19. in Fut. יִשְׁעַשְׁעוּ, ut frequentativum הִשְׁתַּעֲשַׁעוּ, Psal. cxix. 16. Hinc tres species: 1. גָּלַל *volutavit*, a גָּלַל, item *rotavit se*, a גוּל vel גִּיל. 2. גָּלַל passivum utriusque. 3. הִתְגַּלְּגַל utriusque frequentativum cum vi reciproca. Si prima fuerit sibilans, mira nascitur fractio; ut הִשְׁתַּקְּשַׁק pro שָׁקַק et שוּק.

2. רִטַּפֵּשׁ vel רִטַּפֵּשׁ *recenti virore turgescere factus est.*

3. הִתְרַטַּפֵּשׁ *recenti virore sese turgere ostendit, jactavit, &c.*

Derivatorum copia, in lingua Chald. Syr. et Arab. hoc genus latè fustum per linguam Hebraeam, arguit; ut גִּלְמוֹד ex גִּלְדָּר *durus fuit*, et גִּלְמָד *glaciatus fuit*: hinc גִּלְמָד *eduruit in glaciem aut saxum.*

II. Secunda Classis illa Verba sub se habet, quae quinque literis radicalibus gaudent: שְׁלֵאֲנָן *liquidissime defaecatus, liquidò tranquillus fuit*, ex שְׁלָה *defaecatus fuit*, et אֲנָן *fluxit*, Job. xxi. 23. notat *securitatem liquidissimam et felicissimam.* Varia derivata hancce classem confirmare videntur חֲלָמִישׁ *glaberrimus silex*, ex חֲלָק *glaber fuit*, et מִישׁ *palpatio*, a מוּשׁ *palpavit*; עֵטְלָה *vespertilio*, a עֵטַל *obscurus fuit*, et עוּף *volavit*, quasi a עֵטְלָה *in obscuritate volitans*, &c. Derivatum שְׁקַעְרוּרָה *cavitas sive lacuna*, a שְׁקַע *fidere*, et קַעַר *cavum esse*, arguit radicem שְׁקַעַר, quae conjugari videtur secundum פִּעְלָעַל.

III. Tertia Classis continet illa Verba quae sex literis radicalibus constant. Sed haec rarissima.

SECT. II.

De Verbis Defectivis.

SECUNDUS Ordo Verba complectitur *Defectiva*, quae sic dicuntur, quod *elisionem* aut *defectum unius duarumve* è radicalibus patiantur, suavioris pronuntiationis causa. Hicce verò defectus invenitur in prima, secunda et tertia radicali; unde satis commodè in tres Classes dividi possunt: 1. Eorum quae incipiunt a *Nun*; ut נָבַל *marcuit*, &c. 2. Eorum quae duas postremas radicales fimiles, easdemque mobiles, habent; ut נָלַל *volvit*, סָבַב *circumdedit*. 3. Eorum quae in *Nun* et *Tbau* exeunt; ut שָׁמֵן *pinguis fuit*, שָׁבַת *quievit* (ו).

I. Quod

(ו) Observandum est, Omnia haec Verba in origine esse perfecta, perfectamque conjugandi rationem et tenuisse olim, et in Sacris saepissimè retinere. Mutationes hae factae sunt causa euphoniae, molliore

I. Quod ad primam Classē; Incipientia a *Nun*, illud plerumque elidunt, quotiescunque prima radicalis *schevate* quiescente notandum, ob praeformantes, venerit. Fit hoc in Fut. *Kal*, in Praet. ac Part. *Niphal*, in *Hiphal* et *Hophal* totis; יִצַּר pro יִצָּר *servabit*; נָצַר pro נִצָּר *servatus est*; in Part, נָצַר pro נִצָּר *servatus*; הִצִּיר pro הִנָּצִיר *servare fecit*; הִצָּר pro הִנָּצֵר *servare facere*, &c. הִצָּר pro הִנָּצַר *servare factus est*, &c. Saepissimè fit in lingua Latina; ut *colligo* pro *conligo*. Defectus etiam locum habet in Imper. et Infin. constr. ad imitationem Futuri: nam יִגֵּשׁ *appropinquabit*, pro יִגָּשׁ; in Imperat. oritur גֵּשׁ pro גָּשׁ *appropinqua*; et in Infin. constr. masc. גֵּשׁ vel גִּשׁ pro גָּשׁ vel גִּשׁ *appropinquare*; in foem. גִּשְׁתִּי pro גָּשְׁתִּי. Sic a יָטַע *plantabit*, nascitur טָע *plantato*, item *plantare*, form. masc. ut טָעַתִּי foem. pro טָעַתִּי.

Reliquae omnes Conjugationes five Species nullum defectum pati possunt; quia prima radicalis nondum sub se *Nun*, *schevate* quiescente notatum, habeat, ita ut syllabam claudat. Media gutturalis etiam elisionem plerumque impedit; ut יִנָּאץ *spernet*, יִנָּהם *fremet*, יִנָּחַת *descendit*, &c. Invenitur tamen יָחַת et יָחַת, Prov. xvii. 10.; item נָחַם pro נִנָּחַם *consolationem percepit*. Plura sic fuisse olim, non dubitandi locus. Contrà, quae mediam habent *dageschabilem*, ubique etiam *Nun* suum retinere potuerunt; ut יִצָּר *servabit*, Deut. xxxiii. 9. יִגָּשׁ *exiget*, Esa. lviii. 3. לִנְפִיל

ad

molliore quodam flexu quem sibi Hebraea domesticum fecit; veteri tamen forma neutiquam repudiata. Nequaquam hicce defectus talis concipiendus ac in Verbis Latinis, quae normam paradigmatis explere nequeunt; ut *inquam*, *aio*, *infit*, &c. sed esse elisionem literae incommodioris, quae per duplicationem sequentis mox compensetur, vel explicitè vel implicitè saltem. Differentia inter *Defectiva* et *Quiescentia* ritè a tyronibus tenenda. *Defectiva* nempe litteram omissam, quàm statim ac possunt, compensant per *dagesch* forte sequenti inditum: *Quiescentia* compensationem non exigunt; jus formae perfectae neutiquam his adimendum. Nullum omnino datur, vel *Defectivum*, vel *Quiescens*, quod non ad perfectam normam conjugari potuerit; atque illuc etiam a nobis revocari debeat, si fundamenta Linguae analogiaeque ejus stabilire velimus,

ad cadere faciendum; Num. v. 2. הִנָּקֹק avulsus est, Jud. xx. 31.

In genere notandum, Nullum omnino dari Defectivum vel Quiescens quod non ad normam Verbi Perfecti conjugari potuerit. Ut ergo iuxta horum Verborum ideam imbibatur, Verbum נָגַשׁ *appropinquavit*, loco paradigmatis, exhibetur, tantum in illis Speciebus et Temporibus ubi elisio vel defectus primae radicalis locum habet; in caeteris enim uti פָּקַד *declinatur*.

N. B. Infinitivus absolutus, ut et Praeteritum, cum Participio utroque, defectum nunquam patiuntur.

PARADIGMA Verborum Defectivorum.

Prima Radicali.

K A L.

Infinitivus constructus Perfectus.

נָגַשׁ בָּנָשׁ לָנָשׁ

Defectivus masc.

נָשׁ גָּשׁ גִּשׁ

Foem.

נָשָׁה גָּשָׁת בָּנָשָׁת לָנָשָׁת

Futurum.

<i>f. Plur. m.</i>		<i>f. Sing. m.</i>	
תִּגְשְׁנָה	יִגְשׁוּ	תִּגְשׁ	יִגְשׁ 3.
תִּגְשְׁנָה	תִּגְשׁוּ	תִּגְשִׁי	תִּגְשׁ 2.
<i>com.</i>	נָגַשׁ	<i>com.</i>	אָנָּשׁ 1.

T

Impe-

Imperativus.

<i>f.</i>	<i>Plur.</i>	<i>m.</i>	<i>f.</i>	<i>Sing.</i>	<i>m.</i>
	נִשְׁנַח	נִשְׁו		נִשִּׁי	נִשׁ

N I P H H A L.

Praeteritum.

ע.	נִשְׁתָּ	נִשְׁתָּ	נִשְׁתָּ	נִשׁ
----	----------	----------	----------	------

Participium.

ע.	נִשְׁתָּ	נִשְׁתָּ	נִשׁ
----	----------	----------	------

Reliqua semper perfecta ; ut Infin. itemque Imperat. הִנֵּנִי, Fut. יִנֵּנִי, ע.

H I P H H I L.

Infinitivus.

ע.	לִנִּישׁ	לְהִנֵּשׁ	הִנֵּשׁ
----	----------	-----------	---------

Praeteritum.

ע.	הִנֵּשְׁתָּ	הִנֵּשְׁתָּ	הִנֵּשׁ
----	-------------	-------------	---------

Futurum.

ע.	תִּנֵּשׁ	יִנֵּשׁ
----	----------	---------

Imperativus.

ע.	הִנֵּשִׁי	הִנֵּשׁ
----	-----------	---------

Participium.

ע.	מִנֵּשְׁתָּ	מִנֵּשְׁתָּ	מִנֵּשׁ
----	-------------	-------------	---------

H O P H H A L.

H O P H H A L.

Infinitivus.

ע"ל. להִנָּשׁ הִנָּשׁ

Praeteritum.

ע"ל. הִנָּשָׁה הִנָּשׁ

Futurum.

ע"ל. תִּנָּשׁ יִנָּשׁ

Imperativus.

ע"ל. הִנָּשִׁי הִנָּשׁ

Participium.

ע"ל. מִנָּשָׁה מִנָּשׁ

A P P E N D I X.

† VERBA ea quae incipiunt a *Nun*, saepè in Infinitivo occurrunt, *Nun* ejecto; שָׁא, Psal. lxxxix. 10. pro נִשָּׂא *tollere*, e-
jus foem. שָׂא, et contractè שָׂא. Etiam a נָתַן *dedit*, est
תָּנָה *dare*, contractum in תָּת; ut etiam תָּנָה cum *He* para-
gogico, a תָּן pro נָתַן. Sic in Infinit. exstat קָחָה: hinc, 2 Reg.
xii. 9. קָחָה--כֶּסֶף *capere-argenti*.

Thau foemininum usurpatur praecipuè in talibus Verbis; ut
נָשָׂא *tangere*, a נָשָׂא; נָשָׂא *fundere*, a נָשָׂא; שָׂא *tollere*, a
נָשָׂא. Item cum gemino *patach*; ut נָשָׂא pro נָשָׂא a נָשָׂא
tangere, טָעַת a נָטַע *plantare*, פָּחַת a נָפַח *sufflare*, קָחָה
a לָקַח *capere*. Denique, תָּת pro תָּנָה a נָתַן *dare*.

Imperativa per aphaeresin haecce prostant: גִּשׁ *appropinqua*,
נָשָׂא cum *He* paragogico; צֵק *funde*; שָׂא *tolle*; קַע *profi-*
ciscere; פַּח *suffla*; שָׁל *exue*; שָׁק *osculare*; תָּן *da*, et cum
He

He paragogico, תָּנָה; itemque קָּפָה *cape*; קָּבָה *maledic*, cum *He* paragogico, pro קָּב, Num. xxii. 11. non a קָּבָב sed נָּקָב. Quidam volunt aphaeresin obtinuisse, in Praeterito Kal, in קָּפָה, Hof. xi. 3. Ezech. xvii. 5. Sed est Infinitivus: uti etiam תָּתָה *dedisti*, 2 Sam. xxii. 41. quod est תָּת auctum *He* paragogico; et *dare* positum eleganter pro *dedisti*.

Duo sunt Verba, incipientia a *Lamed*, quae defectum huncce imitantur: nempè לָּקָה *accepit*, hinc יָּקָה pro יָּלָקָה *capiet*, hinc etiam קָּה *cape*, et קָּחָה, קָּחָה, קָּח *capere*. Exstat tamen לָּקָה *cape*, et in *Niphal* נָּלָקָה; at *Hophhal* habet הָּקָה pro הָּלָקָה *captus est*. Item נָּתָעוּ pro נָּלָתָעוּ *commolentur*, Job. iv. 10. a לָּתָע; plurimi tamen volunt esse a נָּתָע.

II. Secunda Classis Defectivorum existit ex iis Verbis quae secundam et tertiam, eandem atque utramque mobilem, habent; ut סָּבָב *circumdedit*, תָּמַס *perfectus fuit*.

In hisce, nihil verae imperfectionis, quod ad originem; atque omnibus, ex aequo, perfectae normae jura competunt in omni Tempore et Modo.

Defectus hic locum invenit in solis *Kal*, *Niphal*, *Hipbhal* et *Hophhal*; in quibus, ad vitandam collisionem ingratam similium literarum, ejicitur media radicalis, secundum has quinque leges:

1mo, Media radicalis ejicitur cum puncto praecedenti; ut סָּב pro סָּבָב *cinxit*, חָּת pro חָּתָת *consternatus est*, יָּחָת pro יָּחָתָת *consternabitur*, נָּחָת pro נָּחָתָת *in consternationem coniectus fuit*, הָּחָל pro הָּחָלָל *profanare*.

2do, Ut praetormantes characteristicae, pro vocali brevi, assumant longam: et quidem, 1. In Fut. *Kal*, pro *chirek*, usurpatur vel *tzeri* vel usitatius adhuc *kametz*; ut יָּמָר *amarus erit*, pro יָּמָרֵר; et יָּמָר ex יָּמָרֵר. 2. Idem fit in Praet. ac Part. *Niphal*; ut נָּאָר *maledictus*, pro נָּאָרֵר; et נָּסָב pro נָּסָבָב *circumdatus*. 3. In *Hipbhal*, similiter, pro *chirek* ferè est *tzeri*, sub praetormantibus, ut etiam in Participio; ut הָּחָל *incoepit*, pro הָּחָלָל. Sic מָּחָל *incipiens*, et הָּחָל *incipere*. Sic etiam הָּרָק *comminuere*, 2 Chr. xxxiv. 7. Saepius tamen in Infinitivo, Imperativo et Futuro, *Hipbhal*, est

est *kametz* sub praeformante, ex *patach* ortum ; ut **הָמַר** ex **הַמָּר** *amarum facere*, **יָקַל** ex **יִקְלֵל** *levem faciet*, *vilipendet*. 4. In toto *Hophbal*, pro *chametzchatuph* vel *kibbutz*, assumitur *schurek* ; **הוֹחַל** *profanatus est*, ex **הַחֲלֵל**, &c.

3tio, Ut defectus secundae radicalis compensetur, ultima radicalis *dagesch* forte accipit, quoties vel afformantes vel affixa accedunt : sic ex **סָב** fit **סָבָה** *circumdedit foem.* **סָבֵנִי** *circumdedit me* ; **סָבוּ** *circumdabit me*, ex **יָסָב**.

4to, Afformantes assyllabae non deducunt accentum, ut in Perfectis solent ; adeoque pro **סָבָה** existit **סָבָה** *cinxit foem.* pro **תָּסָבֵנִי** *cinges foem.* **תָּסָבֵנִי**.

5to, Afformantes syllabicae, ut concursus gemini *schevatis* quiescentis in medio vitetur, assumunt vocalem epentheticam ; in Praet. *cholem* (ו) ; in Imperat. et Fut. *jod* quiescens in *saegol* (י) : cui vocali etiam accentus adhaeret ; nisi quod **תָּם** et **תָּן** eundem accentum sibi suo more vindicent : **סָבוּתָּ** *sab-bo-tha*, *cinxisti*, pro **סָבָתָּ** *sabb-ta*, ex **סָבָתָּ** ; **סָבוּתָּם** pro **סָבָתָּם** ex **סָבָתָּם**. Item in Imper. **סָבִינָה** *cingite foem.* pro **סָבִינָה** ex **סָבִינָה** ; et **תָּסָבִינָה** *cingent foem.* pro **תָּסָבִינָה** ex **תָּסָבִינָה**.

Perfectam formam semper servat utrumque Participium in *Kal* ; quod elisio in hisce confusionem peperisset : **סָבֵב סָבָתָּ סָבָה** *circumdans*, **סָבֵב סָבָתָּ סָבָה** idem ; et **סָבֵב סָבָתָּ סָבָה** *cinctus, cincta*, **סָבֵב סָבָתָּ סָבָה** idem.

Perfectam formam sequuntur *Pihbel*, *Pykbal* et *Hithpabbel* ; quia, ob mediam *dageschatam*, nullus defectui locus. Sic **קָלַל** *vilipendit, maledixit* ; **קָלַל** *maledictus est* ; **הִתְקַלַּל** *semet vilipendit, &c.*

Frequentissima, in hisce, Species *Pohbel* ; ut a **גָּלַל** *volvit*, ferè obtinet **גָּלַל**, cum passivo **גָּלַל**, et frequentativo **הִתְגָּלַל**, &c. Quadrilitera Specie etiam dicitur **גָּלַל**, **הִתְגָּלַל** *volutavit, volutatus est, semet volutavit*.

PARADIGMA קָבַב ita decurrit per elisionem mediae.

K A L.

Infinitivus absolutus et constructus.

קָב קוֹב לָקַב לְסוֹב

Praeteritum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
com. סָבוּ	סָבָה קָב 3.
סָבוּתָם סָבוּתָן	סָבוּתָהּ סָבוּתָא 2.
com. סָבוּנוּ	com. סָבוּתִי 1.

Futurum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
יָסָבוּ תִסְבִּינָה	יָסָב תִסְבֵּה 3.
תִסְבִּינָה תִסְבוּ	תִסְבֵּי תִסְבֵּה 2.
com. גָסָב	com. אָסָב 1.

Imperativus.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
סִיבוּ סִיבִינָה	סִיב סִיבִי

Participium utrumque, utraque sub forma, Perfectum manet.

N I P H H A L.

Infinitivus absolutus et constructus.

הָסָב הָסָבָה הָסָבוּ לְהָסוֹב

Praete-

Praeteritum.

<i>f. Plur. m.</i>	<i>f. Sing. m.</i>
<i>com.</i> נִסְבוּ	נִסְבָּה 3.
נִסְבוֹתֶם נִסְבוֹתָיו	נִסְבוֹת 2.
<i>com.</i> נִסְבוֹנוּ	<i>com.</i> נִסְבוֹתִי 1.

Futurum.

<i>f. Plur. m.</i>	<i>f. Sing. m.</i>
יִסְבוּ תִסְבִּינָה	יִסֵּב תִסֵּב 3.
תִסְבוּ תִסְבִּינָה	תִסֵּב תִסֵּב 2.
<i>com.</i> יִסֵּב	<i>com.</i> יִסֵּב 1.

Imperativus.

<i>f. Plur. m.</i>	<i>f. Sing. m.</i>
הִסְבוּ הִסְבִּינָה	הִסֵּב הִסֵּב

Participium.

<i>f. Plur. m.</i>	<i>f. Sing. m.</i>
נִסְבוֹת נִסְבִּים	נִסְבָּה נִסֵּב

H I P H H I L.

Infinitivus absolutus et constructus.

הִסֵּב הִסֵּב הִסֵּב לְהִסֵּב

Praeteritum.

<i>f. Plur. m.</i>	<i>f. Sing. m.</i>
<i>com.</i> הִסְבוּ	הִסְבָּה הִסֵּב 3.
הִסְבוֹתֶם הִסְבוֹתָיו	הִסְבוֹת 2.
<i>com.</i> הִסְבוֹנוּ	<i>com.</i> הִסְבוֹתִי 1.

Futu-

Futurum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
תִּסְבֶּינָה תִּסְבוּ	תִּסְבֶּ 3.
תִּסְבֶּינָה תִּסְבוּ	תִּסְבֶּי 2.
com. נִסְבֶּ	com. אִסְבֶּ 1.

Imperativus.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
הִסְבִּינָה הִסְבוּ	הִסְבִּי הִסְבֶּ

Participium.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
מִסְבֹּת מִסְבִּים	מִסְבָּה מִסְבֶּ

Terminatio תִּסְבֶּ ab hoc Participio, itemque a *Niphal* et *Hophhal*, exclusa, ob *scheva* quiescens in penultima.

H O P H H A L.

Infinitivus absolutus et constructus.

הוֹסֵב בְּהוֹסֵב לְהוֹסֵב

Praeteritum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
com. הוֹסְבוּ	הוֹסְבָה הוֹסֵב 3.
הוֹסְבוֹתֶיךָ הוֹסְבוֹתֶיךָ	הוֹסְבוֹתֶיךָ הוֹסְבוֹתֶיךָ 2.
com. הוֹסְבוֹנוּ	com. הוֹסְבוֹתֶיךָ 1.

Futu-

Futurum.

<i>f. Plur. m.</i>	<i>f. Sing. m.</i>
תוסבֿינָה יוסבֿו	תוסבֿ 3.
תוסבֿינָה תוסבֿו	תוסבֿי 2.
<i>com.</i> תוסבֿ	<i>com.</i> תוסבֿ 1.

Imperativus.

<i>f. Plur. m.</i>	<i>f. Sing. m.</i>
תוסבֿינָה תוסבֿו	תוסבֿ

Participium.

<i>f. Plur. m.</i>	<i>f. Sing. m.</i>
תוסבֿות תוסבֿים	תוסבֿ תוסבֿ

In *Pybbel*, *Pybbal* et *Hitbpabbel*, nullus elisioni locus, ob *dagesch* forte in media : quia tamen collisio ista similium literarum paulò ingrator, pronuntiatio in formam quadratam inclinavit, atque pro *fib-beb*, *sub-bab*, *hithsab-beb* vel *histsab-beb*, enunciatum *fibb-sebb*, *subbsabb*, *hithsabb-sebb* vel *histsabb-sebb*. Creberrima quoque hîc substitutio formae Perfectae *Pobbel*, *Pobbal* et *Hitbpobbel* ; unde *so-bhebb*, *so-bhabb* et *Hithso-bhebb*, pro priore illa, invaluit.

*PIHHEL et POHHEL.**Infinitivus.*

סבֿבֿ לְסבֿבֿ	סבֿבֿ
סבֿבֿ לְסוּבֿבֿ	סוּבֿבֿ

U

Praete-

Praeteritum.

ע"ל.	סָבַקְתָּ	סָבַקְהָ	סָבַקְתָּ
ע"ל.	סָבַקְתָּ	סָבַקְהָ	סָבַקְתָּ

Futurum.

ע"ל.	תִּסָּבֵק	יִסָּבֵק
ע"ל.	תִּסָּבֵב	יִסָּבֵב

Imperativus.

סָבַקְנָה	סָבַקְבִּי	סָבַקְבִּי	סָבַקְבִּי
סָבַקְנָה	סָבַקְבִּי	סָבַקְבִּי	סָבַקְבִּי

Participium.

ע"ל.	מִסָּבֵקְתָּ	מִסָּבֵקְהָ	מִסָּבֵקְתָּ
ע"ל.	מִסָּבֵקְתָּ	מִסָּבֵקְהָ	מִסָּבֵקְתָּ

*PRHHAL et POHHAL.**Infinitivus.*

ע"ל.	לְסָבֵק	סָבֵק	סָבֵק
ע"ל.	לְסָבֵב	סָבֵב	סָבֵב

Praeteritum.

ע"ל.	סָבַקְתָּ	סָבַקְהָ	סָבַקְתָּ
ע"ל.	סָבַקְתָּ	סָבַקְהָ	סָבַקְתָּ

Futu-

Futurum.

ע"י.	תִּסְבֹּקְךָ	יִסְבֹּקְךָ
ע"י.	תִּסְבֹּבְךָ	יִסְבֹּבְךָ

Imperativus.

סְבֹבְךָ	סְבֹבְךָ	סְבֹבְךָ	סְבֹבְךָ
סֹבֵבְךָ	סֹבֵבְךָ	סֹבֵבְךָ	סֹבֵבְךָ

Participium.

מְסֹבֵבְךָ	מְסֹבֵבְךָ	מְסֹבֵבְךָ
מְסֹבֵבְךָ	מְסֹבֵבְךָ	מְסֹבֵבְךָ

*HITHPAHHEL et HITHPOHHEL.**Infinitivus.*

לְהִסְבֹּקְךָ	הִסְבֹּקְךָ
לְהִסְבֹּבְךָ	הִסְבֹּבְךָ

Praeteritum.

ע"י.	הִסְבֹּבְךָ	הִסְבֹּבְךָ	הִסְבֹּבְךָ
ע"י.	הִסְבֹּבְךָ	הִסְבֹּבְךָ	הִסְבֹּבְךָ

Futurum.

ע"י.	תִּסְבֹּקְךָ	יִסְבֹּקְךָ
ע"י.	תִּסְבֹּבְךָ	יִסְבֹּבְךָ

Impera-

Imperativus.

הִסְתַּבֵּב	הִסְתַּבֵּב
הִסְתַּבֵּב	הִסְתַּבֵּב

Participium.

מִסְתַּבֵּב	מִסְתַּבֵּב	מִסְתַּבֵּב
מִסְתַּבֵּב	מִסְתַּבֵּב	מִסְתַּבֵּב

A P P E N D I X.

1. **M**EDIA radicalis ejici nequit, si prima radicalis *Nun* fuerit, et in defectum iverit; ut יָדָהּ pro יָדָהּ *fugiet*: vel in quietem data fuerit; ut הִלֵּל *ejulavit*, ab יָלָל: quia tum radix incerta esset. Sin prima manserit mobilis, locus est elisioni; ut יָדָהּ *fugiet*, ab eadem radice יָדָהּ; et נָאָר *maledictus*, in Part. *Niphh.* ab אָרָר *exsecratus est*.

2. Praeformantes aliquando vocalem brevem sub se habent; ut נָחַר pro נָחַר *adustus fuit*: similiter in *Hiphhil*, יָחַל pro יָחַל *profanabit*. In his omnibus, *dagesch* forte implicitum. Si *dagesch* forte in prima inferatur, duplicatio tertiae vel adhiberi vel omitti potest; ut הִחַתֵּית *contrivisti*, Esa. ix. 3. Omittitur verò *dagesch* in נִחַלֵּת *profanata est*, ex *Niphh.* Ezech. xxii. 16.

3. Asyllabae relinquunt vocem *milghel*; ut *dagesch* forte, in tertia, tanto pressius clariùsque resonet, utque vocales longae manere queant. Nonnunquam tamen accentus ad finem rapitur, succedente vocali longa; ut רָנִי *jubila*, pro רָנִי, Esa. liv. 1. גָּזִי *tonde*, pro גָּזִי, Jer. vii. 29.

4. Epentheticum *cholem* sine *Waw* aliquando exaratur; ut נִקְלַחְתִּי *vilis sum*, 2 Sam. vi. 22. הִקְלַחְתִּי *vilipendisti me*, 2 Sam. xix. 44. Epentheticum *Jod*, ante נָה, ex הָנָה ortum duxisse videtur. Non mirum igitur illud *Jod* omitti, et תִּסְבְּנָה etiam scribi potuisse.

Quod ad terminale punctum harum quatuor Conjugationum; Nonnulla per *schurek* in Infinit. et Fut. primae Speciei terminantur;

tur; ut **לָבוֹר** *ad declarandum*, pro **לָבַר**, Eccles. ix. 1. et **יָרוֹן** *offuscabitur*, Prov. xxix. 6. non a **רָגַן** sed **רוֹן** propriè *succubuit*; convenit cum Arabico **رَلَن**. In *Niphhil* passim, *patach*, *tzeri*, *cholem* in Infinit. Praet. Fut. et Imperat. Etiam Participium hîc; praeter *kametz* ordinarium, adsciscit *tzeri*; ut **נָמַס** pro **נִמַּס** *ta-bescens*, 1 Sam. xv. 9. **נִסְכָּה** *revolutum*, 2 Chron. x. 15.

In *Hiphhil*, plerumque *tzeri* et *patach* obtinent; ut **מַצֵּל** *obumbrans*, **הִרָק** *comminuit*. In *Hophhal*, nihil extraordinarium: sed in Infinit. *tzeri* vel *patach*: in Praet. Fut. Imperat. item *patach*: in Part. *kametz*.

Forma quadrata aliquid sonantiùs notat; prout **גִּלְגַּל** *volutavit*, majore impetu fertur quàm **גָּלַל**. Oratoria potentia Sacrorum Auctorum ex talibus percipitur; ut **גִּלְגַּלְתִּיךָ** *devotam te de petris*, Jer. li. 25. Sic etiam Verba **הִתְגַּלְגְּלוּ** *provolvunt se*, Job. xxx. 14. nempe, *sub fragore tempestatis*. Eandem granditatem percipere possumus in **הִתְקַלְקַל** *motitare se instar rei levissimae*, **הִתְמַרְמַר** *irritare semet*, **הִתְשַׁקְשַׁק** pro **הִתְשַׁקְשַׁק** *discursitare*.

III. Tertia Classis Defectivorum continet ea Verba quae exeunt in *Nun* et *Thau*. Horum tertia radicalis, *Nun*, per *dagesch* forte inseritur in *Nun* affirmantium syllabicarum **נָו** et **נָה**; ut **נָתַנּוּ** pro **נָתַנוּ**. Sic etiam Verba desinentia in *Thau*, inserunt *Thau* radicalem in affirmantibus **תָּה**, **תָּה**, **תָּה**, **תָּה**; e. g. **שָׁבַתָּה** *quieviſti*, pro **שָׁבַתָּה**.

Facile apparet cuivis attendenti, quòd est potius compendium scribendi, quàm *elifio* vel *defectus*. Notandum tamen est, Nonnunquam scriptionem pleniorè obtinere. Haecce Verba tam facilia Grammaticis Orientalibus videbantur, ut plerique planè hanc classè Imperfectorum omiserint. In Grammatica verò inseri debuere: tùm quòd satis intricatae aliquando formae hinc existunt, quibus oculus discantis imbuendus (x); tùm quòd Verbum **נָתַן** *dedit*, veram *elifio-*
nem

(x) Haecce forma difficilior est, cùm media simul in quietem ivit; ut **לָנוּ** *pernoctavimus*, pro **לֹנְנוּ**, 1. plur. Praet. *Kal*, a **לָו**; sic **הִבְנוּ** *intelleximus*, pro **הִבְנוּ**, 1. plur. Praet. *Hiphh.* a **בָּו**; **מָתִי** *mortuus fuero*, Gen. xix. 19. pro **מָתִי** a **מוֹת**; sic etiam

nem patitur, tertiam illam *Nun* in *Thau* quoque afformantium inferens: ut pro נִתְּנָה pronuntietur נָתַתְּ; atque ita cum reliquis. In *Nipbbal*, נִתְּתֶם *traditi sitis*, Lev. xxvi. 25. pro נִתְּנֶתֶם, prima et tertia simul elisis.

Paradigma huic classi subjungere, supervacuum est.

S E C T. III.

De Verbis Quiescentibus.

TERTIUS Ordo Imperfectorum Verba complectitur *Quiescentia*: sic enim vocantur illa Verba quae, ob aliquam literarum א ו י, quietem in prima, secunda, tertia radicali, assumere possunt. Inde iterum oriuntur tres Classes; quae rursus partitionem trifariam subeunt, et in tres Classes singulae digeruntur.

Classis prima continet illa Verba quae incipiunt, 1. Ab *Aleph*; ut אָמַר *dixit*. 2. A *Waw*; ut וָיָן *libravit, ponderavit*. 3. A *Jod*; ut יָלַד *genuit*.

Classis secunda, illa continet quae habent, 1. Mediam *Aleph*; ut שָׁאַל *rogavit*. 2. Mediam *Waw*; ut קָנַם *stetit*. 3. Mediam *Jod*; ut דָּיַן *judicavit*.

Classis

etiam in *Hipbb*. הִמַּתָּה pro הִמַּתְתָּה *interfecisti*, Num. xiv. 15. sic הִקַּמְתָּ, Ex. i. 16. Similiter אָשַׁת *posuisti*, Psal. lxxxviii. 9. Hinc indoles horum Verborum patebit.

Duplicem defectum, qui, in Verbo נָתַן *dedit*, adscitus, ob usum creberrimum, etiam retinuit Infinitivus constr. תִּתֵּן, contractione in תַּת facta; unde cum affixis תַּתִּי *dare mei*, &c. Eadem ratio contractionis in מִתַּת *domum*, ex מִנְתַּת. Sic etiam formatur אֱמֶת *veritas*, pro אֱמִנַת, ab אָמַן *firmitate gressu fuit*; quod suum *Nun* et *Thau* retinet, inter conjugandum; אֱמִנַת enim dicendum, non אֱמַת. Compendium paulò abstrusius est in מְבַעֲתָךְ *territans te*, 1 Sam. xvi. 15. Part. foem. in מְבַעֲתָתְךָ pro מְשַׁרְתָּתְךָ. Vera elisio obtinet in מְשַׁרְתָּת *ministrans*, pro מְשַׁרְתָּתָה 1 Reg. i. 15. Plurima talia, vivente lingua, per euphoniā, haud dubiè conformata.

Classis tertia, talia Verba comprehendit quae desinunt,
 1. In *Aleph*; ut מֵצֵא invenit. 2. In *Waw*; ut שָׁלַךְ defaecatè
 liquidus fuit. 3. In *Jod*; ut רָאָה vidit, גָּלַה revelavit, &c.

Quiescentium Classis Prima.

Prima Radicali.

I. **I**N prima Classe Quiescentium, veniunt primò, Quo-
 rum *prima* radicalis est *Aleph*.

Horum longè maxima pars perfectam formam retinere
 solet. Gutturalis verò respuit *scheva* simplex, et sibi ad-
 sciscit *scheva* compositum: e. g. 1. In Fut. *Kal*, pro
 יֵאָסֶף existit יֵאָסֶף et יֵאָסֶף. 2. In Praet. *Niphal*, pro
 נִאָסֶף similiter fit נִאָסֶף et נִאָסֶף. Eadem est ratio Parti-
 cipii ejus. 3. In Praet. *Hiphil*, pro הֵאָסֶף colligere fecit,
 הֵאָסֶף et הֵאָסֶף, rariùs הֵאָסֶף, quod Infinitivo magis
 convenit, ut et reliquis ibidem. In *Hophal* toto, הֵאָסֶף
 ex הֵאָסֶף.

Natura gutturalium occasionem quieti dedisse videtur:
 hinc, 1. In Fut. *Kal*, *Aleph* quiescit in *cholem*, et terminale
 punctum, variandi ergò, jam non est *cholem*, sed *tzeri* vel
patach; ut יֵאָסֶף, יֵאָסֶף colliget. 2. Similiter idem fit in
 Praet. et Part. *Niphal*; ut נִוָּחַן comprehensus est, vel pos-
 sessor factus, ab אָחַז comprehendit. 3. In *Hiphil*, quiescit
Aleph in *tzeri* vel *kametz*; ut הֵאָזִין pro הֵאָזִין auscultavit;
 et יֵאָזִין pro יֵאָזִין. 4. *Hophal*, ex analogia, debuisset as-
 sumere *schurek*; nulla tamen exempla, nisi in textu Chal-
 daico, Dan. vii. 11. חִוּבַּר, *Aleph* in *Waw* insuper mutato:
 ut in *Hiphil*, etiam Chaldaica forma occurrit, Jer. xvi. 8.
 אֲבִירָה perdam; vel potius sine *Waw*, אֲבִירָה.

Paradigma appositum omnibus Verbis, a gutturali inci-
 pientibus, praelucebit.

Infini-

Infinitivus constructus.

לֵאמֹר בְּאֵמֶר אֶחָד אֵמֶר

Futurum.

<i>f.</i> Plur. <i>m.</i>	<i>f.</i> Sing. <i>m.</i>
תֹּאמְרֶנָּה יֹאמְרוּ יֹאמְרֶיךָ תֹּאמְרֶיךָ 3.	
תֹּאמְרֶנָּה תֹּאמְרוּ תֹּאמְרֵיךָ תֹּאמְרֵיךָ 2.	
<i>com.</i> נֹאמְרֶיךָ	<i>com.</i> אֹמְרֶיךָ 1.

Imperativus.

<i>f.</i> Plur. <i>m.</i>	<i>f.</i> Sing. <i>m.</i>
אֲמַרְנָה אֲמַרוּ אֲמַרִי אֲמַרִי	

Perfectae formae addamus imperfectam, i. e. gratiorem; quam delicatior pronuntiatio introduxit, primâ in quietem datâ per *cholem*, in Fut. *Kal*.

Futurum.

<i>f.</i> Plur. <i>m.</i>	<i>f.</i> Sing. <i>m.</i>
תֹּאמְרֶנָּה יֹאמְרוּ תֹּאמְרֶיךָ יֹאמְרֶיךָ 3.	
תֹּאמְרֶנָּה תֹּאמְרוּ תֹּאמְרֵיךָ תֹּאמְרֵיךָ 2.	
<i>com.</i> נֹאמְרֶיךָ	<i>com.</i> אֹמְרֶיךָ 1.

A P P E N.

APPENDIX.

1. **S**I media fuerit gutturalis, accipit *scheva* compositum pro simplici: ut pro אָחִי exsistit אָחִי vel אָחִי *cape foem.* ab אָחִי; אָהֶבִי *amate*, pro אָהֶבִי. In Praet. *Niphal*, fit אָחִי *collectus est*; in Part. אָחִי; אָחִי Infinitivus ex אָחִי אָחִי; eadem forma Imperativi; ut in Fut. אָחִי. In hisce, praeformans habet vocalem longam *tzeri* pro *chirek*; quia litera gutturalis non recipit *dagesch* forte, ad compensationem *Nun* e-jectae.

Gutturales, ad commodiorem pronuntiationem, pro *schevate* simplici, plerumque assumunt *scheva* compositum, i. e. mobile; atque aliam efficiunt syllabae formam. Vid. cap. de Mut. Punct.

In Praet. *Niphal*, etiam *Aleph* quiescit in *cholem*; ut נָאִחִי *possessor factus est*, Num. xxxii. 30. Jos. xxii. 9. et in Part. נָאִחִי. Sic נָאִלָּה, tribus in locis, corruptionem nativam humani generis denotans: quod est Arab. *الخ* *coacescere*, *acorem contrahere*; solet enim יָצַר הָרַע *principium illud malum omnis mali* comparari cum שָׂאֵר שְׁבַעֲסָה *fermento quod in massa est*.

2. In *Hiphbil*, manente terminali puncto *tzeri*, conjugatur אָחִי; atque ita porro. Exstat etiam cum *Aleph* in quietem missa; ut אָחִי; et *Aleph* in *Waw* trajecto, הוֹאִי; unde אָחִי *auferam*, 1 Sam. xv. 6. אָבִי *perdam*, Jer. xlv. 8. etiam וְיִוָּחַר *et moratus est*, 2 Sam. xx. 5. secundum Masoram: etiam, Neh. xiii. 13. וְאִוָּצְרָה *et thesauros constitui*, ab אָצַר *recondidit*, in Fut. *Hiphbil*, cum *He* paragogico. At *Aleph* mansit in יָאִל *jurare fecit*, ex יָאִלָּה, 1 Sam. xiv. 24. In *Hophhal*, fit הוֹאִי.

3. *Aleph* semper quiescit in *cholem*, in Fut. *Kal*, in quinque Verbis: אָבִי *periit*, אָכִי *comedit*, אָמַר *dixit*, אָבָה *voluit*, אָפָה *coxit*. Promiscuè, motum retinent, vel in quietem ire possunt, tria: אָהֶב *amavit*, unde יָאִהֶב, יָאִהֶב et יָאִהֶב; אָחִי *prehendit*; אָסַף *congregavit*.

Observandum, *Aleph* radicale post praeformantem *Aleph* perpetuò omitti; ut אָכִי pro אָכִי *comedam*, Gen. xxiv. 33. אָמַר *dicam*, Gen. xxiv. 14. et alibi passim. Omittitur et post alias interdum; ut תִּמְרוּ *dicetis*, 1 Sam. xix. 14.

Est et alia ratio quietis per *tzeri* etiam in Fut. Kal; ut אָהֵב *amabo*, pro אֶהָב, ex אָהָב; sic יֵאָתֵהּ pro יֵאָתֵהּ *veniet*, quod et aliquando dat יָתֵהּ. Hanc quietem subit Verbum אָמַר *dixit*, in Ipsin. constr. per *Lamed*; ut לֵאמֹר *dicendo*. Solitarium exemplum, 2 Sam. xx. 5. וַיִּיָּחַר *et moratus est*, pro יֵאָחַר cum quiete אֵ Aleph in *chirek*, unde illud mox in *Jod* trajectum, ex more Aramaeo. Solitarium quoque אָנֹכִי *languco*, Psal. lxi. 21. in Fut. Kal, ab אָנֹשׁ cum Aleph quiescens in *kametz*, pro אֶנֶשׁ.

4. Utraque contractio, per *tzeri* et *kametz*, in *Hiphhil* admittitur: sic, in Praet. הֵאָתֵהּ *venire fecit*, mollius dedit הָאָתֵהּ, et mox, qmisa primâ, הָתֵהּ, Esa. xxi. 14. Jer. xii. 9. In Fut. ab אָזֶן exstat אָזֶן *auscultabam*, Job. xxxii. 11. pro אֶזֶן ex אֶזֶן. Manente prima radicali, exstat וַיֵּאָצֵּל *et seposuit*, Num. xi. 25. pro יֵאָצֵּל. Aramaei etiam primam mobilem supprimunt, si antecedit *scheva*; et, יֵאָלֵף *docebit*, pronuntiant; saepe etiam exarant יֵלֵף. Hac forma signatum occurrit מֵלֵף *doctor*, pro מֵאָלֵף, Job. xxxv. 11. תֵּאָזֵר pro תֵּאָזֵר, 2 Sam. xxii. 40. etiam יֵהָל *tentorium figet*, Esa. xiii. 20. pro יֵאָחֵל in Fut. *Pihhel*.

II. Sub hac Quiescentium Classe, occurrunt, secundò, Verba ea quorum prima radicalis est *Waw* (y); ut וָלַד *genuit*, unde וָלֵד *puer*.

Errarunt

(y) Nullus dubitandi locus est, quin Hebraei aequè ac Arabes habuerint Verba incipientia a *Waw*, quae inchoatis a *Jod* vices praestare potuerint, ad commodiorem conjugandi rationem. Ex hoc fonte emanasse videntur Verba illa defectiva primâ *Jod*: יָצַג *situs fuit*, יָצַק *fudit*, יָצַח *flagravit*, יָקַח *obivit*, יָנַח *cubuit*, יָצַב *stetit*, יָצַר *formavit*, &c.

Clar. Schultensius putat, Talia habuisse, ex indole veteris linguae, primam radicalem *Waw*; ut a וָצַג, וָצַק, &c. quorum Fut. perfecta יֵצַג, יֵצַק, &c. facile contrahenda in יָצַג, יָצַק, &c. Sic יָקַץ pro יֵקַץ *evigilabit*, Psal. lxxviii. 65. etiam הֵצִיעַ *stravit*, pro הוֹצִיעַ.

Errarunt qui volunt, Nulla dari Verba inchoata a *Waw*. Verum, quod in Lexicis ne unica quidem radix compareat quae a litera *Waw* incipiat, nisi solitarium וו, partim nomen *literae* notans, partim significationem *clavi* vel *paxilli* praebens. Alias verò existitisse radices, ab hoc elemento incipientes, testantur varia exempla; e. g. וְקָר רֹחַ *gravis spiritu*, Prov. xvii. 17. אֲשֶׁר *complanabo*, haud dubiè a וְשָׂר, Efa. xlv. 2. Sic וְצָה *injungam*, a וְצָה וְצָה

Ezr. viii. 17. וְרָר *descendens*, a וְרָר וְרָר, 1 Sam. xxx. 24.

Haec, suavioris pronuntiationis ergò, uti etiam Verba incipientia a *Jod*, a perfecta conjugandi via, quam in veteri lingua tenuere, Natura duce, paululum inclinarunt. Nempè, cùm *Waw* et *Jod*, in medio, non ament pronuntiarì, quoties syllabam claudere coguntur, quiescunt in Fut. *Kal*, in Praet. et Part. *Nipkhal*, in Conjug. *Hipkhal* et *Hophbal* totis. In Fut. *Kal*, a וְכָל וְכָל *valuit*, regulariter est וְכָל, quod Chaldaei in וְכָל et וְכָל contrahunt; ut Dan. iii. 29. itemque in וְכָל. Prima formatio fit per elisionem; altera, per quietem. Posterior illa Hebraeis, sub hac radice, unicè placuit; unde constanter, Futurum hocce in *Kal* effertur, secundum puram putam analogiam:

Futurum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
תּוֹכְלָנָה	יּוֹכֵל 3.
תּוֹכְלָנָה	תּוֹכֵל 2.
com. נּוֹכֵל	com. אוֹכֵל 1.

Atqui, pro formis וְיֹלֵךְ et וְיֹלֵךְ, item נּוֹלֵךְ et נּוֹלֵךְ, necnon הוֹלִיד et הוֹלִיד, aliquod mollius quaesitum.

Sic, in Praet. et Part. *Nipkhal*, *Waw* radicalis, *schevate* quiescente notata, quiescit in *cholem*; ut pro נּוֹלֵךְ fit

fit נוֹלָד; נוֹרַע *cognitus est*; נוֹסֵר *fundatus est*; נוֹעַר *condictus est*; נוֹשֵׁב *habitatus est*; נוֹשָׁע *salvatus fuit*, &c. At, in Infinitivo, Futuro et Imperativo, *Waw* illud movetur; quia prima radicalis vocalem suam retinet: e. g. הוֹלֵךְ *nasci*, יוֹלֵךְ *nascetur*. Sic הוֹרֵשׁ *pōssideri*, הוֹסֵרוּ *castigamini*; הוֹשָׁעוּ *salvamini*, Esa. xlv. 22. Haec formam perfectam sequuntur.

In *Hipbhal*, *Waw* quiescit in *cholem*, per totam Conjugationem; ut הוֹלִיד in Praet. יוֹלִיד in Fut. הוֹלִיד in Infin. et Imperat. et מוֹלִיד in Participio.

In *Hophbal*, *Waw* per *schurek* quiescit; ut הוֹלֵךְ. Reliquae Species nullam mutationem exigunt.

In Conjugatione *Hitpabbel*, *Waw* mobile usurpatur; ut וְדַע dat הִתְוַדַּע *notum se facere*. Sic וְדָה *jecit, effudit*, habet הִתְוַדָּה *semet effundere*, praecipuè in confitendo vel confiteri. Sic וְכָה *clarus, manifestus fuit*, הִתְוַכָּה *redarguere*. Eodem modo, וְסָר *erudivit*, dat הִתְוַסָּר, Ezech. xxiii. 48.

Quidam viri docti volunt, in hisce, *Jod* mutari in *Waw* mobile: sed, reverà, haec regulariter formari videntur a Verbis incipientibus cum *Waw*, quae exstiterè, vivente lingua, aequè ac illa quae a *Jod* incipiunt. Haec Verba enim plerumque habent eandem originem et significationem. Sed, secundum analogiam, distingui debeant: et *Waw* et *Jod*, in variis Temporibus, usurpari videntur; uti pronuntiatio mollior fiat, et auribus Orientalium arrideat. Copia et harmonia linguae Hebraeae, ex hac multiplici formarum variegatione, apparet.

III. Sub eadem Classe succedunt, tertio, Quorum radicalis prima est *Jod*; ut יָלַד *genuit*, unde etiam יָלֵךְ *puer*, יָשָׁב *sedit*, יָבֹשׁ *aruit*.

Haec Verba a Grammaticis vulgò confunduntur cum Verbis incipientibus a *Waw*. Sed, causa tyronum, fatiùs, de iis agere separatim, duximus.

In Fut. *Kal*, plerumque *Jod* quiescit in *chirek* vel *tzeri*, explicitè; implicitè, cum terminali puncto *patach* vel *tzeri*, pro arbitrio ferè. Sic, a יָבֹשׁ *aruit*, fit יָבֹשׁ, per quietem explicitam;

explicitam; et יָבֵשׁ, per implicitam. Eodem modo, a יִלֵּךְ *ivit*, fit in Fut. יֵלֵךְ vel יִלְךְ. Ex implicita illa quiete, Imperativus in *Kal*, sine prima radicali, efferri possit; itemque Infinitivus constructus, tam masculina quam foemina terminatione.

In Praet. ac Part. *Nipbhal*, *Jod* etiam quiescit in *chirek* vel *tzeri*; ut נִיחָם et נִיחָם a יָחַם *caluit*, *Jod* expresse vel suppresso. Vetus lingua extulit etiam נִיחָם, inde נִיחָם conformatum: hinc etiam in Part. *Nipbhal*, נִיחָמִים, Esa. lvii. 3. *calefacti, libidine accensi*. *Jod* mobile saepe retentum fuisse, arguit יִיָּרָה *jaculis figetur*, Esa. xix. 13. et יִיָּחַר *moratus est*, Gen. viii. 12. In hac tamen Specie, dominari saepius videtur *Waw* mobile; ut אֶשְׁעָ *salvabor*.

Ut Verba quiescentia, primâ *Jod*, distinctius percipiantur, conspectus Formarum, quae, secundum legem quietis, in *Kal*, *Nipbhal*, *Hipbhal* et *Hophbal*, exhibendus est.

1. In Fut. *Kal*, a radicibus יָבֵשׁ *aruit*, et יָשָׁב *sedit*, habemus geminum hocce paradigma:

Futurum.

f. Sing.	m.	f. Sing.	m.
יִשָּׁב	יָשָׁב	יִבֵּשׁ	יָבֵשׁ 3.
יִשָּׁבִי	יִשָּׁב	יִבֵּשִׁי	יִבֵּשׁ 2.
com.	אִשָּׁב	com.	אִיבֵּשׁ 1.

f. Plur.	m.	f. Plur.	m.
יִשָּׁבְנָה	יִשָּׁבוּ	יִבֵּשְׁנָה	יִבֵּשׁוּ 3.
יִשָּׁבְנָה	יִשָּׁבוּ	יִבֵּשְׁנָה	יִבֵּשׁוּ 2.
com.	נִשָּׁב	com.	נִיבֵּשׁ 1.

Inde Imperativus quoque geminus; quorum alter Perfectus, alter Imperfectus, appellatur:

Impera-

Imperativus.

Sing.

Sing.

שׁבּ שְׁבִי ע. יִבֶּשׁ יִבְשִׁי ע.

Similiter, Infinitivus constructus ; Perfectus et Imperfectus :

Infinitivus.

יִבֶּשׁ יִבְשֶׁת ע. שׁוּב שֹׁב שֶׁבַח ע.

2. *Niphal*, in Praet. et Part. triplicem formam induit, è perfecta נִבֶּשׁ et נִבְּשׁ oriundam :

Praeteritum.

f. Sing. m.

f. Sing. m.

נִבֶּשׁ נִבְּשׁ ע. נִבְּשָׁה ע.

Participium.

f. Sing. m.

f. Sing. m.

נִבֶּשׁ נִבְּשָׁה ע. נִבְּשָׁה ע.

Etiamfi *Waw* saepissimè quiescit in *cholem*, duo *schurek* habent ; נִבְּשׁ et נִבְּשָׁה a יָבֵשׁ *doluit*, Zeph. iii. 18. Thr. i. 4. Reliqua hujus Conjugationis perfectam formam servant ; atque per *fod* et *Waw* mobile sic eunt :

Infinitivus.

הִבֶּשׁ הִבְּשׁ ע. לְהִבְּשׁ ע.

Imperativus.

הִבֶּשׁ הִבְּשׁ ע. הִבְּשִׁי ע.

Futu-

Futurum.

יִבֶּשׁ יִבֹּשׁ תִּבֹּשׁ עֲ.

3. *Hipbbil*, per totam Conjugationem, admittit quietem, vel in *Jod* per *tzeri*, vel in *Waw* per *cholem*; ita tamen ut motus utriusque literae permittatur:

Infinitivus.

תִּבֹּשׁ הִבֹּשׁ הוֹבֹשׁ עֲ.

Praeteritum.

Sing. m.		Sing. m.
עֲ.	הוֹבֹשׁ הִבֹּשׁ	הִבֶּשׁ הִבֹּשׁ

Futurum.

Sing. m.		Sing. m.
עֲ.	יִבֹּשׁ יוֹבֹשׁ	יִבֶּשׁ יִבֹּשׁ

Imperativus.

הִבֹּשׁ הִבֶּשׁ עֲ. הוֹבֹשׁ הִבֹּשׁ עֲ.

Participium.

Sing. m.		Sing. m.
עֲ.	מִבֹּשׁ מוֹבֹשׁ	מִבֶּשׁ מִבֹּשׁ

4. In *Hophbal*, formae perfectae הִבֶּשׁ, הִבֹּשׁ, הוֹבֹשׁ, sponte in הוֹבֶשׁ resederunt, per omnem Conjugationem.

APPENDIX.

CAUSA tantae infrequentiae literae *Waw* duplex videtur; fundata in *asperitate* pronuntiationis, ad *principium*, praesertim, et *finem* vocabulorum. Quam evitantes Hebraei, auresque radere refugientes, in principio quidem, pro *Waw*, substituerunt *Jod*; vel potius usurparunt radicem, a *Jod* incipientem, ejusdem originis et significationis, ubi pronuntiatio *Jod* mollior et lenior: ac pro *וָלַד* *Walad*, sonare *Jalad* maluerunt; recursurum tamen in *Niphhil*, *Hiphhil* et *Hophhal*, partim per quietem, partim per motum, ut supra dictum. In fine verò, cum idem *Waw* inclinaret in quietem, ei subdiderunt *He* illud servile; atque pro *שָׁלוּ* *schalaw*, suppressa duriore consona, protulere *שָׁלָה* *schálá*. Nisi huic arcano et indoli linguae attendatur, genius linguae Hebraeae nunquam satis tenebitur. Utique, hoc asperius elementum primam quoque sedem ingredi potuisse, patet ex praedictis; et ex Jer. v. 8. *סוּקִים מוֹנִים* *equi ponderati*, vulgò *pasti*; sed propriè notantur *equi ponderati*, vel *ponderibus praediti*, eaque *pondera librata trahentes in venerem*; quae pudor et honestas exprimere vetat: a rad. *וָן*, Arab. *فَـنَّ* *libravit, ponderavit, trutinavit rem gravem*. Describuntur sic omnem mulierem adhinnientes. Itaque radix haecce *וָן* restituenda est civitati Hebraicae.

Habetur et radicale *Waw*, Prov. xxi. 8. *וָן* quod vulgò compositum cenletur ex *וָן* *alienus*, et praefixo *ו*, sensu haud limpidio: vera radix est *וָן* *فَـنَّ* propriè, *stringere*, per metonymiam, *bajulavit, portavit onus*; hinc transfertur ad crimina, ceu totidem *sarcinas dorsuarias*, quibus premitur reus. Vid. Alcor. Surat. xxxv. 19. etiam xxxix. 19. Solenne Proverbium, *Non portabit quisquam וָן crimen alterius*; hinc, *Tortuosissima est via viri fasce criminum instructo dorsum*. Ab hac radice descendit *וִזִיר* *فَـزِيز* *Vizyr*, celeberrimus, in Aulis Orientalibus, titulus *Primarii Administris*, qui onus gravissimum Imperii, omnemque molem rerum, tantaque negotia, solus sustinet.

In Futuro *Kal*, non tantum scribitur *יִשֹּׁב* cum quiete implicita, sed etiam *יִשָּׁב* cum explicita. Sic *יִקְּן* *expergescebat*, Gen. ix. 24. *יִצֹר* *formaverat*, Gen. ii. 7. etiam *יִצֹר*. Exstat *patach*, terminale punctum, aequè ac *tzeri*: sic *יִלֵּךְ* *ibit*, et *יִלֵּךְ*, Job. vii. 9.

In Imperativo pleno, terminale punctum est ferè *cholem* vel *patach*; ut *יִרֶשׁ* et *יִרֶשׁ* *haeres esto*. Si aphaeresis primae fiat, servatur,

vatur, quod in Futuro erat, vel *tzeri* vel *patach*; ut *רֶשׁ* posside, Deut. i. 21. et *רָד* descende; item *הָב* et *הָב* dato: a *לָד* cum *He* paragogico, fit *לָכָה*.

Infin. constr. etiam habet *יֶרֶשׁ* et *יָרֶשׁ*; sic *לִיסֹר* ad fundandum. Admittitur hinc terminatio foem. *תָּ*; ut *יִבְשֹׁת* exarescere, Gen. viii. 7. *יִכָּלֵת* valere, Num. xiv. 16. Crebra hinc aphaeresis primae, tum forma mas. ut *רָד* descendere, Jud. xix. 11. et cum *He* paragog. *רָדָה*, Gen. xlv. 3. *שׁוּב* sedere, Jer. xlii. 10. tum forma foem. duplici; ut *לָרָה*, *לָרֵת* parere, partio; *רָעָה* scire, scientia; *שָׁחַת* pro *שָׁחַת* putrescere, status putredinis, ab *יִשָּׁחַת* putruit, *נָחַת* procumbere, relictum jacere, ab *יָנַח* cubuit, Job. xvii. 16. In hoc *Thau* foeminino exeunt praeterea *שָׁבַת* sedere, *צָקַת* fundere, *צָאָת* pro *צָאָת* exire, *רָדָת* descendere, *לָכַת* ire; sumuntque affixa, ad normam saegolatorum: ut *רִשְׁתִּי* possidere mei, *שְׁבַתִּי* sedere mei, *לָרֵתָהּ* parere ejus. Pro *לָלֶדֶת* ad pariendum, per syncopen *לָלֵת*, 1 Sam. iv. 19. ut *אָחַת* pro *אֶחָת* una.

In *Hipphil*, ut haecenus dictum, forma quadruplex:

1. Per *Fod* mobile; ut *מִיְמִינִים*, 1 Chron. xii. 2. *dextra agentes*, *תֵּאֱמִינוּ* dextrorsum ibitis, Esa. xxx. 21. cum *Aleph* pro *Fod*, *אִיסִּירֵם* castigabo eos, Hof. vii. 12 *יִישְׁרוּ* recta pergent, Prov. iv. 24.

2. Per *Fod* quiescens in *tzeri*; ut *אִיִּמְנָה* dextrorsum ibo: etiam *הִנִּיק* dextrorsum abire, 2 Sam. xiv. 19. *הִיטִיב* benefecit, *הִלְכִי* laetavit, *הִלִּיל* ire fecit, *הִלְלִיל* ejulavit, *הִמְלִיךְ* mutavit, a *יָמַר* Jer. ii. 11.

3. Per *Waw* mobile; ut *הוֹצֵא* educ, Gen. viii. 17. *הוֹשֵׁר* dirige, Psal. v. 9. haec gratis correcta in *הוֹצֵא* et *הוֹשֵׁר* a Masora. Perpetua enim haec forma apud Syros.

4. Per *Waw* quiescens in *cholem* saepissime; ut *הוֹשִׁיעַ* salvum praestitit, *הוֹרִיד* descendere fecit, *הוֹלִיךְ* ire fecit.

Hophhal semper habet *Waw* per *schurek*; ut *הוֹרֵד* dejectus est, *הוֹשֵׁב* sedere factus est, *הוֹקֵךְ* ardere factus est, &c. *יָצַע* pro *יּוֹצֵעַ* substernetur, Esa. xiv. 11. *הִנָּח* pro *הוֹנָח* depositus est.

Notandum est, *Fod* aliquando in locum *schewatis* praecedentis suam vocalem remittere, quietem capiens, si possit; sin minus, perit: ut *וַיִּלְלֵת*, Jer. xxv. 36. pro *וַיִּחַלְלֵת*; *וַיִּחַלְלֵוּ* et expectant, pro *וַיִּחַלְלוּ* ex Specie *Pihlel*, ab *יָחַל*, Job. xxix. 21. *בֵּיִקְרוֹתֶיהָ* inter

inter valde honoratas tuas, pro בִּיקְרוּתֵיךָ formae *Pibhel*, Psal. xlv. 10.

Observandum est, Transpositionem eandem obtinere in voce וַתִּתְּצַב *et constituit sese*, Exod. ii. 4. quam ad primam sibilantem frequentavit Hebraea. Sic enim, חִיתְּצַב *et הִיתְּצַב* in *Hith-pahbel*, nihil anomali habet; potest enim illa transpositio fieri, etiamsi prima radicalis non sit ē sibilantibus; ut pro הִתְּפַקֵּךְ enun-
ciatum sit הִפְּתִיקֵךְ, ut Arabes semper efferunt.

Quiescentium Classis Secunda.

Media Radicali.

SECUNDA Classis Quiescentium, ex Verbis, quae mediam radicalem habent aliquam א ו י, constat; quae etiam totidem Classes sub se continet:

I. Prima est, Verborum quibus *secunda*, i. e. *media* radicalis *Aleph*; ut בָּאֵשׁ *foetuit*, פָּאֵר *gloriatuſ est*, שָׂאֵן *rugiit*.

Rarissima quidem in iis quies; nam, non eadem in quietem proclivitas, apud Hebraeos et Arabes ac apud Aramaeos. Etiamſi verò plerumque perfectam normam conjugandi ſequuntur, tamen aliquando quies admittitur: e. g. in Verbo רָאָה *vidit*, Jer. iii. 7. ubi וַתִּרְאָה *et vidit*, pro qua invaluit etiam וַתִּרְאֵה. In hoc ergo Futuro, per apocopen formato, media *Aleph* in quietem cadit; ut וַיִּרְאֵה *et volavit*, a רָאָה, Psal. lxxxviii. 11. וַתִּלְאֵה *et fatiscis*, Job. iv. 5. pro וַתִּלְאָה a לָאָה, &c. In quietem quoque iviſſe videtur רָאָב *tabuit*; unde מְרִיבֹת *tabefacientes*, Levit. xxvi. 16. pro מְרִאִיבֹת (z).

II. Se-

(z) *Aleph* medianum a quiete non planè abhorruisse, ostendit ראש *caput*, pro ראשׁ: itemque רִשִּׁית *principium*, et ראשון *primus*. Talia ſunt בְּאֵר *puteus*, נֶאֱדָר *uter*. Item שְׁלָה *petitio*, pro שְׁאַלָה ex שְׁאַלָה, 1 Sam. i. 17. a שְׁאַל *petivit*. Syris, haec quies mediae *Aleph*, ferè perpetua; dicunt enim יִשְׁאַל. Hebraei et Arabes parcius eam adhibent.

II. Secundum locum occupant, sub hac Classe Quiescentium, Verba quae habent mediam *Waw*; quam olim mobilem haud dubiè habuerunt, et קָוַם per omnes perfecti thematis ire potuit. Hanc veterem perfectam formam retinere semper נָוַע *expiravit*, רוּחַ *spiravit*, צָנַח *rupit vocem*. Quietì verò locum dedit difficilior sonus illius asperae literae, quae labra vastiùs diducit; ut in קָוַם *ka-wam*, *stetit*, יָקוּם *stabit*.

Evitatur ergo ingrator pronuntiatio: et quidem aliter in *Kal*, *Nipbbal*, *Hipbbil* et *Hophbal*; aliter in *Pikbel*, *Pybbel* et *Hithpabbel*; et, in prioribus, secundum canones sequentes:

1mo, Media *Waw*, in his quatuor Speciebus, supprimitur vel extruditur; ut קָוַם, קָם *stetit*: vel in quietem cadit, per *cholem* aut *schurek*; ut אָוַר *luxit*, pro אָוַר; מוֹת *mortuus est*, pro מוֹת.

2do, Praeformantes hinc, pro vocali brevi, longam assumunt: 1. Quidem, in Futuro *Kal*, pro *chirek*, est ferè *kametz*, rariùs *tzeri*; ut יָקוּם pro יָקוּם *stabit*; יָבוֹשׁ *perplexus erit*, pro יָבוֹשׁ ex יָבֹוֹשׁ. 2. In Praet. et Part. *Nipbbal*, item *kametz*, perrarò *tzeri*; ut נָקוּם *stare factus est*, pro נָקַם; et נָעוֹר *excitatus est*, pro נָעוֹר ex נָעוֹר. 3. In Praet. et Part. *Hipbbil*, ex *chirek*, fit tantum *tzeri*; ut הִקְיָם *stare fecit*, pro הִקְיָם; et מִקְיָם *stare faciens*, tanquam ex מִקְיָם. In reliquis, pro *patach*, est *kametz*; ut הִקְם pro הִקְם *erigere*; et יָקִים *eriget*, pro יָקִים. 4. In toto *Hipbbil*, tantum *schurek*, ex *kametz* *chatuph* vel *kibbutz*; ut הִקְם pro הִקְם vel הִקְם.

3tio, Afformantes asyllabae non deducunt accentum, ad quietem mediae fulciendam vel èt supplendam; ut קָמוּ *steterunt*, הִקְיָמוּ *erexerunt*: excepto *Hophbal*; ubi semper הִקְיָמוּ *erigentur*.

4to, Afformantes syllabicae eandem amant epenthesein; uti defectiva, secundam et tertiam radicalem similem habentia. Ea perpetua in Praet. *Nipbbal*; ut נָקוּמוֹתִי *stare factus sum*. Frequens, sed libera, in Fut. *Kal*, cum Praet. et Fut. *Hipbbil*. In *Hophbal*, nulla: 1. In Verbis *dageschatis*, media *Waw* manere potest; ut עָוַרְתִּי *torfit*, *tortavit*;

vit; עֲנֶה *tortatus est*; הִתְעַנֶּה *tortavit se*, &c. 2. Ad leniorem et molliorem pronuntiationem, sumitur plerumque *ʔod*; et קָוֶה, &c. fit קָוֶה, קָוֶה. 3. Mediâ *Waw* in quietem misâ per *cholem*, geminatur tertia; et fit קוֹמֶה, קוֹמֶה. 4. Mediâ radicali *Waw* suppressâ, geminatio fit primæ ac tertiæ, adhibitis punctis ordinariis; ut קָמֶקֶם, קָמֶקֶם, קָמֶקֶם.

PARADIGMA, ad Verbum קָם *stare*, ita se habet, per quietem mediae.

K A L.

Infinitivus absolutus et constructus.

קוֹם קוֹם לָקוֹם קוֹם קָמָה

Praeteritum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
com. קָמוּ	קָמָה 3.
קָמְתוּ	קָמְתָּ 2.
com. קָמְנוּ	com. קָמְתִּי 1.

Futurum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
תִּקְוְמוּ	תִּקְוֶה 3.
תִּקְוְמֶה	תִּקְוֶה 2.
com. תִּקְוֶה	com. תִּקְוֶה 1.

Imperativus.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
קוֹמְהוּ	קוֹמְהוּ
קוֹמְהוּ	קוֹמְהוּ
	Parti-

Participium Praesens.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
קָמוֹת קָמִים	קָמָה קָם

Participium Praeteritum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
קֻמּוֹת קֻמִּים	קֻמָּה קֻם

N I P H H A L.

Infinitivus absolutus et constructus.

לָקוּם	לְהָקוּם	תָּקוּם	הָקוּם
--------	----------	---------	--------

Praeteritum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
com. נִקְמוּ	נִקְמָה 3. נָקוּם
נִקְמוּתָם 2. נִקְמוּתָהּ	נִקְמוּתָהּ
com. נִקְמוּנוֹ	com. נִקְמוּתִי 1. נִקְמוּתִי

Futurum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
תִּקְמְנָה יִקְמוּ	תִּקְמוּ 3. יָקוּם
תִּקְמְנָה תִּקְמוּ	תִּקְמוּ 2. תִּקְמוּ
com. נִקְמוּ	com. אִקְמוּ 1. אִקְמוּ

Imperativus.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
הִקְמְנָה הִקְמוּ	הִקְמוּ הָקוּם

Parti-

Participium.

<i>f.</i>	<i>Plur.</i>	<i>m.</i>	<i>f.</i>	<i>Sing.</i>	<i>m.</i>
	נִקְוֹת	נִקְוִים		נִקְוָה	נִקְוֶה

*H I P H H I L.**Infinitivus absolutus et constructus.*

הִקִּים הִקֵּם בְּהִקֵּם לְהִקִּים לְהִקֵּם

Praeteritum.

<i>f.</i>	<i>Plur.</i>	<i>m.</i>	<i>f.</i>	<i>Sing.</i>	<i>m.</i>
<i>com.</i>	הִקִּימוּ	הִקִּימָה	הִקִּימוּ	הִקִּימָה	3.
	הִקִּימוּם	הִקִּימוּת	הִקִּימוּת	הִקִּימוּת	} 2.
	הִקִּימוּת	הִקִּימוּת	הִקִּימוּת	הִקִּימוּת	
<i>com.</i>	הִקִּימוּנָה	הִקִּימוּנִי	<i>com.</i>	הִקִּימוּתִי	} 1.
	הִקִּימוּנִי	הִקִּימוּנִי	<i>com.</i>	הִקִּימוּתִי	

Futurum.

<i>f.</i>	<i>Plur.</i>	<i>m.</i>	<i>f.</i>	<i>Sing.</i>	<i>m.</i>
	תִּקְיִמוּנָה	תִּקְיִמוּ		תִּקְיִם	3.
	תִּקְיִמוּנִי	תִּקְיִמוּ		תִּקְיִמִי	2.
<i>com.</i>	נִקְיִם		<i>com.</i>	אִקְיִם	1.

Imperativus.

<i>f.</i>	<i>Plur.</i>	<i>m.</i>	<i>f.</i>	<i>Sing.</i>	<i>m.</i>
	הִקְיִמוּ	הִקְיִמִי		הִקְיִמִי	הִקְיִם

Parti-

Participium.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
מְקִימֹת	מְקִימָה
מְקִימִים	מְקִימָה

H O P H H A L.

Infinitivus absolutus et constructus.

הוֹקֵם הוֹקֵמָה בְּהוֹקֵם לְהוֹקֵם

Praeteritum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
com. הוֹקְמוּ	הוֹקְמָה 3.
הוֹקְמִים	הוֹקְמָה 2.
com. הוֹקְמִי	com. הוֹקְמָה 1.

Futurum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
יִוְקְמוּ תוֹקְמָנָה	יִוְקֵם תוֹקֵם 3.
תוֹקְמִי תוֹקְמָנָה	תוֹקֵם תוֹקְמִי 2.
com. נִוְקֵם	com. אִוְקֵם 1.

Imperativus.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
הוֹקְמִי	הוֹקְמָה
הוֹקְמוּ	הוֹקְמָה

Participium.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
מוֹקְמִים	מוֹקְמָה
מוֹקְמֹת	מוֹקְמָה

Vix

Vix paradiſmate indigent formae *dageſchatae*: nam קום et קים ſunt formae perfectae, juxta *Pibbel*, *Pybhal* et *Hitbpabbel*, decurrentes. קומם, in triplici Specie, ſequitur legem פ Pobbel, Pokhal et *Hitbpobbel*. Denique, קמקם, per tres Species, imitatur Verba quadrata.

A P P E N D I X.

AD vim et iddolem linguae percipiendam, obſervetur: קים *ſtare fecit*, intus velut reflekti, ut ſit *ratum firmum fecit*; קומם magis extus quaſi prominere, ut valeat *erigere*, in ſtatu graduque *locare*, &c. קמקם non exſtat quidem ab hac radice; ſed ejus forma, florente lingua, notâſſe videtur *vehementiorem excitationem*: ita הולל *dolore affecit*, ſonantiùs effertur הלהל a הול; a עוף *volavit*, ſit עופף *volitavit*, et עפעף *crebriùs celeriùsque volitavit*; inde עפעפם *palpebrae*.

1. Quod ad varietatem quietis per puncta terminantia: In *Kal*, Infinitivus habet *ſchurek*, aliquando *kibbutz*; ut מת *mori*: recipit etiam *cholem*; ut קום *ſtare*, Jer. xlv. 29. Terminatio foemina obtinet in בושׁת et בושׁת *pudor*, &c.

Futurum et Imperfectum promiſcuè ſumunt *ſchurek*, cum vicariis *kibbutz* et *cholem*; ut ישוב, ישוב et ישוב, pro arbitrio.

In Praet. plerumque *kametz*; ut לוּ *pernoctavit*, מט *vacillavit*: at in מת *mortuus eſt*, tzeri obtinuit; a veteri מית et מות. Poſteſt et *cholem* tenere; ut בשׁוּ *perplexi ſumus*, Jer. xii. 13.

In Part. Praef. ferè eſt *kametz*; ut שם *ponens*, קם *ſtans*; pro quo קאם ex קאם forma Aramaea, Hoſ. x. 14. Nonnunquam tzeri; ut מת *moriens*, לוּ *pernoctans*, וד *tumens*, ער *vigilans*, &c. *Pabbul* venit per *ſchurek* et *cholem*; ut סור *alienatus*, לוט *involutus*, חשים *feſtini*, Num. xxxii. 17. מלים *circumciſi*, Joſ. v. 5.

2. In *Niphal*, ubique eſt *cholem* vel *ſchurek*, ejusque vicarium *kibbutz*; ut המול *circumcidi*, הרושׁ *trituri*, לאור pro להאור *ad colluſtrari*, Job. xxxiii. 30. נסמ *aversus eſt*, נפונתי *ſingultare factus ſum*, Pſal. xxxviii. 9. נקטתם *faſtidio correpti fueritis*, Ezech. xx. 43. ימטו *vacillare coguntur*, Pſal. lxxxii. 5. נמוג *undare factus*; נבך *perplexus factus*, נבכים *perplexi*, Exod.

xiv. 3. Notari meretur, foem. term. 2. נְפוּצָת pro נְפוּצָת *dispersa*, 2 Sam. xviii. 8.

3. In *Hipbhal*, semper *chirek* longum vel *tzeri*, etiam ante epenthesis; ut הֵעֲרָת *testatus es*, Exod. xix. 23. הִבִּיאֲתִי *introduxi*, Cant. iii. 4. Etiam, ante afformantes asyllabas, admittitur *tzeri*; ut הִרְעוּ *male fecerunt*, et כִּרְעָ maleficus, a רוע.

4. In *Hophhal*, media planè excidit, nec vocali longa utcunque sustinetur: unde et, ante afformantes asyllabas, *patach* abit in *sheva*; ut הוּבְאוּ *introducti sunt*, הִמָּתוּ *interfecti sunt*, quod pro הוּמָתוּ positum, 1 Sam. xxi. 9. Praeformantes, loco vocalis longae, nonnunquam et brevem tenuisse videntur cum *dagesch* forti: ita הִסִּית pro הִסִּית, Jer. xxxviii. 22. תִּלְיִנוּ pro תִּלְיִנוּ *murmuratis*, Exod. xvi. 7. item הִזִּיל pro הִזִּיל *vilipendit*, Thren. i. 8.

III. Tertium locum, sub hac Classe, tenent Verba, mediâ *Yod*. Haec Verba, a Grammaticis veteribus agnita, malè a recentioribus ejecta fuere.

Talia existisse, constat, ex variis exemplis Verborum, hanc ipsam quietem, luce clariùs, in conjugando sequentium; ut הִין pro הִין *judicavit*, בִּין pro בִּין *intellexit*, גִּיל *exultare*, רִיג *piscari*, הִים *strepere*, לִין *pernoctare*, נִיר *novare agrum*, פִּיק *titubare*, שִׁיר *cantare*, שִׁים *ponere*: aliaque bene multa, quorum magna pars etiam *Waw* possidet.

Haec ad *Hipbhal* reducere, est vim adferre linguae: nihil enim alienius analogiae linguae Hebraeae, quàm ut בִּין *intelligere* et *intellexit*, dicatur esse in *Hipbhal*, pro הִבִּין per aphaeresin praeformantis. Sic, *Nipbhal* sine *Nun*, et *Hithpabbel* sine הֵת, constare possunt. Exclusio, qua sonamus בִּין *intelligere faciens*, pro מִהִבִּין, nihil simile habet; nam ibi adesse censetur, haud minùs quam cùm effertur בבֵּית pro בִּהֵבֵית *in domo*. Ob pronuntiationem satis facilem, motus saepe fuit retentus; ut אִיב *petivit hostiliter*: etiamsi propago ejus אִיבָה *inimicitia*, eam quieti tradiderit.

Structurae Paradigmatis hae sunt, ad idem illud thema בִּין *intellexit*.

Z

K A L.

K A L.

Infinitivus absolutus et constructus.

לָבִין בִּינָה בִּין

Praeteritum.

<i>f.</i>	Plur.	<i>m.</i>	<i>f.</i>	Sing.	<i>m.</i>	
	<i>com.</i>	בִּינוּ		בִּינָה	בִּין	3.
		בִּנְתָם		בִּנְתָּ	בִּנְתָּ	} 2.
		בִּינוּתָם		בִּינוּתָּ	בִּינוּתָּ	
		בִּנּוּ		בִּנְתִּי	בִּנְתִּי	} 1.
	<i>com.</i>	בִּינוּ		בִּנְתִּי	בִּנְתִּי	

Futurum.

<i>f.</i>	Plur.	<i>m.</i>	<i>f.</i>	Sing.	<i>m.</i>	
		יִבְנוּ		יִבְנֶה	יִבְנֶה	3.
		יִבְנוּ		יִבְנֶה	יִבְנֶה	2.
	<i>com.</i>	יִבְנוּ		יִבְנֶה	יִבְנֶה	1.

Imperativus.

<i>f.</i>	Plur.	<i>m.</i>	<i>f.</i>	Sing.	<i>m.</i>
		בִּינוּ		בִּינֵי	בִּין

Participium Praesens.

<i>f.</i>	Plur.	<i>m.</i>	<i>f.</i>	Sing.	<i>m.</i>
		בִּינִים		בִּינֶה	בִּין

Participium Praeteritum.

<i>f.</i>	Plur.	<i>m.</i>	<i>f.</i>	Sing.	<i>m.</i>
		בִּינִים		בִּינֶה	בִּין

APPEND.

APPENDIX.

MEDIAM *fod*, aequè ac *Waw*, in quietem dari potuisse, arguunt omnia nomina formae פִּיד; quae, in regimine et motione, faciunt פִּיד vel פִּיר. Derivatae illae formae, in quietem inclinantes, itemque in motum redeunt, arguunt radices, mediâ *fod*, ad utrumque paratas fuisse. In אִיד *vapor*, perpetuò quiescit: quamvis et אִיד olim dictum; אִיל *aries*, a fortitudine; et אִיל *fortis, potens*, ab אִיל. Itemque אִים *formidabilis*, a deperdito אִים fundit אִמה *formido*, foem. cujus mas. primigenium אִים olim exstitit, unde habemus אִימים *terrores*. In toto ambitu linguae, vicissitudo motûs ac quietis eadem ubique, hoc in genere, occurrit. Apparet ergo, ubi בִּין in origine adfuerit, ibi בִּין abesse non potuisse.

Liquet planè, quid ansam dederit, ad *Hipphil* haec omnia reducendi. Nam differentia nulla, nisi characteristicam *He*, quâ praemissâ, distinguitur Infinit. *Hipphil* הִבִּין. In Fut. omnia similia: יִבִּין verò, in *Hipphil*, est pro יִהִבִּין *intelligere faciet*; ut תִּלִּין pro תִּהִלִּין *pernoctare faciet*, Levit. xix. 19. et Deut. xxi. 23. At in *Kal*, יִלִּין, simplice forma et notione est, *pernoctabit*, Psal. xix. 13. Etiam תִּלִּין in Fut. *Kal* exstat, Job. xvii. 2. ejus Part. לִן *pernoctans*, Nehem. xiii. 21. Ut לִץ *irrisor*, a לִץ; cujus *Hipphil* מִלִּין *interpres*, &c. In *Hophhal*, eadem forma ac quiescentium mediâ *Waw*; ut הוֹבִין utrique radici בִּין et בִּין ex aequo respondet. In *Nipphal*, נִבִּין cum eadem epenthesi conjugatum quae in media *Waw* obtinet. Exemplum Praet. *Nipphal* in נִזִּיד *coctum jusculum*, a זִיד *ferbuit cum tumore*, Gen. xxv. 29. Ex Fut. est יִמִּיטוּ *invergentur*, Psal. cxl. 11. Mas. habet יִמִּיטוּ.

In *Pibhil*, *Pybhal* et *Hithpabhel*, forma perfecta בִּין, itemque forma בִּנְבִין. Formae derivativae, נִחִין *acquiescentia*, a נִח *quievit*, et כִּידֹר *scintillatio*, a כִּיד *scintillas extudit*, innuere videntur, exstitisse formam בִּינִין, aequè ac בִּוִּין, הִתְבִּוִּין, &c. Vid. Job. xxi. 20. et xli. 11.

Quiescentium

Quiescentium Classis Tertia.

Radicali Ultima.

TERTIA Classis Quiescentium efficitur ex Verbis quorum *tertia*, i. e. *ultima* est *Aleph*, *Waw* et *Jod*.

I. Primum locum hujus Classis tenent Verba desinentia in *Aleph*; quae levem admodum mutationem subeunt, secundum hasce regulas:

1mo, *Aleph* non amans *scheva* quiescens, semper ex motu in quietem, ad finem, transit, producens simul *patach* in *kametz*; ut *מָצָא* pro *מָצָא* invenit, *יָמָצָא* pro *יָמָצָא* inveniet (a.) Et sic in *Niphal*, *נִמְצָא* pro *נִמְצָא* inventus.

2do, Eadem de causa, ante afformantes syllabicas, item in quietem labitur, antecedente *kametz* vel *tzeri* in Praeteritis: in Futuris et Imperativis, *saegol*. In Praet. *kal*, ferè *kametz* usurpatur; nisi quod terminale punctum *tzeri* retineri soleat: ut *מָצָאתָ* invenisti, *מָלֵאתִי* plenus fui. In reliquis Praeteritis, ordinariè *tzeri*; ut *נִמְצָאתָ* inventus fuisti, *הִמְצָאתָ* invenire factus es; dicitur tamen *הִמְצָאתָ*: ut etiam *הִבָּאתָ* adductus es, Ezech. xl. iv.

3tio, In omnibus Participiis, terminatio foem. *אֵת* contrahitur in *את*; ut *מוֹצֵאת* pro *מוֹצֵאת* inveniens, &c. *נִמְצֵאת* pro *נִמְצֵאת* inventa.

4to, Ante asyllabas, forma perfecta tenetur, i. e. *Aleph* semper motum exserit; ut *מָלְאָה* plena fuit, *מָלְאוּ* pleni sunt. Aliquando verò *Aleph* supprimitur, claudens syllabam, tum in medio tum in fine; ut *מָצָתִי* invenii, *מָלֵתִי* plenus sum, etiam *מָלוּ* pro *מָלְאוּ* (b). Sic *הִחָטִי* peccare fecit.

Paradig-

(a) Ratio mutationis est, Quod voces sint acutae, simulque quiescens litera longiorem moram superaddat praecedenti vocali, non ampliùs *patach* manere potest, sed in *kametz* necessariò producit.

(b) Observandum est, Verbum *בוא* intrare, venire, tertiam *Aleph* saepe omittere, praesertim in *Hipbhal*; ut *מְבִי* adducens, pro *מְבִיא*, 2 Sam. v. 2. item *אֲבִי* adducam, 1 Reg. xxi. 29. sic *יָבִי* pro *יָבִיא* crudum faciet, Psal. cxli. 5. &c.

Paradigmate, in Verbo perfacili, vix opus est. Structurae tantum hinc, in *Kal* et *Niphal*, dabuntur; unde reliquae sponte fluent:

K A L.

Infinitivus absolutus et constructus.

לְמַצָּא מְצָאת מַצָּא מִצָּא

Praeteritum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
com. מִצָּאוּ	מִצָּאָה מִצָּא 3.
מִצָּאתָן מִצָּאתֶם	מִצָּאתָ מִצָּאתָ 2.
com. מִצָּאנוּ	com. מִצָּאתִי 1.

Futurum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
תִּמְצָאָה יִמְצָאוּ	תִּמְצָא יִמְצָא 3.
תִּמְצָאתָן תִּמְצָאתֶם	תִּמְצָאתָ תִּמְצָאתָ 2.
com. תִּמְצָאנוּ	com. תִּמְצָאתִי 1.

Imperativus.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
מִצָּאָה מִצָּאוּ	מִצָּא מִצָּאִי

Participium Praesens.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
מוֹצְאִים מוֹצְאוֹת	מוֹצֵא } מוֹצֵאת }
	מוֹצָא

Participium Praeteritum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
מִצּוּאִים מִצּוּאוֹת	מִצּוּא מִצּוּאָה

NIPHHAL.

N I P H H A L.

Infinitivus.

הַמְצֵא בְּהִמְצֵא לְהִמְצֵא לְהִמְצֹאֶת

Praeteritum.

נִמְצֵא נִמְצְאָה נִמְצְאָתָּ עֵc.

Futurum.

יִמְצֵא תִּמְצֵא עֵc.

Imperativus.

f.	Plur.	m.		f.	Sing.	m.
	הִמְצֵאנָה	הִמְצֵאוּ			הִמְצֵא	הִמְצֵא

Participium.

נִמְצֵא נִמְצְאָה נִמְצְאָתָּ עֵc.

II. III. Secundum et tertium locum hujus Classis tenent Verba quiescentia tertiâ radicali *Waw* et *Jod*, quae vulgò *Quiescentia* tertiâ *He* vocantur.

Capitalis, etiam vulgaris, error, existimare hancce literam *He* esse radicalem; cùm certissimum sit, *He* hîc esse literam vicariam, substitutam pro tertiis *Waw* et *Jod*, quae, in quietem pronae, sibi hanc vicariam literam assumpsere. Sic ergo, pro גִּלְוֹ et גִּלְיִי *revelavit*, quia *Waw* et *Jod* quiescere nequeant in *patach*, scriptum primitùs גִּלְהֵ et mox גִּלְהֵ; eadem lege qua invaluit מְצָה pro מְצָה (c).

Ob.

(c) *Waw* et *Jod* tertiam sedem radice, aequè ac secundam et primam, inire potuisse, arguit non tantùm analogia, Dialectorumque harmonia, verùm etiam disertissima et copiosissima exempla Biblica, planè demonstrant; ut שְׁלוֹתִי *defaecatè tranquillus fui*, Job. iii. 16. a שְׁלוֹ, pro quo שְׁלָה. Etiam שְׁלִי dictum, patet ex Job.

Observetur, primò, Omnia Verba, quae *He* radicale, puncto *mappik* insignitum, habeant, constanter motum suum retinere, et perfecti thematis normam sequi; ut *נָבָה* *altus fuit*, *נִבְּהָה*, *נִבְּהָהָ*, *נִבְּהָהָה*. Sic *נִנְבָה* *splenduit*, *תִּנְבָה* *stupuit*, *attonitus fuit*. Illa verò Verba, quae *He* vicarium *Waw* et *Jod* teneant, in inflexione Verbi, *Waw* vel *Jod* possidere et recuperare; ut a *נָלָה*, ubi *He* vicarium est *Jod*, in 2da perf. dat *נָלִיתָ*, *נָלִיתָ* et *נָלִיתָם*, &c. Planè igitur apparet, *He* illud non esse radicale, quod quietem in 3tia ingrediatur; sed servile, tertiarum *Waw* et *Jod* vices excipiens. Ac propterea facilè ejicitur; vel in *Jod*, partim quiescens, partim mobile, commutatur; quin et in *Thau* tra-jicitur (*d*). Nulla igitur omnino dantur Verba quorum ter-tia radicalis *He* in quietem abeat; quemadmodum nec in
prima

Job. xii. 6. *יִשְׁלִיו* *tranquilli sunt*; quae est forma perfecta cum *kametz*, ob pausam. Si radicalis tertia fuisset *He*, jam perfectè *יִשְׁלָהוּ* efferretur; ut *יִנְבָּהוּ* *elati erunt*, a *נָבָה*, quod nunquam vel *נִבְּהָה* vel *נִבְּהָהָ* dedit in 2da Praet. tam parùm, viz. quàm *פָּקַךְ*.

(*d*) Ne unicum quidem exemplum datur, in quo tertia *He* vicissim moveatur aut quiescat, prout in *אֵלֵי* aisolet: ita *יִאֲלָה* dat *יִאֲלָה*, 1 Sam. xiv. 24. Ast nunquam *אֵלִיתָ* *exsecratus es*, pronuntiaripotuit *אֵלָהָתָ*; tam parùm fanè quàm *עָלִיתָ* *altus fuisti*, dictum *עָלָהָתָ* a *עָלָה*. E contrario, *נִבְּהָהוּ* *altifrontes sunt*, nunquam enunciatum scriptumve fuit *נִבְּהוּ*: nec *נִבְּהָהָתָ* trajectum in *נִבְּהִיתָ*. Lustrentur linguae universae pomoeria: et, ita indolem sese habere, attendenti patebit. Ita se res habet etiam in deriva-tis: nam a *עָלָה* est *עָלִיוֹן* *altissimus*, nunquam *עָלָהוֹן*; et vicissim, a *נָבָה* *altifrons fuit*, est *נִבְּוֹהָ* *elatus*, non autem *נִבְּוִיוֹן*; et *נִבְּהָהוּ* *elatio*, non *נִבְּהִיוֹתָ*. Sic *אֵלֹהִים* ab *אֵלָה* Arab. *أَلِهَ* *coluit*, *adoravit*, et non ab *אֵלָה* *juravit*; quae in origine fuit *אֵלִי* et *אֵלוּ*, in Dialect. Arab. *أَلَى* et *أَلَى* unde *أَلَى* *jusju-randum*, et *أَلَى* *multum jurans*. Nullum exemplum, quale *עָלֹהָ* *altus*, a *עָלָה*, aut *שְׁלֹוֹהָ* *tranquillus*, a *שָׁלָה*, invenitur.

prima nec in secunda sede unquam quiescere invenitur: **וָאָ** *vanus fuit*, ubique *He* mobile retinet; **מָהֵר** *promptus festinavit*, nunquam motum mediae deponit.

2do, Multa Verba exstitisse, quae in *Waw* exierint, etiam perfectè conjugata olim. Tale est **שָׁלוֹ** *defaecatè liquidus, tranquillus fuit*; unde **שָׁלוֹתִי**, Job. iii. 26. et in Part. praef. **קָל**, **שָׁלוֹ** *tranquillus*, cum derivato **שָׁלוֹה** *liquida tranquillitas*. Sic etiam **אֶרְיֶנָּה** *irrigabo te*, Esa. xvi. 9. Fut. **יִרְיֶנָּה** a **רָן**, quod etiam dat **רָנִי**. De reliquis quibus media *Waw* vel *Jod*, cum tertia *He* quiescenti, idem observandum, Quod *Waw* et *Jod* in medio et fine existent.

3tio, Plurima *Jod* mobile ad finem habuisse; atque adeo omnia quae in *Waw* cadebant, etiam in *Jod* cadere potuisse, item perfectè conjugata: ut a **שָׁלִי** dictum fuerit **שָׁלִיתִי**, &c. **שָׁלִי**, **יִשָּׁלִי**, Job. xii. 6. Ita, a **רָנִי** ultimâ *Jod*, perfecta forma existit **יִרְיֶנָּה** *rigabuntur*, Psal. xxxvi. 9.

4to, Participium *Pabbul* antiquam normam linguae perpetuò conservâsse; saltem cùm ultima esset *Jod*: unde, ad perfectam formam, **גָּלוּי** *revelatus*, **גָּלוּ** *galuw*, etiam existit; sed, ob duritatem, minùs placuit: hinc nonnunquam in **גָּלוּ** colliquefactum; prout **נָקִי** in Part. *Pabbul*, ex **נָקִי** *innoxius*, per quietem ultimae, molliusculè pronuntiatum.

Hiscè observatis, imperfecta, i. e. delicatior conjugandi ratio, in his Verbis, facilè apparebit, tum ad finem tum in medio. Ad finem, *Waw* et *Jod* in quietem missis, substituitur *He* servile illud, quiescens, videlicet, quod nunquam motum recipere potuit; sed vel excludi debuit, vel in *Ihau* mutari. Hujus terminatio eadem ferè, et similis, in similibus Modis et Temporibus:

1. Infinitiva masculina habent *cholem* et *tzeri*; **רָאָה** et constr. **רָאָה**, **רָאָה** *videre*, **הִרְאָה** *videri*; **עָנָה** et **עָנָה** *affligere*, **עָנָה** *affligi*: Infinitiva foeminina, in *Thau* exeuntia, etiam *cholem*; ut **רָאוּת** et **רָאוּת** pro **רָאוּת** *videre*; item **הִרְאוּת** *videri*.

2. Praeteritis omnibus additum *kametz*; ut **רָאָה** *vidit*, **נִרְאָה** *visus est*; **עָנָה** *afflixit*, **עָנָה** *afflictus*.

3. Futuris plerumque *saegol* et *tzeri*; **יִבְנֶה** *aedificabit*, **יִבְנֶה** *aedificabitur*, &c. **יִנְלֶה** *reteget*, Levit. xviii. 7.

4. Impe-

4. Imperativis usitatissimè *tzeri*, rariùs *saegol*; ut *פְּרֹה וּרְבָה* *fructifica et cresce*, *רְבָה* *multiplica*, Jud. ix. 29.

5. Participia absoluta, *saegol*, constructa verò *tzeri*, habent; ut *רֹאֶה* *videns*, etiam *רָאָה*. In *Pabbul*, exstat *נָטוּי* *extensus*, forma perfectâ, a *נָטַי*: et etiam *נָטוּי* ultimâ motâ, a *נָטוּ*; ut Esa. iii. 17. *נְטוּיֹת נְרוֹן* *extentae guttur*, 1 Sam. xxv. 18. *עֲשׂוּיֹת* *paratae*. Per quietem, effertur *צָפּוּ* pro *צָפוּ* *captatus*, Job. xv. 22. In altero Part. *Pabbil*, contractio fit, et dat *נָלִי* pro *נָלִי*; ita tamen ut declinatio exigat *dagesch*, i. e. formam perfectam. Sic *נָקִי* *innoxius*, pro *נָקִי* dat *נָקִיִּים*; sic *רָאִיִּים* *digni*, a *רָאִי*.

In medio verò, ubi *He* illud servile non toleratur, alia via inita cum affirmantibus syllabicis, alia cum asyllabis:

1. Ante syllabicas, restituitur *Jod*, quiescens in *chirek* et *tzeri*, in Praeteritis, ubi *Kal* amat *chirek*; ut *עָשִׂיתָ* *fecisti*, &c. Passiva malunt *tzeri*; ut *נִגְלִיתָ*. Exstat etiam *נִגְלִינוּ*, 1 Sam. xiv. 8.

Pibbel, *Hipbbil*, *Hithpohbel*, itemque *Pohbel*, *Piblel*, &c. liberè utroque puncto utuntur.

In Futuris et Imperativis, adhibetur *saegol*, uti quiescentia tertiâ *Aleph*; ut *רְאִינָה* *videte foem.* *תִּרְאִינָה* *videbunt*.

2. Ante asyllabas ו et י, ut et ante affixa, tertia radicalis planè supprimitur; ut *שְׁלֹוּ* *liquidè securi sunt*, Jer. xii. 1. pro *שְׁלֹוּ*; *בְנוּ* *aedificate*, pro *בְנוּ*. At tertia foem. ne *בְנָה* maneret *בְנָה*, et discrimen generis periret, effecit ut *He* in *Tbau* mutaretur, et ex *בְנָה* fieret *בְנִתָה* *aedificavit foem.* *בְנִתָה* *aedificata est*. Antiqua lingua simplicius dabat, per alteram terminat. foem. *נָלָת*. Ea, in adfixione, perpetua: extra eam, etiam comparet; ut *עָשָׂתָּ* *fecit*, exstat etiam pro *עָשִׂיתָ*. Sic *הִרְצָתָּ* *accepta habuerit*, Levit. xxvi. 34. *הִלָּאָתָּ* *fatigavit*, Ezech. xxiv. 12.

Ut analogia universa horum Verborum appareat, quisque conjugandi formas perfectas sibi praestruat; prout *נָלָו* et *נָלִי* eas induere olim potuere.

Ad quietis normam, Paradigma hocce praeluceat :

A a

KAL.

K A L.

*Infinitivus absolutus et constructus.**Masc. Form.*

גָּלוּ גָּלָה גָּלָה גָּלָה לְגָלָה

Foem. Form.

גָּלוּת גָּלוּת לְגָלוּת

Praeteritum.

<i>f.</i>	Plur.	<i>m.</i>	<i>f.</i>	Sing.	<i>m.</i>
	<i>com.</i>	גָּלוּ	גָּלָתָהּ	גָּלָהּ	3.
		גָּלִיתָם	גָּלִיתְ	גָּלִיתְ	2.
	<i>com.</i>	גָּלִינוּ	<i>com.</i>	גָּלִיתִי	1.

Futurum.

<i>f.</i>	Plur.	<i>m.</i>	<i>f.</i>	Sing.	<i>m.</i>
		יִגְלוּ	תִּגְלֶהּ	יִגְלֶהּ	3.
		תִּגְלוּ	תִּגְלִי	תִּגְלֶהּ	2.
	<i>com.</i>	נִגְלֶה	<i>com.</i>	אִנְגְלֶה	1.

Imperativus.

<i>f.</i>	Plur.	<i>m.</i>	<i>f.</i>	Sing.	<i>m.</i>
		גָּלוּ	גָּלִי	גָּלָהּ	

Participium Praesens.

<i>f.</i>	Plur.	<i>m.</i>	<i>f.</i>	Sing.	<i>m.</i>
		גֹּלִים	גֹּלָהּ	גֹּלָהּ	

Parti-

Participium Praeteritum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
גְּלוּיִם גְּלוּיֹת	גְּלוּיָה גְּלוּיָה

N I P H H A L.

Infinitivus absolutus et constructus.

נִגְלָה הִגְלָה הִגְלוּ לְהִגְלוֹת לְגַלּוֹת

Praeteritum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
com. נִגְלוּ	נִגְלָתָה 3. נִגְלָה
נִגְלִיתֶם נִגְלִיתִי	נִגְלִיתָ 2. נִגְלִיתָ
com. נִגְלִינוּ	com. נִגְלִיתִי 1. נִגְלִיתִי

Futurum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
תִּגְלִינָה יִגְלוּ	תִּגְלָה 3. יִגְלָה
תִּגְלִינָה תִּגְלוּ	תִּגְלִי 2. תִּגְלָה
com. תִּגְלִינָה	com. תִּגְלִי 1. תִּגְלָה

Imperativus.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
הִגְלוּ הִגְלִינָה	הִגְלִי הִגְלָה

Participium.

f. Plur. m.	f. Sing. m.
נִגְלִים נִגְלוֹת	נִגְלָה נִגְלָה

P I H H E L.

Infinitivus absolutus et constructus.

גלו גלה גלות לגלות

Praeteritum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.	
com. גלו	גלתה	גלה 3.
גליתן	גלית	גלית 2.
com. גלינו	com. גלית	גלית 1.

Futurum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.	
תגלינה	תגלה	תגלה 3.
תגלינח	תגלי	תגלה 2.
com. תגלה	com. תגלה	תגלה 1.

Imperativus.

f. Plur. m.	f. Sing. m.	
גלינה	גלי	גלה
גלו		

Participium.

f. Plur. m.	f. Sing. m.	
מגלות	מגלה	מגלה
מגלים		

PUHHAL.

Infinitivus absolutus et constructus.

גלה גלות לגלות

Praeteritum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.	
com. גלו	גלתה	גלה 3.
גליתם גליתו	גלית	גלית 2.
com. גלינו	com. גלית	גלית 1.

Futurum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.	
תגלינה תגלו	תגלה	תגלה 3.
תגלינה תגלו	תגלי	תגלה 2.
com. תגלה	com. תגלה	תגלה 1.

Imperativus.

f. Plur. m.	f. Sing. m.	
גלי גלו	גלי	גלה

Participium.

f. Plur. m.	f. Sing. m.	
מגלים מגלות	מגלה	מגלה

HIPHHIL.

Infinitivus absolutus et constructus.

הגלה הגלות להגלות לגלות

Praete-

Praeteritum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.	
com. הָגִלּוּ	הִגְלָתָהּ	הִגְלָהּ 3.
הִגְלִיתֶם	הִגְלִיתָ	הִגְלִיתָ 2.
com. הִגְלִינוּ	com. הִגְלִיתִי	הִגְלִיתִי 1.

Futurum.

f. Plur. m.	f. Sing. m.	
תִּגְלִינָה	תִּגְלָהּ	יִגְלָהּ 3.
תִּגְלִינָה	תִּגְלִי	תִּגְלָהּ 2.
com. תִּגְלִינָה	com. תִּגְלִי	אִגְלָהּ 1.

Imperativus.

f. Plur. m.	f. Sing. m.	
הִגְלִינָה	הִגְלִי	הִגְלָהּ

Participium.

f. Plur. m.	f. Sing. m.	
מִגְלִים	מִגְלָהּ	מִגְלָהּ

H O P H H A L.

Infinitivus absolutus et constructus.

הִגְלָהּ הִגְלֹת לְהִגְלוֹת

Practe-

Praeteritum.

<i>f.</i>	Plur.	<i>m.</i>	<i>f.</i>	Sing.	<i>m.</i>
	<i>com.</i>	הָגִלּוּ		הָגִלְתָּהּ	הָגִלָּהּ 3.
		הָגִלְתֶּם		הָגִלְתִּי	הָגִלְתְּ 2.
	<i>com.</i>	הָגִלְנוּ		<i>com.</i>	הָגִלְתִּי 1.

Futurum.

<i>f.</i>	Plur.	<i>m.</i>	<i>f.</i>	Sing.	<i>m.</i>
	תִּגְלֶינָה	יִגְלוּ		תִּגְלֶהּ	יִגְלֶהּ 3.
	תִּגְלֶינָה	תִּגְלוּ		תִּגְלִי	תִּגְלֶהּ 2.
	<i>com.</i>	נִגְלֶהּ		<i>com.</i>	אִגְלֶהּ 1.

Imperativus.

<i>f.</i>	Plur.	<i>m.</i>	<i>f.</i>	Sing.	<i>m.</i>
	הָגִלֶּינָה	הָגִלּוּ		הָגִלִּי	הָגִלְהּ

Participium.

<i>f.</i>	Plur.	<i>m.</i>	<i>f.</i>	Sing.	<i>m.</i>
	מִגְלוֹת	מִגְלִים		מִגְלָה	מִגְלֶה

HITHPAHHEL.

Infinitivus absolutus et constructus.

לְהִתְגַּלּוֹת	הִתְגַּלּוֹת	הִתְגַּלָּה
----------------	--------------	-------------

Praete-

Praeteritum.

<i>f.</i> Plur. <i>m.</i>	<i>f.</i> Sing. <i>m.</i>
<i>com.</i> הִתְנַלְּו	הִתְנַלְּהָ 3.
הִתְנַלְּיָם הִתְנַלְּיָתוּ	הִתְנַלְּיָתָה 2.
<i>com.</i> הִתְנַלְּינִי	<i>com.</i> הִתְנַלְּיָתִי 1.

Futurum.

<i>f.</i> Plur. <i>m.</i>	<i>f.</i> Sing. <i>m.</i>
תִּתְנַלְּינָה יִתְנַלְּו	תִּתְנַלְּהָ יִתְנַלְּהָ 3.
תִּתְנַלְּינָה תִּתְנַלְּו	תִּתְנַלְּיָה תִּתְנַלְּיָה 2.
<i>com.</i> נִתְנַלְּהָ	<i>com.</i> אִתְנַלְּהָ 1.

Imperativus.

<i>f.</i> Plur. <i>m.</i>	<i>f.</i> Sing. <i>m.</i>
הִתְנַלְּינָה הִתְנַלְּו	הִתְנַלְּהָ הִתְנַלְּיָה

Participium.

<i>f.</i> Plur. <i>m.</i>	<i>f.</i> Sing. <i>m.</i>
מִתְנַלְּו מִתְנַלְּיָם	מִתְנַלְּהָ מִתְנַלְּיָה

Quaedam Verba hujus Classis occurrere videntur in forma *Pibbel*; ut מִשְׁתַּחֲוִים *jaculantes*, Gen. xxi. 16. a sing. מִשְׁתַּחֲוֶה Part. *Pibbel*, a שָׁחָה vel שָׁחוּ. Ex *Pibbel*, ejusque *Hithpablel*, sine dubio, ductum videtur, tritissimum illud, הִשְׁתַּחֲוֶה pro הִשְׁתַּחֲוֶה *adoravit*: forma perfecta Infinit. הִשְׁתַּחֲוֶה a שָׁחָה, et הִשְׁתַּחֲוֶה pro הִשְׁתַּחֲוֶה; at הִשְׁתַּחֲוֶה est pro הִשְׁתַּחֲוֶה a שָׁחָה vel שָׁחוּ (*e*).

Appo-

(*e*) Forma *Pohhal*, sive גִּזְלָה, hinc mansit שִׁשְׁתִּי *exspoliam*, Esa. x. 13. *Jod* omissum, ut aliàs saepe. Ejus Infinit. הִגְזָה *comme-*
ditari,

Apponitur hîc, in commodum Tyronum, Verbum
הַשְׁתַּחֲוֶה *adoravit* :

Infinitivus absolutus et constructus.

הַשְׁתַּחֲוֶה הַשְׁתַּחֲוֶה לְהַשְׁתַּחֲוֶה

Praeteritum.

f. Plur. m. f. Sing. m.

3. הַשְׁתַּחֲוֶה הַשְׁתַּחֲוֶה הַשְׁתַּחֲוֶה *com.*

2. הַשְׁתַּחֲוֶה הַשְׁתַּחֲוֶה הַשְׁתַּחֲוֶה *com.*

1. הַשְׁתַּחֲוֶה *com.* הַשְׁתַּחֲוֶה *com.*

Futurum.

f. Plur. m. f. Sing. m.

3. יִשְׁתַּחֲוֶה יִשְׁתַּחֲוֶה יִשְׁתַּחֲוֶה

2. תִּשְׁתַּחֲוֶה תִּשְׁתַּחֲוֶה תִּשְׁתַּחֲוֶה

1. אִשְׁתַּחֲוֶה *com.* נִשְׁתַּחֲוֶה *com.*

Imperativus.

f. Plur. m. f. Sing. m.

הַשְׁתַּחֲוֶה הַשְׁתַּחֲוֶה הַשְׁתַּחֲוֶה

Participium.

f. Plur. m. f. Sing. m.

מִשְׁתַּחֲוֶה מִשְׁתַּחֲוֶה מִשְׁתַּחֲוֶה

B b

APPEN-

ditari, Efa. lix. 13. etiam הָרָו *concupere*. Ex *Pohhal*, etiam הָרָה
remotus est. Ad formam *Pihlel*, geminatâ tertiâ, in quietem ceci-
disse videtur; ut גָּלוּהָ exstiterit pro גָּלוּהָ, et גָּלוּהָ pro
et הִתְגַּלוּהָ pro הִתְגַּלוּהָ.

APPENDIX.

TERTIAM sedem sibi jure resumpsisse *Waw* et *Jod*, in iis quae vulgò vocantur *quiescentia He*, quorum origo est *Waw* vel *Jod*, clarum est. Quicquid enim est radicum, in *He* quiescens definitum, ad *Waw* vel *Jod* revocari debet: nam *He* pro iis substituitur; quòd quieti accommodatius sit. Ubicunque verò *He* radicalis sit, immobilis permanet in tertia sede, aequè ac in prima et secunda.

Ut verò, ex anomaliis omnibus, quibus semet implicuere Grammatici, emergatur, apponam formas perfectas Verborum in *Waw* et *Jod*; quorum tam magna copia in Sacris occurrit, ut ne umbra dubitationis, circa originem et indolem eorum, relinquatur.

Planè ultimam *Jod* habent sequentia: *יִשְׁתִּיּוּ* bibent, Psal. lxxviii. 44. *יִחְזִיּוּ* videbunt, *חֲבֵעִיּוּ* quaeretis, Esa. xxi. 12. *יֵאָתֵנִי* veniet mihi, Job. iii. 25. ab *אָתִי*. Sic in Praet. *נָטְיוּ* inclinaverunt, Psal. lxxiii. 2. *הִסְתִּי* confugit, Psal. lvii. 2. *בָּעִי* aestuate, Esa. xxi. 12. &c. Ex Part. praef. venientia *עָטִי* obnubens, Cant. i. 7. *בִּכְיָה* fletus, *פֹּרִיָה* fructificans, *הִמְיָה* tumultuans, *אֲתִיָה* venientia; ex Fut. *פִּיחֵל* assimilabitur, Esa. xlvi. 5. *יִכְסִימוּ* operuere eos; ex *Hiphbil*, *תִּנְיִיו* cruciabitur, Job. xix. 2.

Alia sunt Verba etiam quae *Jod* quiescens, ad indicium originis, videlicet, ante affixa, asservant; ut *יְחִיֵּנוּ* vivificabit nos, Hof. vi. 2. *אֶפְאַיָהֶם* exscindam eos, Deut. xxxii. 26. *הִכִּינִי* percutite me, 1 Reg. xx. 35. *יִכְסֹמוּ* a *כָּסוּ*, Psal. cxl. 10.

Waw, ad finem, etiam si rariùs, ex praedictis, et exemplis adducendis, fuisse constat; ut *רָאוּהָ*, Ezech. xxviii. 17. *He* paragogicum cum Infinit. *רָאוּ* videre, a *רָאָה* vidit; quod et *רָאִי*, et inde *רָאָה*. Debet huc referri, quicquid est propaginum a radicibus quiescentibus tertiâ *He*, in quibus sese *Waw* mobile exserit; ut *עָנָה* mansuetus, *עֲנָוָה* mansuetudo, a themate *עָנָה*, et mollius enunciatur *עֲנָה*. Exstat etiam *חֲנוּי סֶלַע* latibula petrae; sing. ejus fuit *חֲנוּ*, a *חָנָה* *חָנָה* confugit in locum, eique fixus adhaeret. Sic *קְצוּי אֶרֶץ* fines terrae, Psal. xlviii. 11. ejus sing. est, vel *קְצוּלָה*, *קָצוּ* amputatio, praefectio, terminatio, vel *קָצוּ* praefecans,

praefecans terminus, a קָצוּ *secuit*; pro quo increbuit קָצָה, Arab.

terminavit, ultimâ Waw et Fe; item קָצָה *praecidit*.

Sic בָּלוּ *veteramenta*, Jer. xxxviii. 11. a sing. בָּלוּ *below*, a

בָּלוּ vel בָּלָה *attritus fuit vetustate*; quod est Arab. بَلَا *pro*

بَلَا

De formis Infinitivis, observandum, Nullam anomaliam esse in בָּלוּ; pro quo נָלָה recentiore scriptione inductum. Sic בָּכוּ *flere*, Esa. xxx. 19. רָאוּ *videre*, Gen. xxvi. 28. Terminatio etiam גָּלוּת concepta est secundum formam פָּקַדְתָּ; atque derivatum ex גָּלוּת. Haec omnia Verbalia, Infinitivi caractere signata. Ita שְׁבוּת et שְׁבוּת *captivitas*. Talia desinant temerè corrigere audaciores Critici, donec indolem Linguarum Orientalium clariùs perspexerint.

In Infinit. *Niphal*, נָלָה, sine praeformante prostat, 1 Sam. ii. 27. ejus foem. invenitur, 2 Sam. vi. 20. נָגְלוּת etiamque לְהַגְלוּת. Sic נִקְרָא pro נִקְרָה, 2 Sam. i. 6.

In *Pihhel*, pro הִכּוּ et הִכָּה *expectare*, etiam legitur הִכִּי cum *Jod* in *tzeri* quiescente, Hof. vi. 9.

In *Hiphhil*, הִרְבָּה *multiplicare*, obtinuit ex הִרְבִּי. Etiam *He* paragogicum potest esse enunciatum הִרְבָּה, Gen. iii. 16. potest et foemin. pro הִרְבִּיה. Etiam, 2 Sam. x. 11. הִרְבִּית, ubi in margine est הִרְבָּת. Utraque verò forma, bona. Sic etiam resolvenda הִרְבוּת, הִרְבָּה, הִרְבוּת pro הִרְבִּית.

Denique apparet, Differentiam esse inter Verba illa quae possideant *He* radicale, et ea quae *He* servile, substitutum pro Waw et *Jod*, ex grandi significationis discrimine; ut patet ex נָבָה Arab. جبّ *altifrons fuit*, quae toto coelo diversa est a נָבָה *collegit aquam*, جبّ ultimâ Fe et Waw; unde נָבָה *lacus*, collectio aquarum, 1 Reg. vi. 9. Aliud quoque בָּלָה, Ezr. iv. 4. בָּלָה unde

בָּלָה *exsternatio mentis*; aliud בָּלָה pro בָּלוּ vel בָּלִי, בָּלָה *attritus fuit vetustate*, ultimâ Fe vel Waw: unde בָּלוּ *veteramenta*.

Dialectorum auctoritas hîc firma est. Nam, Chaldaei, Syri, Arabes, quiescentia tertiâ Aleph, itemque Waw et *Jod*, agnoscunt: At

At quiescentia tertiâ *He* penitus iis ignota; nisi quatenus Chaldaei *He* fervile, loco *Aleph*, substituere possunt, pro tertia *Waw* vel *Jod*.

Sperandum est, Viros Doctos, tam manifestis exemplis, in posterum, non se opposituros; sed operam sibi, ab Arabica oblatam, ambabus ulnis amplexuros.

Observandum est, primò, Literas **אוי**, in omni sede, prima, secunda, tertia, facile inter se commutari. Praesertim, magna earum vicissitudo in tertia, tum literarum tum punctaturae ratione, quod ad *terminantem*, quae dicitur, *vocalem*.

Quod in prima et secunda accidat, ex dictis, p. 159. &c. percipi possit. In tertia, *Aleph* a tertiis *He* mutuatur, 1. Literam; ut **נְשִׂי** *condonatus*, pro **נְשִׂוֹא**, Psal. xxxii. 1. **רָפָה** *sana*, pro **רָפָא**, Psal. lx. 4. 2. Punctaturam; ut **כָּלֹאֲתִי** pro **כָּלֹאֲתִי** *compescui*, Psal. cxix. 101. 3. Literam et punctationem simul; ut **נְטִמִּינוּ** *sordidi facti sumus*, pro **נְטִמֵּאֲנוּ** Job. xviii. 3. **בָּטָה** *effutiens*, Prov. xii. 18. pro **בָּטָא**; **מִקְנָה** pro **מִקְנָא** *zelotypia inflammans*, Ezech. viii. 3. ut **מִקְנָה אֶף** *rubedo flammata nasi*, **מִקְנָא**, Job. xxxvi. 33.

2do, Verba, quibus est tertiâ *He* pro *Waw* vel *Jod*, a finitis in *Aleph* accipere, 1. Literam; ut **נָקִיָּא** *innocens*, pro **נָקִי**, Jon. i. 14. **רָצִיתִי** *acquieverim*, pro **רָצִיתִי**, Ezech. xliiii. 27. 2. Punctaturam; ut **הַחֲלִי** ex **הַחֲלִיָּא** pro **הַחֲלִיָּה** *afflixit*. 3. Literam et punctationem simul; ut **יִפְרִיָּא** pro **יִפְרִיָּה** *fructum feret*, Hof. xiii. 15. **וַיִּרְאוּ הַמִּרְאִים** pro **הַמִּרְאִים** *et jaculati sunt jaculatores*. In Fut. et Part. *Hiphhil*, ubi forma ordinaria dedisset **וַיִּרְאוּ הַמִּרְאִים**; nondum existimanda tamen vitiosa scriptio. Repraesentat plenas hujus Verbi formas **וַיִּרְאוּ הַמִּרְאִים**, tertiâ motâ, atque mox in *Aleph* trajectâ; quod deinde, in pronuntiatione, suppressum.

In genere, observandum, Radices, ultimâ *Aleph* et ultimâ *Waw* vel *Jod*, plerumque quidem diversam, saepissimè tamen eandem originem tenuisse. Sic **חָלָא** et **חָלָה** *teri*, **פָּלָא** et **פָּלָה** *separari*, **טָמָא** et **טָמָה** *obturari*, unde fluxit secundaria notio *polluti*.

CAPUT III.

De Verbis dupliciter Imperfectis.

TRIBUS Ordinibus, haftenus memoratis, Quartus addi possit, qui Verba complectitur *dupliciter Imperfecta*.

Illa duplex imperfectio nihil aliud infert, quàm quòd, secundum fundamenta linguae, multa exsistere debuerint Verba, quae, quod ad originem suam, perfecta, pro literarum natura et situ, duplicem subire potuerint mutationem, ad majorem pronuntiandi gratiam et facilitatem, sive per *elisionem*, sive per *quietem*.

Maximi momenti, ut Tyro Hebraeus haecce, iterum atque iterum, perlegat et intelligat; cum dimidiam ferme partem linguae constituent, atque, sine hac clavi, nunquam in adyta linguae penetrari queat.

En! Decem Classes, diligenter notandas ab omnibus qui, hac in palaestra, aliquem progressum facere velint:

I. Prima et tertia radicalis simul deficiunt, in his Verbis quae habent, pro prima radicali, *Nun*, et, pro tertia, *Nun* vel *Thau*; ut *נָנַן* *psallere*, *נָחַת* *descendere*, cujus *Niphal* dat *נָחַתָּה* pro *נִנְחַתָּה* *descendere factus es*. Sic *נָתַתָּה* pro *נִנְתַּתָּה* *datus fuisti*. Idem observandum est, de Verbis quae, cum prima *Aleph*, *Waw* et *Jod*, tertiam *Nun* vel *Thau* accipere; ut *אָנַן*, *יָשַׁן*, *אָפַת* vel *יָפַת*, &c.

II. Prima saepe deficit, et tertia *Aleph* quiescit, in *נָשַׂא* *tulit*; unde in Fut. *Kal*, *יָשַׂא* *tollet*. Vid. pag. 147. et Imperat. *שֵׂא* *tolle*, Infinit. *שׂוּא* et *שָׂאת* pro *שִׂאת* *tollere*; *נָשַׂא* *sublatus est*, *הִשָּׂא* *tollere fecit*. In *הִשָּׂנָה* una tantum radicalis apparet, pro *הִשָּׂאנָה*, Ruth. i. 14. ob suppressam, ex quiete, tertiam.

III. Prima deficit, et tertia *He*, ex *Jod* et *Waw*, quiescit in *נָטַה* *tetendit*; ejus Fut. in *Kal*, dat *יָטַה* pro *יִנְטַה*. Per apocopen, quod ferè accidit, quando praepositur *Waw* conversiv. fit *יָטַ* et *יָטַ*, in *Niphal*, *נָטַה* *inclinatus*

clinatus est; dat etiam נָטָיו pro נִטְיוֹ, Num. xiv. 6. pro נִנְטָיו. Obscuriùs sese habet vox הִטָּתוֹ in Praet. *Hipbhal*, cum afform. הִי *inclinare fecit eum*, Prov. vii. 21. In Fut. יִטָּה, et, per apocopen, יָט, Psal. xiv. 4. ejusque Imperat. הִטָּה pro הִטָּה, &c. Aliud difficile genus contractionis, quocum oculus discentis assuescendus; ut יִי *asperget*, Fut. Kal, ex יִיָּה a נִיָּה *sparsit*; יִי *percutiet*, pro יִיָּה, quod pro יִנְכָּה Fut. *Hipbhal*, a נִכָּה.

IV. Prima et tertia *Aleph* simul quiescunt in יָתָא *veniet*, Deut. xxxiii. 21. pro יָתָא ex יָתָא Fut. Kal, ab יָתָא *venit*. Vid. pag. 161. et 180.

V. Verba incipientia ab *Aleph*, et desinentia in *He*, ex *Jod* vel *Waw*, habent aliquando *Aleph* et *He* quiescentia; ut יָאִפָּה *coquet*, in Fut. Kal, ab יָאִפָּה *coxit*; unde etiam וַתִּפָּהוּ *et coxit*, 1 Sam. xxviii. 24. primâ et tertia radicali suppressâ. At יָאִתָּה pro יָאִתָּה *veniet*, cum quiete primae, patitur apocopen tertiae: ad quam normam, יָאִתָּה pro יָאִתָּה *coquet*, dici potuit.

VI. Primâ *Waw* vel *Jod*, et tertiâ *Aleph*, quiescit Verbum יָצָא et יָצָא *exiit*; ejus Fut. Kal est יָצָא *exibit*; unde יָצָא *exi*; et Infin. יָצָא, יָצָא, יָצָא *excretio*; יָצָא pro יָצָא *exire*. Fit etiam, secundum easdem regulas, in *Nipbhal*, *Hipbhal* et *Hophbal*. Tale est יָרָא *timuit*; in Fut. Kal, יָרָא et יָרָא *timebit*; in Infin. לִירָא *ad timendum*, pro לִירָא, 1 Sam. xviii. 29. usitatiùs לִירָא; in *Nipbhal*, נִירָא *timendus*.

VII. Primam *Waw* vel *Jod*, cum tertia *Waw* vel *Jod*, simul in quietem dat Verbum יָרָה *jaculatus est*, veniens pro יָרוּ et יָרִי; ejus Fut. in Kal est יָרָה; unde, cum affix. יָרָה *jaculamur eos*, Num. xxi. 30. In *Hipbhal*, יָרָה, per apocopen, יָרָה *jaculabitur*; in Praet. *Hipbhal*, הִרָה *propriè, direxit ad scopum, docuit*; unde תִּרָה *lex*. Talia sunt יָנָה *doluit pedem ex lapillo*; in *Hipbhal*, הִנָּה *cruciavit*; in *Hophbal*, הִנָּה; unde תִּנָּה *discruciatio*; in Part. *Nipbhal*, נִנָּה *discruciatae*, Thren. i. 4. Item יָרָה *projecit*; unde הִרָה *confessus est*; תִּרָה *laus*; יָנָה *elisit*; cu-
jus

jus Fut. in *Kal*, cum affirm. **נִינָם** *elidamus eos*, Psal. lxxiv. 8. in *Hipbbil*, הוֹנָה.

VIII. Media *Waw* vel *Jod* quiescit, et tertia deficit, in **בִּין** et **בִּין** *intelligere*; **מֵית** et **מֵית** *mori*. Vid. p. 176.

IX. Media *Waw* vel *Jod*, cum tertia *Aleph*, simul quiescit; hoc modo:

Infinitivus.

Ⲭc. בּוֹא בֵּא בִּיאָה לְבֹא בְּבֹא

Praeteritum.

Ⲭc. בָּא בָּאָה בָּאתָ בָּאתִי בָּאוּ

Futurum.

Ⲭc. יָבֹא תָבֹא תֵבֹאִי אָבֹא יֵבֹאוּ תֵבֹאֶנָּה תֵבֹאֶינָה

Imperativus.

Ⲭc. בּוֹא בּוֹאִי בָּאוּ בֹאֶינָה בֹאֶנָּה

Participium Ben.

Ⲭc. בָּא בָּאָה בָּאִים בָּאוֹת

Semel *Aleph* omiffum in **בָּנוּ** *venimus*, 1 Sam. xxv. 8. **בָּאֵנוּ**.

In *Hipbbil*, Infin. est **לְהָבִיא**, **לְהָבִיא**, **לְהָבִיא** *adducere*. In Praet. **הָבִיא** bifariam, ante adform. syll. flectitur; ut **הֵבִיאָתָּ**, **הֵבִיאָתָּ** *adduxisti*.

Hophbal dat **הוֹבִיאוּ**, **הוֹבִיאוּ**, **הוֹבִיאוּ**, &c.

Talia sunt **נָוֹא** *crudum esse*, **קָוֹא** et **קָוֹא** *vomere*, cujus Infinit. **קָוֹא** et **קָוֹא**; **אָוֹא** et **גָּוֹא** *penetravit*, **גָּוֹא**, **גָּוֹא**, **גָּוֹא**, &c. per quietem mediae; per motum, autem, **גָּוֹא**, **גָּוֹא**, &c. **שָׁוֹא** *vanitas*, cum *Waw* mobili et *Aleph* otioso, est a **שָׁוֹא** cujus origo **שָׁוֹא**.

X. Ulti-

X. Ultima Classis amplectitur illa Verba quibus media *Waw* vel *Jod*, et tertia *He* quiescens; ut *הָיָה* et *הָיָה* fuit.

Quae tertiam *He* quiescens habent, mediam *Waw* aliquando mobilem dant; ut *שָׁוָה* aequus fuit, *אֲשָׁוָה* aequalabo. Hoc rariùs, in Verbis ipsis; sed, in derivatis, nihil frequentius: quorum maxima seges; sed propriis sedibus ejecta. Propterea, in Lexicis, errant ea Verba, originis et radice suae ignara (f). Exstat *יְהוּא* erit, Eccles. xi. 3.

ab

(f) Planè liquet, Numerosam sobolem hinc enatam esse: 1. Per defectum mediae; *חַיִּים* vitae, propriè, *coagmentationes*; item *חֵיּוֹת* catervae, *חֲוֹת* villae. Talia sunt *קו* linea, a *קוּ*, et *רִי* sufficientia, a *רִי*.

2. Per quietem mediae et motum tertiae; ut *לֹוִי* flexio, a *לֹוִי* circumplecuit. Sic *גּוֹי* gens, a *גָּוִי*; sic *מֹו* aqua, a *מָוִי*, Elia. xxv. 10. &c.

3. Per motum mediae et quietem tertiae, tribus praesentibus; ut *דִּיּוֹ* atramentum, a *דִּיּוּ*. Una absente; ut *גֹּוִי* corpus, pro *גֹּוִה*, dicitur et *גֹּוִי*, Ezech. xxiii. 35. a *גֹּוִי*. Secundam et tertiam mobilem retinet *גֹּוִי* corpus, formâ participiali, a *גָּוִי*. Tale etiam *אוּ* desiderium, Prov. xxxi. 1. ab *אוּה*; item *מֹו* et *מֹו* aqua, pro *מֹוה*; unde, Job. ix. 30. *בְּמֹו שָׁלֵג* aqua nivis. Etiam *פֹו* pro *פֹוה* os, ora; unde, per quietem, *פֹו* et *פֹה* hîc loci, hac in ora; *אִיפֹה* ubi orae? Cum *Jod*, est *מִי* et *מִים* aquae, *שִׁי* munus.

4. Per quietem mediae et tertiae simul; ut *פֹה* et *פִּי* os, a *פֹוה* et *פִּיה*. Sic *זֹה* et *זוּ* hîc, a *זֹוה*, et *שֹה* ovis, a *שֹוה*. Etiam terminatione foem. *זֹאת* et *זֹוֹת* haec, *אוֹת* et *אוֹת* signum, ab *אוּה*. Item *אִי* insula, ab *אִיה*; et *רִי* rigatio, a *רִיה*; *כִּי* adustio, a *כֹוה*; *עִי* cumulus, a *עִיה*; *צִי* ariditas, item *navis*, a *צִיה*, in plur. *צִיִּים* et *צִים*.

Duplex quies in vicinia consistere possit: non verò duplex defectus; quia sic destrueretur radix. Hinc, in *נָרַד* fugit, alterutra tantùm elisio locum invenit; ut *יָרַד* pro *יָנַרַד*; sic *הָרַד*, *הָרַד*. Non est duplex defectus in *הָתַת*, 3tia foem. *Kal*; sed compendii scriptionem, *הָתַת* terreri; sic *הָתוּ* pro *הָתַתוּ* terruerunt; *הָתַתִּי* terruisti me.

ab **קָוָה**, ultimâ in *Aleph* commutatâ. Est imitatio formae **יָהִי**, quod, secundum legem defectivorum mediâ radicali, fit **יְהִי** erit, ex **יִהְיֶה** ab **הָיָה**. Sic **יִחְיֶה** vivet, ex **יִחְיֶה** ab **חָיָה**. In tertia Praet. *Kal*, facit **חָי**, Gen. iii. 22. v. 5. et alibi. Ad legem quiescentium mediâ *Jod*, dat **חַי** vivat, Levit. xxv. 36. pro **חַיִּי**, item **חַי** vivus, ut **מֵת** mortuus. A rad. **חָנָה**, per quietem mediae, derivatur **חָנָה** vixerit foem. Exod. i. 16. ejus Part. dat **חָנָה**, cujus plur. foem. **חַיִּוֹת** vividae, Exod. i. 19. Notandum est, **חָ**, unâ quiete tantum diffungi: at **חֵ** geminam obtinere; qualis in **בָּוֵא**, **בָּא** vel **בָּא**.

Singularis linguae genius, et stili granditas, saepe ansam praebuere, ad geminae radiceis formas in unam conflandas. Specimen insigne dat **הִבְאִישׁ**, Esa. xxx. 5. *Hiphbil* radicis **יָבֵשׁ** aruit, et **בָּאֵשׁ** faetuit, signantissimè prae se ferens; coalitum ex **הִבְאִישׁ** faetere fecit, et **הוֹבִישׁ** arescere fecit, ex **יָבֵשׁ** arescere, et **בִּישׁ** perplexum fieri prae ariditate: ejus originis fit **הוֹבִישׁ**, ubi gemina vis captata in illo, et etiam intransitivè; ut Joel. i. 10. 11. 12. **הַנֶּכֶן הוֹבִישָׁה** vitis perplexa aruit et vinitores, item **הוֹבִישׁוּ** perplexi aruerunt; vel, ut vis *vis* *Hiphbil* conservetur, reddendum, vitis semet arescit perplexa, et vinitores semet perplexos reddidere, aresfacti. Sic, ex **יָשָׁב** sedit, et **שָׁב** rediit, concinnatum **הַשְׁבוֹתִים** cum afform. pro **הוֹשְׁבוֹתִי**, Zach. x. 10. redire et sedere fecerim eos. Item, ex **יָטַב** et **טוֹב** bonus fuit, **הַטְּבוֹתִי** benefecerim etiam atque etiam. Nondum verò hujus ordinis est **הִתְאַוִּיתָם**: sed est purum putum *Hitbpabbel*, ab **אָוָּא**, cujus primaria notio inclinandi et tendendi versus aliquid exprimitur; hinc derivatur **אוֹת** pro **אוֹת** signum viae. Neque **הָלוֹת**, Psal. lxxvii. 11. sed est *Infin. Pibbil*, a **הָלָה** atterere mei hoc est. Similiter **הִנֹּת**, Psal. lxxvii. 10. etiam in *Pibbel*, a **הִנָּה**, cujus princeps notio, inclinare; unde castra metandi secundaria notio; ita tamen ut hîc et alibi sumi potuerit pro inclinatione amoris et gratiae.

Antequam finem Verbis faciamus, observandum est, Plerosque Grammaticorum existimare, vocem **יֵשׁ** esse Verbum, significans *est, sunt*; et flexionis expertem, seorsumque sumptam,

sumptam, tertias tantum personas habere. Sed nullum tale Verbum irregulare apud Hebraeos datur. Nomen, reverà, videtur esse *ישׁ*, *soliditatem* que, sive *solidam* rei *essentiam* notare, a *ישׁה* *solidus* fuit. Et significat contrarium *אין* quod propriè est *vacuitas*, ab *אין* *vanum esse*: hinc designat, *inanitatem*, *vacuitatem* et *non-existentiam*. Hinc, gravi non minùs quàm pulchra syntaxi, Psal. cxxxv. 17. *אין-ישׁ-רוח בְּפִיהֶם* *vacuitas soliditatis Spiritus in ore eorum*; pro *penitissimè nullus Spiritus*. Sic, 2 Reg. x. 15. *הִישׁ אֶת-לִבְּךָ יִשְׂרָאֵל* *num soliditas in corde tuo reſtitutudinis?* Sic, cum affixis, *ישׁנו* *est illud*, propriè, *soliditas illius*, 1 Sam. xiv. 39. Sic *ישׁך* *ſi soliditas tui ſecundantis me*, Gen. xxiv. 42.

Pleraque formae Verborum aliquid mutationis fubeunt, vel ob Pronomina affixa, vel ob figuram quandam orationis. Pronomina affixa cum Verbis quoque coalescere ſolent ad *punctum agglutinationis*; eodem modo quo in Nominibus et Particulis.

Conſpectum primum praebebunt tertiae Praet. et Fut. nulla afformante auctae, in Conjug. *Kal*; unde reliquae ſponte ſe dabunt:

פָּקְדָנִי פָּקְדְנוּ פָּקְדָה פָּקְדָה פָּקְדָם פָּקְדָה פָּקְדָה פָּקְדָהוּ. c.

יִפְקְדָנִי יִפְקְדְנוּ יִפְקְדָה יִפְקְדָה יִפְקְדָם יִפְקְדָה יִפְקְדָהוּ. c.

Ex hoc conſpectu, quivis ſibi alias personas, in variis Speciebus, formare poſſit. Notetur verò, Tertiam ſoem. Praeteritorum tranſire in *Thau*, vel, ſi mavis, affixioni recipiendae adhibitam terminationem alteram, quae eſt פָּקְדָת.

GRAMMATICÆ HEBRÆÆ

LIBER TERTIUS.

CAPUT I.

De Particulis.

SUB nomine *Particularum* comprehenduntur, *Adverbia*, *Praepositiones*, *Conjunctiones* et *Interjectiones*: quae minùs ritè *Indeclinabilia* vocantur; cùm plurima Adverbiorum ac Praepositionum, in Linguis Orientalibus, declinationem patiantur; quippe maximam partem sunt Nomina, vel Substantiva vel Adjectiva.

Si hoc perspectum erit, multò feliciùs multòque faciliùs natura, vis et constructio, Particularum expediri possit.

SECT. I.

De Adverbiis.

1. *Adverbia Loci.*

אֵי <i>Ubi, quo loci?</i>	מִפּוֹ <i>Unde.</i>	מֵעַל <i>Super.</i>
אֵיָּה <i>Ubi orae?</i>	מִפֶּה <i>Ex qua ora.</i>	מֵעֲלֵהָ <i>Supra.</i>
אֵפֹה <i>Ubi orae?</i>	הֵנָּה <i>Huc.</i>	מִלְּמַעְלָה <i>Superne.</i>
אֵיכָּה <i>Quomodo.</i>	חִלּוֹם <i>Illuc.</i>	מִתַּחַת <i>Infra, infime.</i>
אֵן <i>Huc.</i>	שָׁם <i>Ibi.</i>	מִלְּמַטָּה <i>Inferne.</i>
אֵנָּה <i>Ibid.</i>	שָׁמָּה <i>Ibi, illuc.</i>	אֲחֹרָה <i>Retro.</i>
מֵאַיִן <i>Undenam?</i>	מִשָּׁם <i>Exinde.</i>	אֲחֹרָנִית <i>Retrosum.</i>
פֹּה <i>Hic loci.</i>	הוּזָה <i>Foris, foras.</i>	פָּנִים <i>Ante.</i>
פֹּי <i>Hac in ora.</i>	הוּזָה <i>Ibid.</i>	פְּנִימָה <i>Antequam.</i>

2. *Tempo-*

Apud Latinos, Conjunctiones a Nominibus oriundas esse constat; ut *verum*, *vero*, *verumenimvero*, *quemadmodum*. Additum et Verbum in *quolibet*, *quovis*. Verba etiam adverbiascunt; ut *licet*. De Adverbiis et Praepositionibus, idem observandum.

Ut

2. *Temporis.*

מִתִּי <i>Quando?</i>	קִדְם <i>Olim, antique.</i>	מְהֵרָה <i>Celeriter.</i>
עַד־מָה <i>Quousque?</i>	מִקְדָּם <i>Ab antiquo.</i>	אֵן <i>Tunc.</i>
עַד־אֵן <i>Usquequo?</i>	תָּמִיד <i>Fugiter.</i>	אֵן <i>Ibid.</i>
עַתָּה <i>Nunc.</i>	נָצַח <i>Perpetuo.</i>	אַחֵר <i>Post.</i>
מָחָר <i>Cras.</i>	עוֹלָם <i>Æternum.</i>	אַחֲרֵי <i>Postea.</i>
מִהֲרָת <i>Ibid.</i>	עַד־אֵם <i>Donec.</i>	כְּבָר <i>Jamdudum.</i>
תְּמוּל <i>Heri.</i>	עַד־כִּי <i>Usque, cum.</i>	עוֹד <i>Adhuc.</i>
אַתְמוּל <i>Ibid.</i>	טָרָם <i>Antequam.</i>	עַד־כֵּן <i>Huc usque.</i>
שְׁלֹשִׁים <i>Nudius tertius.</i>	פֶּתָאם <i>Repente.</i>	אַחֲרֵי כֵן <i>Postea.</i>
פָּנִים <i>Ante.</i>	רִנָּע <i>In momento.</i>	בְּכֵן <i>Hinc, denum.</i>
מִלְפָּנִים <i>Antehac.</i>	מְהֵרָה <i>Cito.</i>	

3. *Demon-*

Ut vis et indoles linguae percipiatur, pauca exempla adducenda: e. g. יוֹתֵר *vigens*, est Part. Praef. Kal; מֵאֵד *nifus*, *connifus*, Substantivum, ab אוֹד *curvari*; hinc בְּכָל־מְאֵדָה *in universitate connifus tui*; בְּמֵאֵד *cum nifu*, i. e. *valde*; מְהֵרָה *festinanter*, Part. foem. a מָהָר.

Non mirandum igitur, Plurimas Particulas, jam singularis jam pluralis aut dualis numeri, leges observare. Singularium legem observant אֵיךְ *ubi*; הִנֵּה *ecce*, cum He paragogico: quorum prius ab אֵי, in veteri lingua, *quis? qualis?* ab אֵיךְ; apud Arabes, est Pronomen interrogativum. Eodem modo usurpasse videntur Hebraeos, patet ex אֵי *quo loci?* אֵי זֶה *quis hic?* אֵי לֹאֵת *quare, cui rei?* Item אֵיךְ et אֵיכָה *quomodo*, per compositionem, *qui tibi*; אֵיכָה ex כֵּךְ *sic tibi*, et He paragogicum כָּה et אֵי *qualiter tibi*; הִנֵּה *ecce*, ab הֵן a הֵן. Singularium legem etiam observant אַפְס *praeter*, נֶגֶד *coram*; unde נֶגְדִי *coram me*, propriè, *occursione mei*.

Pluralium normam clarè sequuntur לְפָנִים *ante*, propriè, *ad vultus*; מִפְּנֵי מִי *propter quem, a vultibus cujus*, מִפְּנֵי *propter eum, ejus respectibus*. Sic, in regimine plurali, stare amârunt אֵלֵי *ad*, אַחֲרֵי *post*, עָלֵי *super*, עָרֵי, &c.

Illae formae plurales aliquid grandius adhuc ferunt, quàm singulares אֵל, אַחֲרֵי, &c. ut *tempestatibus, aetatibus, quàm tempestate, aetate, &c.*

Sing.

3. *Demonstrationis.*הא *En!*הין *En!*הנה *Ecce!*4. *Interrogationis.*ה *An? num? utrum?*איך *Quomodo?*מדוע *Quare?*אם *Si? an?*איכה *Qui tibi?*למה *Quamobrem?*האם *An vero?*איככה *Qualiter tibi?*כמה *Quot, quoties?*היך *Quomodo?*5. *Affirmationis.*באמת *Vere.*אכן *Certe.*אמנם *Profecto.*כן *Sic, ita.*אל *Saltem.*אולם *Utique.*6. *Negationis et Dubitationis.*אין *Non.*בלתי *Non.*פן *Ne forte.*לא *Ibid.*בל *Nequaquam.*אולי *Fortassis.*בלי *Ibid.*אל *Ne.*

Adverbia, cum affixis, etiam conjunguntur.

Exempla

Sing. et plur. instar; אין *non est*, propriè, vacuitas, ab אין. Sic אינם *non illi*, vacuitas eorum; אין כסף *vacuitas argenti*; איני *vacuitas mei*; אינו *vacuitas nostrum*; עוד *adhuc*, est substantivæ formæ פור, a עוד *iterare, perseverare*; inde עורינו *iterationibus nostri*; עורנו *iteratione nostrum*; אשרי *bene, beate*; inde, Psal. i. 1. אשרי האיש *O beatitudes viri!* plurales ab אשרים. Si dualiter fumatur ex אשרים, tunc, *O geminatam beatitudinem!* notat; אשריו *O felicitates illius cumulatissimas!* אם *profecto*, in asseverationibus; לא אם *si non*, in dijerationibus, gravissimus usus est jurantis seque devotantis; רגע *propriè, mictu oculi*, a רגע *tremuit, vibravit*; מדוע *propriè, an scire licet? an sciri potest?* ex מה et ידוע *כי* *propriè, sicut mihi*; ככה *sic tibi*; בפנים *propriè valet in respectibus.*

Exempla sequentia caeteris fat praeclucebunt :

<i>Foem.</i>	<i>Com.</i>	<i>Masc.</i>	<i>Foem.</i>	<i>Com.</i>	<i>Masc.</i>
	אִי			אִיז	
אִיה		אִיו	אִינָה		אִינו
אִיך		אִיך	אִינך		אִינך
	אִי			אִינו	
אִיז		אִים	אִינז		אִינם
אִיז		אִינם	אִינז		אִינכם
	עוד		עודז		עודם
עודנה		עודנו	עודכן		עודכם
עודך		עודך		עודנו	
	עודי				

7. Qualitatis.

רִיקָם <i>Inaniter.</i>	הֶנָּם <i>Gratis.</i>	עֲבָרִית <i>Hebraice.</i>
שָׁוָא <i>Vane, frustra.</i>	יְהוּדִית <i>Hebraice.</i>	אַרְמִית <i>Syriace.</i>

8. Separationis et Exclusionis.

יְחָד <i>Una.</i>	לְבָד <i>Separatim.</i>	רַק-אֶךְ <i>Duntaxat.</i>
יְחָדִיו <i>Pariter.</i>		

9. Intensionis.

יֹתֵר <i>Magis.</i>	רַב <i>Multum.</i>	הַרְבֵּה <i>Multum.</i>
מְאֹד <i>Valde.</i>	רַב־ת <i>Ibid.</i>	אֶף-כִּי <i>Quanto magis.</i>

10. Remissionis et Diminutionis.

אֶט <i>Leniter.</i>	מְעַט מְעַט <i>Paulatim.</i>	אֶף-כִּי <i>Quanto minus.</i>
מְעַט <i>Parum.</i>	כְּמֶעַט <i>Pene.</i>	כְּאִין <i>Fere.</i>

11. Similitudinis.

כִּי <i>Sicut.</i>	כֵּן <i>Ita.</i>	כְּמוֹ-כֵן <i>Similiter.</i>
כְּמוֹ <i>Sicut.</i>	כְּכֵן <i>Sic.</i>	בְּכֵן <i>Taliter.</i>

12. Nu-

12. Numeri.

אחת *Primo.*
שנית *Secundo.*

שלישית *Tertio.*

רביעית *Quarto.*

S E C T. II.

De Praepositionibus.

אל <i>Ad.</i>	מרי <i>Ex.</i>	למו <i>Ad instar.</i>
אלי <i>Erga.</i>	מול <i>Contra.</i>	בגלל <i>Propter.</i>
אצל <i>Apud, juxta.</i>	ממול <i>E regione.</i>	בעבור <i>Ibid.</i>
אחר <i>Post.</i>	נכה <i>Ex adverso.</i>	למען <i>Ibid.</i>
אחרי <i>Ibid.</i>	נגד <i>Coram.</i>	לפני <i>Ante.</i>
ב <i>In, propter.</i>	סביב <i>Circum.</i>	חלף <i>Pro.</i>
ל <i>Inter.</i>	עבר <i>Trans.</i>	עם <i>Cum.</i>
לפני <i>Coram.</i>	אל-עבר <i>Contra.</i>	עמן <i>Ibid.</i>
בין <i>Inter.</i>	על-עבר <i>E regione.</i>	בלא <i>Non.</i>
הלא <i>Ultra.</i>	עד <i>Usque.</i>	בלי <i>Ibid.</i>
חוץ <i>Extra.</i>	עדי <i>Ibid.</i>	בלתי <i>Ibid.</i>
מ <i>A, ab.</i>	על <i>Super.</i>	בלעדי <i>Praeter.</i>
מפי <i>Ab.</i>	עלי <i>Super.</i>	מלבד <i>Ibid.</i>
מן <i>Ex.</i>	עמת <i>Juxta.</i>	זולת <i>Ibid.</i>
בדי <i>In.</i>	תחת <i>Sub.</i>	

Omnibus ferè Praepositionibus vis Substantiva inest: אל est tendentia; על superioritas; מן praesectio, aliquando absolutam infert negationem, Job. xxi. 9. מפקח praeciso omni pavore; עם communio; נגד est occursio vel objectio ante faciem; אחר subsecutio; עבר transitio; בגלל ex ב et גלל volutio, occasio; בעבור item ex ב et עבור transitio; למען ex ל et מענה responsio, quasi ad responsum; בפני valet in respectibus; בלעדי ex בל non, et עדי usque, propriè, trajectiones, transitiones; א עד עתת, a ערה; עד usque ad hoc tempus, q. d. trajectu ad hoc temporis. Item in plur. עדי usque ad perpetuitatem. Ergo, rectissimè בעדי pro me, circa me; et בעדינו circa nos, in trajectionibus ad nostras personas. לפי ad solitudinem, cum ל praefix. בער in trajectione ad; לפי

in ore; כָּפִי sicut os; כִּדִּי secundum, propriè, ad sufficientiam; מִי ex, propriè, ex sufficientia; לְמוֹ ex ל et מוּ aqua, in Constr. מוּ, apud Arabes, notat dilutum et obscurum colorem; inde כְּמוֹ secundum speciem, sicut; עִם cum, propriè, communio, a עָמָם.

Singularium, pluralium ac dualium, leges observant quaedam: ut בֵּין inter, propriè, distinctio; sic בֵּינֵים exstat, 1 Sam. xvii. 4. etiam בֵּינֵינוּ inter nos. Ejusdem plur. foemin. בֵּינוֹת, unde בֵּינוֹתֵינוּ inter nos, Gen. xxvi. 28. et בֵּינוֹתָם inter eos, 2 Sam. xxi. 7. Singularium et dualium ritu, תַּחַת sub, pro, vice; unde תַּחְתִּי sub me; ejus duale est תַּחְתִּים; לְמַעַן propter, propriè, responsum; sic, לְמַעַנְהוּ ad responsum sui; עִמָּת è regione, juxta, a עָמָה vel potius עָמָת; unde לְעִמָּתוֹ è regione ipsius, 2 Sam. xvi. 13. Sic exstat לְעִמָּוֹת, Ezech. xlv. 7. בְּלֹת praeter, a בָּלוּ secuit, praesecuit, quod etiam, apud Arabes, exstat; hinc בְּלֹת praesection, exceptio; hinc בְּלֹתִי propriè, praesectione, i. e. exceptione mei, me excepto, praeter me. Sic אֵין בְּלֹתִי est propriè vacuitas exceptionis mei; אֵת jungitur cum affixis, tum cum accusativum tum cum ablativum regit: cum passivis neutralibus dat nominativum; ut אוֹתוֹ reddi possit αὐτός, ἐκεῖνος, Neh. ix. 32. Gen. iv. 18. אַחֵר propriè, subsequutio; עָבַר propriè, transitio; חֲלָף propriè notat vicem alterius, a חֲלָף vicarium esse; עָמַד adstans; לְנֶכַח è regione, propriè, ad centrum scopi, quod collineando ferit jaculator, a נָכַח; לְפָנַי ad faciem, in conspectu.

SECT. III.

De Conjunctionibus.

EX Conjunctionibus, aliae sunt Copulativae; aliae, Disjunctivae; aliae, Adversativae; aliae, Conditionales; aliae, Causativae; aliae, denique, Conclusivae:

1. Conjunctiones Copulativae.

וְ Et.

אֵף Quoque.

גַּם Etiam.

2. Disjunctivae.

אִם Aut, sive.

לֹא כֵן Non sic.

3. Ad.

3. *Adversativae.*

אך <i>Verum.</i>	כִּי אִם <i>Sed.</i>	אִם וְאִם <i>Veruntamen.</i>
אֲכַל <i>Veruntamen.</i>	וְלֹא <i>Et si.</i>	כִּי <i>Quamvis.</i>
כִּי גַם <i>Etiam si.</i>	וְלוֹ <i>Ibid.</i>	

4. *Conditionales.*

אִם <i>Si, sin.</i>	אִם לֹא <i>Si non, nisi.</i>	אִלּוּ <i>Si.</i>
כִּי אִם <i>Sed, quod si.</i>	לֹא <i>Si.</i>	לֹא <i>Nisi, si non.</i>

5. *Causativae.*

אֲשֶׁר <i>Quia, Quum.</i>	עַקֵּב <i>Quia.</i>	כִּי <i>Quoniam.</i>
יַעַן <i>Propterea quod.</i>		

6. *Conclusivae.*

לָכֵן <i>Igitur.</i>	עַל-כֵּן <i>Propterea.</i>
----------------------	----------------------------

אִם *proprie est intentio*; גַּם *collectio*; אֲשֶׁר *vestigium*; עַקֵּב *vestigii subsecutio*; יַעַן *respondebit*; לָכֵן *ad firmum*; אוֹ *flexio*; לוֹ *plicatio.*

Has *indeclinabiles* vocare liceat; quippe quae affixionem non admittant.

S E C T. IV.

De Interjectionibus.

INTERJECTIONES vocantur hae particulae quae, in oratione, *affectum motumque animi* exhibent.

Ex Interjectionibus autem aliae sunt:

1. *Blandientis*; ut בִּי נָא אֲנָא לוֹ *Quaeso, obsecro, amabo.*
2. *Comminantis*; ut אֵי הוּי אֵי *Vae!*
3. *Dolentis*; ut אוּיָהּ הוּי אֵי *O! hei! heu! eheu!*
4. *Commiserantis*; ut אָהָה חָה אָח *Abah! ah!*
5. *Ejulantis*; ut אֵלֵּי *Hei! vae!*
6. *Fastidientis et abominantis*; ut חֲלִילָה *Absit! profanum sit!*
7. *Gent-*

7. *Gaudentis et insultantis* ; ut הָאָהָה *Euge!*
 8. *Hortantis* ; ut הָבֵהָ *Age!* הָבוּ *Agite!*
 9. *Optantis* ; ut אֶהְיֶה לִּי *Utinam!* O *utinam!* אָמֵן *Amen!*
 10. *Vocantis* ; ut הוּיִ *Heus!*

CAPUT II.

De Investigatione Radicis.

UT Radix investigari possit, supponendum, Tyronem Hebraeum Grammaticae principiis, saltem mediocriter, imbutum esse, eumque nosse praecipuè varias Conjugationum characteristics, temporumque formationem; nomina eorumque declinationes calluisse; quomodo quoque Suffixa, Praepositiones, Conjunctiones, utrisque affiguntur et alligantur.

Lexica Hebraica non continent, ordine alphabetico, Nomina, Verba, caeterasque omnes Orationis Partes; sed solum Themata sive Radices, quibus subjiciunt eas omnes voces quae ab illis derivantur: Radix igitur invenienda, antequam propagines ejus invenire possimus.

Jamque adeò fusè hactenùs egimus de Verbis Imperfectis, quae praecipuè incipientibus negotium faceffunt, ut, regulis, quas jam exhibuimus, concoctis, Radicum investigatio facilis evasura sit. Sed, uti descenditibus in hanc palaestram, quantum fieri possit, sublevemus, quasdam regulas generales, de hac re, subjungemus.

Uti igitur, quocunque vocabulo oblato, radicem ejus investigare possimus, divisio literarum, in Radicales et Serviles, memoriae diligenter mandanda est Vid. pag. 22. 23. Radicales sunt undecim, et continentur in isto memoriali טַפְסֵר חָג וְעַ צֶדֶק *Princeps tripudiavit, mota est justitia.* Undecim literas Serviles complectuntur tria vocabula, מֹשֶׁה כָּתַב אֵלֵינוּ *Moses scripsit ad nos.* Observandum quoque est, Ex undecim servilibus, quatuor esse quae, etsi medio dictionis inserviunt, tamen, in medio ac fine, semper sunt Radicales, viz אֶלֶבֶשׁ. Item alias quatuor, in principio et fine dictionis, non rarò serviles esse: in medio au-

tem,

tem, semper ad Radicem pertinere, viz. מִנְכָּה. Denique, Reliquas tres ubique radicales et serviles esse posse. Radicales semper pertinent ad essentiam Radicis, praeter ד et ט, quae aliquando vicem ת servilis praestant. Literae etiam ת fit metathesis, quando prima radicalis constat ex aliqua sequentium literarum, ו, ז, ס, צ, ש, vel שׁ; tunc enim ת illis literis postponitur; ut הִתְסַבֵּל pro הִסְתַּבֵּל *oneravit semet*: ac praeterea, post ו, transmutatur ת in ד, et, post צ, convertitur in ט, idque euphoniae gratia; ut הִזְרִמְנוּ pro הִתְזַמְנוּ a זָמַן *praeparavit se*. Sic etiam הִצְטַרְק pro הִתְצַדֵּק *justificavit semet*. Vid. p. 134. Hisce praemissis, sequentes regulae varias Radices indicabunt:

I. Ad Radicem igitur Thematis, quae constat tribus literis radicalibus, investigandam, affirmantes et praeformantes ejiciendae sunt, et literae remanentes Radicem monstrabunt: e. g. יִלְמְדוּ, ubi, abjecto praeformante *Jod* et affirmante ו, Radix prodibit לָמַד *didicit*.

Haec regula comprehenditur in disticho sequenti:

*Abjice SERVILES; et TRES, si fortè supersint,
Radicem Verbi noveris esse tui.*

1. Si quae litera deprehenditur semper radicalis, eidem connumeremus alias, vel praecedentes vel subsequentes vel utrinque, donec Thema expleatur: e. g. לִנְתָּחֶיהָ *in membra sua*; si literae ח, tanquam semper radicali, connumerentur duae praecedentes, reliquis abjectis, Thema prodit נָתַח. Sic etiam אֶזְכְּרָתָה *memoriale ejus*; literae ו, semper radicali, connumerentur duae subsequentes כ et ר, reliquis abjectis, Radix fit זָכַר. Item בְּשִׁפְכָךְ *effundere te*; פ semper radicale est, quo servato cum praecedenti et sequenti, fit שָׁפַךְ *fudit*, praefixo ב et affixo כ abjectis.

2. Si post abjectas literas serviles, tum a principio tum a fine, ו vel י inveniantur, notandum est, Illas esse aliquando fulcra ׀ *cholem* et *Jod*: e. g. יִשְׁבוּת *cessabit*; sublatis Waw et *Jod*, Radix provenit שָׁבַת. Non verò semper; nam Waw et *Jod* saepe sunt radicales: e. g. וְאִישְׁנָה *et dormiam*; ubi Waw et Aleph abjiciuntur, ab יָשַׁן. Vid. pag. 164, 5.

3. Ex

3. Ex literis merè servilibus, ea, quae sede sibi ad serviendum minùs propria deprehenditur, habetur pro radicali, tot connumeratis aliis quot ad Radicem necessariae: e. g. **לְמַמְשָׁלָה** *ad dominium*; **ת** servilis est, ad finem praecipuè, in Nominibus foem. gen. **ל** verò nunquam servilis fit in fine vocis, tantùm ab initio; igitur prius **ל**, notans *ad*, servilis est; secunda verò **ל** servire nequit, sed pertinet ad essentiam Radicis: duabus igitur literis praecedentibus additis, tum Radix evadit **מַשָּׁל**.

4. Aliquando quatuor, aliquando etiam quinque literae radicales remanebunt, post literas serviles abjectas. Hoc fit in Quadriliteris, vel cùm Radix composita sit ex duabus, quarum quaedam exempla in Hebraeo Codice; vel in his Speciebus, ubi aliquae Radicalium gementur, ut in *Piblel*, *Pebalbal*, &c. Hoc in casu, una radicalis abjicienda; vel Lexicon pervestigandum est, num Radix quatuor literarum ibi exstet. Sic, e. g. **יְכַרְסֶּמְנָה** *suffodiat eam*, Psal. lxxx. 14. abjectis affixis **נָה** et praeformanti *Jod*, exstat Rad. **כַּרְסָם**. Sic **חֲרָצְבָה** *dolor acerrimus*; abjecto affirmante **ה**, redit **חֲרָצַב**. Aliquando, in talibus, duae literae geminatae inveniuntur: e. g. **חֲמַרְמָרָה** *perturbata fuit admodum*, a **חֲמַר**. Hae igitur literae quae gementur, abjiciendae sunt, et ultima duarum quae restant, aliquando etiam duplicanda; ut **וְגִלְגַּלְתִּיךְ** *et devolvam te*, a **גִּלְגַּל**. Vid. pag. 116. 141. & 149.

5. Denique, Ad hanc regulam illustrandam, observandum est, Literas serviles characteristicas Verborum esse **נ**, **הו**, **ה**, **הת**, **ש**; literasque characteristicas Futurorum esse **אתו** in sex prioribus Speciebus; in *Hithpabbel* verò esse **נת**, **את**, **תת**, **ית**; serviles verò Participiorum esse **ת** et **קת**.

Afformantes Verborum, praeterea, diligenter notandae; quae sunt **ת**, **ת**, **תי**, **תם**, **תו**, **תו**, **נו**, **נה**, **ה**, **י**; uti etiam literae **בְּכָלֶם** Infinitivorum praeformantes.

Vocis derivatae indicium sunt literae **הַאֲמַנְתִּי**; quae partim praeponuntur, partim adjiciuntur ad nomina formanda.

In

In fine Nominum sunt serviles, in singulari numero, תָּה, וְתָה, וְתָה, וְתָה, וְתָה; et in plur. foem. sunt וְתָה; in duali תָּה; uti in plur. masc. יָם et in dual יָם.

II. Si, abjectis literis servilibus, duae tantum radicales remanserint, ac prior earum sit *dageschata*; tum prius illud *dagesch*, communiter ferè, in primam radicalem ג, rariùs in י, reducendum est: e. g. אָנֶשׁ a נָשׁ *acceſſit*; הָצִיב a יָצַב *statuit*; הִנְדַּתְּם *annunciastis*, a נָדַר; יִנְחֶהוּ *collocabit eum*, a יָנַח; uti in disticho vulgò exprimitur:

*Sin tantum remanere DUAS conspexeris; adde
Nun vel Jod capiti, vel dato Waw medio.*

Paucissimae voces hinc excipiendae: nempè, יָקַח a לָקַח *accepit*; item נָתַע a לָתַע *evulſit*. Vid. pag. 144.

N. B. Infinit. נָשַׁת, שָׁבַת, רָעַת, שָׁאַת, לָרַת, et similia, patiuntur aphaeresin ~ *Jod* in Imperativo et Infinitivo. Vid. pag. 147,8. Si nullum *dagesch* compensativum sit, in aliqua duarum radicalium quae supersint post abjectas serviles, tum media radicalis est *Waw* vel *Jod*; ut אָבֵא *veniam*, a בּוֹא; תָּמָתוֹן *moriemini*, a מוֹת; לְהָאִיר *ad illuminandum*, ab אֹר: vel tertia radicalis geminanda est; ut בִּיחָן *et misertus est*, a חָנָן; הִמָּר *amaritudine affecit*, a מָרָר. Vid. pag. 171. Vocalis longa, sub praeformante, mediam *Waw* supplendam, vel secundam radicalem geminandam esse, ostendit.

III. Si *dagesch* fuerit in secunda radicali, notat defectum ejusdem literae geminatae; ut סָבּוּ *circumdederunt*, a סָבַב; רַכּוּ *molliora sunt*, a רָכַךְ.

Ab hac regula exceptio fit, 1. Si *dagesch* illud fuerit characteristicum Conjugationis, quod, ex forma cognosci possit: tum enim postponendum est ה; ut גָּלָה a גָּלוּ.

2do, Nomina quaedam excipiuntur; ut חֲטָה *triticum*, ex חָטָה; אָפִי *ora mea*, ex אָנָּף; בְּתִי *filia mea*, pro בְּנִתִי; ex בָּנָה; תָּתִי *dare me*, pro תָּנִתִי; et שְׁתִּים *duae*, pro שְׁנֵיתִים; ex שָׁנָה *iteravit*. Vid. pag. 147.

Si

Si duae radicales remanserint post abjectas serviles, et utraque *dageschatae* fuerint; tum, pro certo, habendum est, Illam vocem esse ex quibusdam Temporibus in *Niphal*, in Verbis formae נָלַל, קָבַב, quae habent secundam et tertiam radicalem similes: adeoque, ad radicem inveniendam, geminanda est posterior radicalis. Sic יִמְקֹר est Fut. *Niphal*, a מָקַק *tabuit*; הִסְבִּינָה est Imperat. *Hiphal*, a סָבַב *circumdedit*. Vid. pag. 148.

IV. Si, abjectis servilibus, neutra *dageschata* sit; tum praeponendum est י vel ו: e. g. יִצֵּא *exibit*, pro יֵצֵא ab יָצָא; rariùs verò א; ut יִסֶּף, pro יֵאָסֶף ab אָסַף *addidit*: vel interponendum ו; ut יִקְוֹם, pro יָקוּם: aut postponendum ה, et rarissimè א: vel ultima geminanda.

V. Si, post abjectas literas serviles, unica tantùm litera radicalis remaneat; tunc dupliciter est imperfectum: et tum Radix invenienda, praeponendo נ vel י, et postponendo ה; ut יִרְעוּ *percutere fecit*, pro יִרְחֶה Fut. *Hiphal*, a רָחַה *percussit*; יִטּוּ, pro יִנְטֶהוּ a נָטָה *inclinauit*.

Verba quiescentia mediâ *Waw*, et simul defectiva tertiâ *Nun* vel *Thau*, accedente affirmante syllabica, a simili litera incipiente, primam tantùm radicalem retinent expressam; ut מָתָּה *mortuus fuisti*, pro מוֹתָהּ a מוֹת; לָנוּ *pernoctavimus*, pro לוֹנוּ a לוֹן *pernoctavit*; בָּנוּ *venimus*, pro בּוֹאוּ a בּוֹא *venit*; שָׁתָּה *posuisti*, pro שׁוֹתָהּ a שׁוֹת *posuit*.

Praecedentes regulae sequenti disticho comprehenduntur:

Unica sed remanet mihi litera, quando removi

Serviles; Radix, dic, age, qualis erit?

Nun da principio; vel Jod superadde quiescens,

He fini; Radix inde petita venit.

CAPUT III.

De Mutatione Punctorum generali, ejusque Causa, Fundamento et Ratione.

SECT. I.

De Mutatione Punctorum generali.

ACADEMICÆ Juventutis ardorem, in cursu hocce suscipiendo vel prosequendo, nihil magis exstinguit, quàm molestissima regularum moles, de punctorum mutatione, infinitis anomaliis gravatarum, uti vulgò a Rabbinis traduntur. Si illis liberetur lingua Hebraea, nullus dubito, quin haecce studia, tum faciliùs, tum feliciùs, simul excolerentur.

Ratio punctationis, ex certissimis Naturae principiis, vel ex analogia et vetere jure Linguae Hebraeae, deduci videtur. Nondum enim a Masorethis hi canones punctationis Biblicae confecti; sed natura ipsius linguae, ita syllabas suas conformantis, eos ultro ingessit. Cavendum est, ne Linguas Orientales, modulo Occidentalium, tum in pronuntiatione, tum in toto ambitu, metiamur. Distinctio verò inter vocales longas et breves, in omnibus linguis, locum habet. Nunc verò, quaedam, *De punctorum mutabili et immutabili conditione*, dicenda.

I. Mutari dicuntur vocales, cùm vel omnino tolluntur, substituto *schevate*, vel cùm, ex longis, fiunt breves; et, vicissim, ex brevibus, fiunt longae, secundùm analogiam et fundamenta linguae. Mutatio brevium in longas, *directa*; et, vice versa, longarum in breves, *obliqua*, dicitur.

Sic *kametz* aliquando mutatur in *patach*; *tzeri*, in *saegol*; *chirek* longum, in *chirek* breve; *cholem*, in *kametzchatuph*; et *schurek*, in *kibbutz*: et, vice versa, *patach* mutatur in *kametz*; *saegol*, in *tzeri*, &c. Haec, *directa mutatio*, vocatur.

Praeterea, *kametz*, in certis casibus, mutatur etiam in *saegol* vel *chirek* breve; *tzeri* etiam, in *chirek* breve; *cholem* in *kametzchatuph*, et etiam in *kibbutz*: vicibus quoque
inversis,

inversis, *saegol* et *chirek* producuntur in *kametz*; *chirek* breve, in *tzeri*; et *kametzchatuph*, in *schurek*. Haec, *obliqua mutatio*, dici possit.

Chirek longum, *cholem* et *schurek*, *vocales immutabiles* vulgò numerantur, et nunquam in oppositas breves mutantur. Hae vocales quidem non mutationi tam obnoxiae; sed constat *cholem* et *schurek*, re ipsa, mutari; ut קָו et קֹו vertuntur in קֹו et קָו etiamsi *Waw* ibi sit radicale: et proinde locum tueri debuisset, si a mutatione adeò abhorrerent illae vocales. *Tzeri* in *saegol* et *chirek* breve aliquando corripitur; e. g. מִי *mater*, facit מִי *mater mea*.

II. Haecenus observatum, Nullam vocalem brevem, per se, absolvere syllabam posse. Vid. pag. 71. Igitur, vel omnino tollitur, et syllaba aliam formam accipit; vel producitur in oppositam longam; vel complimentum aliquod capit: uti supra patet.

Haecce regula, de vocalibus brevibus justam syllabam non constituentibus, suspectior quibusdam videri possit. Sed, uti in analogia et natura Hebraeae linguae fundatur, sic etiam aliis Dialectis confirmatur. Chaldaei et Syri non finiunt syllabam per brevem; nisi in quibusdam, per accidens. Arabes quidem videntur tolerare tales syllabas. Sed, reverà, antiqua ratio et fundatio Dialecti eorum, etiam, hac in parte, cum Hebraica concinere deprehendetur; si *Nunnationes* et tremulos illos, in fine, sonos, ad corpus linguae haud pertinentes, tollamus.

III. Vocalis longa non admittit, in eadem syllaba, *scheva* quiescens, vel consonam quae claudat syllabam, nisi vocalis, accentu tonico vel euphonico, sustineatur. Si ergo nullus talis adsit, e. g. si accentus ad aliam syllabam transferatur, vocalis longa in oppositam brevem corripietur. Sic a עֵץ *populus*, est עֵץ *populus meus*. Sic etiam a תָּ *integritas*, fit תָּ *integritas mea*, per obliquam; a שָׁקֵט *sanctitas*, fit שָׁקֵט *sanctitas mea*, per directam mutationem: figura enim (τ), post se habens *scheva* quiescens, nec accentu tonico vel euphonico fulta, non *kametz* est, sed *kametzchatuph*. Vid. pag. 58.

Vocales longae, si facilè mutari possint, sine formam vocis obscuram reddendo, vel cum alia confundendo, tertia, multò

multò minùs quartâ sede, five syllabâ, ab accentu tonico non consistunt, (f) sed, ad accelerandam pronuntiationem, tolluntur, succedente *schevate*; ut פִּקְדָתֶם *visitastis*, a פִּקֵּן; יִרְאִים *timentes*, ab יָרָא *timuit*; יִשְׂרָאֵל *recti*, ab יִשְׂרָאֵל *rectus fuit*; דְּבָרִים *verba*, a דָּבַר; לְבָבִים *corda*, a לֵב *cor*; קְדוּשָׁה *sanctitas*, a קָדַשׁ (g).

Eaedem vocales, ultra penultimam distantes ab accentu tonico, mutari vel tolli nequeant, sine formam vocis obscurando dubiamque reddendo: ideoque remanent; sed, ad vocem fulciendam, accentum euphonicum accipiunt; e. g. הִרְקִיעַ *expansum*; בְּאֵלֵהֶם *in Deo*; טִירְתֶּם *arx eorum*. Voci polysyllabae nonnunquam *metbeg* geminum apponitur.

Quaedam vocales facilè mutantur et tolluntur, sine voce obscura aut ambigua reddenda; uti *kametz*, *tzeri* et *cholem*, sine fulcro וָ *Waw*: ideoque *mutabiles* vocantur. Aliae haud tam facilè hanc mutationem patiuntur; ut *chirek* longum, *schurek* et *cholem* cum *Waw* adjuncto: hancque ob causam, *immutabiles* dicuntur. Aliquando verò *kametz* et *tzeri* immutabiles quoque fiunt; quòd earum praesentia, ad formam vocis et vim significationis, omnino requiratur: inde etiam patet, cur *metbeg* eisdem affigatur; cùm, sine mora quadam longiore, duo haec facilè aures praetervolarent. Loco *schevatis* simplicis, quod abjecto vocali succedit, sub gutturalibus, plerumque adhibetur ejus vicaria; gutturales enim saepe requirunt punctationem, a caeteris diversam.

Vice *schevatis* quiescentis, habent gutturales *patach* furtivum, sub ה radicali, et sub ה et ף in fine: e. g. שְׁמוֹעַ

E e

auditus,

(f) Vocales dicuntur esse *in conditione mutabili*, cùm haecce mutatio nullam obscuritatem voci afferat: è contrà, esse *in conditione immutabili*, cùm mutatio talis obscuram et dubiam vocem redderet. Mutabilis et immutabilis conditio vocalium pendet ab analogia et interiore norma linguae: hoc patet ex Conjugationum, Declinationum, Derivationumque formis, reliquisque orationis partibus, secundum cujusque indolem ac proprietatem enucleatis.

(g) Ut haecce obscuritas, ex mutatione tali, illustretur, observandum est, Regulam generalem esse, quòd *kametz*, habens antepenultimum locum ab accentu, mutatur in *scheva*: e. g. פִּקְדוֹ regulariter deberet esse פִּקְדוֹ; sed, ne confunderetur cum Praes. Imperativi et aliis Temporibus, *kametz* manet immobilis.

auditus, 1. Praeunte vocali longa quavis: excepto *ka-metz*; quia tractus ille longior *aa*, per accentum elevatus, *patach* furtivo non indiget, vel potius illud absorbet; vid. pag. 76. 2. Sub eisdem הַחַע penultimis, si sequatur alia consonans *schevate* quiescente notata. Plerumque tum procedit *patach*; ut לָקַחְתָּ *lakaabt*, coepisti: hoc casu, et *ka-metz* praecire potest; vid. pag. 75.

Ab initio vocis, ubi analogia linguae *scheva* mobile postulare, gutturales assumunt *scheva* compositum; sic, pro אָמַר *dicere*, fit אֶמַר; pro הָרַם *scabellum*, fit הֶרַם: sic etiam in medio vocis אֶחָדָה *coepit foem.* פָּחַדָה *timuit.*

Etiam si verò gutturales, in medio et fine vocis, recipiant aliquando *scheva* quiescens, cum syllabam claudant, tamen non amant ut *chirek* breve praecedat; ob rationem gutturis et soni exilitatem: plerumque ergo, pro *chirek*, adhibetur tunc *patach* vel *saegol*; ut יֶאֱסַר et יֶאֱסַר *ligabit*, pro יֶאֱסַר *Fut. Kal*, ab אָסַר.

Ut nihil liberius linguâ, ejusque vivo usu; ita non mirum, si aliquando harmonia vocalis brevis et *schevatis* compositi negligeretur. Sic, pro תִּהְיֶה *existat* תִּהְיֶה, Psal. lxxiii. 9.

Gutturales plerumque *schevate* composito gaudent: at tamen vel origo vocabuli, vel euphonia, vel dialecti peculiaris ratio, etiam aliis literis idem saepe subjunxit; e. g. זָהָב *aurum*: in his tamen exprimendis, codices discrepant.

IV. Cum duo *schevata*, quiescentia in medio, concurrere non possint, pro indole Linguarum Orientalium, posterius, sponte suâ, fit mobile; ut עֶבְרָתְךָ *servus vester*; מֶלְכְּךָ *Rex vester.*

Duo *schevata* mobilia, five simplicia sint, five composita, concurrere nequeunt, nec in principio, nec in medio vocis; ut supra notatum: hinc variae mutationes in vocabulis nascuntur. Uti igitur concursus *schevatis* simplicis gemini evitetur, nova syllaba formatur; *schevate* priore in vocalem brevem mutato; posteriore verò syllabam claudente, et in *scheva* quiescens abeunte: e. g. כִּבְנֵי *sicut filii*, fit כִּבְנֵי; ex לְפָקֵר *ad visitandum*, לְפָקֵר. Aliae vocales breves in aliis formis etiam permittuntur, pro cujusque natura; ut

ut a פֶּקֶד *visitare*, in affixione, sublatò, ad pronuntiationem accelerandam, *cholem*, existit, primò, פֶּקֶדִי *visitare meum*; sed, duobus *schevatibus* concurrentibus non admittis, fit פֶּקְדִי vel פֶּקְדִי vel פֶּקְדִי. Litera *Jed*, in hac mutatione, cum praecedenti *chirek* quiescit; ut בִּיסֵר *in fundando*, pro בִּיסֵר; sic לִישׁוּעָה *in salutem*, pro לִישׁוּעָה. Litera *Waw*, hoc in casu, recipiens *chirek* sub se, ob ingratum ejus stridorem, quiescit per *schurek*, causâ mollioris soni; sic וְבִרְדֵּךְ *in via*, pro וְבִרְדֵּךְ; וְלִמְלֶכְךָ *et Regi*, pro *wil-melech*: euphoniae, hisce aliisque, planè consultitur.

V. Haecce regula, *De evitando concursu duorum schevatum*, etiam sese extendit ad *schevata* composita sub gutturalibus: sed tum syllabae formam, a priore diversam, recipiunt; nam, loco *schevatis* simplicis, assumitur illa brevis vocalis quae est in sequenti *schevate* composito. Sic בְּאֵמֶר *in dicendo*; לְאִנּוּשׁ *pro homini*; לְהִרְבּוֹת *in vastitates*, pro לְהִרְבּוֹת.

Haecce mutatio tam facilis, simplex, et naturalis, ut sponte se suâ insinuet. Mora quoque paulo longior, intervntu טֵז *metbeg*, necessaria; nam aliter motus primae gutturalis *Aleph*, radicalis, vix sentiri potuisset. Nam, in וְאֵלֹהִים *et Deus*, nisi *metbeg* sese paululum sustineret ad prius *saegol*, sentiri nequit motus primae radicalis, *Aleph*. Idem, ex לְאִדְנִי *Domino*, percipi possit: *Aleph* quodammodo supprimitur, et in quietem abit.

Hinc patet, Naturalem et simplicem esse rationem, unde orta solennis illa contractio, per quietem טֵז א in Nominibus, לְאִדְנִי *Dominus*, et אֱלֹהִים *Deus*, *Numina*, cum praefixis וּכְלָל: nempè, pro וְאִדְנִי *et Dominus*, obtinuit, וְאִדְנִי; itemque pro בְּאֵלֹהִים fit בְּאֵלֹהִים *in Deo*: et (b),
vigente

(b) Eadem formatio adscita, a Masorethis, ad tetragrammaton יהוה: quod, secundum ipsos, ab אִדְנִי puncta mutuatur, quando exaratum יהוה; ab אֱלֹהִים autem, cum יהוה scriptum. Hoc fit, praecedente *Adonai*; ne bis *Adonai*, *Adonai*, efferatur. Ex priore lectione sunt, לִיהוה *Domino*, et בִּיהוה *in Domino*. Ex posteriore, לִיהוה, Psal. lxxviii. 21.

vigente linguâ, alia bene multa contracta fuisse, haud dubitandum.

VI. Concurfus *schevatis* compositi et simplicis, mobilis, hoc modo evitatur : 1. Ab initio vocis, mutando fictitium sonum *schevatis* compositi in veram vocalem brevem, et sequentem consonantem in unam syllabam contrahendo : i. e. ut *chatephpatach* transeat in *patach* ; *chatephsaegol*, in *saegol* ; *chatephkametz*, in *kametzchatuph*. Ita חֲבִלִים *funes*, in constructo חֲבִלִי et postea חֲבִלִי. A קְדָשִׁים *sanctitates*, nascitur, eadem lege, primum קְדָשִׁי et קְדָשִׁי. 2. In medio vocis, bifariam : vel abjiciendo suum *scheva*, et vocalem ex eo efficiendo ; ut יַעֲמְדוּ *stabunt*, fit יַעֲמְדוּ ; et נִחְפְּקָה *conversa est*, fit נִחְפְּקָה : vel abjiciendo vocalem fictitiam, ita ut fiat *scheva* simplex quiescens, deleta etiam accentu euphonico, atque posteriore *schevate* manente mobili ; ut יַעֲמְדוּ *stabunt* ; נִחְפְּקָה *conversa est*.

VII. In gutturalibus et *Resch*, quae plerumque nullum *dagesch* recipiunt, compensatio omissi *dagesch* fit explicita vel implicita : 1. Explicita est, cum vocalis brevis producitur in oppositam longam ; ut בֹּאֵר pro בָּאֵר *declaravit* ; בֵּרַךְ pro בָּרַךְ *benedixit* ; בֵּרַךְ pro בָּרַךְ *benedictus*. 2. Implicita dicitur, quae vocalem retinet, nulla compensatione facta, eique, ex analogia linguae, complementum adesse intelligitur. Talia sunt בֹּאֵר *declaravit*, מִהֵר *festinare*, רָחַץ *lotus est*, פָּעַל *fecit*.

Ex reliquis literis *dageschabilibus*, ob euphoniam, nonnunquam *dagesch* forte omittitur. Neccessaria enim fit haec omissio, in fine ; ut יִגַּל *revelabit*, pro יִגַּל, quod pro יִגְלֶה. Arbitraria verò aliquando in medio, ex litera *schevâta* ; ut תִּבְקְשׁוּ, Psal. iv. 3. pro תִּבְקְשׁוּ *quaeretis*.

Aleph et *He* finales, antecedens *patach*, mutant in *kametz* : ita בָּרָא pro בִּרָא *creavit* ; גִּלָּה *revelavit*, pro גִּלֶּה. Ratio mutationis est, quòd, cum voces istae sint acutae, simulque quiescens litera longiorem moram superaddat praecedenti vocali, non ampliùs *patach* manere potest, sed in *kametz* necessariò producitur.

SECT.

SECT. II.

De Mutatione, tum Literarum tum Vocalium, quae, per Derivationem, Declinationem, et Constructionem Vocabulorum, exsistere solet.

NUNC nobis considerandae veniunt, Mutationes, tum literarum servilium, tum vocalium, quae, per derivationem, motionem, constructionem, eveniant. Haec res, a plerisque Grammaticorum, confusa et indigesta tractari videtur. Operae pretium est, ut ad naturalem simplicitatem et evidentiam revocare conemur.

I. Omnis mutationis principium et causa in pronuntiandi ratione sita est; quae, vel ob accentum tonicum et regimen, partim in literis, partim in vocalibus, aliquod mutationis pariat.

Accentus tonicus mutationem vocalium inducit, ob incrementum vocis; tono descendente ad ultimam vel penultimam syllabam: hinc, necessario et sponte, acceleratio in aliis syllabis nascitur. Vid. pag. 70, 1. e. g. 1. In motione a masculino in foemininum; ut גִּדּוּלָהּ, גִּדּוּל, *magnus, magna*. 2. In declinatione; ut גִּדּוּלִים, גִּדּוּלִים, גִּדּוּלִים, *magnus, magni duo, plures*. 3. In affixione; ut גִּדּוּלִי, *magnus meus*. Haec patent ex dictis, pag. 216. et ipsa vis pronuntiandi cuivis dictitat.

Ex eadem lege promanat, ut תָּם *perfectio*, det, 1. In motione, תָּמָה. 2. In declinatione, תָּמִים. 3. In affixione, תָּמִי *perfectio mea*. Hoc modo, incrementum vocis, ex nova syllaba adjecta, mutationem, ex Natura, producit. Aliud incrementum, quod vocatur *occultum*, per statum constructum oritur, ubi vox intimè connexa, quae copulatur cum sequenti, incrementum recipit; hinc acceleratio prioris, et, consequenter, vocalium mutatio: e. g. גִּדּוּל כָּח *magnus roboris*, pro גִּדּוּל; עֵץ הָאָרֶז *populus terrae*, pro עֵץ (i).

II. Vo-

(i) Observandum est, Nullas alias literas mutationem subire posse, praeter serviles; et, ex hisce, tantum sequentes: 1. *He* foem. ante-

II. Vocales, quae mutationem pati possunt, dignoscuntur ex analogia linguae et derivandi norma; quae medio-criter pernoscendae sunt, antequam scire possimus, Quenam vocales mutationem subeant, et quae non. Secundum normam linguae, nulla non mutabilis; nulla, non vicissim immutabilis. Sic פִּקִּיד *praefectus*, dat, 1. In motione, פִּקִּידָה. 2. In declinatione, פִּקִּידִים *praefecti*. 3. In affixione, פִּקִּידִי *praefectus meus*. 4. In regimine, בֵּית פִּקִּיד *praefectus domus*: at סָרִיס nullam admittit; in plur. סָרִיסִים; et in regimine סָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ, Esth. iv. 4. 5. 9. quoniam derivatur a *Pibbel*. Verum quidem, exsistere סָרִיסִים; sed est a סָרִיס Part. *Kal*, ut פִּקִּיר quae mutationem patitur.

III. Mutationem insignem subit ה foemininum: 1mo, tollitur unà cum suo *kametz*, accedente plur. וֹת; ut טוֹבוֹת, טוֹבָה *bona, bonae*. Vid. pag. 81.

2do, Transít in ת, alteram notam characteristicam foeminini: 1. Ante terminationem dualem; ut טוֹבוֹתִים, טוֹבָה *bona, bonae duae*. 2. In affixione; ut שִׁפְתִּי *labium meum*. 3. Similiter voci additur, ad significationem augendam; ut שִׁפְתָּה *labrum vegrande*; אִימָתָה *terror vegrandis*. 4. In regimine; ut שִׁפְתֵּי הַיָּם *labium vel littus maris (k)*.

IV. No-

antecedente *kametz*. 2. *He* mas. praeeunte *saegol*, substitutum pro *Waw* vel *Jod*; ut גּוֹלָה *revelans*; פֶּה *os*. 3. Terminatio dualis (ים) et plur. (ים). Non enim mutantur reliquae *heemanticae*, fini additae; ut nec *He* paragogicum. Immutabilis quoque terminatio plur. foem. וֹת.

(k) Omnis haec mutatio per Dialect. Chald. Syr. et Arab. illustratur et confirmatur. Apud Aramaeos enim, א eadem ejicitur, in plur. foem. formando: vel transít in ת; propter dualem, emphasin, affixionem, et regimen. Reverà, quum duplex sit terminatio foemin. nempè ה et ת, posterior potius, iis in accessionibus, usurpatur. Apud Arabes, illud *He* foemin. ه pronunciantum ut; *Taw*, eisdem incrementis adscitis; prout in plur. foem. etiam plane tollitur. Ex horum dialecto etiam discimus, Tantam conjunctionem, per regimen, factam, ut nihil propius fieri queat citra confusionem; et מְדִינַת הַנְּבִיאָה *civitas Prophetarum*, pronunciatum fuisse,

IV. Notabilem mutationem patitur terminatio dualis (יִם) et plur. mas. (יִם), tum in affixione tum in regimine. Abjicitur enim ם, unà cum punctis, manente solo *Jod* ad indicium numeri pluralis; et semper quiescit in *tzeri*: e. g. םִּי אֱלֹהִים *verba Dei*; עֵינֵי אָדָם *oculi hominis*.

Cùm affixum voci conjungitur, notat, quodammodo, statum constructum: hinc, eisdem legibus subjicitur; tantùm *Jod* aliquando vel quiescit, vel movetur, vel otatur, pro varia affixi natura. Quiescit verò in ךִּֿי *verba tui mas.* a םִּי *verba tui foem.* otatur in ךִּֿיו *verba illius*.

Terminatio plur. ךִּֿי, fixa et constans, in regimine, nullam planè mutationem subiens: sed, in affixione, insuper assumit *Jod*, ad eandem legem quietis et otii; ut in ךִּֿיוֹתֵינוּ *generationes nostri*.

V. Terminatio singularis in הִי) cadens in derivata masculina Verborum quiescentium tertiâ *He*, et pauca alia a perfectis derivata, quandam mutationem subeunt: 1. Perit planè in motione a masculino in foemininum; ut גִּלְהָ in foem. גִּלְהָה. 2. In declinatione; ut מִחֲנֶה *castrum*, מִחֲנִים *castra*. 3. In affixione; ut שְׂדֵי *ager meus*, a שְׂדֵה. 4. In paragoge, retracto etiam accentu, ne cum *He* foem. confunderetur; ut מִטָּה *infimè*, pro מִטָּה *descensio*, *declinatio*, a נָטָה *declinavit*. 5. In regimine manet quidem *He*; sed *saegol* in *tzeri* abit, ad clarius indicium radices; ut שְׂדֵה אִישׁ *ager viri*, pro שְׂדֵה.

Imo, Haec non fortuitò eveniunt; sed ex analogia linguae profecta sunt: nam *He*, in illis Verbis quae tertiam radicalem quiescentem habeant, non pertinet ad Verbum, sed pro *Waw* et *Jod* substituitur; sic גִּלְהָ est pro גִּלְיָ, uti jam vidimus, p. 182, 3. Hinc apparet, 1. Quare גִּלְהָ *revelans masc.* per legem quietis, in foem. habet גִּלְהָה in plur.

fuisse, non *medinat-hammabi*, sed *medinatannabi*. Hinc natura constructionis et veteris pronuntiationis Hebraeae patet.

Qui Masorethas fuisse omnino punctorum vocalium auctores volunt, indolem, rationes et fundamenta linguae, considerâsse non videntur.

plur. גוֹלִים, &c. Si radicalis fuisset litera *He*, non potuisset tolli: sed cum servilis sit, evanescit; quia tertia radicalis in quietem concessit. 2. Ratio, quâ, in statu constructo, *He* manere debuerit, est, Quod aliter vera radix haud dignosci potuisset: nam שׁוֹר אִישׁ longè diversum sensum funderet, neque in *Thaw* mutari debuerit; quia cum foem. *He* confunderetur.

2do, Anomalum videtur primo conspectu, פֶּה *os*; cujus plur. dat, non tantum פִּים *ora*, sed etiam פִּינֹת; et, cum affixo, praebebat פִּיךָ *os tuum*; in regimine, פִּי יְהוָה non פֶּה: ut, in his, analogia pateat, sciatur, Radicem esse פִּיָּה vel potius פִּי; hinc, primitus, plena forma fuit פִּי, quod in פִּיָּה nec non פִּי, ex lege quietis, trajectum. Hinc duplex constructio: altera, פֶּה; altera, פִּי: illa, in absoluto; haec, in constructo, necnon in affixione, jure obtinuit.

VI. Nunc, Mutationes in Vocalibus, ex omnibus hisce, considerandae veniunt. Haecenus observavimus, In omni declinatione, quae accentum ad ultimum vel antepenultimum deducat, antepenultimum *kametz* vel *tzeri* perire. Hinc quoque patebit ratio sequentis canonis, qui est infiniti usus; nempe, *Kametz* et *tzeri*, in statu constructo, sive in voce regente, si mutabiles sint, tolli, ad accelerandam pronuntiationem; ut דְּבַר יְהוָה *verbum Jehovahae*, a דָּבָר; לֵב אִישׁ *cor hominis*, pro לֵבָב; sic etiam יְדֵי אִישׁ *manus viri*, pro יָדַי; כְּלֵי בַּיִת *vasa domus*, כְּלִים.

Haecce verò regula in Natura fundata est; nam status constructus, arctissime connectens duas voces, tonum firmè totum in ultimum locum deducit. Igitur hae vocales longae considerantur ut antepenultimae accentui tonico; et sic perire debent. Sic, 1. Status constructus ab absoluto, hac mutatione, distinguitur. 2. In quibusdam verò, longae vocales mutari nequeunt, sine ipsa forma vocis destrueda, et sic reddenda ejus significatione obscura: hinc anomaliae, in quibusdam Grammaticis, facile diluuntur; e. g. חֵזֶק אֶזְרָא *cingulum lumborum ejus*, חֵזֶק אֱלֹהִים *scrutinium Numinis*. Est enim, in his aliisque, *tzeri* illud immutabile, ob peculiarem derivati formam quam efficit. Idem de *kametz* observetur.

VII. In

VII. In praecedenti paragrapho, vidimus, Quòd vocales longae penultimae abjiciantur. Ob eandem causam, *kametz*, in ultima syllaba, quod in aliis incrementis finalibus manere potest, ob regimen, plerumque corripitur in oppositam brevem *patach*; ut, in exemplis praedictis, *דְּבַר יְהוָה* *verbum Jehovahae*, pro *דְּבָר*; et *לֵב אִישׁ* *cor viri*, pro *לֵבָב*, &c.

Ratio mutationis hujus, conspicua; nempè, quòd, propter arctiorem illum nexum et celeriore pronuntiationem, illud *kametz* incurrit in *scheva*, citra accentum: sic, *עַם* *populus*, dat, cum affixo, *עַמִּי*. Sic, in regimine, *עַם יְהוָה* *populus Jehovahae*; *הַר הַיַּיִתִּים* *mons olearum*, pro *הָר*.

Constat tamen, Non eandem esse necessitatem mutandi hîc *kametz*, uti in priore loco. Igitur exceptiones ab hac regula plures: 1. In foemininis quae exeunt in *(ת)*; ut *מִנְתַּח כּוֹס* *portio calicis*, Psal. xi. 6. 2. In Nominibus formae *פִּקֵּן*; ut *שְׂאֵר הָעִיר* *reliquum urbis*, 1 Chron. xi. 8. *כְּתָב אֱמֶת* *scriptum veritatis*. 3. In Derivatis Verborum, quorum media est *Waw* vel *Jod*; ut *עַב טַל* *nubes roris*, a *עֹב*: at *הָעֵנָן עַב* est *densitas nubis*, Exod. xix. 9. a *עָבָה* *spissus fuit*. 4. In *יָם* *mare*; ut *יָם הַמֶּלַח* *mare salis*: at tamen existat *יָם סוּף* *mare algae vel algosum*.

VIII. *Tzeri* finalis in regimine manere amat: nihil tamen vetat mutationem ejus in *saegol*; pro quo, et *patach* substituitur; ut *מִקֵּל לְבָנָה* *baculus amygdali*, *אֹבֵר עֲצוֹת* *baculus populi arboris*. Secundùm eam rationem, *קִין* *periens consiliorum*, pro *אֹבֵר*; *קִין* *nidus avis*, a *קָן*; *כָּבֵד פִּה* *gravis oris*, pro *כָּבֵד*, Exod. iv. 10. *עָרַל שְׂפָתָיו* *praeputiatus labrorum*.

In aliis verò incrementis vel motione, declinatione et affixione, quae accentum deducunt, alia *tzeri* abjiciunt, substituto *schevate*; ut *פּוֹקֵד* dat *פּוֹקְדָה* et *פּוֹקְדִים*, *פּוֹקֵדִי* *visitans me*. *Tzeri* abjicitur, quia Participium facillè distinguitur, quiescente *cholem*. In adjectivis etiam formae *פִּקֵּן*; ut *אֵלִים* *muti*, ab *אֵלִים*; et *חֲרָשִׁים* *surdi*, a *חָרַשׁ*.

E contrà, alia retinent *tzeri*, pro varia indole et forma cujusque vocabuli, ex analogia linguae dignoscenda: 1. In

eisdem Participiis, cū vim substantivi quodammodo ad-
sciscant; ut בוגרה *praevaricatrix*, Jer. iii. 8. זילף *vilif-
simum prostibulum*, Thren. i. 11. 2. In Part. Praef. form.
פִּקְרָה, quae faciunt פִּקְרָה. Sic רעבים *esurientes*; יראים
timentes; בהמה a בהם *pecora majora*. 3. In Nominibus
formae מִפְקֵר; ut מִקְהֵלִים *coetus*, propriè, *congregatorius*;
מִזְמֵרוֹת *falces putatoriae*. 4. In derivatis Verborum quies-
ced. ut עֵדָה *testimonium*, a עָד. Aliquod privum habet בֶּן
filius; nam, in regimine, dat בֶּן, בֶּן, בֶּן, nunquam verò
בִּן: cū tamen in plur. existet בָּנִים *fili*, non verò בָּנִים,
unde בָּנוֹת ex בָּת, pro בָּנָה a בָּנָה *aedificavit*, hinc, veri-
simile primitus בֶּן quoque fuisse, aequè ac בֶּן.

IX. *Chirek* longum finale, suae quoque mutationi ob-
noxium, secundum diversam formam Nominum: quorum
quaedam sunt substantiva formae פִּקְרָה; alia adjectiva parti-
cipialia in formis etiam פִּקְרָה; alia gentilia, ut עִבְרִי *Hebrae-
us*; alia verò denominativa, ut תַּחְתִּי *inferior*.

Quod ad substantiva formae פִּקְרָה, contrahuntur ex plena
forma Nominum quae habent geminum *saegol*: et, hanc
ob causam, assumunt *dagesch* forte in *Jod*, è quiete in mo-
tum transiens; ut פִּיּוֹת a פִּי *os*, quod et פִּה pro פִּיה:
vel, è contrà, in quiete manent, *Jod* plurali cum *Jod* radi-
cali colliquescente; ut פִּים pro פִּיּוֹת; sic נָוִי *navis*, נָוִים
et נָוִים; עֵי *cumulus*, עֵים et עֵיּים; אִי *insula*, אִים et
אִיּים.

Adjectiva formae פִּקְרָה nihil in se irregulare habent: si
modo meminerimus, Illa orta esse Radicibus quarum ultima
radicalis est *Jod*, cujus loco substituitur *He*: tantum con-
tracta sunt; ut עָנִי *pauper*, pro עָנִי, ad formam פִּקְרָה dat
primo עָנִיּים, et, per compendium scriptionis, עָנִיּים.
Sic נִגְזֵי *insontes*, a נִגְזֵי pro נִגְזֵי a נִגְזֵי *purus fuit*.

Denique, Adjectiva gentilia et demonstrativa tres diver-
sos plurales admittunt; ut עִבְרִי *Hebraeus*, dat, 1. עִבְרִיּים
cum *dagesch*. 2. Per colliquescationem, עִבְרִים. 3. Per
dissolutionem, עִבְרִיָּים, altero *Jod* duplicato in א, ad
molliorem pronuntiationem, abeunte.

Chirek

Chirek finalis plerumque immutabilis est; ut פִּקֵּד *visitatus*: nec ob regimen, nec ob reliquam declinationem, illud amittitur; ut מִפְּקִיד *visitare faciens*.

X. *Cholem* finale, vel in fine vocis, plerumque manet immutabile; ut אֹר *lumen*, in plur. אוֹרִים, cum affixo, אוֹר, et, in regimine, אוֹר פָּנִים *lumen vultus*. Attamen צִפּוֹר *avis*, dat צִפּוֹרִים, et אֶרְמוֹן *palatium*, אֶרְמוֹנוֹת: sed haec ab אֶרְמָן descendere possit.

Tria sunt vocabula, ubi *cholem* finale in *kametz* mutatur: viz. אָנֹשׁ dat אָנָשִׁים; רֹאשׁ *caput*, רִאשִׁים; et יוֹם, יוֹמִים. Ratio est, quod magna affinitas soni, inter *kametz* obscuriusculè pronuntiari solitum, et inter *cholem*; et אָנֹשׁ in Chaldaica est אָנָשׁ, quae videtur esse forma antiqua. Etiam רֹאשׁ est unum ex nominibus *saegolatis* pro רִאשׁ, cujus plur. regul. est רִאשִׁים, et hoc contrahitur in רִאשִׁים. Sic יוֹם *dies*, est pro יוֹמִים, unde יוֹמִים, et mox יוֹמִים: potuissent etiam dicere יוֹמִים; nam in duali exstat יוֹמִים.

XI. *Schurek* haud facilè mutationem patitur: quidque mutationis subire queat, ex analogia petendum. Hic tantum notabimus, Quid de terminatis, וֵת, יֵת et וֹת, foemininis, necessariò tenendum.

imo, De יֵת haftenus observavimus contractum esse ex יֵת. Nunc עֲבֵרִית *Hebraea*, in plur. dat עֲבֵרִיּוֹת *Hebraeae*; ratio cujus patebit in processu simplicissimo, עֲבֵרִיּוֹת, עֲבֵרִיתוֹת, עֲבֵרִי, עֲבֵרָה, עֲבֵרִית, עֲבֵרִיִּים, in hanc seriem non quadrare. Sic עֲרֵבִיּוֹת *Arabissae*, a עֲרֵבִי vel potius עֲרֵבִיָּה.

2. Pauca sunt nomina, in וֹת exeuntia, quae pluralem reliquere: אחוֹת *soror*, in plur. אחֵיות, Job. i. 4. Ut ratio hujus appareat, origo vocis inquirenda; quae haud dubiè est אחֵי vel אחוֹ, quod in foem. dat אחֵיהּ et אחֵיות, uti etiam אחֵיהּ vel אחֵיות; unde, in sing. per quietem, אחוֹת, et in plur. regulariter dat אחֵיות vel אחֵיות, quod etiam exstat, Hof. ii. 3. Adsciscitur termin. masc. ad evitandam cacophoniam; sic etiam בְּמוֹתֵים *celsa*.

3tio,

3tio, Multa sunt quae desinunt in ת, quae plur. duplici ratione forment : 1. ת foem. abjecto, *dagesch* forte, ut inferatur in *Waw*, movendum, quod, propter euphoniam, mutatur deinde in *Jod* ; ut מַלְכוּת *regnum*, primò dat מַלְכוּת *regna*, et molliùs מַלְכִּיּוֹת ; sic חֲבִית, חֲבִיּוֹת *cellae*. 2. Assumendo terminationem masc. manente *Thaw* foemin. ut אֲלֻמְנוֹתִים *excisiones*, Jer. iii. 8. אֲלֻמְנוֹתִים *viduitates*, Esa. liv. 4. (1).

XII. Haec nunc, de longarum vocalium mutatione ; nunc, Insigniores Brevium, considerandae sunt :

Patach finale, in diversis formis occurrens, immutandum est, cum, additione syllabae, accentus deducatur. Hoc fundatur in hisce suprà dictis. Igitur, 1. Multa nomina *patach* in *kametz* producant ; ut שֶׁךְ *uber*, שְׁדִים *mammæ*, a שָׁדָה *fudit copiosè* ; אָגַם *stagnum*, אֲגָמִים *stagna*. 2. Alia *dagesch* forte assumunt, in complementum *tau patach* ; ut קֶנֶם *linea ipsorum* : quod necessarium erat ; quia radix est קָנָה : sic in חֲיָה *fera*, propriè, *viva*, a חַי *vivus*, a חַיִּי. In quibusdam vocibus, assumitur *dagesch*, tantum euphoniae causâ ; ut מַעֲטִים *pauca*. 3. Multa *scheva*, vice *patach*, substituunt, et novam formam syllaba recipit ; ut שְׁלוּ *pinguicula, coturnix*, שְׁלֹמִים. In statu constructo, terminata in י) sponte abeunt in י) ; ut גֵּי הָרִים *valles montium*. Fundamentum omnium harum mutationum, in analogia cujusque vocis, tum radice tum forma, positum.

XIII. *Saegol* finale immutandum, in illis quae *saegolâta* vocantur. Haec nomina, *saegolâtae* formae, denominantur quibus est *saegol*, vicariumve *patach*, in ultima syllaba, et, in penultima, plerumque etiam *saegol*, sed saepe *tzere* vel *cholem* ; דֶּרֶךְ *via*, עֶבֶר *servus*, מֶלֶךְ *Rex*, סֶפֶר *liber*, קֶרֶשׁ *sanctitas*, לֶהֱבָה *flamma*, בִּטָּחָה *fiducia*.

Saego-

(1) Secundum hanc legem, etiam exeuntia in י nonnunquam plurali masculino augentur ; ut חֲמִישִׁיתוֹ *quintae partes ejus*, quasi a חֲמִישִׁיתִים, Levit. v. 24. חֲנִיּוֹתִים *hastae*, a חָנִי. Denique, ת foem. in formando plur. plerumque quidem, aequè ac ה, abjicitur. Licentiam tamen hanc, Dialectus Hebraea, prae reliquis, sibi fecit, ut *Thaw* aliquando retinuerit, atque in jus radicale quasi immiserit.

Saegolâtis quoque accensenda, uti ejusdem indolis, Nomina contracta ex praedictis formis: et, 1. Monosyllaba, quae, pro ultimo *saegol*, habent *scheva* quiescens; ut חָטָא peccatum, pro חָטָא; נָרְדַּן *nardus*, pro נָרְדַּן.

2. Monosyllaba, quae, cum *schevate* mobili sub prima radicali, exeunt in *patach*, *saegol*, *tzeri* vel *cholem*; ut דְּבַשׁ *mel*, שֶׁכֶּם *humerus*, בִּקְרָה *visitatio*. Hinc enata Nomina formae פִּקְי, quorum origo פִּקְה vel potius פִּקְי, פִּקְו *Waw* vel *Jod* mobili: haec, accentu ad finem raptō, raptim per unam syllabam enuntiata, פִּקְי *pekei*, et mox *pki*: talia sunt פִּרְי *fructus*, מִרְי *rebellio*, יִפְי *pulchritudo*, חֲלִי *morb*
us, &c.

3. Ad *saegolâta* quoque referri debent Nomina formae פִּיר vel פִּיר, quae descendunt a quiescentibus mediâ *Jod* et *Waw*, per motum illius mediae; unde et, per quietem, subnatae formae פִּיר, פִּיר, פִּיר et פִּיר, פִּיר, פִּיר; ut עֵוִל *iniquitas*, aequè ac עֵוִל.

Harum omnium expedita et simplex ratio mutationum est, quas subeunt in singulari, duali et plurali:

1. In sing. nil mutationis per statum constructum, secundum principia hactenùs posita: nam שֶׁבַע *septem*, aequè absoluta est forma ac שֶׁבַע; etiamsi communis sit forma statûs constructi.

2. In affixione recipienda, etiam in motione a masculino in foemininum, etiam accedente *He* paragogico, sequentem regulam observant; quae, uti maximè generalis, et ad plurima extendens, memoriae fideliter imprimenda: viz.

Ultima vocalis abjicitur, et in ejus locum scheva quiescens sufficitur; et penultima longae corripuntur in oppositas breves; cholem, in kametzchatuph vel kibbutz; tzeri, in chirek breve vel saegol.

1. Sed, si penultima brevis sit, tunc *patach* suo jure manet; si *saegol*, vel manet, quod rarius, vel transit in *patach*, quod frequens, vel abit in *chirek* breve, quod frequentissimum: sic קִרְשִׁי dat קִרְשִׁי *sanctitas mea*; גְּדֻלָּה *magnitudo*, גְּדֻלָּה *magnitudo ejus*; אִשְׁתִּי *uxor*, אִשְׁתִּי; נֶגְדִי *coram*, נֶגְדִי; מֶלֶכִּי *Rex meus*, מֶלֶךְ *Rex*; קֶצֶף *ira*, קֶצֶף *ira mea*; פִּחְדִּי *captivitas*, פִּחְדִּי; פִּרְי *fructus*, פִּרְי *fructus meus*; שֶׁבִי *captivitas*, שֶׁבִי.

vitae, שְׁבִיךְ *captivitas tua*; מַמְלֶכֶת *regnum*, מַמְלֶכְתִּי *regnum meum*. In motione, eadem leges obninent; ut חֲרֵבָה *vastitas*, a חָרַב; אֵלָה *ala*, ab אָבַר; מַלְכָּה *regina*, a מָלַךְ. Etiam accedente *He* paragogico; ut קִדְמָה *orientem versùs*; נִגְבָּה *auftrum versùs*; אֶרְצָה *terram versùs*, &c.

2. Dualis etiam easdem leges in mutationibus suis observat: sic ab אָזֶן *auris*, fit אֲזָנִים *aures*; a מֶלֶךְ, מְלָכִים; a גֶּרֶךְ *genu*, בְּרָכִים et בְּרָכִים *genua*. Haec, in regimine, habent אֲזָנִי, מְלָכִי, &c. Nonnunquam tamen dualis more pluralis formatur: ultimum enim punctum in *kametz*, et penultimum in *scheva*, abit; ut בִּרְכִים *bivium*, pro בְּרָכִים a בֶּרֶךְ, Prov. xxviii. 6. וַלְתִּים *valvae*, pro וַלְתִּים a דֶּלֶת *janua*; קַרְנִים *cornua*, pro קַרְנִים a קָרַן. In statu tamen constructo, redeunt ad בְּרָכִי, וַלְתִּי, קַרְנִי, &c.

3. Pluralia item horum duabus diversis formis fiunt: (1.) Usitatissima est forma quae, pro ultimo puncto, substituit *kametz*; pro penultimo, *scheva*: sic קְדָשִׁים *sanctitates*, a קָדַשׁ; רִמָּהִים *lanceae*, a רָמַח; סִפְרִים *libri*, a סִפֵּר; מְלָכִים *reges*, a מָלַךְ; נָרִידִים *nardi*, a נָרַד; item חֲלָיִים *morbi*, a חָלָה; מִנִּיָּהִים *monilia*, a חָלָה, &c. (2.) Usitata quoque est norma illa singularium, secundum quam existit רִבְעִים et רִבְעִים *salebrae*, pro רִבְעִים; תִּשְׁעִים *nonaginta*, è תִּשְׁעָה; רַחֲמִים *viscera*, *miserationes*, a רֶחֶם *uterus*. In regimine, haec omnia dant רִבְעִי, סִפְרִי; semper servata ea vocali quam, in affixione sua, numerus sing. adfcivit.

XIV. Haftenùs vidimus, Nomina formae פִּיר et פֹּר, eorumque gemellos פִּיר, פִּיר, פֹּר, פֹּר, esse quasi *saegolâta*, quae nascuntur a Verbis praeditis media *Waw* et *Jod*; quae partim motae, partim in quietem missae, has sex propagines produxere. Origo omnium, פִּיר et פֹּר; quae, si sonentur more et ore Orientalium, exeunt in *pejedh* et *pewedh*. Prius sponte divergit in פִּיר; pro gemino *saegol*, adfcito *patach* et *chirek* brevi: posterius dilabitur in פֹּר, assumpto, ad priorem syllabam, *kametz* pro *patach*; quod *Waw* labia paulò latius diduci velit. Ex priore classe, per legem

legem quietis, natum mox פִּיר vel פִּיר ; ex posteriore, פִּיר vel פִּיר (m).

De hisce tenendum est, imprimis, Formas פִּיר et פִּיר medias suas in quietem dare cum vocalibus opportunis :
 1. Ob regimen ; ut בית המלך *domus Regis*, pro בֵּית ; מֶלֶךְ *mors Regis*, pro מֶלֶךְ . 2. Ob motionem ; ut צִיד *venatio*, a צִיד ; עוֹלָה *iniquitas*, a עוֹל . 3. Ob affixionem ; ut בֵּיתִי *domus mea*, שִׁיתוֹ *vepretum ejus*. 4. In duali ; ut עֵינַי *oculi*, a עֵין . 5. In plurali ; ut צִיתִים *oleae*, a צִית .

Eaedem

(m) Ut natura *saegolatorum* pateat, observetur, Omnes Dialectos, in hac copiosissima sobole Verbalium Formarum, tam fororè conspirare, ut vel hinc, eas unum corpus linguae constituere, quivis videat.

Dialectus Hebraea, ferè, *saegolata* radicalia dissyllaba tulit ; ut עֶבֶר *servus* : attamen et עֶבֶר et עֶבֶר tum scriptum, tum pronuntiatum fuit ; ut נָרַד *nardus*, קֶשֶׁט *veritas*. Dialectus Arabum, hanc pronuntiandi rationem perpetuò observans, *hhabd* et *hhebd* sonat, pro *servo* : ita tamen ut plebs malit *hhebd*. Docti addunt *Numationem* ; resonantes *hhabdon* et *hhabden*.

In hac varietate formae absolutae, omnes tamen, affixione facta, conveniunt in עֶבְרִי *hhabdi* vel *hhebdi*, *servus meus*. Sic, non tantum Hebraei, sed Arabes, Chaldaei et Syri, sonant *kodschi*, *santitas mea* : quum, in absoluto, Dialectus Hebraea velit *kodesch* ; Arabica, *kods* ; Chaldaica et Syriaca, *kduh*.

Qui Masorethas volunt auctores esse punctorum vocalium, haec et similia fundamenta punctaturae nunquam satis videntur attendisse. Reverà, quisquis aequus judex videbit, Masorethas tam parum haec invenisse, quàm Chaldaicam, Syriacam et Arabicam, condidisse.

Solus usus finire potuit, Quae vocalis cuique voci fuerit tribuenda, secundum classes supra indicatas. Admonent hoc formae *saegolatae*, פִּקָּה, פִּקָּה, פִּקָּה, unde orta Nomina formae פִּקִּי. Sic flectuntur haec verbalia, substituto *He* masc. pro *fod* vel *Waw*, radicalibus. Sic קֶצֶה *finis*, pro קָצוּ : ejus plur. קֶצִים. Nulla anomalia in כֶּלִים *vasa*, quod non a כֶּלִי sed כֶּלָה ; sic לֶחִים a לַחַה *maxilla* ; מַעִים *viscera*, non a מַעִי sed מַעָה. Vetus scriptio, פֶּתָה pro פֶּתָה, ansam dedit ut existeret פֶּתָאִים pro פֶּתָאִים simplices a פֶּתָי.

Eaedem tamen formae motum med. rad. retinent:
 1. Accedente *He* paragogico, quod ultimam vocalem in *scbeva* quiescens mutari cogit; ut בֵּיתָה *domum versùs*, מוֹתָה *mortem versùs*. 2. In pluralibus, secundùm indolem *saegolatorum*, ultimum punctum in *kametz*, penultimum in *scbeva* transit: sic עֵינֹת *fontes*, a עֵין; עֵיִרִים *aselli*, a עֵיר: ita עֵרִים a עֵיר, Esa. xxx. 6. Sic חֵילִים *copiae*, a חֵיל.

Nomina formae פִּיד, פִּוֹד, פִּוֹד, in plurali, saepe *Jod* suum ex quiete in motum excitant; ut עֵירִים *urbes*, Jud. x. 4. a עֵיר; שׁוֹרִים *boves*, a שׁוֹר; דְּוָרִים *ellae*, a דוֹד, unde et דוֹדִים exstat. Nominibus formae פִּיר accensendum זֵיִא *vallis*. Ad hancce formam quoque reducendum מִי *aqua*, pro מֵי. Ad formam פִּיד reduci debent monosyllaba truncata, אִי *insula*, עֵי *acervus*, צֵי *navis*, contracta ex אֵי, עֵי, צֵי. Ad formam פִּוֹד sese referunt גֵּי *gens*, לֵי *opus plexile*, cujus primigenium לֵוֵי *lewej*, dedit לוֹיָהּ, Prov. i. 9. propriè, πλεγμα, &c. Imitantur formam פִּוֹד *saegolâta* multa a media *Aleph*; ut בְּאֵר *puteus*, quod aliàs בְּאֵר pro בְּאֵר; item רֹאשׁ *caput*, pro רֹאשׁ.

XV. Nomina formae פִּקְדָה sunt, flexiones foemininae *saegolâtorum*, quae recipiunt, ad primam radicalem, pro natura sui primitivi, vocalem brevem, *kametzchatuph* et *kibbutz*; ut חֲרָבָה *vastitas*, a חָרַב; טְהֻרָה *puritas*, a טָהַר: *saegol* et *chirek* breve a פָּקַד; ut חֶלֶקָה *portio*, a חָלַק; et אִמְרָה ab אָמַר *dictum*: denique, *patach*, *saegol*, *chirek* breve, a forma פָּקַד; ut עֲלֻמָּה *virgo*, a עָלַם *adolescens*; חֲרָפָה *opprobrium*, a חָרַף; et שִׂמְחָה *laetitia*, a שָׂמַח.

Mutatio horum, ob incrementum finale, vel occultum vel manifestum, ad normam *saegolâtam* procedit. Nam,
 1. In regimine, dant חֲרָבָת, שִׂמְחָת. 2. In affixione, חֲרָבָתִי *vastitas mea*; שִׂמְחָתִי *laetitia mea*. 3. Cum *He* paragogico מִלְגְּבֵל, חֲרָבָתָה, שִׂמְחָתָה. 4. In duali, עֲלֻמָּתַי *duae virgines*. 5. In plur. absoluto, עֲלֻמּוֹת *virgines*, שִׂמְחוֹת *laetitiae*, אִמְרוֹת *dicta*. 6. In plur. constructo, שִׂמְחוֹת, חֲרָבוֹת, &c. Vocabula, quae servilem literam in principio

pio habent, nihil mutant; ut מִצְוָה *praeceptum*, quae est pro מִצְוָה, facit מִצְוֹת.

XVI. Suprà observatum, Geminam esse terminationem foemininam: primam *milra* acutam in ה,); ut מִלְחָמָה *bellum*: alteram *milbel* penacutam, in ת,); ut מִלְחָמָת. Primae semper locus est; postremae non item, ob duo obstacula hætenùs memorata, p. 80. Prior terminatio, statui absoluto maximè; posterior verò, regimini et affixioni, convenit: sic מִשְׁפָּחָה in absoluto, creberrimum, מִשְׁפָּחָת *rarum*; at frequentissimum, in regimine et affixione, ut מִשְׁפָּחָתִי *familia mea*. Haec flexio per ת,)) per totam linguam diffusa, si modo duo obstacula absint. Sic לָדָה, לָדָה *partio*, a יָלַד; גִּשְׁתָּ, גִּשְׁתָּ *appropinquo*, a נָגַשׁ; בְּהֵמָה, בְּהֵמָה *bestia*. Omnia Participia etiam moventur; ut פּוֹקֵד dat פּוֹקֵדָה, פּוֹקֵדָה: atque ita porrò in omnibus Conjugationibus.

Hætenùs diximus, plerasque formas Verborum aliquid mutationis subire, vel ob pronomina affixa, vel ob figuram quandam orationis.

Infinitivi sequuntur normam Nominum singularium, cum quibus etiam natura conveniunt: sic forma פָּקַד dat פָּקְדִי et פָּקְדִי; foemininum פָּקְדָה et פָּקְדָה, &c. mutat ה in ת; ut בָּאֱהָבָתוּ in *amare ejus*, Gen. xxix. 20. Haec *He* etiam in constr. abit in *Thaw*; ut אֶהְבֵּת חֶסֶד *amare benignitatis*; affixio in formis פָּקְדָת, פָּקְדָת, &c. ad legem *saegolatorum* procedit; ut a צִדְקָת Infinit. foem. in *Pibb*. exstat צִדְקָתְךָ *justificare tui*, Ezech. xvi. 52. Ex variis exemplis Infinitivos etiam pluralem admittere potuisse, constat; ut בְּבִנוּתֶיךָ in *aedificationibus tui*, Ezech. xvi. 31. Terminatio masculinorum Infinitivorum גִּלָּה, in affixione, amittit suum *He*; quippe quod servile tantum, et vicarium *τῷ Waw*; ita a עָשָׂה *facere*, habemus עָשָׂהוּ *facere illius*, quod et עֲשֹׂהוּ; nam perfecta forma est עָשָׂה per *Waw* mobile; unde mox עָשָׂה *Waw* quiescente ortum. Sed haec latius prosequi instituti nostri ratio vetat.

GRAMMATICÆ HEBRÆÆ

LIBER QUARTUS.

*De propria Natura et Indole Syntaxeos Hebraicae,
Stricturae quaedam.*

CAPUT I.

De Convenientia Nominis cum Nomine.

I. **S**UBSTANTIVUM cum substantivo, eandem rem significans, in genere, numero et casu, concordat, per appositionem; ut בְּתוּלָה, נַעֲרָה *puella, virgo*, Deut. xxii. 28. אֵלְמָנָה, אִשָּׁה *mulier, vidua*, 2 Sam. xiv. 5.

1. Loco appositionis, interdum status regiminis vel constr. ponitur; ut נָהָר פָּרַת *fluvius Euphratis*, pro נָהָר *fluvius Euphrates*. Vid. etiam 2 Reg. xviii. 12. 7. 5. uti apud Graecos, εἰς πολιν τῆς Σαμαρείας, *in urbem Samariae*, i. e. *Samaritam*.

2. Nomina dominii אֲדֹנָי, אֱלֹהִים, בָּעַל efferuntur numero plurali, cum antecedente singulari, ad indicandam personae, ut Hebraei volunt, dignitatem; ut אֲבִרְהָם אֲדֹנָי *Abrahamus dominus ejus*; הָאִישׁ אֲדֹנָי *vir ille dominus*, Gen. xlii. 30. אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ *domini sui Regis*, Gen. xl. i. (n); אֱלֹהִים קְדָשִׁים הוּא *quia Dii sancti ipse*, h. e. *Deus sanctus*, Jos. xxiv. 19. et contestati sunt בָּעָלָיו *dominos ejus*, i. e. *dominum*, Exod. xxi. 29.

II. Sub-

(n) 1. In hac substantivorum appositione, utrique saepe articulus, praepositio, aut alia litera servilis, praeponitur, elegantia et emphasi singulari; ut לְאֲדֹנָי לַעֲשׂוֹ *domino meo Esau*, Gen. xxxii. 10. עַמִּי אֶת יִשְׂרָאֵל *populum meum Israelem*, 2 Sam. vii. 7.

2. Idem substantivum, eodem casu et numero, saepe repetitur:
1. Ad affectum et emphasin designandam; ut בְּדֶרֶךְ בְּדֶרֶךְ *in eadem via, in eadem via*, procedam, Deut. ii. 27. צֶדֶק צֶדֶק *justitiam,*

II. Substantivum cum adjectivo, nec non pronomine et participio, convenit, in genere, numero, et casu; ut לב טהור *cor purum*, Psal. li. 12. גוי חטא *gens peccans*; ac adjectivum plerumque sequitur, nisi loco praedicati veniat; ut יהוה טוב *bonus est Jehovah*, ישר דבר יהוה *rectum est verbum Jehovah*. Cum adjectivum praecedat, saepe est ellipsis Verbi substantivi intercedentis; ut ישר דבר יהוה *rectum est verbum Domini*. Vid. etiam Eccles. vii. 12.

1. Cum verò plura substantiva diversi generis praecedunt, convenit adjectivum saepe cum genere masculino; ut בְּנֵי וּבְנוֹתֶיךָ נְתָנִים *fili tui et filiae tuae, traditi, &c.* modo cum proximior foeminino; ut אִפִּי וַחֲמָתִי נִתְּכָת *furor meus et indignatio mea effusa est*, Jer. vii. 20.

Nonnunquam, elegantiae causa, pro adjectivo, usurpatur substantivum, praecedente particula, ב, ל, מ, vel מִן; ut

tiam, justitiam, i. e. indefinenter justitiam sectaberis, Deut. xvi. 20. Sic Jer. xxii. 29. אֶרֶץ, אֶרֶץ, אֶרֶץ *terra, terra, terra, audi sermonem Domini*; אֱלֹהֵי, אֱלֹהֵי *O Deus meus, O Deus meus*, Psal. xxii. 2. Sic Jer. vii. 4. *templum Domini, templum Domini, templum Domini*, hoc est, Unicum et charissimum Domini templum, in quo solo habitat, et in quo nos maximè confidimus. 2. Ad multitudinem significandam, quod plerumque repetitione substantivorum pluralium fit; ut *vallis Siddim erat בארת בארת חמר* putei, putei bituminis, i. e. habebat puteos multos bituminis. Sic, colligebant eas ranas חֲמָרִים חֲמָרִים *acervos, acervos, i. e. acervatim*, Exod. viii. 10. Sic, 2 Reg. iii. 16. *fac torrentem hunc foveas, foveas, i. e. plurimas foveas*. Vid. Jud. v. 22. Esa. xxv. 1. 3. Ad distributionem indicandam: ut, *et dedit Jacobus in manus servorum suorum עָרַר עָרַר לְבָרוֹ* gregem, gregem, i. e. singulos seorsim greges. Sic יוֹם, יוֹם *quolibet die*, Psal. lxviii. 20. Sic שָׁנָה בְּשָׁנָה *quolibet anno*. Sic, Mark. vi. 39. συμπόσια, συμπόσια, *per convivia, convivia, i. e. per singulas convivantium classes*, ver. 40. πρᾶσιαι, πρᾶσιαι, *areolae, areolae*. 4. Ad diversitatem denotandam; בֵּין מַיִם לְמַיִם *inter has et illas aquas*; אֶבֶן וְאֶבֶן *pondus et pondus, i. e. diversa pondera*; בֶּלֶב וְלֵב *corde et corde*, Psal. xii. 3. i. e. duplici corde. Sic etiam אֶנָּה וְאֶנָּה *huc et illuc*.

ut, *tu nesci populum istum, quod בָּרַע in malo est, hoc est, malus*, Exod. xxxii. 22. Vid. 1. Paral. xxvi. 14. יוֹעֵץ בְּשֵׁקֶל *confiliarius in prudentia, i. e. confiliarius prudens*. Sic, *vox Domini בְּכוֹחַ in virtute, i. e. potens*, Psal. xxix. 4. Sic, *אֲרִיָּה מִיַּעַר via è longinquo, i. e. longinqua*; *לֵאָרְזִי מִיַּעַר leo ex sylva, i. e. sylvestris*, Jer. v. 6. *לְצַבִּי וּלְכְבוֹד magnificientiam et gloriam, i. e. magnificum et gloriosum*, Isa. iv. 2. *נְסִימָתָם מְדָם libamina eorum sanguinea*, Psal. xvi. 4.

3. Loco adjectivi et substantivi, saepe duo substantiva, utpote primum in statu constructo; ut *עֵץ פֶּרִי arbores fructus, i. e. fructiferae*; *יֵרֶק עֵשֶׂב viriditas herbae, i. e. viridis herba*, Gen. i. 30. *אִישׁ תּוֹאֵר vir formae, i. e. formosus*, 1 Sam. xxi. 18. Sic, *terra sanctitatis, i. e. sancta*, Exod. iii. 5. et Esa. v. 24. Eodem modo se res habet cum affixo, quod adhaeret ultimo substantivo: v. g. *קוֹמַת אֲרָזֵי altitudo ejus cedrorum, i. e. ejus altae cedri*; *מִבְּחֹר בְּרוֹשֵׁי selectae abietes ejus*.

4. Adverbium substantivo additum, adjectivi significationem nonnunquam induit; ut *פֶּחַד פֶּתָאִם non timebis a timore subito, i. e. subitaneo*, Prov. iii. 25. Sic, *ne sis testis הֵנָּס temere, i. e. temerarius*, Prov. xxiv. 28. Etiam, *omnes populos סָבִיב circum, i. e. circumjacentes*. Sic, *dies cras יוֹם מָחָר*. Sic etiam Demosthenes loquitur, Phil. 2. ἡ παρὰ τοῦτο καὶ ὀδὸν momentanea voluptas. Sic Terentius in Andr. act. 1. scen. 2. *heri semper lenitas, i. e. perpetua lenitas*. Vid. Luc. x. 30. Joan. iv. 5. (o)

III. Regi-

(o) 1. In phrasibus quae distributionem indicant, adjectivum singularis, apponitur substantivo pluralis numeri; ut *יֵשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ rectum est judicia tua, i. e. singula illa recta*.

2. Duo nomina substantiva, vel synonyma, vel disparatae significationis, conjunguntur, et eorum alterum vicem adjectivi, cum emphasi, sustinet; ut *נֶפֶת וָאֵשׁ pluit sulphur et ignem, i. e. ignem sulphureum*, Gen. xix. 24. Sic *אֲחֵרִית תְּקוּנָה finem et desiderium, pro finem exoptatum*, Jer. xxix. 11. Sic, *quoniam exaudiet Dominus אֶת־קוֹלִי תְהַנּוּנִי vocem meam, supplicationes meas, i. e. vocem meam humillimè supplicem*, Psal. cxvi. 1. Vid. Job.

III. Regimen, five Status Constructus, dicitur illa copulatio, qua prius vocabulum ita regit posterius, ut genitivo casu vertendum sit, secundum indolem linguae Latinae; et substantivum rectum genitivi casus, vel causam efficientem denotat, vel materialem aut formalem; item effectum, subjectum, objectum, adjunctum ac similitudinem; ut **דְּבַר יְהוָה** *verbum Jehovahae*; **כְּתָנוֹת עֹר** *tunicas pellis*, i. e. *pelliceas*, Gen. iii. 21. **שַׁר שָׁלוֹם** *princeps pacis*, i. e. *pacificus*, Esa. ix. 5. **נִדְּחֵי עֵילָם** *depulsi Elam*, i. e. *ex Elam*, Jer. xlix. 36. **מִחַמַּם בְּנֵי יְהוּדָה** *propter violentiam filiorum Judae*, i. e. *erga filios Judae*, Joel. iv. 19. **אֲנָשֵׁי דָמִים** *viri sanguinum et fraudis*, Psal. lv. 24. **קִצְיָנֵי סֹדֶם** *duces Sodomae*, i. e. *Sodomitis tam similes*, ut ipsorum duces agere videamini, Esa. i. 10. (p).

1. Non

Job. iv. 16. x. 17. Haec loquendi formula appellatur vulgò *Hendiadys*, unum per duo; talia exempla exstant in Nov. Test. Matth. iii. 11. *baptizabit nos in Spiritu sancto et igne*, hoc est, *Spiritu Sancto ignito illuminante et purificante corda nostra*. Vid. etiam Act. xiv. 12. Sic etiam Virg. *pateris libamus et auro*, i. e. *aureis pateris*. Lucan. *chalybem fraenosque momordit*, i. e. *fraenos chalybaeos*.

3. Etiam abstractum pro concreto cum insigni emphasi ponitur; uti **וְאַתָּה שָׁלוֹם** *et tu pax*, i. e. *pacificus*, 1 Sam. xxv. 6. *intimum eorum חוֹת פְּרָשִׁימוֹת* *perversitates*, i. e. *maxime perversum*. Vid. Gen. xlvi. 34. Psal. xxxv. 6.

4. In numero, praedicatum interdum non convenit cum priori, sed cum posteriori nomine, et exprimi debet per *quod attinet*; ut **קִשְׁתַּי גְּבוּרֵי הַתַּיִם** *quod attinet ad arcus potentiorum*, *sunt arcus et potentes contriti*; **וּמִסְפַּר שָׁנִים נִצְפָּנוּ לְעֶרְיָן** *et quod attinet ad numerum annorum*, *sunt reconditi violento*, Job. xv. 20.

(p) In statu constructu mutatio fit non substantivi recti, sed regentis, quod ratione mutationis rectum seu constructum dici potest.

Duorum synonymorum regimen emphasin et auxesin denotat; ut **רוּחַ זִלְעָפוֹת** *spiritus procellarum*, i. e. *procellosissimus*, Psal. xi. 6. **מִנַּת חֶלְקִי** *pars portionis*. Sic *et eduxit me de luto coeni*, hoc est, *de luto profundissimo*, Psal. xl. 3. Vid. 1 Theff. i. 8. 2 Pet. ii. 17. Sic etiam in adjectivis synonymis, **אֱלֵי גְבוּרִים** *fortes potentes*, hoc est, *potentissimi*, Ezech. xxxii. 21.

Nomina

1. Non tantum substantiva, sed etiam adjectiva, Participia et Infinitiva, hanc constructionem admittunt; ut מלא ימים *plenus dierum*; גדולי עיר *magni, i. e. optimates urbis*; נקי כפים *innocens manuum*, Psal. xxiv. 4. קנות בינה *comparare intelligentiae*. Sed de simplicitate et natura hujus constructionis haftenus, p. 89, 90.

2. Saepe nomen rectum particulam recipit; ut חרי בגלבע *O montes Gilboae, propriè, in Gilboa*; מוער *aper è sylvà*, Psal. lxxx. 14. חמת מין *calor è vino, i. e. vini*.

3. Cum Infinitivo etiam substantivum construitur, item cum pronomine relativo, adverbio nec non cum particula significativa, tam connexa quam inconnexa; ut בשנת בוא *in anno venire, h. e. adventus*, Esa. xx. 1. בימי שפט *in diebus judicare*, Ruth. i. 1. מקום אשר יוסף *locum ubi Joseph vinctus erat*; דמי חנם *sanguines innocenter, i. e. innocentium*; האלהי מקרב אני *nunquid Deus a propinquo, q. d. propinqui, et non Deus a longinquo*, Jer. xxiii. 23.

4. In statu constructo, specialis idiotismus est vocibus איש *vir*, אנוש *homo*, בעל *Dominus*, בן *filius*, et בית *domus*; ut איש דברים *vir verborum, i. e. disertus*, Exod. iv. 10. איש שפתים *vir vastis labris praeditus, blaterator vanus et tumidus*, Job. xi. 2. אנשי מקנה *homines pecudum, qui in rem pecuariam incumbunt*, Gen. xlv. 34. בעל שכל *possessor intelligentiae, propriè, turgens in omnem maturitatem intelligentiae*; בעל מזמה *architectus machinationum, versutiarum, q. d. turgens in omne nefas*, Prov. xxiv. 8. בעל נפש *turgens animam, qui turget appetitu edendi*; בעל אף *praeturgidus nasi, qui pollet naso, i. e. iracundus*, Prov. xxii. 24. בעלי חצים *turgidè sagittarum, q. d. pollentes turgida vi ad vibrandas sagittas, pollentes sagittis*, Gen. xlix. 23. בעלת אוב *quae pollet utre, turgentem mentiens*

Nomina verbalia aliquando sicuti Infinitivi usurpantur, et habent casum vel constructionem sui Verbi; בשנאת יהוה אתנו *quoniam Dominus in nos infenso est animo*, Deut. i. 27. דעה את יהוה *cognitio Jehovae, propriè, cognoscere Jehovam*, Esa. xi. 9.

mentiens utrem, 1 Sam. xxviii. 7. **בַּעֲלַת כְּשָׁפִים** *quae pollet praestigiis*, Nah. iii. 4. **בְּעַלִּי בְרִית** *ejusdem foederis participes, eodem jure pollentes*, Gen. xiv. 13. **בַּעַל חֲלֻמוֹת** *qui pollet somniis*; **בַּעַל דְּבָרִים** *qui turget verbis*, Exod. xxiv. 14. (q). Sic etiam **וּבְנֵי רִשְׁפָּה** *et filii corruscationis*, dicitur de fulmine corusco, Job. v. 7. **בֶּן-קֶשֶׁת** *filius arcus*, i. e. *sagitta*; **בְּנֵי שָׂהָן** *filii ferociae, vel proceritatis animosae*, Job. xli. 25. **בֶּן מוֹת** *filius mortis, mortis reus*, 1 Sam. xx. 31. **בֶּן-הַכּוֹת** *qui plagas promeruit*, Deut. xxv. 2. Sic **בֶּן אֵן** *filius anni, i. e. anniculus*, Exod. xii. 5. Eodem modo **בֵּית** indicat vulgò *habitaculum*, aut quod aliquod in se continet; **בְּתִים לְבָרִים** *domitiunculae, ubi perticae fuerunt*, Exod. xxv. 27. **בֵּית סָאֲתַיִם** *quod duos mensuras continet*, 1 Reg. xviii. 32.

5. **שָׁנָה** *dies*, et **שָׁנָה** *annus*, nomini suo numerali praeponuntur in statu constructo; ut **בְּיוֹם עֲשָׂתֵי עָשָׂר יוֹם** *in undecimo die*, Num. vii. 27. **בְּשָׁנָה שִׁש־מֵאוֹת שָׁנָה** *in anno 600 annorum, aut in sexcentesimo anno*, Gen. vii. 11. Levit. xxv. 10. Quando verò **יָמִים** simpliciter, sine apposito numero invenitur, significat saepe *annum*, et tanquam plenum numerum omnium dierum, qui ad annum pertinet; ut, Jud. xvii. 10. ii. 19. et 1 Sam. i. 3. collato Exod. xxiii. 17. et Deut. xvi. 16. Quòd si vox **יָמִים** *dies*, Nominibus *annum, mensem vel septimanam* significantibus, addita sit, infert illis tempus completum; ut **מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים** *a fine biennii dierum, i. e. post duos annos completos*. Vid. 2 Sam. xiii. 23. Jer. xxviii. 3, 11. **וַיֵּשֶׁב עִמּוֹ חֹדֶשׁ יָמִים** *et mansit cum ipso mensem dierum, i. e. mensem integrum*; **שְׁלֹשָׁה שָׁבָעִים יָמִים** *et indefinenter luxi tres*

(q) **בַּעַל** *proprie, tursit, turgente succo uberavit*; per metonymiam, *signi pro signato, deditus fuit alicui rei, q. d. tursit in eam rem*. 2. Alio flexu, *fastidivit, averfatus est, q. d. tursit prae ira et exacerbatione*; ita Latini, *turgescere tristibus iris*. 3. Maritali officio *functus est, q. d. tursit in officium conjugis*. 4. *Dominatus est, q. d. tursit praepollente vigore*; ita σφεργᾶν ad omnia eadem transfertur.

tres septimanas dierum, Dan. x. 2. 3. Vid. etiam Levit. xxiii. 15.

IV. Quaedam voces, ut *פֶּה* *os*, *יָד* *ad manus*, *דָּבָר* *verbum*, *אֲוֶרֶת* Chaldaicè *עֵסָק* *causa*, praemisso *עַל*, *גִּלְגַּל* *occafio*, praemisso *ב*, quin et *רֹאשׁ* *caput*, *עַצֵּם* *os*, *נֶפֶשׁ* *anima*, *רוּחַ* *spiritus*, &c. secundum indolem linguarum Europaearum, abundare, vel pro pronomine reciproco, poni videntur: ratio tamen tropi, qui reciprocam significationem inducit, ubivis potius inquirenda est sedulo, quam permittendum, ut quicquam temerè credatur otiosè positum.

1. Nomina quaedam, ut *אִישׁ* *vir*, et *קוֹל* *vox*, &c. interdum eliptice subaudiuntur. Prioris exemplum dat Kimchi, ex Psal. cix. 4. *אֲנִי תַפְלָה*, ubi subauditur *אִישׁ*, *ego vir precum*, i. e. *precum studiosus*. Posterius firmatur ex 1 Reg. xxii. 36. *וַיַּעֲבֵר הַרְגָה* *et transivit clamor*, ubi, propter Verbum masculinum ante nomen foemininum, Kimchi et Ralbag subaudiunt *קוֹל* *vox*; etiam a Kimchio notatur, Psal. lxxviii. 19. *inhabitare Jah*, est pro *habitare in domo Jah*.

2. Pluralis pro singulari positus, denotat magnitudinem et excellentiam; ut *מוֹתִים* *mortes*, i. e. *truculentissima mors*, Esa. liii. 9. Ezech. xxviii. 10. Contrà, *יְשׁוּעוֹת* *salutes*, Psal. xlii. 6. *omnimoda salus*; *חֵכְמוֹת* *sapientiae*, Prov. i. 20.

V. Adjectiva quae Commodum, Facilitatem, Utilitatem, Proprietatem, Studium, Similitudinem, aut Affinia, vel Contraria significant, Dativo junguntur; *טוֹב לִי* *bonus mihi*, *דוֹמָה לוֹ* *similis ei*.

Dativus etiam possessioni vel appropriationi describendae infervit; ut *מִזְמֹר דָּוִיד* *Psalms Davidi proprius*, seu *ad Davidem auctorem pertinens*. Sic *מְלָכִים לַיהוָה* *Reges Judaeae*, 2 Parall. xvi. 11. *כֹּהֲנִים לַיהוָה* *sacerdotes Domino*.

VI. Praestantia seu magnitudo rei, aut superlativus exprimitur per Nomina Divina; ut *נָשִׂיא אֱלֹהִים* *princeps Dei es apud nos*, i. e. *princeps maximus*; *גִּפְתּוּלֵי אֱלֹהִים* *luctationibus Dei*, i. e. *vehementissimis et gravissimis*. Sic, *הַרְעֵם* *montes*

montes Dei, Pſal. xxxvi. 7. Vid. Pſal. lxxx. 11. In ſpe-
cie, ſuperlativus gradus effertur quibusdam vocibus quae
miram emphafi ac intenſionem in Lingua Sancta obtinent;
ut **בְּכוֹר** *primogenitus*, quo nomine in Sacra Scriptura vo-
catur *eximium* in qualibet re, eaque vox tam in bonum
quam in malum uſurpatur; **בְּכוֹר מוֹת** ſignificat *genus mor-*
tis feraliſſimum et diriſſimum. Vid. Eſa. xiv. 30. *Pascentur*
primogeniti pauperum, i. e. *Judaei pauperrimi, maximisque*
calamitatibus attriti. Vid. Pſal. lxxxix. 28. Sic etiam
חֵלֶב *medulla*, ſive *adeps*, pro *optimo* cujuſque rei ponitur;
ut **אֵת חֵלֶב הָאָרֶץ** *ut comedatis medullam terrae*, i. e. *fructus*
terrae ſelectiſſimos. Vid. Num. xviii. ver. 12, 29, 30, 32.
Deut. xxxii. 14. Pſal. lxxx. ult. *adeps tritici*, quod *Chaldeo*
eſt optimus panis triticorum. Sic Graeci dicunt *στεαρ πυρου*
pinguedo tritici, quod Suidas reddit *καλλιστον σιτον*, *pulcher-*
rimum aut optimum triticum.

De natura et indole conſtructionis comparativi et ſuper-
lativi gradus haecenus egimus, pag. 87, 88. uti etiam de
ſpeciali Syntaxi numerorum cardinalium, pag. 90, 3.

VII. Demonstrativi pronominis repetitio Distributionem
indicat; ut **מִזֶּה וּמִזֶּה** *maceria ex hoc, et maceria*
ex hoc, i. e. *ab hac et ab illa parte*, Num. xxii. 24.
כִּזֶּה וְכִזֶּה *secundum hanc et secundum hunc fecit mihi*, i. e.
rationem et modum, Jud. xviii. 4. Vid. 2. Reg. xii. 8.

Pronomen demonstrativum **זֶה** interdum cum emphafi
pleonaſtice additur; ut **זֶה עִשְׂרִים שָׁנָה** *hiſce viginti annis*
fuit tecum, Gen. xxxi. 38. Vid. etiam Gen. xviii. 13.
Vocibus **מָה** *quid*, **לָמָּה** *quare*, atque **עַתָּה** *nunc*, ſubjunctum,
commode redditur *nunc*, modo *tandem*; ut **מָה-זֶּה שָׁבַתְכֶם**
quid hoc? i. e. *quare jam rediſtis*, 2 Reg. i. 5. **לָמָּה זֶה**
quare tandem riſit Sara? Gen. xviii. 13. Praefixi *He* de-
monſtrativi uſus eſt longè frequentiſſimus, jungiturque
illud nominibus ſubſtantivis et adjectivis, propriis locorum,
gentilibus et patronymicis, iisque abſolutis, non conſtru-
ctis, aut conjunctis cum affixo. Propria nomina virorum
rariùs illud recipiunt.

VIII. Pronomen reciprocum, in dandi caſu, frequenter
nominibus et verbis, interdum etiam adverbiis, per pleo-
naſmum quendam emphaticum, additur; ut **וּכְפַלְטִי לִי**

et liberator meus mihi, Psal. cxliv. 2. לְךָ-לִי egredere tibi de terra tua, Gen. xii. 1. פָּרָא בּוֹרֵךְ לוֹ onager solitarius sibi, Hof. viii. 9.

IX. Pronomina demonstrativa, nominibus subjuncta, verbi substantivi loco, singulari cum elegantia, ponuntur. *Timui eo quod* אֲנֹכִי עֵירֹם nudus ego, i. e. nudus essem, Gen. iii. 10. *videntes filii Dei filias hominum, quod* טְבוֹת הֵנָּה bonae ipsae; *haec est requies*, Esa. xxviii. 12.

X. Pronomen relativum non semper ad proxime praecedens refertur; sed, pro ratione contextus, interdum ad remotius antecedens, interdum ad subsequendum nomen; ut, *sume servos Domini tui et persequere* אַחֲרָיו post ipsum, non Dominum, sed seditiosum Sebam, qui remotius praecesserat. Sic, *in ferrum venit anima ejus*, Josephi, usque ad tempus quo venit רָבְרוּ verbum ejus, non Josephi, sed Domini, de quo demum in sequentibus, Psal. cv. 18, 19. Vid. etiam Psal. xcix. 6.

XI. Ellipsis relativi nec rara nec inelegans est; ut, *cadit in foveam* יַפְעֵל faciet seu fecit, i. e. אֲשֶׁר quam fecit. Sic, *linguam* לֹא יָדַעְתִּי לא non noveram, audiebam, i. e. quam non noveram, Psal. lxxxi. 6. Sic etiam וְכָל יֵשׁ-לוֹ et omne erat sibi tradidit in manum ejus, pro וְכָל-אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ et omne quod erat sibi, Gen. xxxix. 4. Ellipsis quandoque est antecedentis, simul et relativi; ut, *mitte, quaeso*, בִּיד תִּשְׁלַח per manum missurus es, supple, illius quem, &c. Exod. iv. 13.

XII. Pronomina reciproca describunt Hebraei variè: 1. Per pronomina relativa; ut *Dominus veniet* הֵיכָלוֹ ad templum suum. 2. Saepe per נַפְשׁ anima; ut *juravit Dominus* בְּנַפְשׁוֹ per animam suam, i. e. per seipsum. Hoc Syris frequentissimum etiam est; ut Matth. xxvii. 5. *strangulavit animam suam*, i. e. seipsum, Judas. Sic Joh. xxi. 7. *Petrus coniecit animam in mare*. 3. Per עֵינַי oculus; ut, *et sapientibus* בְּעֵינֵיהֶם in oculis suis, LXX. εν οὐτοις. 4. Per antecedentis repetitionem; ut *congregavit Salomo seniores ad Regem Salomonem*, h. e. ad se.

XIII. Pro pronomine saepe repetitur nomen ipsum; ut *dixit Lamech, audite uxores Lamech*, i. e. meae, Gen. iv. 23. Sic,

Sic, *Abrahamus erat 86 annorum, cum pareret Hagar Abrahamo*, h. e. *ipsi*. Adde Esth. viii. 8. 1 Reg. i. 33. 1 Sam. iii. 21.

XIV. Pleonasmus pronominum, apud Hebraeos, elegans est: *אתו הבהו illum percutite illum*, 2 Chron. ix. 27. *אבר זכרם המה pereat memoria eorum ipsorum*, Psal. ix. 7. Vid. Sam. ix. 13. Saepe tamen non merè pleonasmus est, sed emphasin notat; ut, *quem Deum אני ego videbo לי mibi*, i. e. *ego idem ille videbo Deum, et quidem in salutem meam*. Vid. Prov. xxiii. 15.

Hebraei quoque, uti Arabes et Syri, duobus pronomi-
nibus relationem indicare solent, cùm unum videatur suffi-
cere; ut *אשר זרעו בו* *cujus semen ejus in eo*, i. e. *pro באשר*
in quo sit semen suum; *אשר ימות בו* *in quo moriebatur*,
2 Reg. xiii. 14.

Pro posteriore relativo, cùm de loco sermo sit, usurpa-
tur adverbium *שם* *ibi*; ut, *totam regionem Chavilae*
אשר שם *in qua aurum est*. Sic, *ad colendam terram*
אשר לקח משם *unde sumptus erat*.

CAPUT II.

De Verborum Syntaxi.

I. **Q**UODVIS Verbum finitum admittit ante vel post se,
nominativum, in eodem genere, numero et per-
sona sibi convenientem; *ישמע חכם audiet sapiens*;
מלכים השבילו O Reges, prudenter agite. Pronomina hîc,
certae discretionis vel emphaseôs gratia, Verbis et Participiis
adduntur; ut *אתה עשית את השמים tu fecisti coelos*;
אנכי חולך ego ambulabo (r).

Verbis

(r) Omnia Verba, apud Hebraeos, haftenus simplicia esse dixi-
mus. Praepositio igitur, quam Graeci et Latini cum Verbo com-
ponunt, diversarum significationum causa, ab Hebraeis, inter Ver-
bum et nomen sequens, disponitur: ut, e. g. *הלך ire*, cum praepositione

Verbis passivis nominativus subjunctus, non raro praecedentem habet articulum **את**; uti **לֹא יִקְרָא עוֹר אֶת שְׁמִי אַבְרָם** *non vocabitur amplius nomen tuum Abram*, Gen. xvii. 5.

II. Nomina collectiva singularia, frequentius apud Hebraeos quam alibi, construuntur cum Verbo, etiam Participio, plurali; ut **וְאֵן מָתוּ** *grex moriuntur*, pro *moritur*, Gen. xxxiii. 13. **הָעָם הַחֲלִיקִים** *populus ambulantes*, i. e. *ambulans*. Pertinet huc etiam quae metonymicè significat *incolas*, ut *domus*, *terra*, *urbs*; ut **בָּאוּ** *omnis terra venerunt in Aegyptum*, Gen. xli. 57.

Verbo singulari nomen plurale adjunctum, *distributionem* notat; ut **וְקִבֵּל יְהוּדִים** *et recepit Judaei*, i. e. *quisque Judaeorum*. Sic et Participia; uti **גִּלְיָהוּ מְדַבֵּר בְּךָ** *gloriosa dicitur de te*, i. e. *quodvis gloriosum*. Aliquando, etfi rariùs, idem sensus est cum Verbo plurali nomen singulare jungitur; ut **אֲרָנִי יִתֵּן** *Domini*, i. e. *Dominus ipse dabit*, Exod. xxi. 4. Vid. Num. xxxii. 25. **אֲנִי אֶס-אֲרָנִים** *si Dominus ego sum*.

III. Duobus vel pluribus singularibus, ejusdem vel diversi generis, respondet Verbum plurale masculinum, tanquam dignius; uti **וְגַם-אִישׁ-עִם-אִשָּׁה יִלְכְּדוּ** *etiam vir cum foemina capientur*.

Substantivis duobus vel pluribus, interdum Verbum unum additur, quod cum propiore in genere et numero convenit; uti **וַתֹּאכַל הִיא וְהוּא** *et comedebat ipsa et ipse*.

Quando duo substantiva inter se constructa conjunguntur, Verbum interdum respondet posteriori recto, cum deberet

positione **אֵל** *ad*, significat *adire*; cum **מִן** *ab*, *abire*, cum **לִפְנֵי** *ante*, *praeire*; cum **אַחֵר** *post*, *sequi*, &c. Verbum simplex redditur aliquando per compositum.

Verbum, quod Actionem seu Effectum notat, de jure ac debito quandoque intelligendum est, et per *debeo*, sequente Infinitivo, vertendum; ut **וְעָשׂוּ** *fient, fecisti mecum*, h. e. *quae fieri non debent*. Sic, **וְהָיָה לְךָ** *instruam te in via hac qua gradieris*, h. e. *qua gradi debeas*, Psal. xxxii. 8.

Ellipsis nominativi fit, omissis pronomibus, ante Verba personae non tantum primae et secundae, sed etiam tertiae; qua tum Verba usurpantur indefinite et quasi impersonaliter; uti **יִקְרָא שְׁמוֹ** *vocabit se quisque nomen ejus*.

deberet convenire priori regenti ; רוב שנים יודיעו חכמה *multitudo annorum notam faciunt sapientiam.*

IV. Pleonasmus Verbi substantivi היה *fuit*, elegans est, praesertim in narratione et historia ; ut ויהי *et fuit in diebus Judicum*, Ruth. i. 1. ויהי *et fuit fames in terra.* Vid. Jud. i. 1. Deut. xviii. 19.

Saepe ellipsis fit Verbi substantivi, cujus tum loco saepe ponitur pronomen separatum ; ut וירא אלהים כי טוב *et videbat Deus quod esset bonum* ; וישועתך אני *salus tua ego sum.*

V. Verbum substantivum post se praepositiones ב aut ל amat, loco posterioris nominativi ; ut, Deus est בעזרי *in auxiliatoribus meis*, Psal. cxviii. 7. i. e. *auxiliator praecipuus.* Sic, Dominus בסמכי נפשי *in sustentantibus animam meam*, i. e. *sustentator*, Psal. liv. 6. Sic, eruntque לבשר אחד *in carnem unam*, i. e. *una caro.* Eodem modo, ero ipsis in Deum, Deus, et ipsi erunt mihi in populum, i. e. *populus*, Jer. xxxi. 33. Maxima convenientia est Arabum cum Hebraeis in hac Syntaxi : e. g. لايس بقادر *non est potens*, propriè, *in potente.* Vid. Jud. xi. 35. Gen. xvii. 4. Apud Graecos et Latinos haec constructio aliquando obtinet ; ut apud Euripid. κατ' αὐτὸν σοφοισιν ἦν, *valde in sapientibus fuisset.* Cicero dicit, *Hic in magnis viris non est habendus* (s).

VI. Verba finita absolutè, sine nominativo posita, subaudiunt suum Participium ; ut ויאמר *et dixit Josepho*, nempe, *dicens aliquis*, Gen. xlviii. 1. et vers. 2. ויגד *et annuntiavit Jacobo*, supple *annuncians.*

Verba, quae fieri, esse aut agere, significant, saepe non tam actum et essentiam, quam ejus notificationem et declarationem

(s) Huc quoque pertinet Verbum reputandi השב ; ut ויהי שבה לשכרה *et reputabat eam pro ebria*, i. e. *ebriam.*

Nomina abstracta, pro concretis, cum Verbo substantivo, expressio five subintellecto, posita, vim habent adjectivi superlativi ; ut ויהי ברכה *et esto benedictio*, i. e. *summe benedictus* ; כי תאווה הוא לעיניו *quod desiderium*, i. e. *desideratissima esset oculis.*

rationem notant; ut *leprosum sacerdos* וְטִמָּא impurabit, i. e. *immundum pronuntiabit*, Levit. xiii. 3. Sic וְטָהַר et purum pronuntiabit, vers. 34. Huc pertinet הִצְדִּיק justificavit, vel *justum pronuntiavit*, Deut. xxv. 1. Prov. xvii. 15. 2 Sam. xv. 4. Psal. lxxxii. 3. 1 Reg. i. 21. Gen. xlii. 30. Pariter exponendum Esa. vi. 10. הַשְׁמֵן crassum fac cor populi istius, et aures ejus הַכֶּבֶד aggrava, i. e. *praedica, indica illis cor tale esse vel fore*. Sic, remove illos, cū veni לְשַׁחַת אֶת־הָעִיר urbem deperdere, i. e. *perditionem annuntiare*, Jer. xv. 1. Vid. Ezech. xliii. 3. xliii. 18.

VII. Verbum cum suo Infinitivo, sive affirmativè sive negativè constructum, Certitudinem et Evidentiam denotat; ut וְיִפְקֹד פָּקֵד visitando visitabit Deus, i. e. *certissimè visitabit*, Gen. i. 24. אָכַל תֹּאכֵל comedendo comes, i. e. *liberè comedere poteris*. Sic, moriendo morieris. Etiam in oratione negativa; לא־מוֹת תָּמוּת non moriendo moriemini, h. e. *nequaquam morte moriemini*, Gen. iii. 4.

1. Aliquando diversi Verbi Infinitivus sequitur tempus finitum, quo ferè continuatio actionis innuitur; ut, *reversae sunt aquae* וָשׁוּב הָלֹךְ eundo et revertendo, Gen. viii. 3. etiam Psal. cxxvi. 6. Jer. xxix. 19.

2. Pro altero Infinitivo Nomen interdum ponitur; ut, *et ivit manus filiorum Israelem* וְקָשָׁה הָלֵךְ eundo et dura, i. e. *perrexit indefinenter durior esse*. Pro Infinitivis quandoque Participia ponuntur; ut, *ibat Philistaeus* הֹלֵךְ וְקָרַב incedens et appropinquans adversum David.

VIII. Unum Verbum regit aliud in Infinitivo; ut וְיָכַלְתָּ עֲמֹד tunc potes consistere, Exod. xviii. 23. Aliquando cum praeposito; ut מִי יֻכַּל לְעֹמֵד quis potest consistere? 1 Sam. vi. 20.

1. Proprium videtur Orientalibus, ut unum Verbum regat alterum in Futuro; ut 1 Sam. ii. 3. אֲל־תִּרְבוּ תִרְבְּרוּ ne multiplicetis loqui; כִּי לֹא יוֹסִיף יְבֹא־בָךְ quoniam non addet ut intret, Esa. lii. 1. Vid. etiam Job. xxxii. 22. xix. 9. 1 Sam. ii. 3. xx. 19. Hof. i. 6. Eccles. viii. 3. Thren. iv. 14. Haec Syntaxis frequens est apud Arabes; ut اَرَاذِي اَعْصِرْ خَمْرًا instituit provocare; *visus mihi sum exprimere vinum*. Syri etiam eandem constructionem

tionem habent; ut Matth. viii. 28. *nemo poterat transibit, i. e. transire.*

VIII. Singula vel nuda Verba, quae effectum vel integram actionem ordinariè significant, aliquando per *possum, debeo, volo, recipio, soleo, permitto, occasionem praebeo*, et Verbi Infinitivum, explicantur; ut *שָׁלַחְתִּי* potuissem extendere, Exod. ix. 15. *אָסַפְרָא* possem numerare, Psal. xxii. 18. *יִשְׁמְרוּ* conservare debent, Mal. ii. 7. *שָׁאֲפָנִי אֲנֹשׁ* quilibet me vult deglutire, Psal. lvi. 2. *וַיַּצִּילֵהוּ* et volebat eum liberare, vel eumque libenter liberasset, Gen. xxxvii. 21.

IX. Verba affirmantia, pro contrariis negantibus, et negantia, pro contrariis affirmantibus, quandoque non sine emphasi ponuntur; ut *Leah שְׂנוּנָה* exosa erat, i. e. minus amata, quam Rachel, Gen. xxix. 31. Sic, *Deus לֹא יִנָּקָה* non insontem habebit, i. e. gravissimè puniet, Exod. xx. 7. Ita *לֹא צִוָּה* non praeceperat, i. e. graviter prohibuerat, Levit. x. 1. Vid. Job. ii. 6. Fit etiam cum Nominibus; ut *לֹא הָסִיר גֹּי* gens non benigna, i. e. crudelissima.

X. Verba notitiae saepe de Affectu intelligenda sunt; nimirum, Scire et Cognoscere continent in se Amorem, Obedientiam, Timorem, Curam, Fiduciam, Fidem, &c. e. g. *יָדַעְתִּיו* nam novi, i. e. amo eum, eo quod praecipiet filiis suis, &c. Gen. xviii. 19. Sic, *לֹא יָדְעוּ יְהוָה* non cognoverunt Jehovam, i. e. non observabant praecepta ejus, 1 Sam. ii. 12. Esa. i. 3. Psal. i. 6.

XI. Significatio Verbi habeo effertur per Verbum substantivum *הָיָה* fuit, ut apud Latinos, *est mihi liber*: e. g. *וַיְהִי לוֹ מִקְנֵה-צֹאן* et fuit illi possessio pecoris.

Haecenus notavimus, *יֵשׁ* soliditas, esse Nomen substantivum, a *וּסְי* solidatus fuit. Vid. pag. 120. Et sic phras illa *הֲיֵשׁ לָכֶם אָב* reddi possit, *an soliditas patris vobis?* i. e. *an vero vobis pater?*

Verbum *הִלָּךְ*, Chaldaicè *אֲזַל*, praepositum sequenti Verbo vel Participio cum copula *ו*, significat augmentum actionis: v. g. &c. *וַיִּדְרֹךְ הִלָּךְ הַיָּק* et David pergebat invalescere; Saul vero pergebat attenuari, 2 Sam. iii. 1. Gen. xii. 9. Jon. i. 11. *nam mare illud incedens et procellosum existens,*

existens, i. e. continuo, magis magisque reddebatur turbulentius.
Vid. etiam 1 Sam. ii. 26. Esth. iii. 4.

XII. Solet, apud Hebraeos et Arabes, Verbum singulare Nominibus pluralibus subjungi; ut *הַכְּמוֹת נָשִׁים בְּנִתָּהּ* *sapientes mulierum aedificat*, pro *aedificant*; *אֲדָנִי יְהוָה* *Dominus ipse dabit*, Exod. xxi. 4. *בְּעָלָיו יָמוּת* *Dominus ipse morietur*. Jungitur aliquando Verbum singulare genere saepe discrepans; ut *יְהִי מְאֹרֶת* *sint luminaria*.

XIII. Accusativus Infinitivorum, apud Latinos usitatus, hic rarissimus est; *לֹא-טוֹב הָיִית הָאָדָם לְבָדּוֹ* *non bonum est quod homo solus sit*. Ellipsis particulae *כִּי* saepe hic occurrit; ut *יָדְעוּ גוֹיִם אֲנֹשֵׁי הָמָּה* *cognoscent gentes quod homines sint*.

XIV. Verbum finitum regit Nomen, Pronomen, Participium nominale, in aliquo casu, nunc simpliciter, nunc intercedente aliqua praepositione; et hoc quidem frequentissimè; quia Verba omnia, apud Hebraeos, simplicia sunt; uti *הַטִּיבָה יְהוָה לְטוֹבִים* *benefac Jehova bonis*; *הֶאֱמִינוּ בַיהוָה* *credite in Jehovam (t)*.

Verba Hebraea, saepe et eleganter, regunt Nomen conjugatum vel cognatum, quo vel significati emphasis intenditur, vel effectus et objectum actionis innuitur: e. g. *וַיַּחֲבֹךְ הַרְדָּה גְּרִלָּהּ* *et tremuit tremore magno*, i. e. *maximo tremore perculsus est*. Sic, *בָּכּוּ בְּכִי* *fleverunt fletu*; *זָרַע מִזְרַע* *seminantem semen*, Gen. i. 11. *נִפְתָּלִי נִפְתַּלְתִּי* *luctationibus luctatus sum*.

XV. Verba activè significantia regunt accusativum, qui plerumque per particulam *אֵת* designatur, ut liquidò indicetur res vel persona patiens, et ab agente distinguatur; ut *יְהוּדָה לֹא יִצּוֹר אֶת-אֶפְרַיִם* *Jebuda non aretabit Ephraimum*.

Tales

(t) Hujus linguae proprietas est, ut saepe, quae Lat. accusativum, haec dativum regant: et contrà, quaedam etiam diversos casus regunt, adjuncta praepositione. Sic dativum regunt, Verba Premendi, Dimittendi, Exspectandi, Interrogandi, Respondendi, Praecipiendi, Irridendi, Osculandi, Decipiendi, Sanandi, &c. Verba Nuncupandi, praeter nominativum, regunt dativum personae, quem Latini per alterum nominativum exprimunt; uti *לֹא יִקְרָא לְנֶבֶל נָדִיב* *non vocabitur stultus, propriè stulto, ingenus*.

Talis est indoles Linguae Hebraeae et Orientalium Linguarum, ut saepissimè Verba amant post se varias praepositiones, ad casus suos rectos designandos: e. g. אָחֲזִית בְּיָד יְמִינִי *prehendisti manum dextram meam*; נֹעַר בַּיָּם *increpans mare*; &c. לֹא יִבִּינוּ אֶל-פְּעֻלוֹת *non animadvertunt opera Jehovae*; וַיִּמְרוּ עַל-אֲדֹנָיו אֶל-הַחֲטָאוֹ בְּיָלֶד *ne peccetis in puerum hunc*; et rebellavit contra Dominum suum, &c. (u)

Quaedam Verba duos accusativos adsciscunt, alterum personae alterum rei; ut לָמַד רַעַת אֶת-הָעָם *docuit scientiam populum*.

XVI. Verba, *motum ad* vel *per locum* significantia, regunt accusativum, cum praepositione ב, עַל, אֶל, ל vel ה locali paragogico; יָרְדוּ בְּמַצֹּלוֹת *descenderunt in profunda*; אֲרָךְ מִצְרַיִם *descendam in Aegyptum*.

Verba *motum de loco* significantia, regunt ablativum loci cum praepositione מִן; utי מִן-הָאָרֶץ הַזֹּאת *exi ex terra hac*; לֹא יִסּוֹר שִׁבְט מִיְהוּדָה *non recedet sceptrum a Jebuda*.

Verba *quietem* aut *motum in loco* significantia, regunt ablativum loci cum praepositione ב.

Nomina Temporis, accusativo vel ablativo casu, cum Verbis efferuntur. Ablativus autem frequenter est cum praepositione ב aut ל.

XVII. Quodvis Verbum regit ablativum, cum praepositione ב, significante Causam, Instrumentum aut Modum actionis; utי בְּחָכְמָה יִבְנֶה בֵּית *sapientiâ aedificabitur domus*.

Verba Comparationis regunt ablativum rei comparatae, cum praepositione מִן; utי זָכוּ כִּשְׁלֵג *nitent prae nive*.

I i

Verba

(u) Nonnulla Verba, secundùm varias praepositiones illis adjunctas, diversam habere significationem videntur; sed omnes hae variae significationes a primaria liquidò fluunt; ut שָׁמַע, cum nudo accusativo, vel cum אֶת, significat *audire*; cum אֶל notat *auscultare*, i. e. *audire ad*; cum בְּקוֹל et לְקוֹל significat *obedire*, i. e. *audire in vel ad vocem*. Sic, שָׁאַל significat *rogare*; cum מ vel מִן, aliquid sibi expetere; cum ל, inquirere: v. g. לְשָׁלוֹם *de salute alicujus inquirere*.

Verba copiae et inopiae regunt ablativum cum praepositione מִן vel ב ; ut כָּרְשׁוֹ מִלֶּא כָּרְשׁוֹ מִלֶּא *implevit ventrem suum ex deliciis meis* ; aliquando etiam sine praepositione.

Passiva Verba regunt ablativum cum praepositione מִן ; ut תֵּעָזָב מֵהֶם *deseretur ab iis*. Pro ablativo autem saepe est dativus ; utי נִשְׁמַע לְסַנְבַּלֶּט *auditum fuit Sanballatto* ; יְהִי נִחְשָׁבָנוּ לִי *reputati sumus ipsi, i. e. ab eo*.

Est et hîc dativus acquisitionis ; utי הִנֵּה לִי *nuntiatum est mihi*. Et ablativus causae et instrumenti, cum praepositione ב ; utי בְּמָה תֵּאָסֵר *quo vincieris*.

C A P U T III.

De Syntaxi Particularum.

I. **A**FFIXA Nominibus et particulis addita, regimen inferunt, et per genitivum reddenda veniunt, nisi sit pleonasmus qui dativum efficit. Idem obtinet in Infinitivis et Participiis ; quippe quae Nominibus accersenda : nam בְּהִבְרָאם valet, *in creari illorum*. Sic, שְׁלַחִי *mittens mei* ; יוֹעֲצָתוֹ *consultrix ejus*, 2 Chron. xxii. 3. יוֹלְדֵתְכֶם *genetrix vestrum*, Jer. l. 12.

II. Pleonasmus ille, qui cum neutralibus et passivis locum habet, exemplis quibusdam illustrandus : וַתִּזְנֶי-שָׁם *et scortata est mihi ibi*. Inde causa data phrasibus venustis : גִּדְּלָנִי *adolevit mihi*, pro *mecum*, Job. xxxi. 18. *mea sub nutritione* ; קִדְּשִׁיתִי *sanctus sum tibi*, Esa. lxv. 5. *fortius quid sonat quam* בְּמִךָ *prae te* ; יִגְרֶה *diversabitur tibi*, Psal. v. 5. Affixa Verbis annexa, in accusativo reddi debent, ac proinde non accedunt nisi activis et transitivis ; ut פָּקַדְנִי *inspexit me* ; פָּקַדְנִי *inspectavit me*.

Si affixa intransitivis aut passivis conjungantur, vel ellipsin constituent vel pleonasmum, tum in dativo commodissimè exprimi possunt.

III. Haftenus notavimus, Plerasque particularum esse vel Nomina substantiva vel adjectiva ; normam igitur Nominum

num eas sequi oportet : e. g. מִתַּחַת לְרִקִּיעַ *ex loco inferiori expansi*, Gen. i. 7. בְּכָל מְאֹדְךָ *cum omni nisu tuo*, Deut. vi. 5.

IV. Adverbium idem repetitum, vel cum synonymo suo conjunctum, emphasin significationis notat ; ut מְעַט מְעַט *parum, parum, i. e. sensim et paulatim, expellam eos a facie tua*. Sic, אֲדֵנָהּ *qui tecum versabitur in terra, ascendet super te*, מֵעַל מֵעַל *supra, supra, i. e. perquam supreme* ; tu verò descendes, מִטָּה מִטָּה *infra, infra, i. e. infime*, Deut. xxviii. 43. Vid. etiam Ezech. xlii. 15. Exod. i. 7.

V. Negatio cum כָּל *omnis*, aut אֶחָד *unus*, facit propositionem universaliter negantem ; ut יִקַּח הַכָּל *non accipiet omne, i. e. nihil*, Psal. xlix. 18. *nullam rem secum auferet*. Sic Psal. cxliii. 2. *non justificabitur omnis vivens, i. e. nullus vivens*. Sic, אֶחָד נִשְׁאַר *non relictum fuit unum, i. e. nulum remansit*, Exod. viii. 31.

Pro negatione, quandoque est comparativa particula ; ut, *bonum est sperare in Deo* מִבְּטָח *prae sperare in homine*, Psal. cxviii. 8. Vid. Hof. vi. 6. 1 Sam. xv. 23.

VI. Interrogatio הֲלֹא *nonne* ? etiam absque negatione, solum הָ interdu[m] *certitudinem rei* significat : e. g. הֲלֹא *nonne David absconditus est nobiscum ? h. e. certum est, Davidem apud nos delitescere*, Psal. liv. 2. Vid. Gen. iv. 7. xiii. 9. הֲבֵן יֶקֶד לִי אֶפְרַיִם *nonne filius pretiosus Ephraim ? nonne natus deliciarum ?* Jer. xxxi. 20. Adde 1 Reg. xvi. 31.

VII. אֲם significationes habet varias : saepe interrogationis nota est ; &c. אֲם-כֹּחַ אֶבְנִים כֹּחִי *an robur lapidum robur meum ? an caro mea aenea ?* Job. vi. 12. Vid. vers. 5. et 13. Aliquando conjunctio causalis est, אֲם *quia breves dies hominis sunt*, Job. xiv. 5.

Conditionalis אֲם, in jurejurando, aut gravioribus asseverationibus, ellipticum dicendi genus efficit, dum membrum orationis conditionalis, quod mali imprecationem, si jurans fallat, continet, reticeri solet. Quam figuram Rhetores *apostropaesin* vocant. Habetque, in talibus constructionibus ellipticis, אֲם simpliciter positum, notionem negativam, estque *jurantis seque devotantis formula solennis* ; כֹּה יַעֲשֶׂה לִּי אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִיפוּ *sic faciat mihi Numen et sic*

sic addet, 1 Reg. xx. 10. Addita verò negatione לֹא, affirmativam notionem habet, et in *dijerationibus gravijs* mis usurpatur; ut, *Deus juravit*, לֹא אֵם *si ita non fiat, ut mihi proposui*, &c. Psal. lv. 11. Esa. xiv. 24. subintellige ibi, *tunc Deus non ero*; confer Ezech. xxxiii. 11. Sicuti, è contrario, in humano juramento, *Deus faciat hoc mihi et illud*, subintelligendum est; ut expressè exstat Ruth. i. 17. 1 Sam. iii. 17. xiv. 44. Vid. Jer. xxii. 6. Num. xiv. 35.

Fuit et alia elliptica forma jurandi per vocem הִי, sequente אֵם vel לֹא אֵם, 1 Sam. xiv. 45. הִי יְהוָה אֵם יָפֵל *quàm verè vivit Jehova, si ceciderit*, Vid. Gen. xlii. 15.

VIII. Particula optandi, *utinam*, saepe describitur per יֵתָן *quis dabit?* vel *quis facere potest?* Exod. xvi. 3.

Adverbium תָּנִי *tunc*, saepe convertit significationem Futuri in illam Praeteriti; ut, &c. אֵם יִבְרָךְ *tunc separavit Moses*, &c. Deut. iv. 41. Aben Ezra, ad Exod. xv. 1. אֵם יִשְׁרָמֶשֶׁה, annotat, "In more positum habet sancta Hebraeorum lingua, ut formam Futuri adhibeat in significatione Praeteriti, adjunctâ particulâ תָּנִי: v. g. 1 Reg. xi. 7. *tunc aedificabat Salomo*, Josh. x. 12. *tunc loquebatur Joshua*; et ita quoque receptum est in lingua Ismaelitica." Idem testatur Kimchi in Michlol. fol. 12. Vid. 1 Reg. iii. 16.

X. Interjectiones saepe absolutè adhibentur; quaedam verò cum nomine vel pronomine construuntur: הָלֵלָהּ לָךְ *absit tibi*, propriè, *profanum sit tibi*; אֶרְנִי *objecro Domine*, Exod. iv. 10.

XI. Duplex *Waw* Praeteriti, a Grammaticis Hebraeis, commemoratur: alterum *Waw* copulativum, quod tantùm simpliciter copulandi vim habet, non verò vim convertendi: alterum *Waw* conversivum, quod, praeter vim copulandi, etiam vim convertendi habet.

Ea Hebraeae linguae indoles esse videtur, ut suo Praeterito cum *Waw* immediatè praefixo utatur, ad significandum idem planè tempus quod jam praecefferit; atque adeo hoc Praeteritum, cum *Waw* praefixo, continuandae orationi per eadem tempora inserviat: solent enim Hebraei, quando oratio aliquamdiu eisdem temporibus, sive Praeteritis sive Futuris continuatur, postquam sermonem, sive Praeterito aut Futuro tempore inchoaverunt, in decursu orationis, quamdiu

quamdiu ex eodem tempore continuatur, suum Praeteritum ponere cum *Waw* praefixo; quod Praeteritum, ex constanti linguae idiotismo, eodem tempore vertendum erit, quo oratio ordiebatur, sive Praesenti, sive Praeterito, sive etiam Futuro. Hinc videmus, licet interdum tale Praeteritum cum *Waw* praefixo Futuro tempore vertendum sit, id propriè non fieri vi quadam conversiva, sed tantum ex quodam accidenti; quia nimirum praecedens tempus, ad quod refertur, Futurum est. Verum hujus *Waw* vis ac potestas potius relativa vel subjunctiva est, ut planè ejusdem temporis cum praecedenti; ideoque, ex propria et nativa vi hujus *Waw* Praeteriti, *Waw* Relativum vel Subjunctivum potius vocandum est.

1. Distinctio verò inter *Waw* copulativum et *Waw* conversivum sive relativum, haec est; nempè *Waw* relativum passim Verba, ex penacutis, acuta facit, accentum ad ultimam syllabam rejiciendo. Cum verò Praeteritum, cum *Waw* praefixo, venit post aliud Praeteritum, tunc nullam mutationem subit, et hoc Praeteritum cum *Waw* praefixo, Praeterito tempore vertendum erit: e. g. *at pater vester* *הָתַל בִּי וְהִחֲלֵף* *illustit mibi, et mutavit decies, &c.* Gen. xxxi. 7. ubi satis liquet *וְהִחֲלֵף* hîc Praeteriti temporis manere, et ejusdem planè esse temporis cum praecedenti Praeterito *הָתַל*; et *Jacobus* *שָׁמַע* *audivit quod vitiaverat Dinam, &c.* *וְהִחֲרִישׁ* *et silebat Jacobus donec venirent, Gen. xxxiv. 5.* ubi iterum *וְהִחֲרִישׁ* Praeteriti temporis manet, atque etiam hîc ejusdem est temporis cum praecedentibus *שָׁמַע* et *הָיוּ*, ad quae refertur, ope copulae *Waw*.

2. Saepe Praeteritum, cum *Waw* immediatè praefixo, in oratione continuata, post Participium praesens, maximè quidem quando construitur cum particula demonstrativa *הִנֵּה* *ecce*, commodè Praesenti tempore verti possit; nam vi hujus loquendi formulae, res futura ut praesens sistitur, et ope Praeteriti, cum *Waw* immediatè praefixo, sermo continuatur eodem tempore: e. g. *me verò quod attinet,* *וְאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא* *vel ecce me adducentem diluvium super terram;* *וְהִקְיַמְתִּי* *et erigentem foedus meum tecum, Gen. vi 17. 18.* Observandum, Praeteritum *וְהִקְיַמְתִּי* hîc, ope *Waw* relativi, ut ejusdem temporis, venire cum praecedenti Participio *מֵבִיא*, ad quod refertur. Sic, *ecce me* *מְפַרְרֵךְ* *foecundantem te, vel ecce me qui*
te

te foecundo, et **וְהִרְבֵּיתִיךָ** et amplifico te, et pono te in coetum populorum, Gen. xlviii. 4. Vid. etiam 1 Reg. xi. 31. xiv. 10.

3. Si praecedens tempus, ad quod Praeteritum cum *Waw* relativo refertur, sit Futurum cum *Waw* vulgò dicto *conversivo*; similiter Praeteritum cum *Waw* conversivo, ut ejusdem temporis sistitur, et plerumque ex nostro idiomate Praeterito imperfecto redditur: e. g. **וַיִּסְגֵּר** et occludebat fores coenaculi circa illum, **וַיִּנְעַל** et pessulo obserabat, Jud. iii. 23. ubi **וַיִּנְעַל** ut ejusdem temporis, venit cum **וַיִּסְגֵּר**. Vid. Jud. vi. 3.

4. Si Praeteritum cum suo *Waw* relativo veniat post Futurum, tunc vi relationis, quae per copulam *Waw* indicatur, Futuri significationem induit: atque hanc ob causam, hactenus creditum fuit, *Waw* Praeteriti sua natura vim conversivam habere. Verùm, ex praedictis, facile videri possit, hanc non esse propriam vim hujus *Waw* Praet. verùm tantummodo, si Fut. praecedat, Praet. cum *Waw* relativo in significationem praecedentis temporis Fut. quasi transire; adeoque hoc Praet. hanc significationem Fut. non vi sua, sed quodam accidente, habere: e. g. **יַעֲזֹב** relinquet vir patrem suum et matrem suam, **וְרָבָק** et adhaerebit uxori suae, **וְהָיָו** et erunt una caro. Hic utique Praet. **וְרָבָק** et **וְהָיָו** ratione constructionis, dependent a praecedenti Fut. **יַעֲזֹב**; atque propterea Fut. temp. naturam quasi induunt. Neque haec Praet. Futuro forent vertenda, si non praecederet aliquod Fut. temp. expressum aut subintellectum. Vid. Gen. xv. 13. Exod. ii. 7. Deut. xii. 5, 6. 2 Sam. iv. 11.

De hac re, doctissimè differuit clar. Koolhaas Profes. Amst. in Dissert. suis de Anal. Temp. et. Mod. Ling. Heb. passim.

5. Denique, ex praedictis, patet, quàm confusa idea nobis a Grammaticis vulgò exhibetur, cum affirmant, *Waw* cum *schev.* sub se; Praet. praepositum, significationem Praet. in illam Fut. et vice versâ, *Waw* cum *patach* Fut. praefixum, significationem Fut. in Praet. significationem, convertere.

Quisquis aequus iudex facile perspiciet, haec, a relatione illa quam habent cum variis illis temporibus, in sermonis decursu, secundum linguae indolem, et non ex ulla arbitraria vi illis a plerisque Grammaticorum assignata, pendere.

בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִהַעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

F I N I S.

